Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata

Környezetvédelmi Programja
2026 - 2031

Dokumentum készítője:	*Készítés dátuma:*	*Dokumentum azonosítója:*
WENFIS Mérnök Iroda Kft. 2100 Gödöllő, Antalhegyi út 55. www.wenfis.hu +36 (20) 6690090	2026. október 12.	WENFIS-2026/00264

ALÁÍRÓLAP

A dokumentációt készítette:

Feladat	Név	Titulus/végzettség	Aláírás
Szakértő	Mészáros Szabolcs László	Környezetvédelmi szakértő	
Szakértő	Németh Balázs	Környezetvédelmi szakértő	
Szakértő	Berecz Veronika	Környezetvédelmi szakértő	
Szakértő	Czél-Pecze Rita	Környezetvédelmi szakértő	

A szakértői jogosultságok a https://mmk.hu/kereses/tagok honlapon megtekinthetők.

Gödöllő, 2026. október 12.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés 8

1.1. A program alapelvei 8

1.1.1. A program jövőképe és küldetése 8

1.1.2. A program céljai, beavatkozási szakterületei 9

2. A Települési Környezetvédelmi Program kapcsolódása stratégiai dokumentumokhoz, szakpolitikához 9

2.1. Illeszkedés és kapcsolódás az európai és nemzeti környezetvédelmi stratégiákhoz, programokhoz 10

2.1.1. Az Agenda 21 10

2.1.2. Környezetvédelmi Cselekvési Program 8. (EAP) 2030-ig – Jólét bolygónk felélése nélkül 10

2.1.3. Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 11

2.1.4. Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció – Nemzeti Fejlesztés 2030 11

2.1.5. Nemzeti Természetvédelmi Alapterv 12

2.1.6. V. Nemzeti Környezetvédelmi Program 13

2.2. Kapcsolódás a vármegyei és fővárosi programokhoz, stratégiákhoz, regionális szakpolitikához 14

2.2.1. Pest Vármegyei Környezetvédelmi Program 2025-2031 14

2.2.2. Budapest Környezetvédelmi Program 2021-2026 15

2.3. Illeszkedés helyi stratégiákhoz, programokhoz, dokumentumokhoz 16

2.3.1. Helyi dokumentumok, tervek és koncepciók 16

2.3.2. Helyi környezetvédelemmel kapcsolatos rendeletek 16

2.3.2.1. Környezetvédelemmel kapcsolatos IV. kerületi önkormányzati rendeletek 16

2.3.2.3. Fővárosi önkormányzati rendeletek 18

2.3.2.4. Kerületi Építési Szabályzat (KÉSZ) környezetvédelemmel kapcsolatos szabályozásai 18

2.4. A Települési Környezetvédelmi Program (TKP) jogi alapjai 19

2.4.1. A TKP elkészítésének lépései, módszertana 21

2.5. Kapcsolódó joganyagok 22

3. Budapest Főváros IV. kerületének környezetközpontú bemutatása 24

3.1. Budapest Főváros IV. kerületének elhelyezkedése, általános jellemzése 24

3.2. A város településtörténete 37

3.3. Domborzati adottságok, földtani közeg jellemzése 39
3.4. Éghajlati jellemzés 40
3.5. Földtan 42
3.6. Vízrajz 42
3.7. Növényzet 44
3.8. Budapest Főváros IV. kerületének gazdasági vonatkozásai 46
3.8.1. Mezőgazdaság 46
3.8.2. Erdőgazdálkodás 46
3.8.3. Ipari létesítmények 49
3.8.4. Szolgáltatóipar, Idegenforgalom 52
3.8.5. Infrastruktúra, közműellátottság 52
4. Budapest Főváros IV. kerület környezeti állapotának értékelése 54
4.1. Épített környezet állapota 54
4.1.1. Környezetbarát városirányítás városfejlesztés 55
4.1.1.1. Környezetbarát tervezési módszerek 55
4.1.1.2. Barnamezős területek 56
4.1.2. Településkép 57
4.1.3. Műemlékvédelem 60
4.1.4. Települési zöldinfrastruktúra 63
4.1.5. Közterületek fenntartása és üzemeltetése 66
4.1.5.1. Megyeri temető 67
4.1.6. Sportos, aktív közterületi infrastruktúra 67
4.2. Táj- és természeti értékek állapota 69
4.2.1. Országosan védett természeti területek 69
4.2.1.1. Nemzeti Ökológiai Hálózat 70
4.2.2. Helyi védettség alatt álló természeti területek és értékek 71
4.2.2.1. Helyi jelentőségű védett természeti értékek: 72
4.2.2.2. Újpesti Homoktövis Természetvédelmi Terület 73
4.2.2.3. Farkas-erdő Természetvédelmi Terület 74
4.2.2.4. Palotai-sziget Természetvédelmi Terület 75
4.2.3. Erdőterületek 77
4.3. Hulladékgazdálkodás 79
4.3.1. A kommunális és szelektív hulladékok gyűjtése és elszállítása 81
4.3.2. Zöld hulladékok gyűjtése, komposztálás 82

4.3.3. Lomtalanítás 83
4.3.4. Lakossági veszélyes hulladékgyűjtés 84
4.3.5. Hulladékgyűjtő udvarok és gyűjtőpontok a IV. kerületben 84
4.3.6. Illegális hulladéklerakás 86
4.3.7. Köztisztasági feladatok ellátása 87
4.4. Energiagazdálkodás 89
4.4.1. Energiafogyasztási trendek 90
4.4.2. Épületenergetika és kapcsolódó beruházások 90
4.4.2.1. Közintézmények 90
4.4.2.2. Lakossági épületállomány 91
4.4.2.3. Ipari, kereskedelmi épületek 92
4.4.3. Városi közvilágítás 93
4.5. Közlekedés 94
4.5.1. Közúti közlekedés 94
4.5.2. Közösségi közlekedés 96
4.5.3. Vasúti közlekedés 97
4.5.4. Kerékpáros közlekedés 97
4.5.5. Vízi közlekedés 100
4.5.6. Közlekedést érintő megvalósult és tervezett fejlesztések 101
4.6. Zaj- és rezgésvédelem 103
4.7. A levegő állapota 105
4.7.1. Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat 107
4.7.2. Légszennyezés 110
4.7.3. Avar- és kerti hulladékok égetésének szabályozása 112
4.7.4. Allergén növények irtása 112
4.7.5. A levegőminőség javítását szolgáló önkormányzati intézkedések 113
4.8. A vizek állapota 114
4.8.1. Felszíni vizek 114
4.8.1.1. Vízfolyások 114
4.8.1.2. Árvízvédelem 118
4.8.2. Felszín alatti vizek 118
4.8.2.1. Budapest IV. kerület vízháztartása 118
4.8.2.2. Budapest IV. kerület vízbázisa 119
4.8.2.3. Budapest IV. kerület ivóvíz ellátása 121

4.8.3. Csapadékvíz gazdálkodás 124
4.8.4. Kommunális szennyvízkezelés 126
4.8.4.1. Szennyvízcsatorna hálózat 126
4.8.4.2. A nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz begyűjtése 129
4.9. A földtani közeg és a talaj állapota 130
4.10. Kármentesítés 132
4.10.1. EUROAPI Hungary Kft. – Tó utcai telephely kármentesítése 133
4.10.2. Óceánárok utca – jogszerűtlen területfeltöltés 134
4.10.3. Szövőgyár utcai kármentesítési terület 135
4.10.4. Egykori Tungsram strand 136
4.10.5. Tungsram Vákuumtechnikai Gépgyár – talaj- és talajvíz-szennyezettség 137
4.10.6. Pozsonyi úti Shell töltőállomás környezetvédelmi vizsgálatai 138
4.10.7. Korábbi Petőfi laktanya területe 139
4.11. Környezetbiztonság, havária 140
4.11.1. Természeti katasztrófáknak való kitettség bemutatása 141
4.11.2. Iparbiztonság 147
4.12. Klímavédelem 148
4.12.1. Budapest Főváros IV. kerület Klímastratégiájának bemutatása 149
4.12.2. Budapest Főváros IV. kerület SECAP bemutatása 150
4.13. Környezeti nevelés, oktatás, társadalmi részvétel 150
4.13.1. Partnerség, kezdeményezések támogatása (civil szervezetek) 150
4.13.2. Környezeti nevelés programok (szemléletformálás) 151
4.13.3. Környezetbarát, „zöld” intézmények 154
5. SWOT analízis 157
6. Lakossági kérdőív válaszainak bemutatása 161
6.1. Eredmények bemutatása 162
7. Budapest Főváros IV. kerület, Újpest Környezetvédelmi Programjában a 2018-2023 közötti időszakra kitűzött célok megvalósulásának értékelése ... 182
7.1. Levegőtisztaság- és éghajlatvédelem 183
7.2. Felszíni és felszín alatti vizek védelme és fenntartható használata 187
7.3. Környezet-egészségügy 189
7.4. A környezetminőség 191
7.5. Biológiai sokféleség védelme és tájvédelem 195
7.6. Környezet veszélyeztetés elhárítása 198

7.7. Környezettudatos hulladékgazdálkodás 198
7.8. Fenntartható energiagazdálkodás 203
7.9. Közlekedés 206
7.10. Zaj 208
7.11. A környezettudatosság növelése, a környezeti nevelés és társadalmi részvétel 211
7.12. Összegzés: Budapest Főváros IV. kerület, Újpest Környezetvédelmi Program 2018-2023 teljesülése 216

8. A Környezetvédelmi Program stratégiai céljai, beavatkozás területei a 2026 – 2031 közötti időszakra 217

8.1. Levegőtisztaság-védelem 218
8.2. Zaj-és rezgésvédelem 220
8.3. Vízvédelem 221
8.4. Természet- és tájvédelem, talajvédelem 224
8.5. Épített környezet védelme 226
8.6. Zöldfelület-gazdálkodás 227
8.7. Hulladékgazdálkodás 229
8.8. Energiagazdálkodás 230
8.9. Közlekedés 231
8.10. Környezetbiztonság 232
8.11. Környezeti nevelés, szemléletformálás 233

9. A Budapest Főváros IV. kerület, Újpest Környezetvédelmi Program 2026-2031 végrehajtásának eszközei 237

9.1. A program megvalósításának pénzügyi eszközei és finanszírozási forrásai 237
9.2. Intézményi együttműködések 238
9.3. Monitoring és felülvizsgálat 238

10. Összefoglalás 239

1. Bevezetés

Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata *a környezet védelmének általános szabályairól* szóló 1995. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Kvt.) előírásainak megfelelően elkészítette a 2026–2031 közötti időszakra vonatkozó Települési Környezetvédelmi Programját.

A program célja, hogy átfogó képet adjon a kerület környezeti állapotáról, meghatározza a legfontosabb környezeti kihívásokat, valamint kijelölje azokat a fejlesztési irányokat és intézkedéseket, amelyek hozzájárulnak a lakosság életminőségének javításához, a természeti és épített környezet értékeinek megőrzéséhez, valamint a fenntartható városfejlődés megvalósításához.

A környezetvédelem napjainkban egyre összetettebb feladatot jelent a települések számára. A klímaváltozás hatásai, a szélsőséges időjárási események gyakoribbá válása, a városi hősziget-hatás erősödése, a csapadékvíz-gazdálkodás kihívásai, a közlekedési eredetű környezeti terhelések, valamint a zöldfelületek megőrzésének és fejlesztésének igénye egyaránt olyan kérdések, amelyek hosszú távú és összehangolt beavatkozásokat igényelnek.

A program elkészítésének jogszabályi alapját a Kvt. képezi. A Kvt. 46. §-a alapján a települési önkormányzatok feladata a környezet védelme érdekében helyi környezetvédelmi program kidolgozása és végrehajtása, míg a Kvt. 48/E. §-a meghatározza a települési környezetvédelmi programok kötelező tartalmi elemeit. A program célkitűzései összhangban állnak az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Programmal, Budapest Főváros releváns stratégiai dokumentumaival, valamint Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzatának Klímastratégiájával.

Újpest kedvező adottságokkal rendelkezik a környezeti értékek megőrzése és fejlesztése szempontjából. A Duna közelsége, a jelentős zöldfelületek, a természetvédelmi területek, a folyamatos zöldinfrastruktúra-fejlesztések, valamint az önkormányzat környezet- és klímatudatos intézkedései megfelelő alapot biztosítanak a fenntartható fejlődéshez. Ugyanakkor a városi környezetből adódó kihívások kezelése a következő években is kiemelt feladat marad.

A környezetvédelmi program a Kvt.-ben meghatározott tartalmi követelmények figyelembevételével készült. Ennek megfelelően foglalkozik többek között a levegőtisztaság-védelemmel, a zaj- és rezgésvédelemmel, a vízgazdálkodással, a zöldfelület-gazdálkodással, a hulladékgazdálkodással, az energiagazdálkodással, a közlekedéssel, a természetvédelemmel, valamint a környezetbiztonság kérdéseivel.

A program megvalósítása az önkormányzat, az intézmények, a közszolgáltatók, a gazdasági szereplők, a civil szervezetek és a lakosság együttműködésére épül. A kitűzött célok elérése csak közös felelősségvállalással, hosszú távú szemléletformálással és a rendelkezésre álló erőforrások hatékony felhasználásával biztosítható.

1.1. A program alapelvei

1.1.1. A program jövőképe és küldetése

A jövő nemzedékei számára az élhető, egészséges környezet biztosítása kiemelt figyelmet érdemel, elengedhetetlen tényező a mai társadalom számára. A program egy olyan jövőkép elérésében jelenthet segítséget, amelyben a kerület fejlődése tágabb értelemben vett környezeti, és környezetvédelmi szempontokat vizsgálva is fenntartható módon valósulhat meg. Ehhez elengedhetetlen, hogy az Európai Unió által előírt és hazánkban alkalmazott főbb irányelvek, a Kvt. alapelvei és egyéb a környezet védelmére szolgáló elvek és értékek érvényesüljenek a program elkészítése során.

- **Elővigyázatosság elve:** a környezethasználatot az elővigyázatosság elvével összhangban, a környezeti elemek kímélésével és takarékos használatával kell végezni. Ennek eszköze lehet a hulladékképződés csökkentése, az előállított anyagok újrafelhasználása és visszaforgatása.
- **Megelőzés elve:** a környezet használata során a leghatékonyabb megoldást, az adott térségben elérhető legjobb technológiát kell alkalmazni, így a szennyező hatások kialakulása mérsékelhető, nem szükséges a környezet helyreállításáról gondoskodni, mely több forrást igényel, mint maga a megelőzés.
- **Helyreállítás elve**: a mindenkori környezethasználó köteles gondoskodni a károsodott környezet helyreállírásáról, melyet a tevékenysége során okozott.
- **Felelősség elve**: a környezethasználó felelősséggel tartozik a tevékenysége során fellépő környezetre gyakorolt hatásokért.
- **Együttműködés elve**: a környezet védelmének érdekében az állami szervek, a helyi önkormányzatok, a gazdálkodó szervezetek és a természetes személyek, valamint szervezeteik kötelesek együttműködni, ennek során fellépő kötelezettségeiket és jogaikat betartani.
- **Tájékozódás, tájékoztatás és nyilvánosság elve**: a környezet minőségére, állapotára, a környezet-egészségügyi veszélyekre vonatkozó adatok, információk megismerése és megismertetése alapvető állampolgári jog.

1.1.2. A program céljai, beavatkozási szakterületei

A környezetvédelmi program célja, hogy a kerület állapotjellemzőinek felmérésén alapulva megfogalmazza azon környezetfejlesztési intézkedéseket, amelyek elősegítik a természetes és az épített környezet védelmének rövid és középtávú feladatait, hozzájárulva az egyes ágazati és területfejlesztési törekvések során a környezetvédelmi szempontok figyelembevételéhez.

A környezetvédelmi programban megfogalmazott feladatok végrehajtásával és a kitűzött célok elérésével a környezeti veszélyeztetettség minimalizálható és a környezet minősége javítható.

A környezetvédelmi program elsősorban az IV. kerületben élők és tevékenykedők számára fogalmaz meg előírásokat és javaslatokat, de a kerületbe látogatók számára is útmutatást ad, elsősorban az Önkormányzat által hozott intézkedéseken keresztül. Mind az itt élők, mind a kerületbe látogatók számára kiemelten fontosak a környezeti terek okozta pozitív benyomások, amelyek egy tiszta, rendezett, szabályozott környezetben fokozottan jelentkeznek.

Bár a környezetvédelmi program a közösséghez szól, a közvetlen környezetüket az egyének és a kisebb közösségek (pl. családok, lakóközösségek stb.) alakítják, szabályozzák. A program összeállítása során törekedtünk arra, hogy a program tanulmányozása az egyén környezettudatos magatartásához is kiinduló gondolatokat tudjon nyújtani.

2. A Települési Környezetvédelmi Program kapcsolódása stratégiai dokumentumokhoz, szakpolitikához

A kerület környezetvédelmi programjának készítése során figyelembe vettük az e fejezetben bemutatott programokat, stratégiákat, valamint a környezetvédelmet érintő jogszabályokat, melyek meghatározó jelentőséggel bírnak a program megalkotásában.

2.1. Illeszkedés és kapcsolódás az európai és nemzeti környezetvédelmi stratégiákhoz, programokhoz

2.1.1. Az Agenda 21

Az ENSZ Környezetről és Fejlődésről 1992-ben Rio de Janeiróban tartott konferenciája után a fenntartható fejlődés jegyében készült ún. Agenda 21-et, mint vezérfonalat terjesztették elő a környezetvédelmi programokhoz az egész világon.

Az Agenda 21 28. fejezete felhívást tartalmaz az összes közösséghez, hogy alkossák meg a saját, helyi Agenda 21-et (Local Agenda, Fenntarthatósági program), mely átveszi az Agenda 21 általános célkitűzéseit és konkrét tervekké, akciókká alakítja át egy-egy konkrét terület vonatkozásában (ld. még a 4.2. fejezetet). A program sikere függ a helyi közösség részvételétől és a decentralizált fejlődés népszerűsítésétől. A szociális, gazdasági és környezetvédelmi problémákat integrált megközelítéssel tárgyalja. A program életbe ültetése el kell vezessen azon célkitűzések, politikák és tevékenységek megfogalmazásához, amelyek lehetővé teszik a helyi közösségek fejlődését. Rioban írták alá az ún. „riói egyezményeket", a Biológiai Sokféleségről szóló Egyezményt és az Éghajlatváltozási Keretegyezményt. A kevés elért eredmény értékelésére, illetve a hátralévő feladatok megfogalmazására 2002-ben került sor Johannesburgban, a Fenntartható Fejlődés Világkonferencián. „Rio +20"-névvel 2012-ben ismét Rio de Janeiróban rendezték meg Egyesült Nemzetek Szervezetének a fenntartható fejlődésről szóló konferenciáját.

2.1.2. Környezetvédelmi Cselekvési Program 8. (EAP) 2030-ig – Jólét bolygónk felélése nélkül

Az Európai Tanács 2019. június 20.-ai ülésén stratégiai menetrendet fogadott el a 2021-2030 időszakra szóló 8. Környezetvédelmi Cselekvési Program megalkotásához, amely a biológiai sokféleség védelmére és helyreállítására helyezi a hangsúlyt.

Az 1970-es évek közepe óta az unió környezetvédelmi politikáját a meghatározott időszakok alatt elérendő, kiemelt célkitűzéseket megfogalmazó cselekvési programok irányítják. Jelenleg az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsa által 2021. december 10-én elfogadott 8. Környezetvédelmi Cselekvési Program van érvényben, mely a 2030-ig tartó időszakot öleli fel.

Az Unió célkitűzésként jelölte meg a Cselekvési Programjában a természeti tőke védelmének fokozását, az erőforrás-hatékony, alacsony szén-dioxid kibocsátásra épülő növekedését és innováció ösztönzését, valamint az emberi egészség és jóllét megóvását úgy, hogy közben tiszteletben tartja a Föld erőforrásainak korlátait.

A program 9 kiemelt célkitűzést sorol fel, melyek az alábbiak:

- az Unió természeti tőkéjének védelme, megőrzése és növelése
- az Unió erőforrás-hatékony, zöld és versenyképes, alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdasággá történő átalakítása
- a környezetre vonatkozó uniós szabályozás előnyeinek maximalizálása a végrehajtás javításával
- az uniós polgárok megóvása a környezettel kapcsolatos terhelésektől, valamint az egészségüket és jóllétüket fenyegető kockázatoktól
- az uniós környezetpolitika ismeret- és tudományos alapjának bővítése
- a környezet- és éghajlat-politikával összefüggő beruházások feltételeinek javítása és a környezeti externáliák kezelése
- az uniós városok fenntarthatóságának javítása

- a környezetvédelem integrációjának és a szakpolitikák koherenciájának növelése
- nemzetközi környezettel és éghajlattal kapcsolatos kihívások hatékonyabb uniós kezelése

Három kiemelt területet határoz meg, ahol nagyobb figyelmet kell fordítani a természet védelmére, a gazdasági rugalmasság erősítésére, az erőforrás-hatékony, alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaság fellendítésére, valamint az emberi egészséget és jóllétet fenyegető azon veszélyek csökkentésére, melyek szennyezéssel, vegyi anyagokkal, valamint az éghajlatváltozás hatásaival kapcsolatosak. A globális cél: „jólét bolygónk felélése nélkül".

2.1.3. Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia[1]

Az éghajlatváltozáshoz kapcsolódó nemzetközi kötelezettségeket az 1992-ben aláírt ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye és annak 1997-ben elfogadott és 2005-ben hatályba lépett Kiotói Jegyzőkönyve határozza meg. Hazánk 2004-ben az Európai Unióba történő csatlakozásakor kötelezettséget vállalt a 6%-os ÜHG-kibocsátás csökkentésre, melyet a 2008- 2012-es évekre kellett elérni az 1985-1987-es bázisidőszakhoz viszonyítva.

Jelenleg a globális klímapolitika jövőjét megalapozó nemzetközi Párizsi Megállapodást Magyarország 2016. április 22-én írta alá, és a 2016. évi L. törvény elfogadásával léptette hatályba.

Magyarország a nemzetközi kötelezettségvállalásoknak megfelelően első alkalommal 2008-2025. közötti időszakra vonatkozóan kidolgozta az első Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiát (NÉS-1). Jelenleg a NÉS-2 van érvényben, mely a 2018–2030 időszakra (kitekintéssel 2050-re) készült.

A NÉS-2 négy tematikus specifikus célkitűzést határoz meg, melyek az alábbiak:

- Dekarbonizáció: a nemzetközi és EU tagságunkból adódó kötelezettségek figyelembevételével az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése és a természetes nyelő kapacitások megerősítése révén.
- Az éghajlati sérülékenység területi vizsgálatának térinformatikai megalapozása: hazai kutatásokon és a földmegfigyelés eredményein alapuló, többcélú felhasználásra alkalmas térinformatikai adatrendszer folyamatos működtetése.
- Alkalmazkodás és felkészülés: Az éghajlati alkalmazkodás célja a nemzeti (természeti, humán és gazdasági) erőforrások készleteinek és minőségének megóvása, a változó külső feltételekhez való rugalmas természeti, társadalmi, gazdasági és szakpolitikai válaszok előmozdítása.
- Éghajlati partnerség biztosítása: a magyarországi klímapolitika széleskörű partnerség és társadalmi gazdasági konszenzus keretei között valósuljon meg.

A NÉS-2 jövőképéhez a Hazai Dekarbonizációs Útiterv (HDÚ) és a Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia (NAS), valamint a „Partnerség az éghajlatért" Szemléletformálási Terv küldetései kapcsolódnak.

2.1.4. Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció – Nemzeti Fejlesztés 2030[2]

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK) a nemzeti fejlesztési és területfejlesztési politika alapvető irányait, célszerkezetét és elveit határozza meg. A Koncepció célja, hogy elősegítse az ország fenntartható fejlődését, a versenyképesség növelését, a területi egyenlőtlenségek csökkentését és a területileg kiegyensúlyozottabb fejlődés elérését. A Koncepció három fő

[1] https://nater.met.hu/sites/default/files/files/NÉS_Ogy%20által%20elfogadott.PDF
[2] https://njt.hu/document/24/2439201441300000001_1.PDF

stratégiai célkitűzést fogalmaz meg: a gazdasági növekedés és foglalkoztatás elősegítése, a társadalmi kohézió erősítése és a környezeti fenntarthatóság biztosítása.

A Koncepció területi dimenzióban négy fő térségtípust különít el: a központi térséget, a dinamikus fejlődésű térségeket, a felzárkózásra szoruló térségeket és az egyedi fejlesztési lehetőségekkel rendelkező térségeket. A Koncepció szerint ezeknek a térségeknek a fejlesztése elsősorban az alapvető életfeltételek javítását, az emberi erőforrások fejlesztését, a helyi gazdaság élénkítését és diverzifikálását, valamint a természeti és kulturális örökség megőrzését és hasznosítását célozza.

A Koncepcióban Budapest IV. Kerülete a budapesti nagyvárosi térség részeként van jelölve. A térség mutatói az Európai Unió többi nagyvárosával összevetve, több tekintetben is kiemelkedőek. Budapest nemzetközi jelentőségéhez nem fér kétség, lehetőségeit tekintve pedig a főváros és térsége továbbra is jelentős fejlődési potenciállal bír, az egyetlen körzet Magyarországon, amely a globalizált világgazdaság egyik csomópontja lehet. Geopolitikai pozíciójának köszönhetően a Kárpát-medencei térség központja is egyben, de Európa keleti nyitásának kapuja is lehet a jövőben. Budapest és nagytérsége társadalmi, gazdasági, térszerkezeti jelentőségéből fakadóan tehát megkülönböztetett fejlesztési intézkedéseket és sajátos eszközrendszert igényel.

A Koncepcióban meghatározott nemzeti prioritások közül Budapest IV. Kerületének fejlesztése szempontjából kiemelkedő jelentőségűek lehetnek az alábbiak:

- Városhálózat és várospolitika, korszerű és minőségi életet biztosító városok.
- Városok és várostérségek átfogó, városhálózati együttműködéseken alapuló fejlesztések.
- A társadalmi infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése, különös tekintettel az oktatás, egészségügy, szociális ellátás és közbiztonság területeire.
- A természeti erőforrások fenntartható hasznosítása és védelme, különös tekintettel az ivóvízbázisok védelmére, az árvízi veszélyeztetettség csökkentésére, valamint a hulladékkezelés és -hasznosítás javítására.
- A turizmus fejlesztése, különös tekintettel a kulturális és örökségturizmus, valamint az aktív és ökoturizmus lehetőségeinek kiaknázására.

A Koncepcióban javasolt intézkedések és teendők megvalósítása érdekében a Kormány felhívja a területi szereplőket, hogy a területfejlesztési programok és tervek kidolgozásakor és végrehajtásakor vegyék figyelembe a Koncepcióban foglalt alapelveket és stratégiai célkitűzéseket, valamint az egyes térségtípusokra vonatkozó fejlesztési irányokat. A Kormány továbbá felhívja a területi szereplőket, hogy a fejlesztéspolitika keretében igénybe vett források felhasználásakor tartsák be a Koncepcióban meghatározott alapelveket, valamint vegyék figyelembe a kedvezményezett térségekkel-települések besorolását.

2.1.5. Nemzeti Természetvédelmi Alapterv[3]

A Nemzeti Természetvédelmi Alapterv Magyarország természetvédelmi stratégiai tervdokumentuma, vagyis egy szakpolitikai stratégia, amely a Nemzeti Környezetvédelmi Program önálló, ámde integráns részeként határozza meg az állam természetvédelmi feladatai kapcsán követendő kiemelt céljait, kijelöli cselekvési irányait. Jelenleg a V. tervezési ciklusa a 2021-2026 közötti időszakra szól.

A Nemzeti Természetvédelmi Alapterv stratégia céljai a következők:

- A biológiai sokféleség megőrzése:
  - a 2020 utáni időszakra szóló nemzeti biológiai sokféleség megőrzési stratégia kidolgozása és végrehajtása;

[3] https://2020-2025.kormany.hu/agrarminiszterium/termeszetvedelem

  - a biológiai sokféleség csökkenésének és az ökoszisztéma szolgáltatások további hanyatlásának megállítása 2030-ig, valamint állapotuk lehetőség szerinti javítása;
  - a hazai ökoszisztémák és szolgáltatásaik térképezése és értékelése;
  - az élőhely-rehabilitációs és - rekonstrukciós munkák folytatása, legalább 15%-os degradált élőhely rekonstrukciója és monitorozása;
  - a biológiai invázió kezelése.
- A Natura 2000 hálózat működtetése:
  - finanszírozás bővítése;
  - fenntartási tervek elkészítése, a területek felügyelete;
  - monitorozás fejlesztése;
  - kommunikáció erősítése;
- A barlangok és a földtudományi természeti értékek természetvédelmi helyzetének javítása.
- Hazánk táji örökségének és táji sokféleségének ágazati együttműködésen alapuló komplex védelméhez szükséges feltételek kialakítása, jogi környezetének felülvizsgálata.
- A természetvédelmi tervezés erősítése, a nemzeti parkok övezeti besorolásának kihirdetése.
- A természetvédelem jogi, intézményi, személyi és költségvetési hátterének javítása.
- A természetvédelem általános finanszírozásának javítása:
  - a védettségi szint helyreállításáról szóló törvény végrehajtásához szükséges pénzügyi forrás, valamint az európai uniós pályázatokhoz szükséges önrész biztosítása;
  - a természetvédelmi fejlesztések európai uniós forrásokból történő finanszírozásának leghatékonyabb kihasználása.
- A nemzetközi természetvédelmi, tájvédelmi kötelezettségek teljesítése.
- Természetvédelmi őrszolgálat létszámának fejlesztése és megfelelő technikai eszközökkel való ellátása.
- Társadalmi kapcsolatok fejlesztése:
  - a nyilvánosság tájékoztatása a védett természeti- és Natura 2000 területekre, valamint a védett természeti értékekre vonatkozó szabályozás megismertetésével;
  - a nagyobb környezeti tudatosság elérése, a természetvédelem elfogadottságának javítása érdekében.

2.1.6. V. Nemzeti Környezetvédelmi Program[4]

A környezetvédelmi tervezés alapja a hatévente megújítandó, az Országgyűlés által jóváhagyott Nemzeti Környezetvédelmi Program, melynek kidolgozásáról, céljáról, tartalmáról és megvalósításáról Kvt. rendelkezik. Az NTA-V, mint szakpolitikai stratégia kidolgozása *a kormányzati stratégiai irányításról* szóló 38/2012. (III.12.) Korm. rendeletben foglaltaknak megfelelően történt, a Korm. rendelet 35. §-ban a szakpolitikai stratégiák kapcsán megfogalmazott előírásokra is tekintettel.

Az NTA-V kidolgozása során a szakmai előkészítést végzők célja az volt, hogy a kötelező szakmai egyeztetéseken túl biztosított legyen, hogy az érintettek lehető legszélesebb köre véleményt formálhasson és a vélemények beépítésre kerüljenek az elfogadott országgyűlési határozatba.

A Program az ország adottságait, a társadalom hosszú távú érdekeit és jövőbeni fejlődési céljait, valamint a globális felelősségből és a nemzetközi együttműködésből, EU-tagságból adódó kötelezettségeink figyelembevételével meghatározza az ország környezeti céljait és az elérésükhöz

[4] https://xn--krnyezetvdelem-jkb3r.hu/nemzeti-kornyezetvedelmi-program

szükséges feladatokat és eszközöket összhangban az Európai Unió 2030-ig tartó időszakra szóló 8. Környezetvédelmi Cselekvési Programjával, valamint az Országgyűlés által elfogadott Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégiával.

A Nemzeti Környezetvédelmi Program átfogó célkitűzése, hogy hozzájáruljon a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosításához, melynek stratégiai céljai a következők:

- Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása;
- Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata;
- Az erőforrás-takarékosság és a hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése.

Mindhárom célhoz kapcsolódik a klímaváltozáshoz való alkalmazkodási képesség és a környezetbiztonság javítása. Ez utóbbi az élet- és vagyonbiztonság szempontjait is figyelembe véve kiterjed a szélsőséges természeti folyamatok és természeti katasztrófák (pl. árvizek, szélviharok, aszály) előrejelzésére és kárainak csökkentésére, valamint az ipari balesetek, technológiai eredetű katasztrófák (pl. vegyi balesetek) megelőzésére és kárcsökkentésére.

A Program stratégiai céljainak elérését az egyes stratégiai területeken meghatározott célok és intézkedések, illetve az átfogó intézkedési területeken megfogalmazott cselekvési irányok biztosítják.

2.2. Kapcsolódás a vármegyei és fővárosi programokhoz, stratégiákhoz, regionális szakpolitikához

2.2.1. Pest Vármegyei Környezetvédelmi Program 2025-2031[5]

A Pest Vármegyei Környezetvédelmi Program 2025–2031 közötti időszakra, Pest Vármegye Önkormányzatának illetékességi területére készült. A dokumentum kiemelten foglalkozik a környezeti fenntarthatóság, a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, a természeti értékek megőrzése, valamint a települési környezetminőség javításának kérdésköreivel. A program hangsúlyos szerepet tulajdonít a vármegyei önkormányzat koordináló, szemléletformáló és együttműködést támogató szerepének. A program átfogó célként Pest vármegye környezeti állapotának javítását, valamint a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosítását határozza meg.

A program első specifikus célja az emberi egészség és életminőség környezeti feltételeinek javítása, valamint a környezetterhelések hatásainak csökkentése Pest vármegye területén. Ennek keretében kiemelt szerepet kap a tiszta levegő biztosítása, a zajterhelés csökkentése, a megfelelő minőségű környezeti infrastruktúra kialakítása, továbbá az épített és természeti környezet összhangjának megőrzése.

A második specifikus cél Pest vármegye természeti és táji értékeinek és természeti erőforrásainak védelme, helyreállítása és fenntartható használata. A program hangsúlyozza az ökoszisztémák működőképességének megőrzését, a biológiai sokféleség csökkenésének megállítását, a felszíni és felszín alatti vizek védelmét, valamint a talaj és termőföld minőségi és mennyiségi megőrzésének fontosságát.

A harmadik specifikus cél az erőforrás-takarékosság és erőforrás-hatékonyság javítása, az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, valamint az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás elősegítése. A program kiemelten kezeli a körforgásos gazdasági szemlélet erősítését, a fenntartható termelési és fogyasztási szokások támogatását, a hulladékképződés csökkentését, valamint az energia- és vízhatékonysági intézkedések ösztönzését.

[5] https://pestvarmegye.hu/pest-varmegye-kornyezetvedelmi-programja-2025-2031/37

A negyedik specifikus cél a környezetbiztonság javítása a vármegye területén, különös tekintettel a környezeti veszélyhelyzetek, természeti károk és szélsőséges időjárási események megelőzésére, valamint azok káros hatásainak mérséklésére.

A program horizontális célként határozza meg a társadalom környezet- és klímatudatosságának, valamint környezetért viselt felelősségének erősítését, amely a környezeti szemléletformálás és a fenntartható életmód elterjesztésének fontosságát hangsúlyozza.

A megfogalmazott célok elérése érdekében a környezetvédelmi program 17 alprogramot tartalmaz, összesen 54 intézkedéssel. Az intézkedések megvalósításának felelősei elsősorban helyi önkormányzatok, azon belül leggyakrabban települési önkormányzatok, bár néhány esetben költségvetési intézmények, vagy köztestületek is előfordulnak a felelősök között.

2.2.2. Budapest Környezetvédelmi Program 2021-2026[6]

Budapest Főváros Környezetvédelmi Programja (BKP) a 2021-2026. közötti időszakra szól. Budapest környezetének védelme, állapotának javítása, valamint mindezzel összhangban a fővárosi fejlesztések környezeti szempontú megalapozottságának elősegítése érdekében lett kidolgozva a Fővárosi Önkormányzat kötelező önkormányzati feladataként.

A BKP 2026 8 alapelvet fogalmaz meg, amelyek a következők:

- Mindenkinek joga van az egészséges környezethez;
- Elővigyázatosság elve;
- Takarékosság elve;
- Szennyező fizet elve;
- Biológiai sokféleség védelmének elve;
- Együttműködés elve;
- Integráció elve;
- Kölcsönös kisegítés elve.

A BKP 2026 öt átfogó célkitűzést fogalmaz meg, összhangban a 4. Nemzeti Környezetvédelmi Programban meghatározott stratégiai célokkal és stratégiai eszközökkel, valamint kiegészítve a fővárosi adottságoknak megfelelően.

- Egészséges, biztonságos környezet biztosítása;
- Természeti tőke védelme;
- Fenntartható erőforrás-gazdálkodás megteremtése;
- Környezetbarát városirányítás, városfejlesztés megvalósítása;
- Környezettudatosság erősítése.

Ez az öt átfogó célkitűzés a környezeti elemekre, rendszerekre, illetve szektorokra irányuló 19 beavatkozási szakterületet tartalmaz.

[6] https://budapest.hu/zold-budapest/klima-es-kornyezetvedelem/budapest-kornyezetvedelmi-programja-es-kornyezeti-allapotertekelese

2.3. Illeszkedés helyi stratégiákhoz, programokhoz, dokumentumokhoz

2.3.1. Helyi dokumentumok, tervek és koncepciók

- Budapest Főváros IV. Kerület, Újpest Önkormányzata Településfejlesztési Koncepció (Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft., 2015.)
- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzatának Fenntartható Energia és Klíma Akcióterve (SECAP) (GreenDependent Intézet, 2020.)
- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Klímastratégiája (Dipol Humánpolitikai Intézet Kft., 2020.)
- Radó Dezső Terv Budapest Zöldinfrastruktúra Fejlesztési és Fenntartási Akcióterve (2021.)
- Újpest Budapest Főváros IV. kerület Településképi Arculati Kézikönyv (2021.)
- Budapest Főváros IV Kerület Integrált Településfejlesztési Stratégia, Újpest ITS 2027 (Aczél Városépítész Bt., 2023.)
- Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzatának Gazdasági Programja 2025-2029.

2.3.2. Helyi környezetvédelemmel kapcsolatos rendeletek

2.3.2.1. Környezetvédelemmel kapcsolatos IV. kerületi önkormányzati rendeletek[7]

- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzat Képviselő-testületének 18/1996. (V. 6.) számú rendelete Környezetvédelmi Alap létrehozásáról
- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 30/2004 (XII.20.) számú rendelete a talajterhelési díjról
- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzat Képviselő-testületének 9/2007. (IV.23.) számú rendelete a történelmileg kialakult településrész-elnevezések használatáról
- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 18/2011. (III.31.) önkormányzati rendelete az Önkormányzat testnevelési és sportfeladatairól
- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 9/2015. (II.27.) önkormányzati rendelete a közterületi térfigyelő rendszerről
- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 17/2015 (V.29.) önkormányzati rendelete a közösségi együttélés alapvető szabályairól, valamint ezek elmulasztásának jogkövetkezményeiről
- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 2/2016. (I. 29.) önkormányzati rendelete a közművelődésről
- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 4/2018. (I.26.) önkormányzati rendelete a közterületi parkolásról
- Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 5/2018. (I. 26.) önkormányzati rendelete Budapest Főváros IV. kerület 5. számú, Újpest kertváros Városszerkezeti egység Kerületi Építési Szabályzatáról

[7] Forrás: https://or.njt.hu/onkorm/-:-:27:-:-:1:-:1:-/1/10; https://ujpest.hu/rendeletek_listaja/

- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 12/2018 (IV.3.) önkormányzati rendelete Budapest Főváros IV. kerület 4. számú, Újpest Károlyi Városnegyed Városszerkezeti egység Kerületi Építési Szabályzatáról
- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 18/2018 (VI.11.) önkormányzati rendelete Budapest Főváros IV. kerület 3. sz., Újpest Városközpont városszerkezeti egység Kerületi Építési Szabályzatáról
- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 19/2018 (VI.11.) önkormányzati rendelete Budapest Főváros IV. kerület 7. számú, Megyer kertváros városszerkezeti egység Kerületi Építési Szabályzatáról
- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 22/2018 (X.3.) önkormányzati rendelete a Népsziget kerületi építési szabályzatról
- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 23/2018 (X.3.) önkormányzati rendelete Újpest Duna-part területére vonatkozó kerületi építési szabályzatról
- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 33/2018. (XI. 14.) önkormányzati rendelete Budapest Főváros IV. kerület 2. számú, Újpesti lakótelep városszerkezeti egység Kerületi Építési Szabályzatáról
- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzat Képviselő-testületének 34/2018 (XI.14.) önkormányzati rendelete Budapest Főváros IV. kerület 1. számú, Dél-Újpest Városszerkezeti egység Kerületi Építési Szabályzatáról
- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 2/2019. (I. 30.) önkormányzati rendelete Budapest Főváros IV. kerület 6. számú, Északi kertváros városszerkezeti egység Kerületi Építési Szabályzatáról
- Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 3/2019. (I. 30.) önkormányzati rendelete Budapest Főváros IV. kerület 9. számú, Káposztásmegyer Lakótelep Városszerkezeti egység Kerületi Építési Szabályzatáról
- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 8/2019 (III.4.) önkormányzati rendelete Budapest Főváros IV. kerület 10. számú, Székesdűlő és Megyeri hídfő városszerkezeti egység Kerületi Építési Szabályzatáról
- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testülete 22/2021. (VI. 24.) önkormányzati rendelete a településkép védelméről
- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testülete 25/2021. (VI. 24.) önkormányzati rendelete a közterületek használatáról és rendjéről
- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 27/2021. (VII. 29.) önkormányzati rendelete a fás szárú növények védelméről
- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 10/2022. (IV. 28.) önkormányzati rendelete a lakossági komposztálás támogatásáról
- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 11/2022. (IV. 28.) önkormányzati rendelete a lakossági esővíz-hasznosítás támogatásáról
- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 10/2024. (IV. 30.) önkormányzati rendelete az újpesti fiatalok kerékpárvásárlásának támogatásáról
- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 25/2024. (XII. 3.) önkormányzati rendelete az Újpesti Építészeti Tervtanácsról

- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 25/2025. (XII. 17.) önkormányzati rendelete az Újpesti helyi kerületi építészeti értékek védelméről

2.3.2.2. Pest Vármegye önkormányzati rendeletek[8]

Egységes, a környezetvédelem minden elemét számba vevő helyi rendelet jelenleg nem áll rendelkezésre.

2.3.2.3. Fővárosi önkormányzati rendeletek[9]

- Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 14/1993. (IV. 30.) önkormányzati rendelete a kiemelt közcélú zöldterületekről
- Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 47/1994. (VIII. 1.) önkormányzati rendelete az árvíz- és belvízvédekezés, valamint a helyi vízkárelhárítás egyes kérdéseiről
- Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 48/1994. (VIII. 1.) önkormányzati rendelete a főváros köztisztaságáról
- Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 39/1997. (VII. 18.) önkormányzati rendelete Budapest főváros települési közműves vízszolgáltatásának korlátozási tervéről és a vízfogyasztás rendjéről
- Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 10/2005. (III. 8.) önkormányzati rendelete a fővárosi zöldfelületi rendszerbe tartozó zöldterületek és zöldfelületek védelméről, használatáról, fenntartásáról és fejlesztéséről
- Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 69/2008. (XII. 10.) önkormányzati rendelete Budapest Főváros szmogriadótervéről
- Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 12/2009. (III. 13.) önkormányzati rendelete a Fővárosi Önkormányzat Környezetvédelmi Alapjáról
- Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 25/2013. (IV. 18.) önkormányzati rendelete Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről
- Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 72/2013. (X. 14.) önkormányzati rendelete a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvízzel kapcsolatos kötelező helyi közszolgáltatásról
- Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 33/2018. (X. 30.) önkormányzati rendelete a IV. kerület, Újpest Duna-parti területére vonatkozó Duna-parti építési szabályzatról
- Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 37/2018. (X. 30.) önkormányzati rendelete a Népsziget területére vonatkozó Duna-parti építési szabályzatról

2.3.2.4. Kerületi Építési Szabályzat (KÉSZ) környezetvédelemmel kapcsolatos szabályozásai [10]

Budapest IV. kerületének közigazgatási területén, a tíz városszerkezeti egységben összesen tizenegy darab – a 2.3.2.1. pontban felsorolt – kerületi építési szabályzat (a továbbiakban: KÉSZ) van hatályban.

[8] https://or.njt.hu/onkorm/-:-:3963:-:-:1:-:1:-/1/10
[9] https://or.njt.hu/onkorm/-:-:3963:-:-:1:-:1:-/1/10; https://net.jogtar.hu/rendelet-kereso/gyors?council=fovaros
[10] https://or.njt.hu/onkorm/-:-:27:-:-:1:%C3%A9p%C3%ADt%C3%A9si%20szab%C3%A1lyzat:1:-/1/10

A KÉSZ összhangban van a levegőminőség-védelmi, talajvédelmi, felszíni és felszín alatti vízvédelmi, és zajvédelmi előírásokkal, a beépítésre szánt és nem szánt területeken egyaránt.

A KÉSZ rendelkezik továbbá a zöldfelületek kialakításáról, például a „kötelezően telepítendő védőzöldsáv" elemmel jelölt – szabályozási terven is ábrázolt – területeken meghatározza a zöldfelület kialakítás módját, akár többszintű növényállomány telepítésének előírásával is. Ehhez hasonlóan a „telek zöldfelületként kialakítandó/megtartandó része" elemmel jelölt területen a meglévő faállományt meg kell tartani, pusztulás esetén pótolni kell.

A KÉSZ bizonyos területekre vonatkozóan előírja, hogy a közúti közlekedésre szánt közterületeken, továbbá a közforgalom számára átadott magánutak mentén a környezethez illő, útsorfa minőségű faegyedekből álló fasorokat, vagy várostűrő növényzetet kell telepíteni. A növényzet telepítése során biztosítani szükséges a fák közműmentes életterét és az öntözési lehetőséget. A növényzet telepítésétől csak ott lehet eltekinteni, ahol a növényzet kihelyezése veszélyezteti a közlekedés biztonságát, vagy ahol azt a meglévő közműhálózat ezt nem teszi lehetővé.

Szintén a zöldfelület kialakításának ösztönzését szolgáló előírás, hogy a közterületen létesítendő 10 férőhelynél nagyobb gépkocsi-várakozóhely csak fásított parkolóként kerülhet kialakításra, kivéve a járdavonal mellett, az útszegély mentén létesítendő parkolókat.

Környezeti jelentőséggel bír az az előírás is, hogy az Újpest Duna-part területén új közforgalmat szolgáló üzemanyagtöltő állomás és gépkocsimosó nem létesíthető.

2.4. A Települési Környezetvédelmi Program (TKP) jogi alapjai

Hazánkban az egészséges környezethez való jogot legmagasabb szinten az Országgyűlés Magyarország Alaptörvénye alapján (2011. április 25.) biztosítja. A XX. és XXI. cikkelyek szerint mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.

Az Alaptörvény Nemzeti hitvallásában deklarálja, hogy a Kárpát-medence természet adta és ember alkotta értékeit ápoljuk és megóvjuk. Felelősséget viselünk utódainkért, ezért anyagi, szellemi és természeti erőforrásaink gondos használatával védelmezzük az utánunk jövő nemzedékek életfeltételeit.

Magyarországon a környezetvédelem jogi alapjait az európai normáknak való megfelelősség érdekében a Kvt. által biztosítja, mely rögzíti a környezet védelmének érdekében az alapelveket, az állam, valamint a különböző szinteken részt vevők konkrét feladatait és kötelezettségeit.

A környezetvédelmi tervezés alapja a hatévente megújítandó, az Országgyűlés által jóváhagyott Nemzeti Környezetvédelmi Program (továbbiakban: NKP). Az első NKP 1997-ben került elfogadásra, mely az első olyan átfogó hazai környezetvédelmi dokumentum, mely rögzíti a magyar környezetpolitika általános – az EU környezetpolitikájával összhangban lévő – céljait és cselekvési irányait, valamint meghatározza a környezeti elemek, rendszerek, és hatótényezők szerint követendő célkitűzéseit.

Az Országgyűlés 2020-ban fogadta el az ország 5. Nemzeti Környezetvédelmi Programját, mely a 2021-2026 közötti időszakra ad cselekvési tervet. Az NKP-5 az elmúlt években elért eredményekre és a meglévő, illetve várható új kihívásokra tekintettel határozza meg hazánk környezeti jövőképét és céljait. Olyan intézkedéseket tartalmaz, amelyek végrehajtása biztosítja az egészséges környezet feltételeit, csökkenti a környezetet és az emberi egészséget károsító, veszélyeztető hatásokat a lakosság egészségi állapotának, jóllétének javítása érdekében. Az NKP-5 intézkedései a gazdaság körforgásos jellegének erősítését – a zöld átállást – célozzák, a környezeti előnyök mellett hozzájárulnak az erőforrás-függőség csökkentéséhez, a versenyképesség és a foglalkoztatás növeléséhez.

A helyi önkormányzatok környezetvédelmi feladatait a Kvt. 46. §-a írja elő. Ez alapján a települési önkormányzatoknak a környezet védelme érdekében önálló települési környezetvédelmi programot kell kidolgozniuk, amelyet a helyi képviselő-testületeknek rendelettel kell jóváhagyniuk.

A Kvt. 48/E (1) bekezdése szerint a települési környezetvédelmi programnak a település adottságaival, sajátosságaival és gazdasági lehetőségeivel összhangban tartalmazniuk az alábbi feladatokat és előírásokat:

(1) A települési környezetvédelmi programnak a település adottságaival, sajátosságaival és gazdasági lehetőségeivel összhangban tartalmaznia kell

a) a légszennyezettség-csökkentési intézkedési programmal, valamint a légszennyezéssel,
b) a zaj és rezgés elleni védelemmel, valamint a stratégiai zajtérképekre épülő intézkedési tervekkel,
c) a zöldfelület-gazdálkodással,
d) a települési környezet és a közterületek tisztaságával,
e) az ivóvízellátással,
f) a települési csapadékvíz-gazdálkodással,
g) a kommunális szennyvízkezeléssel,
h) a településihulladék-gazdálkodással, valamint az elhagyott hulladék felszámolásával,
i) az energiagazdálkodással,
j) a közlekedés- és szállításszervezéssel,
k) a feltételezhető rendkívüli környezetveszélyeztetés elhárításával és a környezetkárosodás csökkentésével

kapcsolatos feladatokat és előírásokat.

A Kvt. 48/F. § (1) bekezdése szerint területi környezetvédelmi program kidolgozója a program tervezetét az illetékes

a) környezetvédelmi hatóságnak,
b) hulladékgazdálkodási hatóságnak,
c) ingatlanügyi hatóságnak és
d) egészségügyi államigazgatási szervnek
e) a vízvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervnek (a továbbiakban: vízvédelmi hatóság), és
f) a vízügyi hatóságnak

véleményezésre megküldi.

(2) A környezetvédelmi hatóság a véleményezésbe bevonja az illetékes környezetvédelmi igazgatási szervet, a hulladékgazdálkodási hatóságot, a védett természeti területek természetvédelmi kezeléséért felelős szervet, valamint a természetvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervet, amelyek 30 napon belül tájékoztatják véleményükről a hatóságot.

(3) A települési önálló vagy közös környezetvédelmi program tervezetét – az (1) bekezdésben meghatározott szerveken túl – az illetékes vármegyei önkormányzatnak, a vármegyei környezetvédelmi program tervezetét az illetékes regionális területfejlesztési konzultációs fórumnak is meg kell küldeni véleményezésre.

(4) A véleményező szervek szakmai véleményükről hatvan napon belül tájékoztatják a környezetvédelmi program kidolgozóját.

(5) Az elfogadott területi környezetvédelmi programot meg kell küldeni a program tervezetét véleményezőknek.

(6) A területi környezetvédelmi programok végrehajtásának helyzetéről a lakosságot rendszeres időközönként tájékoztatni kell.

A Kvt. kimondja, hogy a tervezés során a települési környezetvédelmi programnak összhangban kell lennie a magasabb szinten lévő területi, valamint az országos programmal.

2.4.1. A TKP elkészítésének lépései, módszertana

A kerület polgárainak jóléte hosszú távon csak akkor biztosítható, ha a település fejlődése a környezetvédelem szempontjainak figyelembevételével valósul meg.

Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata legelső alkalommal 2011-ben adott megbízást Budapest Főváros IV. kerület, Újpest Önkormányzata 2011-2016 közötti évekre vonatkozó Környezetvédelmi Programjának elkészítésére, amely a Képviselő-testület által elfogadásra került.

Ezt követően 2018-ban került sor a program felülvizsgálatára és az új, 2018-2023 közötti évekre vonatkozó új Környezetvédelmi Program kidolgozására.

Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata a törvényben foglalt kötelezettségeknek eleget téve, a Nemzeti Környezetvédelmi Program, a Pest Vármegyei Környezetvédelmi Program, a Budapest Környezetvédelmi Program, valamint az előző programban meghatározott célkitűzésekkel összhangban, illetve a jövő céljainak meghatározására **Budapest, IV. kerület Környezetvédelmi Programjának felülvizsgálatára és új Környezetvédelmi Program kidolgozására** adott megbízást, amely a 2026 és 2031 közötti időszakot foglalja magába.

Egy település környezeti állapotát alapvetően a földrajzi, a táji, a környezeti adottságok határozzák meg. Ezt az alap-, vagy természetes állapotot - melyet a földtani, talajtani, éghajlati, domborzati, vízrajzi, növény- és állattani adottságokkal lehet részletesebben bemutatni - az ember tájátalakító munkája alapvetően változtatta meg.

Összességében a természeti adottságok mellett a társadalmi és gazdasági tényezők alakítják egy település környezeti adottságait, így az alábbiakban ennek szellemében vizsgáltuk Budapest IV. kerületének környezeti állapotát.

A Környezetvédelmi Program elkészítéséhez fontos feladat volt az adatgyűjtés, amelyet az alábbi módokon végeztünk:

- A korábbi környezetvédelmi programok áttekintése, a benne foglalt adatok, információk feldolgozása, a feladatok megvalósulásának vizsgálata,
- adat- és információ kérés az önkormányzattól,
- adat- és információ kérés a szolgáltatóktól, a kerületben működő ipari szereplőktől,
- lakossági kérdőíves felmérés, amely az adatgyűjtés mellett már előkészíti az önkormányzat és a lakosság hatékonyabb kommunikációjának megvalósulását és szemléletformáló hatással bír,
- adatgyűjtés az interneten.

Az adatgyűjtést követően SWOT analízis segítségével elemeztük a kerület jelenlegi adottságait és lehetőségeit, valamint a korábbi programok adatait, eredményeit, tényszerű megállapításait, illetve a lakosság által kitöltött, környezetvédelmi témájú kérőív válaszait felhasználva készítettük el a jelenlegi Környezetvédelmi Programot.

2.5. Kapcsolódó joganyagok

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól
- 2023. évi CII. törvény a területfejlesztésről
- 2023. évi C. törvény a magyar építészetről
- 2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről
- 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól
- 2007. évi CXXIX. törvény a termőföld védelméről
- 2000. évi XLII. törvény a víziközlekedésről
- 38/2012. (III. 12.) Korm. rendelet a kormányzati stratégiai irányításról
- 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról
- 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról
- 90/2007. (IV. 26.) Korm. rendelet a környezetkárosodás megelőzésének és elhárításának rendjéről
- 432/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a Fővárosi Önkormányzat kezelésében lévő főútvonalak, közutak és közterületek kijelöléséről
- 1996. évi LIII. Törvény a természet védelméről
- 282/2024. (IX. 30.) Korm. rendelet a települési zöldinfrastruktúráról, a zöldfelületi tanúsítványról és a zöld védjegyről
- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- 221/2008. (VIII. 30.) Korm. rendelet a parlagfű elleni közérdekű védekezés végrehajtásának, valamint az állami, illetve a közérdekű védekezés költségei megállapításának és igénylésének részletes szabályairól
- 2/2002. (I. 23.) KöM–FVM együttes rendelet az érzékeny természeti területekre vonatkozó szabályokról
- 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet a védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről
- 2011. évi CCIX. törvény a víziközmű-szolgáltatásról
- 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról
- 5/2023. (I. 12.) Korm. rendelet az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről
- 83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet a nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról

- 178/2010. (V. 13.) Korm. rendelet a vizek többletéből eredő kockázattal érintett területek meghatározásáról, a veszély- és kockázati térképek, valamint a kockázatkezelési tervek készítéséről, tartalmáról
- 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról
- 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályai
- 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek védelméről
- 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízi létesítmények védelméről
- 43/2007. (VI. 1.) FVM rendelet a nitrátérzékeny területeknek a MePAR szerinti blokkok szintjén történő közzétételéről
- 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról
- 18/2003. (XII. 9.) KvVM–BM együttes rendelet a települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról
- 2012. évi CLXXXV. törvény a hulladékról
- 169/2024. (VI. 29.) Korm. rendelet a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási résztevékenység és a résztevékenység körébe tartozó, hulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységek végzésének, valamint a közszolgáltatási résztevékenység igénybevételének részletes szabályairól
- 225/2015. (VIII. 7.) Korm. rendelet a veszélyes hulladékkal kapcsolatos egyes tevékenységek részletes szabályairól
- 309/2014. (XII. 11.) Korm. rendelet a hulladékkal kapcsolatos nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettségekről
- 246/2014. (IX. 29.) Korm. rendelet az egyes hulladékgazdálkodási létesítmények kialakításának és üzemeltetésének szabályairól
- 13/2017. (VI. 12.) EMMI rendelet a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás körébe tartozó hulladékkal kapcsolatos közegészségügyi követelményekről
- 72/2013. (VIII. 27.) VM rendelet a hulladékjegyzékéről
- 1/1986. (II. 21.) ÉVM–EüM együttes rendelet a köztisztasággal és a települési szilárd hulladékkal összefüggő tevékenységekről
- 306/2010 (XII. 23.) Korm. rendelet a levegő védelméről
- 6/2011 (I. 14.) VM rendelet a levegőterheltségi szint és a helyhez kötött légszennyező források kibocsátásának vizsgálatával, ellenőrzésével, értékelésével kapcsolatos szabályokról
- 4/2011 (I. 14.) VM rendelet a levegőterheltségi szint határértékeiről és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről
- 4/2002. (X. 7.) KvVM rendelet a légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről
- 2024. évi LXXXVII. törvény a klímagázokról
- 2007. évi LX. törvény az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye és annak Kiotói Jegyzőkönyve végrehajtási keretrendszeréről
- 1995. évi LXXXII. törvény az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezmény kihirdetéséről

- 2015. évi LVII. törvény az energiahatékonyságról
- 122/2015. (V. 26.) Korm. rendeletaz energiahatékonyságról szóló törvény végrehajtásáról
- 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól
- 280/2004. (X. 20.) Korm. rendelet a környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről
- 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet a környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról
- 93/2007. (XII. 18.) KvVM rendelet a zajkibocsátási határértékek megállapításának, valamint a zaj- és rezgéskibocsátás ellenőrzésének módjáról
- 25/2004. (XII. 20.) KvVM rendelet a stratégiai zajtérképek, valamint az intézkedési tervek készítésének részletes szabályairól

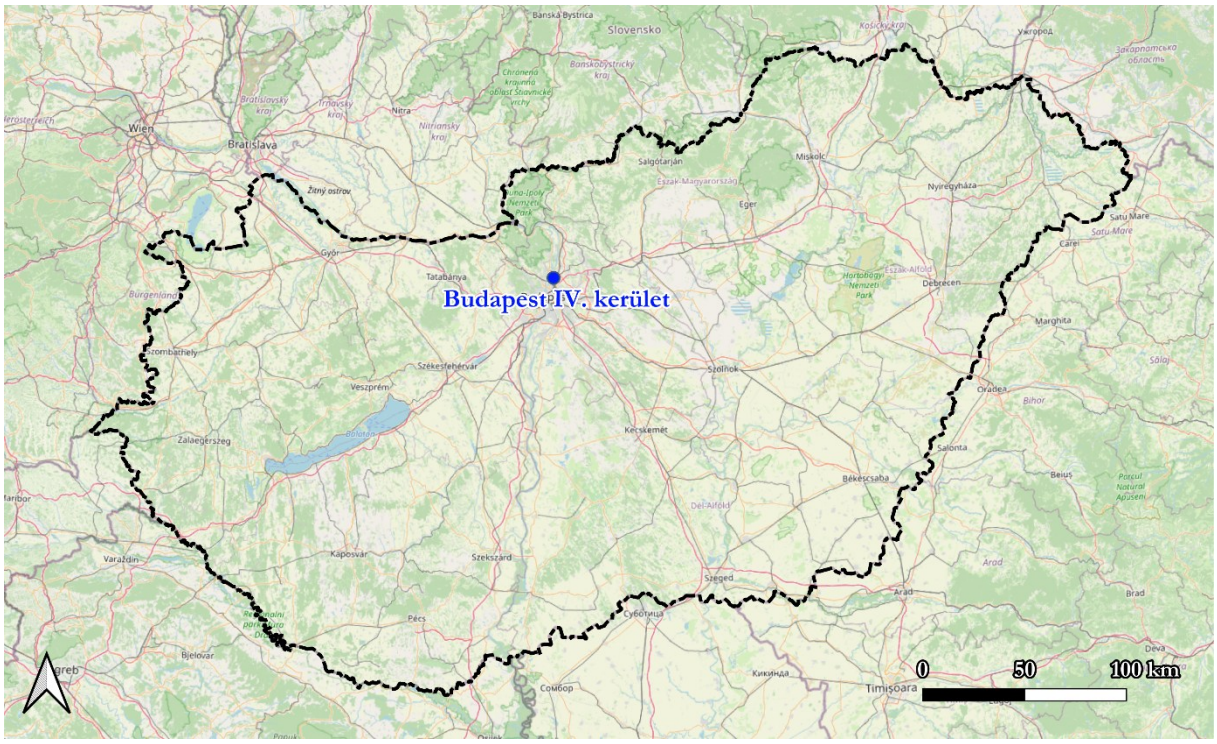
3. Budapest Főváros IV. kerületének környezetközpontú bemutatása

3.1. Budapest Főváros IV. kerületének elhelyezkedése, általános jellemzése

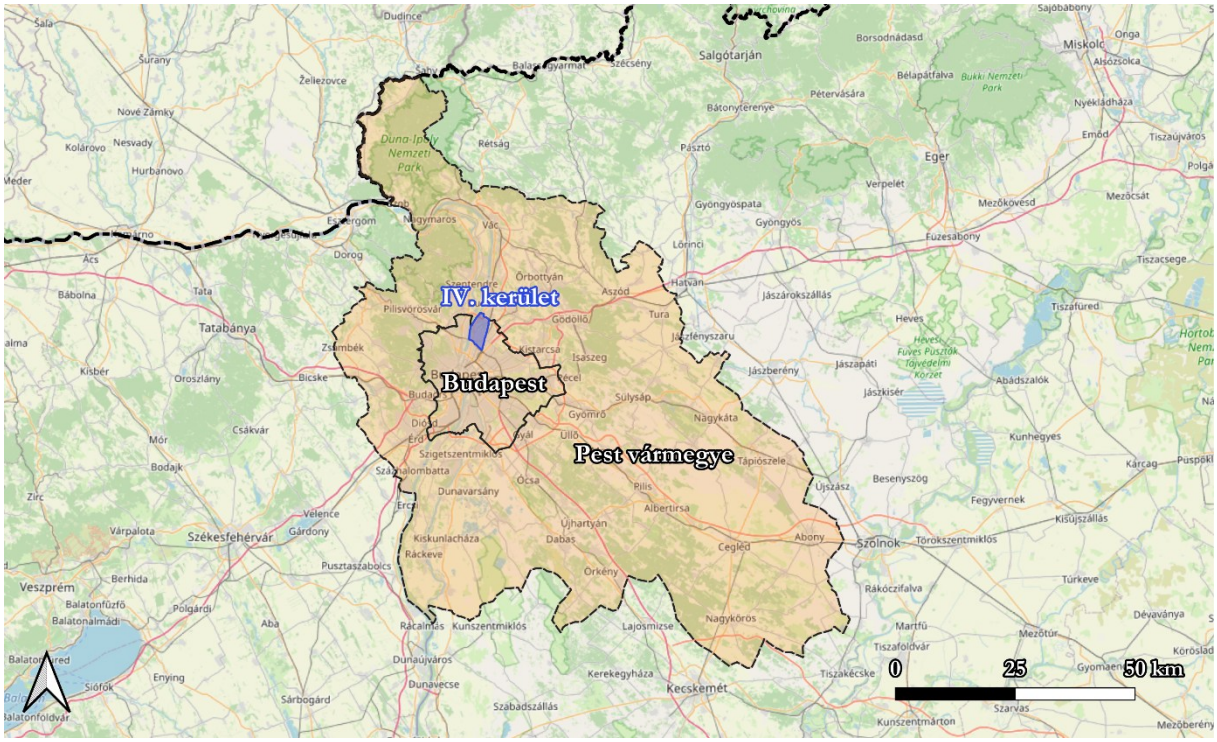
Budapest város földrajzilag Pest Vármegye központi részén helyezkedik el, két nagytáj határánál, melyek a következők: Dunántúli középhegység és az Alföld. A város a Duna két partján terül el. Ezen belül található Budapest IV. kerülete, mely a főváros északi határánál, a Duna bal partján, a pesti oldalon helyezkedik el. Az IV. kerülettel szomszédos kerületek, illetve települések a következők a négy égtáj szerint: északi irányból Szigetmonostor és Dunakeszi települések, keleti irányból a XV. kerület, déli irányból a XIV. és XIII. kerület, valamint nyugati irányból, a Duna túlpartján a III. kerület határolja. A kerület közigazgatásához tartozó terület nagysága jelenleg 18,82 km^2 [11], lakóinak száma a 2022. évi népszámlálás alapján 94 391 fő[12].

A IV. kerület a Duna bal partján, a pesti síkság területén helyezkedik el, alapvetően sík felszínű, domborzati kiemelkedésektől mentes térség. A területet a Duna ártere és egykori mellékágai formálták, melyek meghatározzák a kerület vízföldrajzi adottságait is. A kerületen halad át a Szilas-patak, amely a környező területek csapadékvizeit gyűjti össze, és a Dunába vezeti. A vízfolyás egyes szakaszai szabályozott mederben, részben burkoltan, illetve rendezett csatornaként működnek, mielőtt a Duna főmedrébe torkollanak.

[11] Forrás: Budapest kerületeinek éves statisztikai adatai, 2024. (Forrás: KSH)
[12] Forrás: https://nepszamlalas2022.ksh.hu/

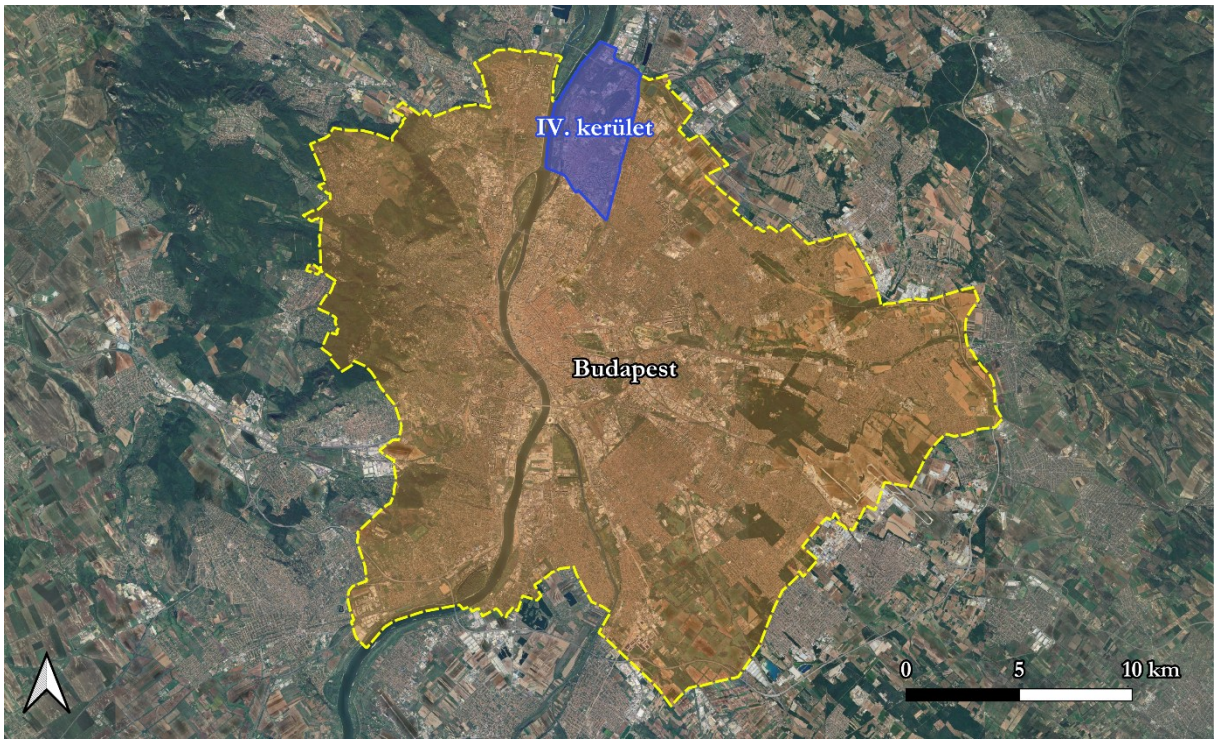

1. ábra: Budapest IV. kerület elhelyezkedése távoli alaptérképen[13]

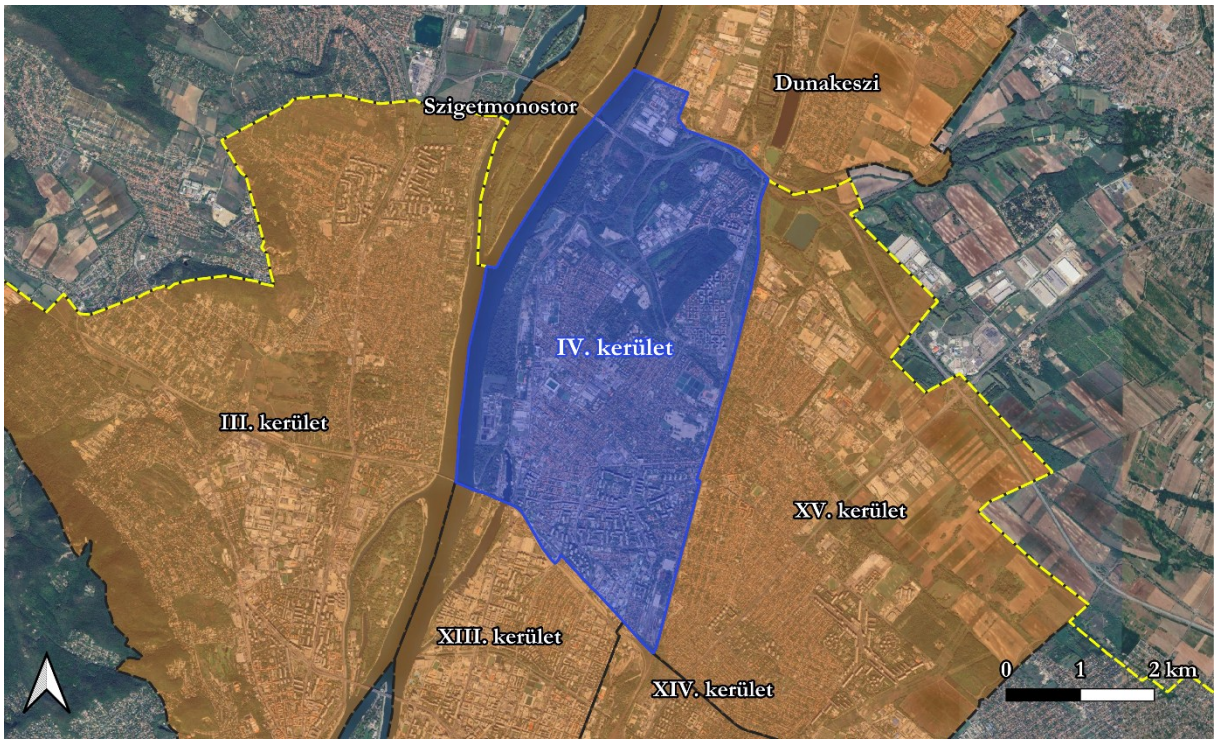

2. ábra: Budapest IV. kerület elhelyezkedése Pest Vármegyén belül (távlati alaptérkép)[14]

[13] Forrás: https://data2.openstreetmap.hu/hatarok/index.php, az ábra a QGIS 3.40.10 verzió segítségével készült
[14] Forrás: https://data2.openstreetmap.hu/hatarok/index.php, az ábra a QGIS 3.40.10 verzió segítségével készült

3. ábra: Budapest IV. kerület elhelyezkedése Budapesten belül[15]

4. ábra: Budapest IV. kerületével szomszédos kerületek és települések[16]

[15] Forrás: https://data2.openstreetmap.hu/hatarok/index.php, az ábra a QGIS 3.40.10 verzió segítségével készült
[16] Forrás: https://data2.openstreetmap.hu/hatarok/index.php, az ábra a QGIS 3.40.10 verzió segítségével készült

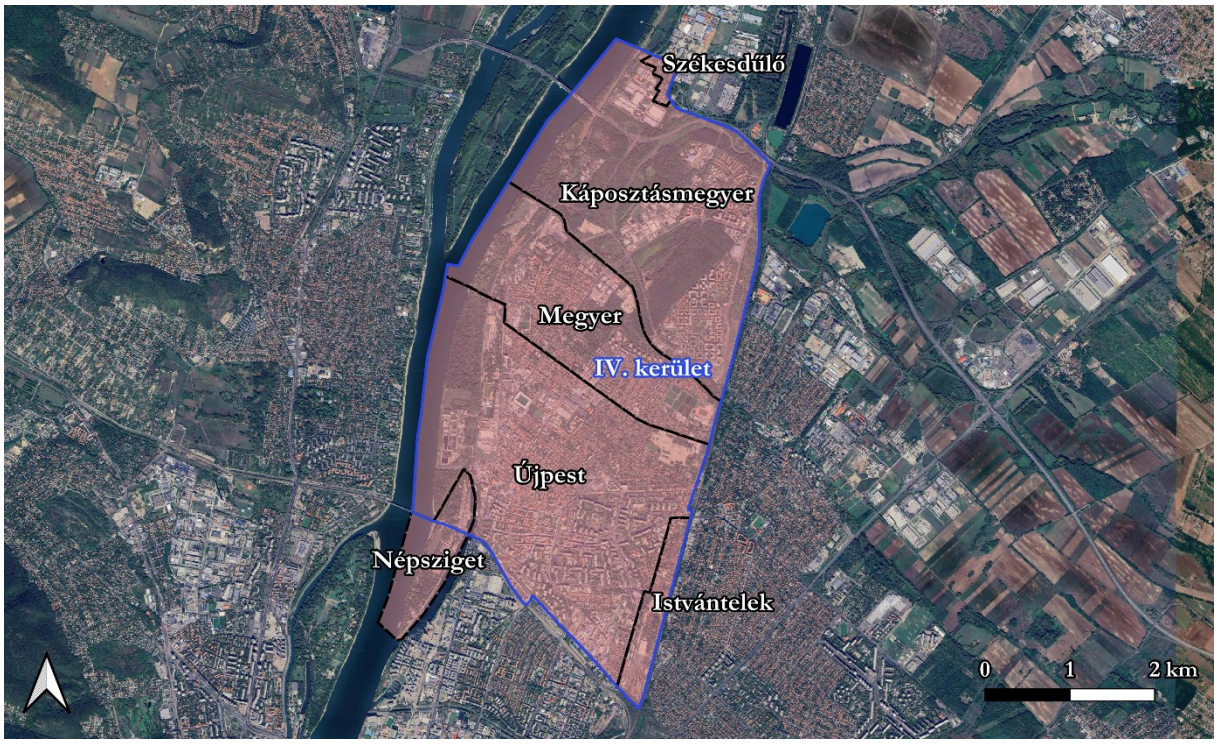
5. ábra: Budapest IV. kerület közigazgatási határa[17]

A IV. kerület városrészei Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének *a közterület- és városrésznevek megállapításáról, azok jelöléséről, valamint a házszám-megállapítás szabályairól* szóló 94/2012. (XII. 27.) önkormányzati rendelete 3. számú melléklete alapján a következőek:[18]

- Istvántelek
- Káposztásmegyer
- Megyer
- Népsziget
- Székesdűlő
- Újpest

A kerület városrészeit a következő ábrán ábrázoljuk, melyek többsége kizárólag a IV. kerület közigazgatási határán belül helyezkedik el. Csak a Népsziget városrész nyúlik túl a kerület határán, amely részben a szomszédos XIII. kerülethez tartozik.

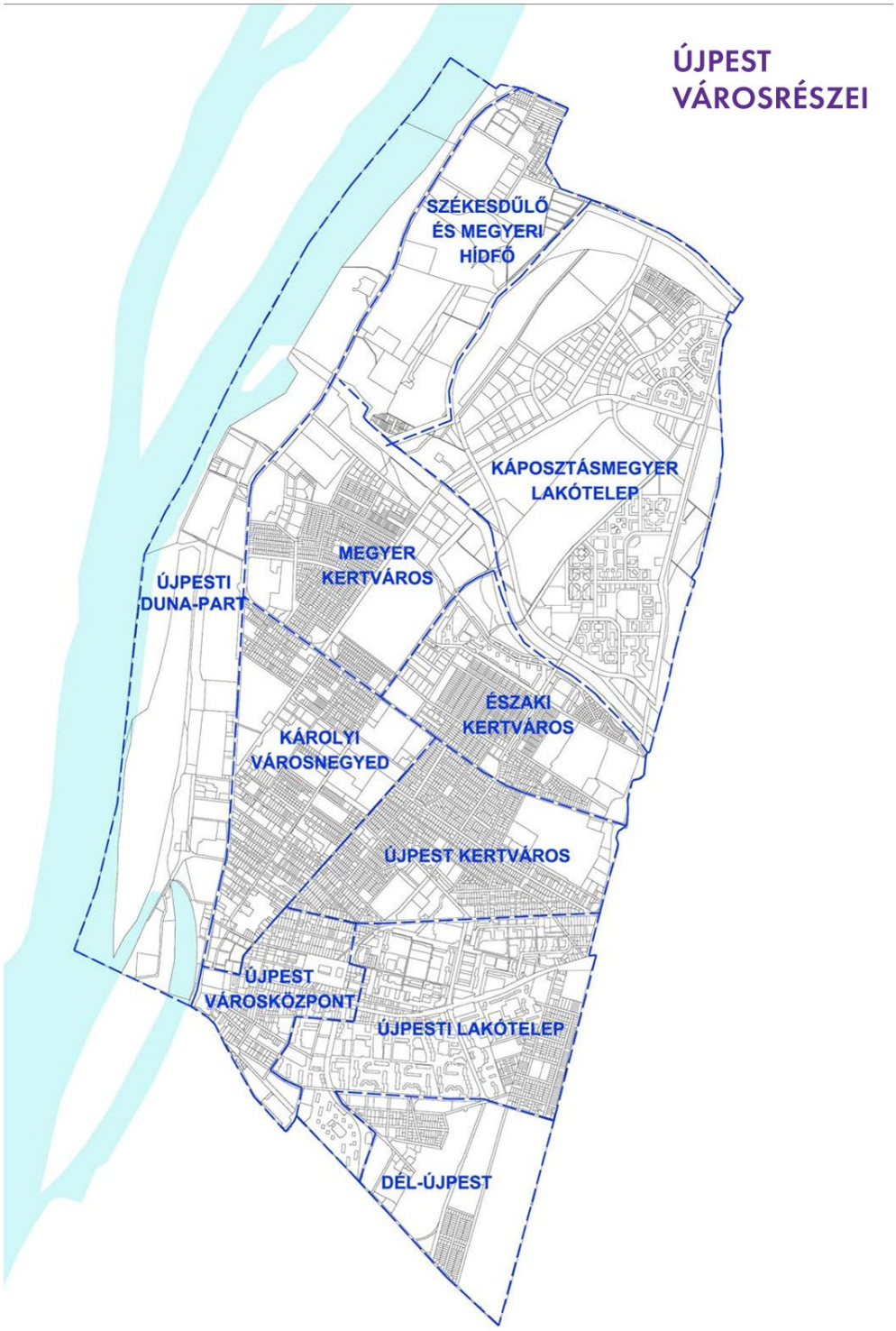
[17] Forrás: https://data2.openstreetmap.hu/hatarok/index.php, az ábra a QGIS 3.40.10 verzió segítségével készült
[18] Forrás: https://or.njt.hu/eli/735638/r/2012/94

6. ábra: Budapest IV. kerület közigazgatási határa, és a 94/2012. (XII. 27.) önkormányzati rendelet szerinti városrészei [19]

A IV. kerület városrészeinek városfejlesztési szempontú lehatárolását a 2008-ban készült Integrált Városfejlesztési Stratégia (IVS) végezte el, amely 10 részre osztotta a IV. kerület területét. Ezen a felosztáson a 2015-ben, majd a 2021-ben elkészült ITS-ek (Integrált Településfejlesztési Stratégiák) sem változtattak, mivel időközben a köztudatban is a kerület ilyen szempontú felosztása vált elfogadottá. Ezekre a városrészekre 2015 és 2020 között elkészültek és jóváhagyásra kerültek Újpest városrészeinek Kerületi Építési Szabályzatai (a továbbiakban: KÉSZ). Az így lehatárolt városrészeket az alábbi ábrán mutatjuk be.

[19] Forrás: ekozmu.e-epites.hu/alkalmazas/lakossag/menu/terkep/tajekoztatas/kozmuterkep, https://data2.openstreetmap.hu/hatarok/index.php, az ábra a QGIS 3.40.10 verzió segítségével készült

7. ábra: Budapest IV. kerületének városrészei[20]

A IV. kerület komplex szerkezetű városrészekkel rendelkezik, amely egyszerre kedvez a kisvárosias életminőségnek és a nagyvárosi infrastruktúrának. A kerület egyik legnagyobb vonzereje a sokszínű térszerkezet: a kertvárosias lakóövezetek, a hagyományos városközpont és a lakótelepi területek

[20] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 331/2021. (VI.24.) határozatával elfogadott Budapest Főváros IV. kerület Településképi Arculati Kézikönyve

egyaránt megtalálhatók, így különböző életformák számára is ideális környezetet biztosít. Kiemelkedő a zöldfelületek aránya és a Duna menti területek jelenléte, amelyek jelentős rekreációs és ökológiai potenciált képviselnek.

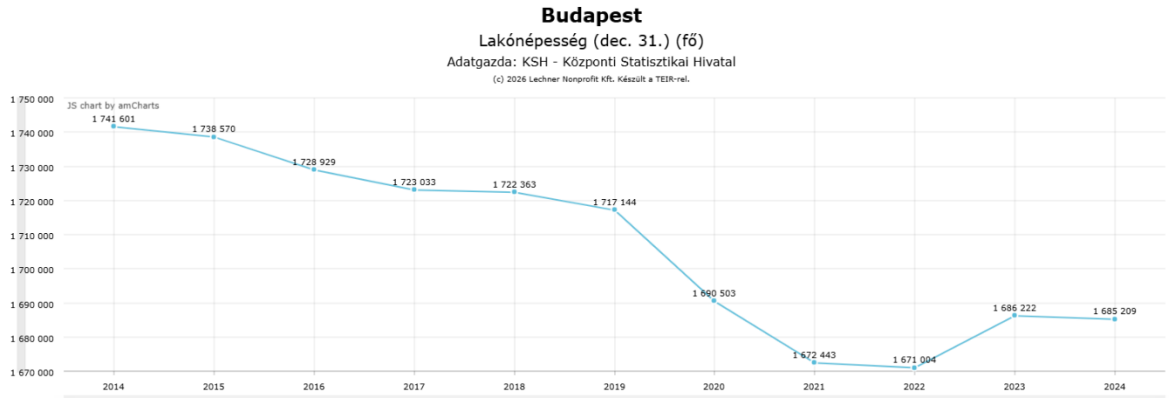
A kerület jó közlekedési kapcsolatokkal rendelkezik, hiszen fontos közúti és vasúti tengelyek érintik, amelyek erősítik a fővároson belüli és az agglomerációs elérhetőségeit. Újpest gazdasági és fejlesztési szempontból is aktív terület, ahol folyamatosak a közterületi, zöldinfrastruktúra- és intézményfejlesztések, amelyek célja az élhetőség és a városi komfort növelése. Mindezek mellett a kerület erős helyi identitással és történeti múlttal rendelkezik, ami hozzájárul közösségi vonzerejéhez és hosszú távú fejlődési potenciáljához.

Budapest IV. kerület területi adatait az alábbi táblázatban foglaljuk össze:

fekvés	összes terület (ha)
belterület	1705,62
külterület	176,58
zártkert	-
ÖSSZESEN	**1882,21**

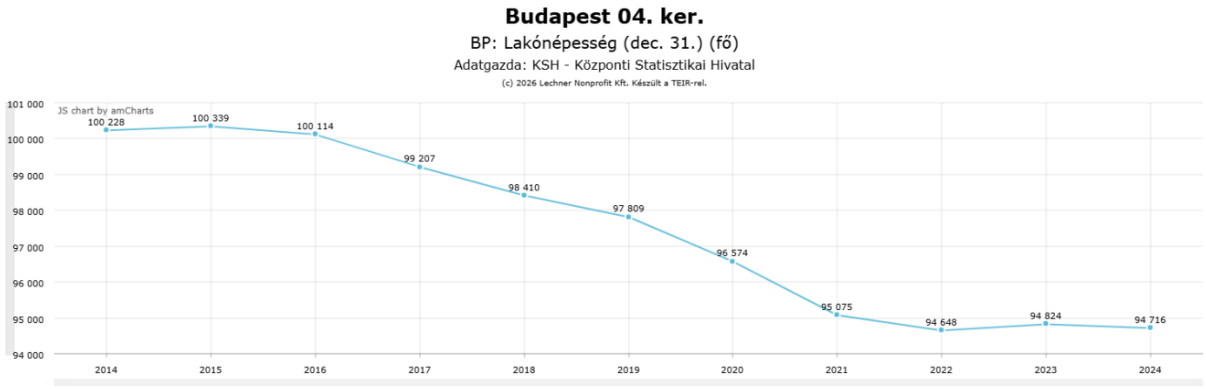
1. táblázat: Földrészletek statisztikai adatai[21]

A fenti táblázat alapján látható, hogy a kerület nagy része Budapest belterületének része, de emellett külterületi ingatlanokkal is rendelkezik.

8. ábra: Budapest népességének alakulása 2014 és 2024 évek között [22]

[21] https://www.takarnet.hu/pls/tknet/hivatalok_p2.kozseg_adat?kozsegkod=4203
[22] Forrás: https://www.oeny.hu/oeny/teir/#/, TEIR lekérdezés

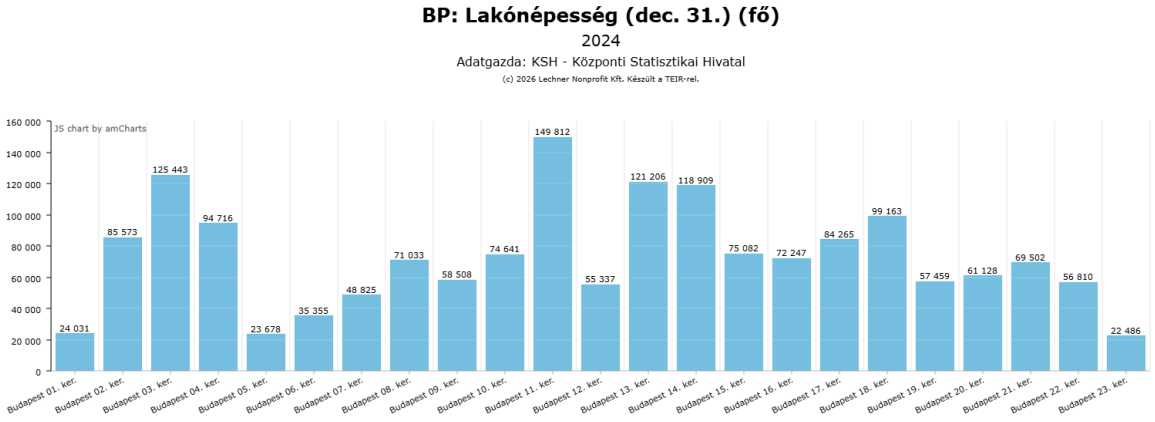

9. ábra: A IV. kerület népességének alakulása 2014 és 2024 évek között [23]

A fenti diagram alapján látható, hogy Budapest és emellett a IV. kerület népessége 2014 óta csökkenő tendenciát mutatott, majd 2023-ban a enyhe emelkedés volt tapasztalható.

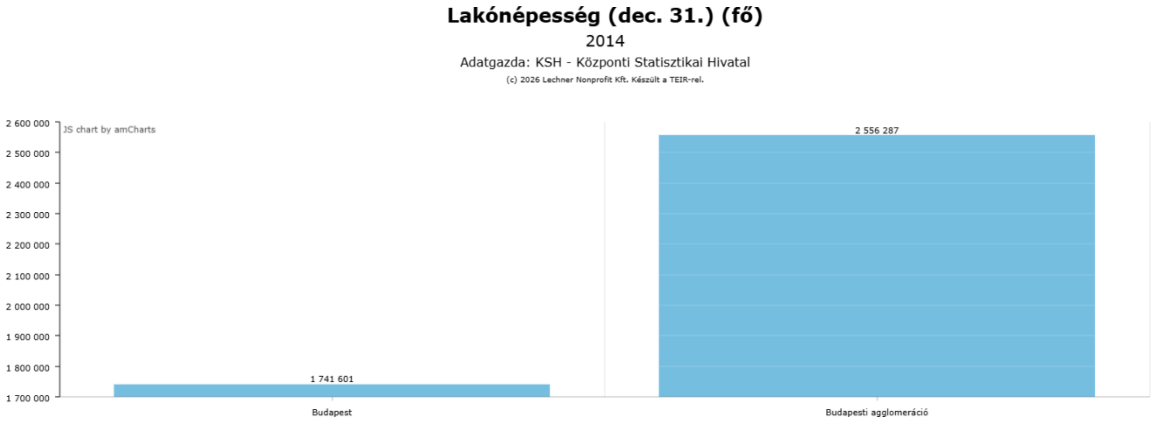
A lakosságszám csökkenését több tényező okozta. Egyrészt a természetes népmozgalom negatív volt, azaz többen haltak meg, mint ahányan születtek. Másrészt a vándorlási egyenleg is negatív volt, azaz többen költöztek el a városból, mint ahányan odaérkeztek.

A város lakosságának csökkenése nem egyedi eset Magyarországon. Az ország teljes népessége is folyamatosan csökkent az elmúlt évtizedekben. Ennek oka többek között az alacsony születésszám, a magas halálozási arány, a kiemelkedő külföldi elvándorlás és az elöregedő társadalom. Az Eurostat előrejelzése szerint Magyarország lakossága egymillióval lesz kevesebb az évszázad második felére.

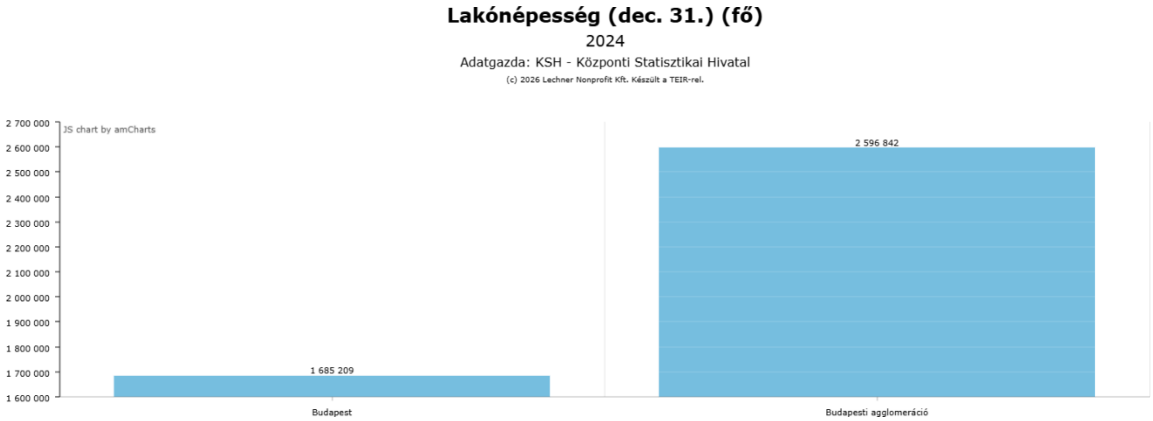

10. ábra: A IV. kerület népessége a fővárosi kerületek összehasonlításban [24]

[23] Forrás: https://www.oeny.hu/oeny/teir/#/, TEIR lekérdezés
[24] Forrás: https://www.oeny.hu/oeny/teir/#/, TEIR lekérdezés

11. ábra: Budapest népessége a Budapesti agglomeráció összehasonlításban (2014)[25]

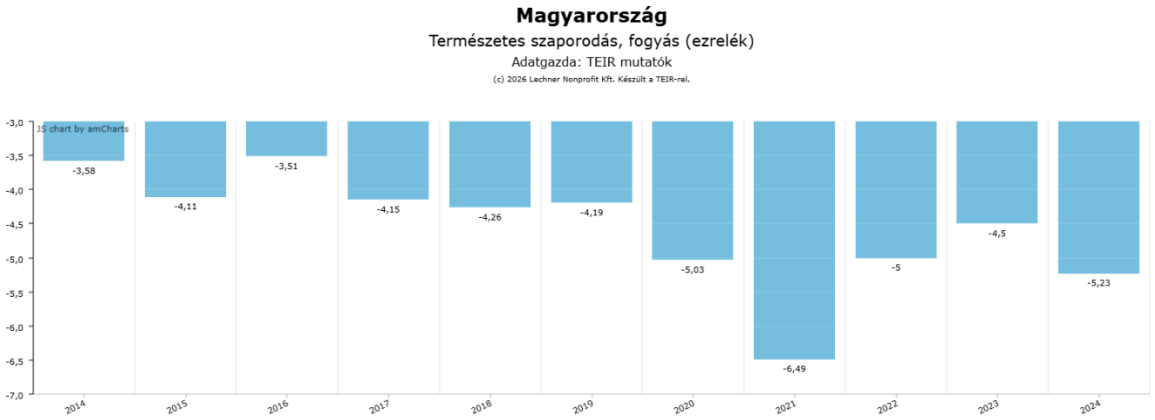

12. ábra: Budapest népessége a Budapesti agglomeráció összehasonlításban (2024)[26]

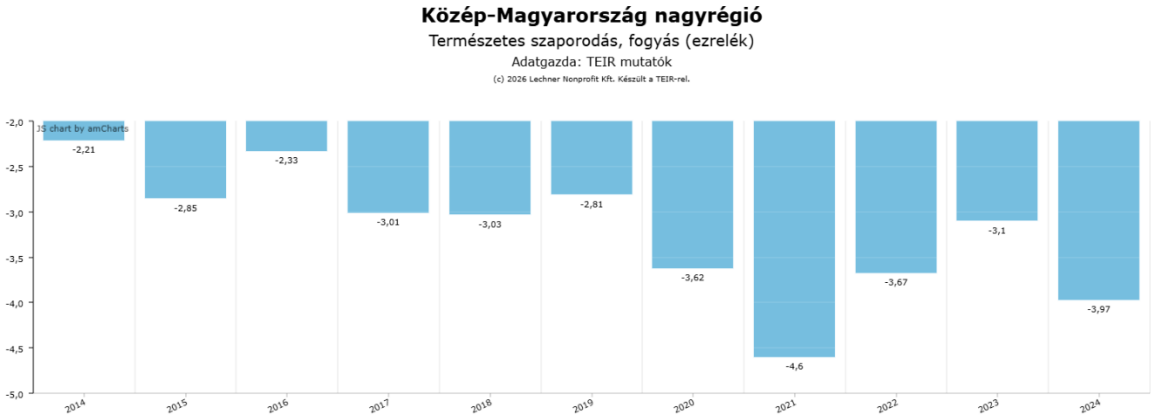
A városfejlesztéssel együtt jár a szükségszerű infrastruktúra és településfejlesztés, melyben döntő szerepet kap a fenntarthatóság, az erőforrások optimalizált felhasználásának szükségessége. Ehhez kíván többek között segítséget adni jelen Környezetvédelmi Program.

További demográfiai adatok segítik az önkormányzatot a fenntartható fejlődés irányvonalainak meghatározásában.

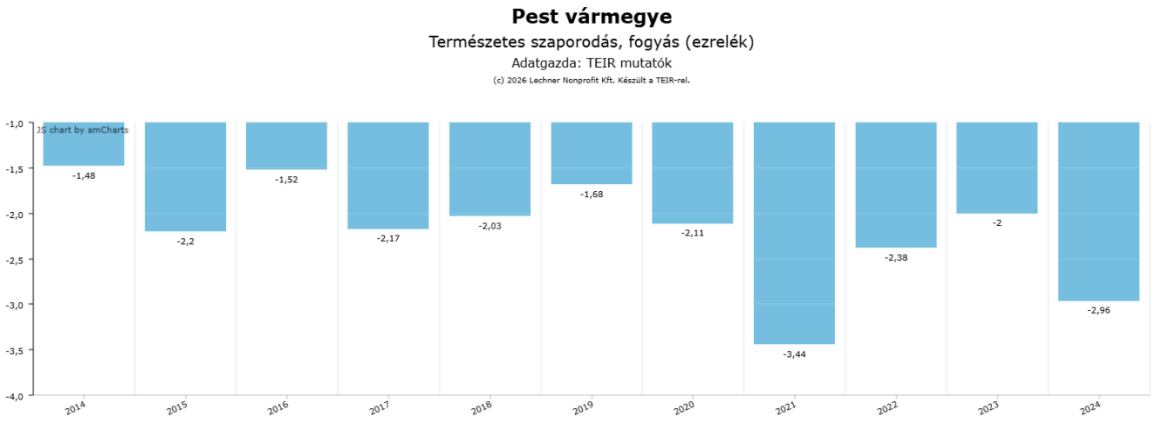
[25] Forrás: https://www.oeny.hu/oeny/teir/#/, TEIR lekérdezés
[26] Forrás: https://www.oeny.hu/oeny/teir/#/, TEIR lekérdezés

13. ábra: A természetes szaporodás, fogyás összehasonlítása országos, nagyrégió és járási adatokkal (Magyarország)[27]

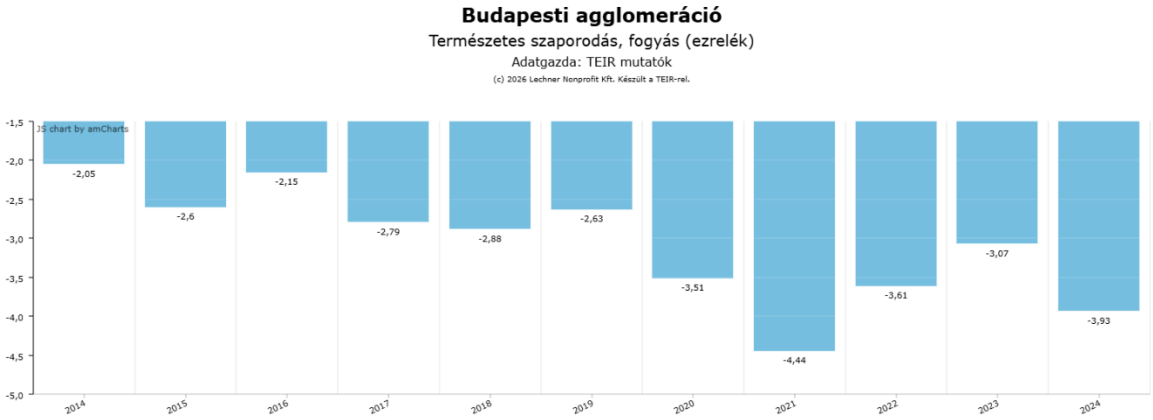

14. ábra: A természetes szaporodás, fogyás összehasonlítása országos, nagyrégió és járási adatokkal (Közép-Magyarország nagyrégió)[28]

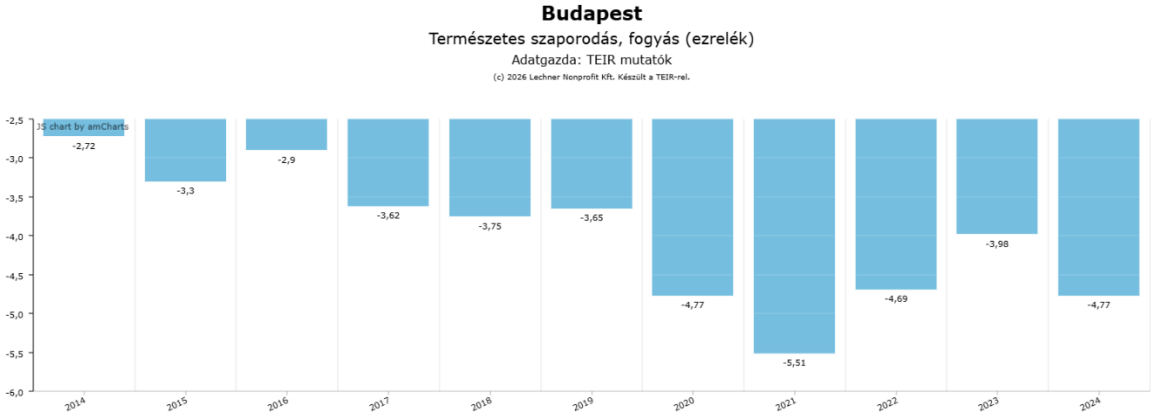

15. ábra: A természetes szaporodás, fogyás összehasonlítása országos, nagyrégió és járási adatokkal (Pest vármegye)[29]

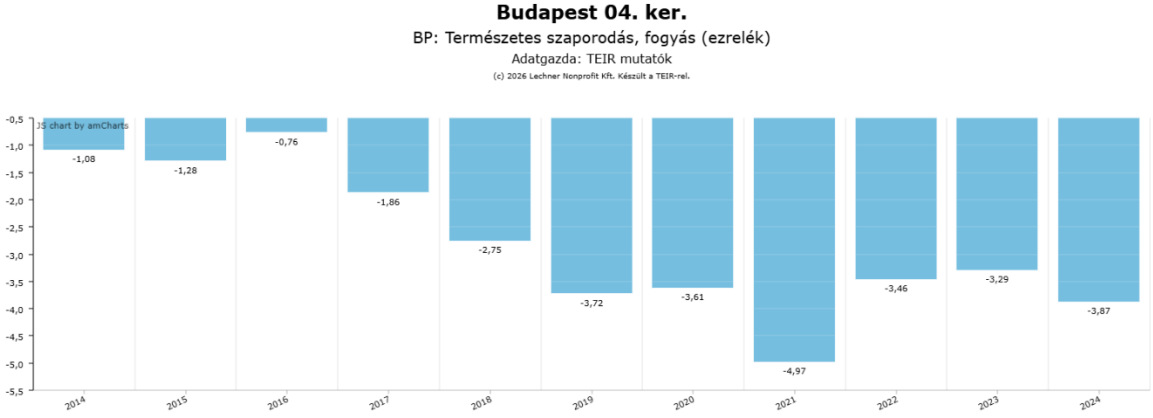
[27] Forrás: https://www.oeny.hu/oeny/teir/#/, TEIR lekérdezés
[28] Forrás: https://www.oeny.hu/oeny/teir/#/, TEIR lekérdezés
[29] Forrás: https://www.oeny.hu/oeny/teir/#/, TEIR lekérdezés

16. ábra: A természetes szaporodás, fogyás összehasonlítása országos, nagyrégió és járási adatokkal (Budapesti agglomeráció)[30]

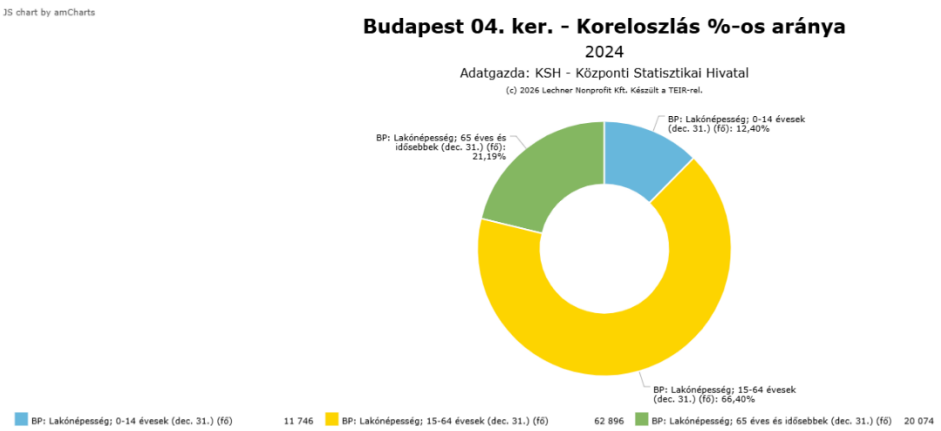

17. ábra: A természetes szaporodás, fogyás összehasonlítása országos, nagyrégió és járási adatokkal (Budapest)[31]

18. ábra: A természetes szaporodás, fogyás összehasonlítása országos, nagyrégió és járási adatokkal (IV. kerület)[32]

[30] Forrás: https://www.oeny.hu/oeny/teir/#/, TEIR lekérdezés
[31] Forrás: https://www.oeny.hu/oeny/teir/#/, TEIR lekérdezés
[32] Forrás: https://www.oeny.hu/oeny/teir/#/, TEIR lekérdezés

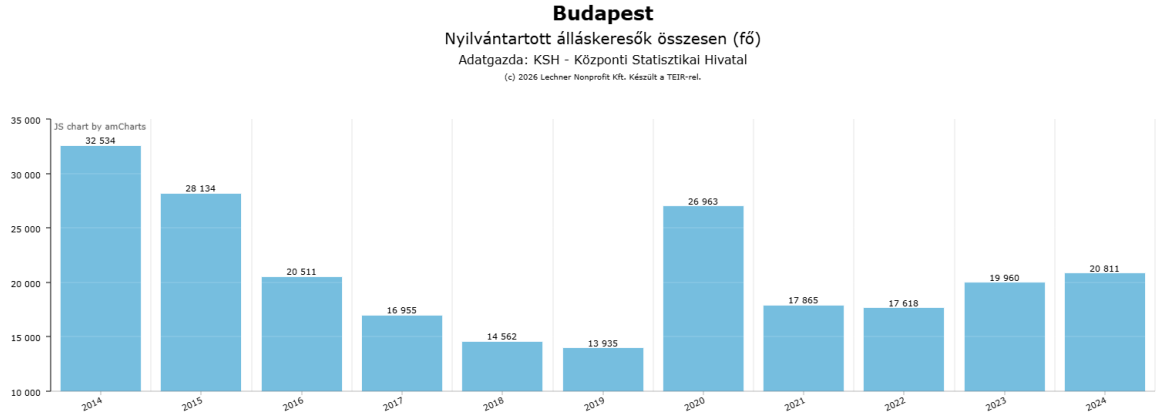

19. ábra: A IV. kerület koreloszlása a 2024. évi KSH adatok alapján[33]

A koreloszlás alapján is látható a népesség fogyásának tendenciája, hiszen a fiatalok aránya ~9%-kal kisebb, mint a nyugdíjas korúaké.

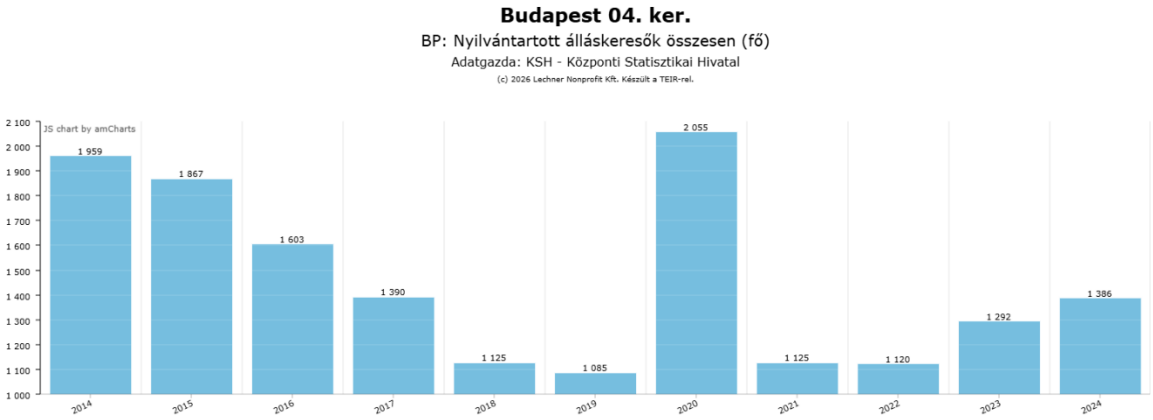
Egy település lakosságának csökkenése nem csak demográfiai, hanem gazdasági és kulturális problémákat is okozhat. A település elveszítheti vonzerejét és versenyképességét, ha nem tud alkalmazkodni a változó körülményekhez és megfelelni a lakosság igényeinek.

A városnak szüksége van olyan intézkedésekre és fejlesztésekre, amelyek javítják az életminőséget, erősítik a közösségi életet és vonzzák a fiatalokat és a családokat, mérséklik a virágzó turizmus környezeti hatásait, ebben segítenek a Környezetvédelmi Program célkitűzései.

20. ábra: Az álláskeresők számának változása Budapesten 2014-2024 között [34]

[33] Forrás: https://www.oeny.hu/oeny/teir/#/, TEIR lekérdezés
[34] Forrás: https://www.oeny.hu/oeny/teir/#/, TEIR lekérdezés

21. ábra: Az álláskeresők számának változása a IV. kerületben 2014-2024 között[35]

A fenti diagram alapján látható, hogy a lakosság foglalkoztatottsága a 2014-es évektől egyre növekedett, majd 2020-ban, a Covid-19 járvány első évében ugrásszerűen megnőtt a regisztrált álláskeresők száma. A járvány után ismét drasztikusan lecsökkent az álláskeresők száma, ezt követően 2023-tól ismét enyhe növekedés figyelhető meg.

[35] Forrás: https://www.oeny.hu/oeny/teir/#/, TEIR lekérdezés

3.2. A város településtörténete[36]

Budapest IV. kerülete, Újpest fejlődése szorosan összefügg a Duna közelségével és a 19. században meginduló iparosodással. A település 1840-ben alakult, és kedvező földrajzi elhelyezkedésének köszönhetően gyors fejlődésnek indult. A Duna menti fekvés, valamint Pest közelsége elősegítette az ipari tevékenységek megtelepedését, amely hosszú távon meghatározta a település fejlődési irányát.

A 19. század második felében az ipari fejlődés felgyorsult, és Újpest rövid időn belül jelentős ipari központtá vált. A gyárak és üzemek megjelenése jelentős népességnövekedéssel járt együtt, miközben a közlekedési infrastruktúra fejlődése – különösen a vasúti és közúti kapcsolatok kiépülése – tovább erősítette a térség gazdasági szerepét. A település fejlődését alapvetően a Duna közelsége, az ipari tevékenységek megjelenése, valamint a közlekedési kapcsolatok kiépülése határozta meg.

A 20. század első felére Újpest meghatározó iparvárossá fejlődött, ahol az ipari és lakóterületek egymás mellett, sok esetben szorosan összekapcsolódva alakultak ki. Ez a településszerkezet a mai napig érezteti hatását a kerület környezeti állapotában. 1950-ben Újpest Budapesthez csatlakozott, és a főváros IV. kerületeként folytatta fejlődését, amely újabb városszerkezeti és infrastrukturális változásokat eredményezett.

A második világháborút követő időszakban, különösen a szocialista iparosítás idején, a kerület ipari szerepe tovább erősödött, miközben nagymértékű lakótelep-építések valósultak meg. A paneles lakótelepek – például Káposztásmegyer és az Újpesti lakótelep – kialakulása jelentősen átalakította a területhasználatot és hosszú távon hatással volt a zöldfelületek arányára, valamint a városi mikroklimatikus viszonyokra.

22. ábra: légifotó (1984), középpontban a Népsziget. Előtérben az Újpesti-öbölnél a Ganz Hajó- és darugyár, előtte kikötve a Clark Ádám úszódaru. Az Újpesti vasúti híd után a MAHART hajójavító és az előtte kikötött, javításra váró hajók látszanak.[37]

[37] Forrás: https://fortepan.hu/

A rendszerváltást követően az ipari tevékenységek jelentős része visszaszorult vagy átalakult és a kerületben egyre inkább a szolgáltató és kereskedelmi funkciók kerültek előtérbe. Ugyanakkor az ipari múlt öröksége a mai napig jelen van, mind a területhasználatban, mind a környezeti terhelésekben.

23. ábra: Újpesti téli kikötő, Népsziget, légifotó (2015)[38]

Napjainkban Újpest városszerkezete vegyes képet mutat: a nagy kiterjedésű lakótelepi területek mellett kertvárosias övezetek, ipari és gazdasági területek, valamint értékes természeti elemek – különösen a Duna-part és a természetvédelmi területek – egyaránt megtalálhatók. A kerület jelenlegi környezeti állapotát és terhelését alapvetően a történeti fejlődése, különösen az iparosodás és a lakótelepi beépítések határozzák meg.

A sokszínű területhasználat komplex környezeti helyzetet eredményez, amely különböző környezeti elemek – így különösen a levegőminőség, a zajterhelés, a vízgazdálkodás, a hulladékgazdálkodás, valamint a zöldfelületi rendszer – szempontjából eltérő kihívásokat jelent.

A környezeti állapot értékelése során ezért szükséges az egyes környezeti elemek részletes vizsgálata, figyelembe véve a területhasználati sajátosságokat, a meglévő infrastruktúrát, valamint a lakossági és gazdasági tevékenységek hatásait.

[38] Forrás: https://commons.wikimedia.org/wiki/

3.3. Domborzati adottságok, földtani közeg jellemzése[39]

A IV. kerület két földrajzi értelemben vett kistáj találkozásánál terül el, a Vác-Pesti-Duna-völgy és a Pesti hordalékkúp-síkság területe is érinti a kerületet. A kerületet érintő kistájakat a következő ábrán mutatjuk be.

24. ábra: A IV. kerületet érintő földrajzi kistájak[40]

A Pesti hordalékkúp-síkság kistáj 97,5 és 251 m közötti tszf-i magasságú. K felé lépcsőzetesen, a magasabb teraszok irányába emelkedik. Ezek nagyjából É-D-i irányú sávjait a-Duna bal parti mellékvizeinek völgyei Ny-K-i irányban mozaik- és sakktáblaszerűén szabdalták. Az átlagos relatív relief 8 m/km^2. K és D felé az értékek csökkennek. A keresztirányban völgyközi hátakká formált magasabb teraszok eróziós és deráziós völgyekkel rendkívül gazdagon szabdaltak. A felszín döntő többsége közepes magasságú, tagolt síkság.

D felé, a Gyáli-patak irányába, ahol a felszínt a futóhomokformák uralják, a magasabb teraszok a fiatalabb, alacsonyabb teraszokkal egy szintbe kerültek, s a domborzat elveszti teraszos jellegét. A D felé nyitott, félmedenceszerűen megjelenő kistáj jellemző domborzati formái fluviális és deráziós úton képződtek.

A Vác-Pesti-Duna-Völgy túlnyomóan 98 m tszf-i magasságú ártéri síkság, legmagasabb pontja 122 m-en van, K-en a magasabb (max. 235 m) Dunateraszokkal jellemezhető Pesti-síksággal határos, Ny-on pedig az alacsony- és magasártér, továbbá a Duna idősebb teraszszigetei is ide tartoznak, a határt a hegylábfelszín-peremek jelzik.

Az átlagos relatív relief a bal parton és a Szentendrei-szigeten 3 m/km^2, a jobb parton nagy szórással 15 m/km^2. Az alacsony- és a magasártér átlagosan 3, ill. 6 m-rel magasabb a Duna 0 pontjánál.

[39] Forrás: Dövényi Zoltán: Magyarország Kistájainak Katasztere (2010)
[40] Forrás: Dövényi Zoltán: Magyarország Kistájainak Katasztere (2010), ekozmu.e-epites.hu/alkalmazas/lakossag/menu/terkep/tajekoztatas/kozmuterkep, https://novenyzetiterkep.hu/node/407, az ábra a QGIS 3.40.10 verzió segítségével készült

Orográfiai domborzattípusát tekintve enyhén hullámos síkság. Felszíni formáinak döntő többsége a folyóvizek eróziós és akkumulációs tevékenységéhez kapcsolódik. A Duna jobb partján árkos törésvonalakkal előrejelzett völgyek sűrű hálózata rajzolódik ki.

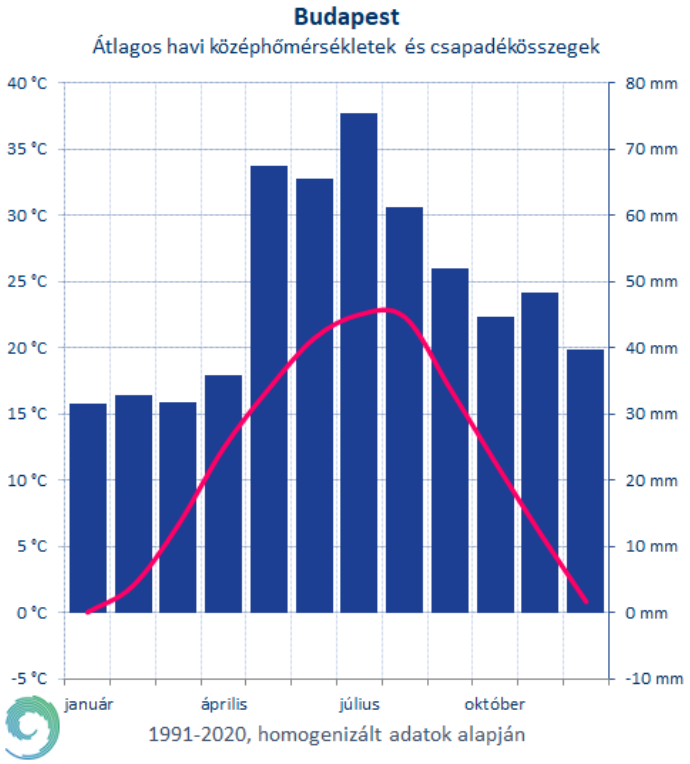
3.4. Éghajlati jellemzés[41]

Budapest Pestszentlőrinc sokévi (1991-2020) átlagos havi középhőmérsékleteit tekintve elmondható, hogy a leghidegebb hónap a január, míg a legmelegebb a július. (Habár az augusztus csupán egy tized fokkal maradt le az első helyről.) Az évi közepes hőingás 22,5°C.

Budapest átlagos évi csapadékösszege 586 mm. A legkevesebb csapadék a január-március időszakban hullik, a legcsapadékosabb pedig – több, mint kétszer akkora összegekkel – a július.

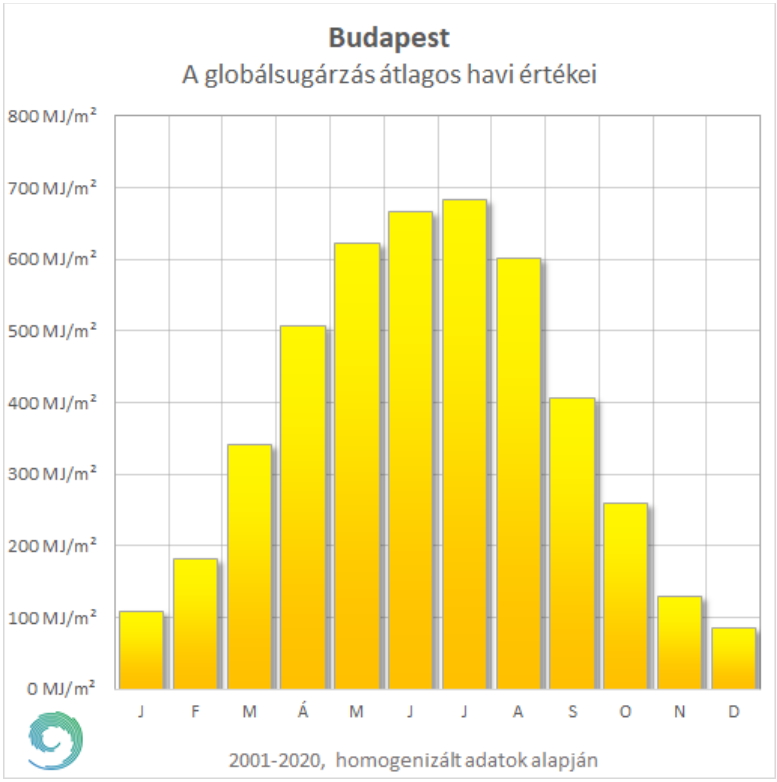
Budapesten a globálsugárzás éves átlaga a 2001-2020 közötti időszakban 4813 MJ/m², az év során június-júliusban van a maximuma (havi 650-700 MJ/m²), míg a november-január időszakban a minimuma (havi 85-130 MJ/m²).

A főváros évi szélátlaga 2,36 m/s a 2001-2020-as átlag alapján. A legnagyobb szélsebességek tavasszal, márciusban fordulnak elő, mely havi szélsebesség átlaga 2,72 m/s. A legkevésbé szeles hónap az október, melynek sokévi átlaga 2,12 m/s. A leggyakoribb szélirány az északnyugati, az esetek 24%-ában fúj az uralkodó szélirány felől a szél, míg a keleti iránynak másodmaximuma van, relatív gyakorisága 15,6%.

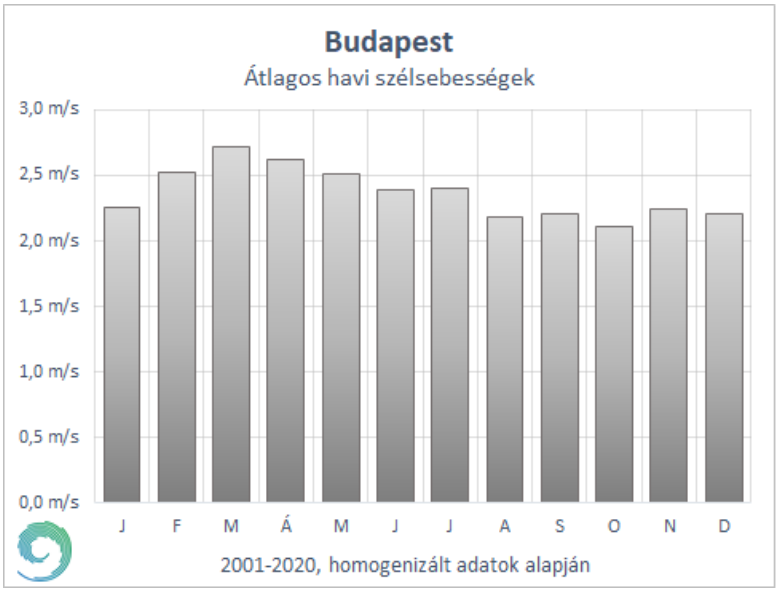

25. ábra: Átlagos havi középhőmérsékletek és csapadékösszegek Budapesten (1991-2020)[42]

[41] Forrás: https://met.hu/eghajlat/magyarorszag_eghajlata/varosok_jellemzoi/Budapest/
[42] Forrás: https://met.hu/eghajlat/magyarorszag_eghajlata/varosok_jellemzoi/Budapest/

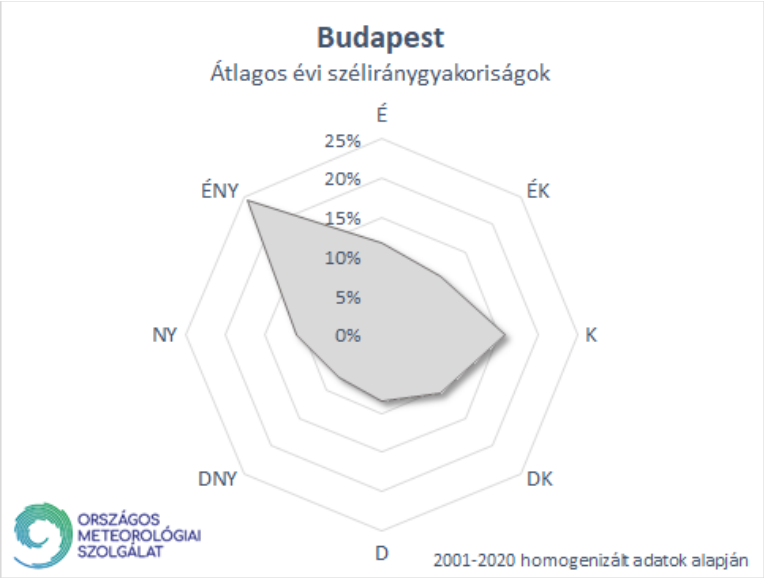

26. ábra: Globálsugárzás átlagos havi összegei Budapesten (2001-2020)[43]

27. ábra: Átlagos havi szélsebességek Budapesten (2001-2020)[44]

[43] Forrás: https://met.hu/eghajlat/magyarorszag_eghajlata/varosok_jellemzoi/Budapest/
[44] Forrás: https://met.hu/eghajlat/magyarorszag_eghajlata/varosok_jellemzoi/Budapest/

28. ábra: Átlagos évi szélirányok relatív gyakoriságai Budapesten (2001-2020)[45]

3.5. Földtan[46]

A Pesti hordalékkúp-síkság kistáj alapját paleozoos-mezozoos formációk, ill. az erre települő harmadidőszaki rétegek alkotják. Ezek a képződmények egymással párhuzamosan futó ÉNy-DK-i irányú törésvonal-rendszerrel tömbökre tagolódtak, s az Alföld felé haladva a pleisztocén folyamán egyre nagyobb mértékben süllyedtek meg. A pleisztocén legelejétől képződő dunai hordalékkúp orográfiailag hasonló, de kronológiailag épp ellentétes képet mutat, ugyanis K felé haladva a legidősebb pleisztocén képződmények pannóniai üledékre települve találhatók. A Duna II/a és II/b sz. terasza átmenő, felszíne gyakran parti buckákkal, futóhomokkal, löszszerű üledékekkel magasított. A IV. sz. gyakran édesvízi mészkővel takart, és az V. sz., valamint idősebb teraszok csak foltokban jelennek meg. Legjelentősebb hasznosítható nyersanyaga a szinte korlátlanul rendelkezésre álló kavics (Kőbánya, Dunaharaszti stb.), téglaagyag (pl. Ecser, Budapest). DNy-i részén az átlagosnál nagyobb szeizmicitás (Dunaharaszti földrengés: 5,6 magnitúdó 1956-ban).

A Vác-Pesti-Duna-Völgy kistájon az alaphegységet túlnyomórészt triász karbonátos képződmények alkotják. Az erre települő oligocén-miocén képződményeken a pleisztocén elején, esetleg a pliocén legvégén indult meg a nagy kiterjedésű dunai hordalékkúp kialakulása. Jelenleg a felszínt néhány m vastag holocén öntésiszap borítja, de az ezek alatt települt folyami kavicsos rétegsor is a folyó medrének negyedidőszaki eltolódása, kanyargása során halmozódott fel. Ezekhez a képződményekhez jelentősebb kavicskészlet kapcsolódik (Budakalász, Kisoroszi, Szentendre, Vác). A pleisztocén végétől magasártéri helyzetben levő Szentendrei-szigeten futóhomok-képződés ment végbe. A beépített területeken az ártéri szinteket 1-5 m vastagságban mesterségesen feltöltötték.

3.6. Vízrajz[47]

A Pesti hordalékkúp-síkságon a Gödöllői-dombságtól a Duna-völgy felé lejtő területet az egymással párhuzamosan a Dunába futó patakok tagolják. Ezek (É-ról D felé haladva): Gombás- (17 km, 107 km^2), Sződ-Rákos- (24 km, 132 km^2), Mogyoródi- (13 km, 50 km^2), Csömöri- (14 km, 33 km^2), Szilas- (27 km, 169 km^2), Rákos-patak (44 km, 185 km^2), Gyálifőcsatorna vagy Nagymocsár-árok

[45] Forrás: https://met.hu/eghajlat/magyarorszag_eghajlata/varosok_jellemzoi/Budapest/
[46] Forrás: Dövényi Zoltán: Magyarország Kistájainak Katasztere (2010)
[47] Forrás: Dövényi Zoltán: Magyarország Kistájainak Katasztere (2010)

(teljes: 32 km, 380 km^2, tájhoz tartozó: 8 km, 54 km^2). A tájat a száraz éghajlat miatt jelentős vízhiány jellemzi.

2 természetes tava (Fót mellett) együtt 3 ha felszínű. Ugyanott a Halastó 12,5 ha-os, a Vácrátóti-tó pedig 1 ha kiterjedésű. Több kisebb tó együtt is csak 6 ha felszínnel található az egyes vízfolyások völgyében és a bányagödrök helyén. A Szilas-patakon duzzasztott tó Cinkota és Nagytarcsa között 15 ha területű.

A „talajvíz" mélysége É-ról D-re 6 m-ről 2 m-ig emelkedik. Mennyisége elég jelentős, kémiai jellegében a kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos típus az uralkodó, de a Szilas-pataktól É-ra a nátrium is nagy területen előfordul. A keménység a települések körzetében meghaladja a 25 nk°-ot, míg azokon kívül kevesebb. A szulfáttartalom is a települések alatt emelkedik 300 mg/l fölé. Az artézi kutak átlagos mélysége alig haladja meg az 50 m-t. Hévízfeltárásai közül a városligeti és a zuglói (Pascal) a legnevezetesebbek, amelyek gyógyvizek.

A Vác-Pesti-Duna-völgy A Dunának Váctól a Csepel-szigetig terjedő ártéri területe (50 km hosszban) a két oldalról befolyó patakok torkolati szakaszával. Ezek balról: Gombás-patak (17 km, 107 km^2), Sződ-Rákos-patak (24 km, 132 km^2), Szilas-patak (27 km, 169 km^2), Rákos-patak (44 km, 185 km^2); jobbról: Szent-János-patak (16 km, 40 km^2), Bükkös-patak (16 km, 39 km^2), Dera-patak (21 km, 68 km^2), Aranyhegyi-patak (24 km, 120 km^2), Ördög-árok (21 km, 75 km^2). A jobb oldali Szentendrei-Dunaág 31,5 km hosszú, 233 km^2-es vízgyűjtővel. A mérsékelten száraz, balról kifejezetten száraz vízgyűjtőről nem vezetnek le számottevő vízhozamokat. Általános a vízhiány, amit azonban a táj centrumában folyó Duna víztömege kiegyenlít.

Ezeken kívül a Bükkös-patak árvízét 26 m^3/s-ra, a Dera-patakét 32 m^3/s-ra, a Barát-patakét 18 m^3/s-ra becsülik. A fenti adatok azt mutatják, hogy a mellékpatakok együttes árvízi hozama sem éri el a Duna kisvízi hozamának 1/3-át, vagyis ehhez képest elenyésző jelentőségűek. Még hangsúlyozottabbá teszik ezt az év nagy részében csekély vízhozamok. Árvizet tavaszi hóolvadás és nyári záporok idején vezetnek. A Dunán a nyár eleji árvíz a megszokott az őszi-téli kisvizekkel szemben. A Duna mellékét megfelelő védgátak oltalmazzák. A folyón a rövid téli jeges időszakoktól eltekintve 1000 tonnás uszályok és nagyméretű vontatóhajók számára is állandó a hajózási lehetőség.

A Kormányhivatal két dunai mintavételi helyen (az újpesti szakaszon, a nagytétényi sodorvonalban) méri a Duna minőségét. A 2019 és 2024 közötti időszakot vizsgálva megállapítható, hogy a Duna vízminősége néhány paramétertől eltekintve megfelel a jogszabályban előírt határértékeknek. A legnagyobb problémának az minősül, hogy a 2020-2024 közötti időszakban történt mérések során a Duna biológiai úton lebontható szervesanyag-tartalma (biokémiai oxigénigény) és az utóbbi években az oxigénfogyasztás (KOId) a határérték fölött volt.

A vízminőséget az elmúlt években jelentősen javították a szennyvízkezelési fejlesztések, különösen a korszerűsített szennyvíztisztító rendszerek, amelyek csökkentették a szervesanyag-terhelést. Ennek eredményeként a szervesanyag-tartalom szempontjából a Duna állapota kedvezőbbnek tekinthető, ugyanakkor az ökológiai állapot még nem éri el minden elemében a „jó" minősítést.

Összességében a Duna Budapestnél jó kémiai állapotú, de csak mérsékelt ökológiai állapotú víztestként jellemezhető, amelynek állapotát elsősorban a tápanyagterhelés és a vízgyűjtő felsőbb szakaszairól érkező szennyezések befolyásolják.[48]

[48] Forrás: Budapest környezeti állapotértékelése 2025

3.7. Növényzet[49]

A Pesti hordalékkúp-síkság jelentős hányadát települések és mezőgazdasági területek foglalják el. A kistáj meghatározó - a Duna-Tisza közi hátságéval egyező - potenciális vegetációjának, a nyílt homokpusztagyepeknek, homoki sztyepréteknek, homoki tölgyeseknek és nyáras-borókásoknak csak kicsiny, töredékes állományai maradtak fönn (Csévharaszt, Dunakeszi, sződi Debegió-hegy, vácrátóti Tece, Gödi-láprét), helyükön zömmel akác- és fenyőültetvények vannak. A keményfaligetek eltűntek, de a mélyebb térszínek növényzetének - zsombékosok, rétlápok, kékperjés rétek, mocsárrétek, fűzlápok, nádas mocsarak - is csak hírmondója maradt (Csévharaszt, Gödi-láprét, csömöri Réti-dűlő, sződi Kocsma-rét, dunakeszi tőzegtavak, Naplás-tó, Merzse-mocsár, soroksári Sós-mocsár). A homoki gyepek jellemző, nevezetes alkotói: magyar csenkesz (Festuca vaginata), rákosi csenkesz (Festuca x wagneri), homoki árvalányhaj (Stipa borysthenica), báránypirosító (Alkanna tinctoria), homoki nőszirom (Iris arenaria), homoki fátyolvirág (Gypsophila fastigiata subsp. arenaria), homoki kikerics (Colchicnm arenarium), csikófark (Ephedra distachya), szártalan csüdfű (Astmgalus exscapus). Fokozottan védett bennszülött a Pótharasztról leírt tartós szegfű (Dianthus diutinus). A csévharaszti tölgyesmaradványokban molyhos tölgy (Quercus pubescens) és gyertyán (Carpinus betulus) is előfordul. A nedves élőhelyek fontos, megritkult fajai: lápi, barna és zsombéksás (Carex davalliana, C. hostiana, C. elata), keskenylevelű és széleslevelű gyapjúsás (*Eriophorum angustifolium, E. latifolium),* szibériai nőszirom (*Iris sibirica),* kornistámics (*Gentiana pneumonanthe),* kornistárnics *(Schoenus nigricans*), fehér zászpa *(Veratrum album),* tőzegpáfrány *(Thelypteris palustris),* kisfészkű aszat (*Cirsium brachycephalum).* Az endemikus magyar mézpázsit (*Puccinellia pannonica)* a Kispest helyén levő szikes réteken élt.

Gyakori élőhelyek: OC, H5b, OB, RB, B1a; közepesen gyakori élőhelyek: D34, RA, G1, L5, El, H5a, P2b, D2, M5, P2a, OA, J1a; ritka élőhelyek: J4, BA, B5, M4, Dl, B1b, P45, P7, RC, B3, A1, B4, A3a, B2, D5.

Fajszám: 400-600; védett fajok száma 40-60; özönfajok: zöld juhar (*Acer negundo)* 3, bálványfa *(Ailanthus altissima)* 3, gyalogakác (*Amorpha fruticosa)* 2, selyemkóró (*Asclepias syriaca)* 3, tájidegen őszirózsa-fajok *(Aster* spp.) 2, amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica)* 2, kései meggy (*Prunus serotina)* 2, akác *(Robinia pseudoacacia)* 5, arany vesszőfajok (*Solidago* spp.) 3. (*Szollat Gyorgy).*

A Vác-Pesti-Duna-Völgy kistáj a Duna-Tisza köze északi nyúlványa, potenciális növényzete erdőssztyep. A Duna parti részeken vízhez kötött, azonális élőhelytípusok alakultak ki. A terület nagy részét mezőgazdasági területek, homok- és kavicsbányák, települések foglalják el. A természetes-természetközeli növényzet a kistáj <6%-án maradt fenn. A táj jelentős része ártér, a zátonyok pionír növényzete és a teljes folyóparti zonáció - bokorfüzesek, puhafa- és keményfaligetek - megtalálható, ez utóbbiaknak csak maradványai vannak. A fűz-nyár ligeterdők egy része jó állapotú (nyári tőzike - Leucojum aestivum, ligeti csillagvirág - Salla vindobonensis, ligeti szőlő - Vitis sylvestris), de az intenzív használat (turizmus) miatt sokfelé degradáltak, másutt nemesnyárasokat telepítettek helyükre. A ligeterdők szegélyében ártéri kaszálókat, mocsár-, ritkán lápréteket találunk (szibériai nőszirom - Iris sibirica, kígyónyelv - Ophioglossum vulgatum). A Duna kiságában - részben a folyószabályozás miatt - szigetek alakultak ki holtágakkal. A sziget belsejének késői holocén, erősen meszes futóhomokján és a pesti oldal egyes területein az alföldi homoki növényzet jellemző: nyílt homokpusztagyepek (magyar csenkesz - Festuca vaginata, rákosi csenkesz - Festuca x wagneri, csikófark - Ephedra distachya, homoki nőszirom - Iris arenaria, homoki kikerics - Colchicum arenarium, Újpestnél: homoktövis – Hippophae rhamnoides), zárt homoki sztyeprétek (homoki árvalányhaj - Stipa borysthenica, szártalan csüdfű - Astragalus exscapus). Helyenként homoki tölgyes

[49] Forrás: Dövényi Zoltán: Magyarország Kistájainak Katasztere (2010)

zárványok találhatók akácosok, erdeifenyő- és nyártelepítések között. A homoki flórára jellemzők a középhegységi dolomitról lehúzódó szubmediterrán fajok (pézsmahagyma – Allium moschatum, kisfészkű hangyabogáncs – Jurinea mollis). Előfordulnak a homok pannóniai bennszülöttjei (homoki varjúháj - Sedum hillebrandtii, homoki bakszakáll - Tmgopogon floccosus, homoki fátyolvirág - Gypsophila fastigiata subsp. arenaria).

Gyakori élőhelyek: OB, OC, J3, J4; közepesen gyakori élőhelyek: D34, Gl, H5b, RA, RB; ritka élőhelyek: Al, Bla, Blb, B2, B3, B5, D2, D6, OA, P2a, P2b, L5, J6, M4, M5, P7.

Fajszám: 400-600; védett fajok száma 40-60; özönfajok: zöld juhar (Acer negundő) 3, bálványfa (Ailanthus altissima) 1, gyalogakác (Amorpha fruticosa) 2, selyemkóró (Asclepias syriaca) 3, tá idegen őszirózsa-fajok (Aster spp.) 2, amerikai kőris (Fraxinus pennsylvanica) 2, akác (Robinia pseudoacaaa) 4, aranyvessző-fajok (Solidago spp.).

3.8. Budapest Főváros IV. kerületének gazdasági vonatkozásai

3.8.1. Mezőgazdaság

Budapest Főváros IV. kerülete, Újpest sűrűn beépített, városias jellegéből adódóan a hagyományos, földalapú mezőgazdasági tevékenység nem jellemző a területén. A kerületben jelentős mezőgazdasági művelés alatt álló területek nem találhatók, a területhasználatot alapvetően lakó-, gazdasági és infrastrukturális funkciók határozzák meg.

A mezőgazdasági tevékenység legfeljebb kis léptékben, elsősorban magánkertekben, hobbikertészet formájában jelenik meg, amelynek környezeti hatása elhanyagolható.

A közelmúltban Újpesten megjelentek a városi mezőgazdaság innovatív formái, például a Tungsram egykori, kutatás-fejlesztési célú vertikális farmja, amely hidropóniás technológiával működött. Az ilyen jellegű kezdeményezések a városi élelmiszertermelés lehetséges jövőbeli irányait mutatják, ugyanakkor jelenleg nem tekinthetők meghatározó mezőgazdasági tevékenységnek a kerületben.[50]

Összességében megállapítható, hogy Újpest esetében a mezőgazdaság szerepe csekély mértékű, ugyanakkor a városi, innovatív termesztési formák megjelenése hosszabb távon új lehetőségeket jelenthet.

3.8.2. Erdőgazdálkodás[51]

Budapest Főváros IV. kerületében a klasszikus értelemben vett, gazdasági célú erdőgazdálkodás nem jellemző, ugyanakkor a kerület jelentős zöldfelületi elemekkel rendelkezik, amelyek közül kiemelkedik a Farkas-erdő, a Duna menti ártéri erdőterületek, valamint az Újpesti homoktövis természetvédelmi terület.

A Farkas-erdő Káposztásmegyer térségében, a Szilas-patak mentén helyezkedik el és a kerület egyik legjelentősebb összefüggő zöldfelülete. Az erdő nem természetes módon alakult ki, hanem tervszerű erdőtelepítés eredménye, kezelője a Pilisi Parkerdő Zrt. Jelentős biológiai értéket képvisel, ugyanakkor állománya részben telepített, illetve nem őshonos fajokból áll, ami jól tükrözi a városi erdők általános szerkezetét.

[50] Forrás: https://nkfih.gov.hu/hivatalrol/online-sajto/vertikalis-farm-budapest

[51] Forrás: Pilisi Parkerdő Zrt.: Farkas-erdő bemutatása https://varosierdo.parkerdo.hu/farkas-erdo/, Budapesti Közművek – FŐKERT: Farkas-erdő https://fokert.budapestikozmuvek.hu/farkas-erdo, Budapesti Közművek – FŐKERT: Palotai-sziget Természetvédelmi Terület https://fokert.budapestikozmuvek.hu/palotai-sziget-termeszetvedelmi-terulet, a fás szárú növények védelméről szóló Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testület 27/2021. (VII. 29.) önkormányzati rendelete

29. ábra: Farkas-erdő – a kerület legjelentősebb rekreációs célú erdőterülete (saját fotó)

A Duna mentén található Palotai-sziget ezzel szemben természetközeli állapotban fennmaradt ártéri erdő, amely helyi jelentőségű védett természeti terület. Az ártéri ligeterdők a fővárosi Duna-szakasz egyik utolsó, viszonylag érintetlen élőhelyei közé tartoznak. Jellemző fafajai közé tartoznak a különböző nyár- és fűzfajok, valamint az ártéri viszonyokhoz alkalmazkodott ligeterdei fajok, amelyek kiemelt szerepet játszanak a biodiverzitás fenntartásában és a vízhez kötődő ökoszisztémák működésében.

30. ábra: Palotai-sziget – természetközeli ártéri erdőterület a Duna mentén[52]

A kerület egyik különleges természeti értéke az Újpesti homoktövis természetvédelmi terület, amely országosan is jelentős, védett élőhely. A terület elsősorban a homoki élőhelyekhez kötődő növénytársulások miatt kiemelkedő, ahol a névadó homoktövis (Hippophae rhamnoides) mellett számos védett és ritka növényfaj is előfordul. Az élőhely mozaikos szerkezetű, amelyben a cserjések, gyepek és kisebb erdős foltok együttesen biztosítanak kedvező feltételeket a fajgazdag élővilág számára. A terület ökológiai jelentősége túlmutat a kerületi szinten, mivel fontos szerepet játszik a Duna menti zöldfolyosó rendszerében is.

Az erdőterületek további elemei közé tartoznak a Duna menti zöldsávok, a Népsziget, valamint az M0 menti véderdők, amelyek elsősorban ökológiai és védelmi funkciót töltenek be, emellett jelentős szerepet játszanak a lakossági rekreáció biztosításában és a zöldfelületi hálózat fenntartásában. Továbbá a kerület erdőterületei jelentős szerepet játszanak a városi klíma szabályozásában, a levegőminőség javításában is.

A fakivágások és faápolási munkák hatósági és rendeleti keretek között történnek, tehát a kerület zöldfelületeinek védelmét és fenntartását helyi szabályozás is támogatja. *A fás szárú növények védelméről* szóló Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testület 27/2021. (VII. 29.) önkormányzati rendelete részletesen meghatározza a fakivágás feltételeit, valamint az ehhez kapcsolódó pótlási kötelezettségeket.

[52] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata fotója

A rendelet célja a kerület faállományának és zöldfelületeinek megőrzése, a fás szárú növények indokolatlan károsításának megelőzése, valamint a települési környezet ökológiai és esztétikai értékeinek védelme. A szabályozás alapján a fakivágásokhoz kapcsolódóan pótlási kötelezettség keletkezik. A pótlás mértéke főszabály szerint a kivágásra kerülő fás szárú növények darabszámának legalább 120%-a, felfelé kerekítve. Nyolc darabot meghaladó fakivágás, valamint az önkormányzat megbízásából végzett közterületi fakivágás esetén a pótlási kötelezettség a kivágásra kerülő fás szárú növények darabszámának háromszorosa.

A rendelet lehetőséget biztosít arra is, hogy amennyiben a pótlás természetben nem valósítható meg, annak pénzbeli megváltására kerüljön sor. A megváltásból származó bevételek az Önkormányzat Környezetvédelmi Alapjába kerülnek, amelyeket a vonatkozó önkormányzati rendelet alapján zöldfelületi fejlesztésekre lehet fordítani. A források felhasználása során kiemelt szerepet kap a kerületi faállomány gyarapítása és a faültetési programok megvalósítása.

A helyi szabályozás folyamatos fejlesztése érdekében a rendelet felülvizsgálata jelenleg is folyamatban van. A módosítás célja, hogy a szabályozás még szorosabban illeszkedjen a zöldinfrastruktúra fejlesztésével kapcsolatos országos jogszabályi környezethez, valamint az inváziós fajokra vonatkozó előírásokhoz. A felülvizsgálat keretében vizsgálják a pénzbeli megváltás rendszerének továbbfejlesztését és a kompenzációs díjak felülvizsgálatát is annak érdekében, hogy azok a jövőben még hatékonyabban támogassák a kerületi zöldfelület-fejlesztési és faültetési programok megvalósítását.

A szabályozás hozzájárul a kerület zöldinfrastruktúrájának hosszú távú fenntartásához, a városi környezet klímaalkalmazkodó képességének erősítéséhez, valamint a lakosság számára kedvezőbb és egészségesebb települési környezet kialakításához.[53]

3.8.3. Ipari létesítmények[54]

Budapest Főváros IV. kerületének területén az ipari tevékenységek történelmileg meghatározó szerepet játszottak, amely a mai napig hatással van a településszerkezetre és a környezeti állapotra. Újpest, Budapest egyik jelentős ipari hagyományokkal rendelkező városrésze, ahol a világítástechnika, a gépgyártás és a gyógyszeripar mellett számos iparág volt jelen.

A nagyobb üzemi területek elsősorban Dél-Újpest, a Károlyi városnegyed, a Duna-part, valamint az Északi- és Megyer kertvárosi térségek környezetében alakultak ki. Az ipari területek több helyen elszórtan találhatók meg, amely sajátos térszerkezeti és környezeti kihívásokat eredményez.

Jelentősebb ipari és gazdasági létesítmények

A korábbi környezetvédelmi program alapján az alábbi, jelentősebb ipari tevékenységet folytató létesítmények kerültek azonosításra a kerületben:

- Budapesti Erőmű Zrt. (Újpesti Hőerőmű) – Tó utca 7.
- Euro-Metall Kft. – Elem utca 5–7.
- Sanofi-Aventis Zrt. (Chinoin Zrt.) – Tó utca 1–5.
- MÁV Istvántelki főműhely – Elem utca 5–7.
- BKV telephely – Pozsonyi utca / Berni utca
- GE Hungary Zrt. – Váci út 77.
- Coats Magyarország Kft. – Váci út 91.

[53] Forrás: A fás szárú növények védelméről szóló Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testület 27/2021. (VII. 29.) önkormányzati rendelete.
[54] Forrás: Újpest Településképi Arculati Kézikönyv, 2021; Újpest Környezetvédelmi Program 2018–2023; nyilvánosan elérhető vállalati és sajtóinformációk

- Messer Hungarogáz Kft. – Váci út 117.
- Észak-pesti Szennyvíztisztító Telep (FCSM Zrt.) – Tímár utca 1.
- Vishay Hungary Kft. – Fóti út 56.
- Alukönigstahl Kft. – Baross utca 91–95.
- Fővárosi Vízművek Zrt. telephely – Váci út 102.

A fenti lista a korábbi környezetvédelmi programban szereplő állapotot tükrözi, ugyanakkor a gazdasági környezet változásai miatt egyes létesítmények működése időközben megszűnt, átalakult, illetve tevékenységi köre módosult.

A korábbi Chinoin telephelyen (Sanofi-Aventis Zrt.) a gyógyszeripari tevékenység továbbra is jelen van, ugyanakkor a hatóanyaggyártási tevékenységek egy része az elmúlt években szervezetileg leválasztásra került és jelenleg EUROAPI Hungary Kft. keretében működik.

A korábban jelentős ipari szereplőnek számító Tungsram-csoport (korábban GE Lighting) működése 2022-ben megszűnt, amely a kerület ipari szerkezetére is hatással volt.

Ipari parkok és logisztikai területek

A gazdasági tevékenységek jelentős része ipari parkokba és logisztikai központokba koncentrálódik. A kerületben meghatározó területek:

- Székesdűlő térsége (Ezred utca mentén).
- Íves út környezete.
- Megyeri út menti gazdasági területek.

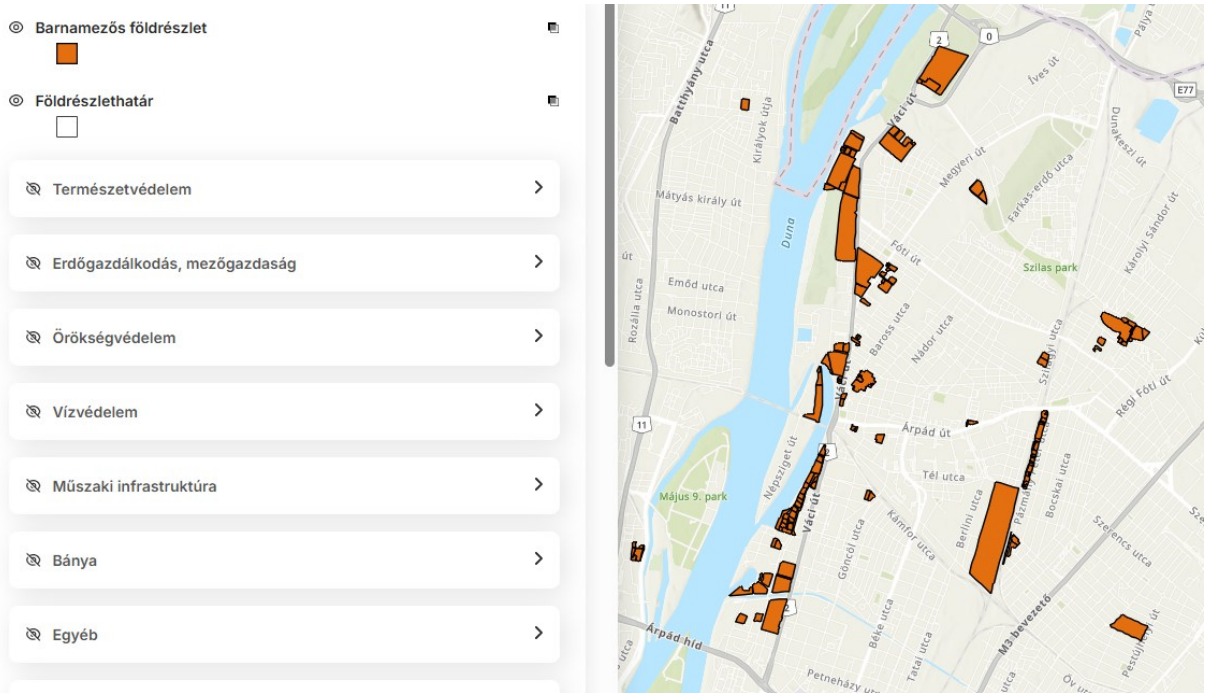
Ezeken a területeken modern, funkcionális kialakítású ipari és logisztikai létesítmények találhatók, ugyanakkor több helyen még beépítetlen területek is rendelkezésre állnak.

Barnamezős területek és átalakulás

A korábbi ipari tevékenységek következtében a kerületben jelentős kiterjedésű barnamezős területek találhatók. Számos egykori ipari létesítmény ma már részben vagy teljesen új funkciót kapott, míg más területek alulhasznosítottak vagy rehabilitációra szorulnak.

A barnamezős területek fejlesztése lehetőséget teremt:

- környezetkímélő ipari tevékenységek megtelepítésére,
- vegyes funkciójú (lakó–gazdasági) területek kialakítására,
- a munkahelyek és lakóterületek közötti távolság csökkentésére,
- a közlekedési eredetű környezetterhelés mérséklésére.

31. ábra: Újpest barnamezős területek – interaktív adatkezelő[55]

Környezeti hatások és kockázatok

Az ipari létesítmények működéséhez kapcsolódó főbb környezeti terhelések:

- légszennyezés (pontforrások, technológiai kibocsátások),
- zaj- és rezgésterhelés,
- veszélyes anyagok kezelése és tárolása,
- hulladékképződés (veszélyes és nem veszélyes),
- talaj- és felszín alatti vízszennyezés kockázata,
- korábbi ipari tevékenységekből eredő szennyezések (kármentesítési igények).

Különösen érintettek a Váci út menti ipari-gazdasági területek, valamint a történeti ipari és közlekedési (pl. vasúti) területek.

Környezeti elvárások és fejlesztési irányok

A jövőbeni fejlesztések során kiemelt szempont:

- a zöldfelületek megőrzése és növelése az iparterületeken belül,
- zöldtetők és korszerű építészeti megoldások alkalmazása,
- csapadékvizek helyben tartása és hasznosítása,
- ipari vizek telken belüli kezelése,
- körforgásos vízhasználat (pl. szürkevíz alkalmazása),
- az iparterületek városképi és környezeti minőségének javítása.

Összességében megállapítható, hogy Újpest ipari területei átalakulóban vannak: a hagyományos ipari funkciók mellett egyre nagyobb szerepet kapnak a korszerű, alacsonyabb környezetterhelésű

[55] Forrás: https://www.oeny.hu/oeny/barka/map.html

gazdasági tevékenységek, ugyanakkor a meglévő ipari terhelések kezelése továbbra is kiemelt környezetvédelmi feladat.

3.8.4. Szolgáltatóipar, Idegenforgalom[56]

Budapest Főváros IV. kerületének gazdasági szerkezetében a szolgáltató szektor meghatározó szerepet tölt be. A kerület elsősorban lakófunkciójú városrész, ugyanakkor jelentős kereskedelmi, rekreációs és szolgáltatási kapacitásokkal rendelkezik, amelyek nemcsak a helyi lakosság ellátását biztosítják, hanem térségi szinten is szerepet töltenek be.

A szolgáltatóiparon belül kiemelkedő a kereskedelmi, logisztikai és lakossági szolgáltatások jelenléte, különösen a Váci út menti gazdasági területeken, valamint Káposztásmegyer térségében. A kerületben működő szolgáltatások köre kiterjed az egészségügyi, oktatási, pénzügyi és vendéglátó tevékenységekre is, így a lakosság alapvető ellátása döntően helyben biztosított.

A szolgáltatási és rekreációs funkciókat erősítik a kerület jelentős közösségi és sportlétesítményei, amelyek a helyi életminőség szempontjából meghatározóak. Ide tartoznak többek között a sportlétesítmények (pl. Szusza Ferenc Stadion, jégcsarnok, atlétikai létesítmények), amelyek a kerület városszerkezetének és szolgáltatási rendszerének fontos elemei.

Az idegenforgalom Újpesten nem klasszikus turisztikai célterületként jelenik meg, hanem elsősorban rekreációs, szabadidős és rendezvényjellegű funkciókhoz kapcsolódik. A kerület legjelentősebb idegenforgalmi létesítménye az Aquaworld Resort Budapest, amely komplex szolgáltatásokat (szálláshely, élményfürdő, konferenciafunkciók) biztosít és jelentős számú látogatót vonz.

A helyi turisztikai aktivitás intézményi szinten is megjelenik, amelyet alátámaszt, hogy az önkormányzat illetékességi területén idegenforgalmi adó került bevezetésre, amely minden nem állandó lakos által eltöltött vendégéjszaka után fizetendő. Ez jelzi, hogy a kerületben jelen van a szervezett szálláshely-szolgáltatás, még ha annak volumene nem is éri el a belvárosi kerületek szintjét.

A kerület idegenforgalmi és rekreációs vonzerejét erősítik a kedvező természeti adottságok is. A Duna-part mintegy 5 km hosszú szakasza, a Népsziget, valamint a Farkas-erdő és egyéb zöldfelületek jelentős rekreációs potenciált biztosítanak, elsősorban a helyi és fővárosi lakosság számára.

Az elmúlt években megvalósult zöldfelületi és városkép-fejlesztési kezdeményezések (pl. biodiverz zöldfelületek kialakítása, faültetések, közterületi fejlesztések) hozzájárulnak a település esztétikai értékének növeléséhez és a lakókörnyezet minőségének javításához.

A településfejlesztési és arculati dokumentumok alapján a kerület hosszú távú célja a rekreációs és szolgáltatási funkciók erősítése, különös tekintettel a közösségi terek és zöldfelületek fejlesztésére.

Összességében megállapítható, hogy Újpest idegenforgalma jelenleg kiegészítő jellegű, ugyanakkor a meglévő infrastruktúra és a természeti adottságok megfelelő alapot biztosítanak a jövőbeni, fenntartható irányú fejlesztésekhez.

3.8.5. Infrastruktúra, közműellátottság[57]

Budapest Főváros IV. kerületében az infrastruktúra és a közműellátottság összességében kiépített, ugyanakkor egyes elemei – különösen a víziközmű-hálózat – részben korszerűsítésre szorulnak.

[56] Forrás: Újpest Integrált Településfejlesztési Stratégia (2015), ujpestihirek.hu – Újpest rejtett értékei, ujpestivarosgondnoksag.hu – „Legvirágosabb kerület" program, turizmus.com – rendezvényhelyszín fejlesztések, Aquaworld Resort Budapest hivatalos oldala

[57] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület Településképi Arculati Kézikönyve, Újpest Integrált Településfejlesztési Stratégiája, Újpest Környezetvédelmi Program (2018–2023), 2011. évi CCIX. törvény a víziközmű-szolgáltatásról, 2012.

A kerület teljes területén biztosított a vezetékes ivóvízellátás és a közcsatorna-hálózathoz való csatlakozás lehetősége. A vízellátás döntően parti szűrésű vízbázisokra épül, a terület érintett a Fővárosi Vízművek Zrt. által üzemeltetett Balpart I–II. ivóvízbázis védőterületeivel, amelyek esetében a vonatkozó jogszabályi és hatósági előírások betartása kiemelt jelentőségű.

A kerület északi részén 8 darab ivóvíztermelő kút található, valamint mintegy 17 darab monitoring kút működik, amelyek közül 7 figyelőkútból történik rendszeres mintavétel. Az ivóvízellátás biztonságát a Duna mentén húzódó gravitációs ivóvízcsatornák is erősítik.

Az elmúlt években a kerületben értékesített ivóvíz mennyisége évi 5,8–6,2 millió m³ között alakult, amely stabil lakossági és gazdasági vízigényt jelez.

A víziközmű-hálózat műszaki állapota ugyanakkor vegyes képet mutat. A mintegy 195 km hosszú ivóvízvezeték-hálózat 71%-a elavult csőanyagból épült, és a hálózat körülbelül 36%-a már elérte vagy megközelítette a műszakilag várható élettartamát.

A szennyvízelvezetés és -kezelés szervezetten, a fővárosi rendszerhez kapcsolódva működik, az Észak-pesti Szennyvíztisztító Telep bevonásával.

A csapadékvíz-elvezetés kiépített hálózaton keresztül történik, azonban az intenzív csapadékesemények gyakoribbá válása miatt a rendszer terhelése növekszik, és időszakos elöntések előfordulhatnak.

Az elmúlt években több ivóvízhálózati rekonstrukció is megvalósult (pl. Ady Endre utca, Janda Vilmos utca), és a középtávú fejlesztési tervek további beavatkozásokat irányoznak elő, többek között főnyomóvezetékek, elosztóhálózatok és elavult csőanyagok cseréjével.

Az energiaellátási infrastruktúra részeként megjelennek a kerületben a távhő- és villamosenergia-termeléshez kapcsolódó létesítmények, valamint innovatív energetikai megoldások is. Ennek fontos eleme az Újpesti Hőerőmű, amely a fővárosi energiarendszer részeként villamos energiát és hőenergiát szolgáltat.

A kerületben emellett alternatív energiahasznosítási megoldások is megjelentek, például a Szent István tér térségében működő szennyvízhő-hasznosítási rendszer, amely önkormányzati épületek energiaellátását biztosítja. Ezek a rendszerek az energiahatékonyság növelésében és a fenntartható városi működés kialakításában egyre nagyobb szerepet játszanak.

A fényforrások tulajdonosi megoszlása alapján a közvilágítási infrastruktúra döntő része fővárosi (BKM–BDK) üzemeltetésben van, míg a kerületi önkormányzat saját tulajdonú elemeinek aránya alacsony.

A hulladékgazdálkodási közszolgáltatás szervezetten működik, biztosított a települési hulladék begyűjtése, az elkülönített gyűjtési rendszerek, valamint a zöldhulladék és lomtalanítási szolgáltatások elérhetősége.

A digitális infrastruktúra (vezetékes és mobilhálózatok, internet-hozzáférés) szintén jól kiépített, amely támogatja a gazdasági tevékenységeket és a mindennapi élet működését.

évi CLXXXV. törvény a hulladékról, Fővárosi Vízművek Zrt. (2026): Adatszolgáltatás Budapest IV. kerület Újpest Önkormányzata 2026–2031. évekre vonatkozó Környezetvédelmi Programjához., Budapest IV. kerület közvilágítási adatai (2022–2026): Közvilágítás fényforrás darabszám, teljesítmény és éves villamosenergia-fogyasztás üzemmód és fényforrás típus szerinti bontásban., Budapest IV. kerület közvilágítási infrastruktúra tulajdonosi megoszlása (2026): Fényforrások darabszáma, teljesítménye és fogyasztása tulajdonos szerinti bontásban.

Összességében megállapítható, hogy Újpest infrastruktúrája stabil működési alapokat biztosít, ugyanakkor a jövőben kiemelt jelentőségű a víziközmű-hálózat megújítása, valamint a klímaváltozáshoz alkalmazkodó csapadékvíz-gazdálkodási megoldások erősítése.

4. Budapest Főváros IV. kerület környezeti állapotának értékelése

Újpest környezeti állapotának értékelése során az épített és természeti környezet, az infrastruktúra, valamint a településüzemeltetés és környezeti terhelések együttes vizsgálata szükséges.

A kerület sajátos helyzetben van, egyszerre jelennek meg a sűrűn beépített városi területek, a korábbi ipari-gazdasági zónák, valamint a jelentős zöldfelületek és természetközeli területek. Ez a sokszínűség egyaránt jelent lehetőséget és kihívást a környezeti állapot alakulása szempontjából.

Újpest környezeti állapota több területen kedvező, különösen a zöldfelületek és rekreációs lehetőségek tekintetében, ugyanakkor egyes városi környezetet érintő problémák – így különösen a beépítettség, a közlekedési terhelés és a klímaváltozás hatásai – fokozott figyelmet igényelnek.

A következő alfejezetek az épített környezet állapotát, a településképet, a zöldinfrastruktúrát és a közterületek fenntartását részletesebben vizsgálják.

4.1. Épített környezet állapota

A környezet állapotának elemzésekor az épített környezet vizsgálata is egyaránt fontos szempont, szorosan összefügg egymással, hiszen a természetes környezetre nagy hatással van a mesterségesen létrehozott tér. A településrendezés - és fejlesztés során törekedni kell arra, hogy a mesterséges és természetes környezet egymással összhangban álljanak.

Újpest épített környezete sokszínű, amelyben egyaránt jelen vannak a történeti város elemei, a 20. századi lakótelepi beépítések, valamint a korábbi ipari és gazdasági területek. A kerület városszerkezete ennek megfelelően heterogén, ahol a különböző funkciójú területek – lakó, gazdasági és intézményi – gyakran egymás közvetlen közelében helyezkednek el.

Az épületállomány jelentős része megfelelő műszaki állapotban van, különösen az elmúlt években megvalósult felújításoknak és fejlesztéseknek köszönhetően. Ugyanakkor a régebbi építésű lakóépületek és egyes, alulhasznosított ipari területek esetében még mindig szükséges az állapotjavítás és funkcionális megújítás.

A lakótelepi területeken az épületek műszaki állapota és energetikai jellemzői vegyes képet mutatnak: a felújított épületek mellett még jelen vannak korszerűsítésre szoruló ingatlanok is. A közterületek és az épített környezet kapcsolata több helyen fejlesztésre szorul, különösen a nagyobb lakótelepi egységek esetében.

A korábbi ipari és gazdasági területek egy része átalakulóban van, amely lehetőséget teremt a barnamezős területek újrahasznosítására. Ezek a fejlesztések hozzájárulhatnak a városszerkezet kiegyensúlyozottabbá tételéhez és a környezeti terhelések csökkentéséhez.

Újpest épített környezete alapvetően stabil, ugyanakkor a fenntarthatósági és energiahatékonysági szempontok, valamint a funkcióváltás előtt álló területek kezelése a jövőben kiemelt jelentőségű.

4.1.1. Környezetbarát városirányítás városfejlesztés

Újpest városirányítása és városfejlesztési gyakorlata az elmúlt években egyre nagyobb hangsúlyt helyez a környezeti szempontok érvényesítésére. A településfejlesztési és településrendezési dokumentumokban megjelennek a fenntarthatósági elvek, különös tekintettel a zöldfelületek megőrzésére és fejlesztésére, az élhető városi környezet kialakítására, valamint az energiahatékonyság javítására.

A környezetbarát szemlélet konkrét fejlesztések és programok formájában is megjelenik. Ilyen például a „Vadvirágos Újpest" program, amely a biodiverzitás növelését és a természetközeli zöldfelületek kialakítását célozza, valamint a folyamatos faültetések és közterületi zöldfelület-fejlesztések, amelyek hozzájárulnak a városi mikroklíma javításához és a hőszigethatás csökkentéséhez.

A városfejlesztési irányok között megjelenik a barnamezős területek hasznosítása és a meglévő, alulhasznosított területek funkcióváltása is. Az Integrált Településfejlesztési Stratégia több olyan projektet tartalmaz, amelyek célja az egykori ipari vagy intézményi területek újrahasznosítása, valamint a gazdasági és közösségi funkciók erősítése.

A fejlesztések között szerepel továbbá a zöldfelületek megújítása, a közterületek minőségének javítása, valamint a kerékpáros és egyéb fenntartható közlekedési infrastruktúra fejlesztése, amelyek együttesen támogatják a környezetbarát városi működést.

Megállapítható, hogy a környezeti szempontok teljes körű integrációja még további fejlesztést igényel, különösen a klímaalkalmazkodás, a csapadékvíz helyben tartása és hasznosítása, valamint az energiahatékonysági intézkedések összehangolt alkalmazása terén.

A környezetbarát városirányítás irányába történő elmozdulás egyértelműen megfigyelhető, ugyanakkor a jövőben a szemlélet további erősítése és rendszerszintű alkalmazása indokolt.

4.1.1.1. Környezetbarát tervezési módszerek

A környezetbarát tervezési módszerek alkalmazása Újpest városfejlesztési gyakorlatában egyre hangsúlyosabban jelenik meg, elsősorban a stratégiai és településrendezési dokumentumok szintjén.

A tervezési folyamatok során érvényesülnek a fenntarthatósági szempontok, különös tekintettel a zöldfelületek megőrzésére és fejlesztésére, az élhető városi környezet kialakítására, valamint a környezeti terhelések csökkentésére. A településfejlesztési dokumentumok – így különösen az Integrált Településfejlesztési Stratégia és a településrendezési eszközök – keretet biztosítanak ezen szempontok megjelenítésére.

A környezetbarát tervezési szemlélet részeként megjelennek a zöldinfrastruktúra-fejlesztés, a közterületek minőségi megújítása, valamint a közösségi használatra alkalmas terek kialakításának szempontjai. A tervezés során egyre nagyobb hangsúlyt kap a biodiverzitás megőrzése, a természetközeli megoldások alkalmazása, valamint a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás igénye.

Ugyanakkor megállapítható, hogy a környezetbarát tervezési módszerek alkalmazása jelenleg elsősorban irányelvi szinten jelenik meg, és azok teljes körű, rendszerszintű integrációja még további fejlesztést igényel. Különösen indokolt a csapadékvíz-gazdálkodási megoldások, a városi hőszigethatás csökkentését célzó intézkedések, valamint az energiahatékonysági szempontok erőteljesebb érvényesítése a tervezési folyamatokban.

4.1.1.2. Barnamezős területek[58]

Budapest Főváros IV. kerületében jelentős kiterjedésű barnamezős területek találhatók, amelyek a korábbi ipari és közlekedési funkciók visszaszorulásának következményeként alakultak ki. Ezek a területek elsősorban Dél-Újpest térségében, a Váci út mentén, valamint az egykori ipari és vasúti területek környezetében koncentrálódnak.

A barnamezős területek közé sorolhatók többek között a korábbi ipari üzemekhez, gyártótevékenységekhez és logisztikai funkciókhoz kapcsolódó, részben alulhasznosított vagy funkcióváltáson átesett ingatlanok. Ide tartoznak például:

- a volt Tungsram (GE Lighting) ipari területei,
- a Váci út menti egykori ipari zóna egyes elemei,
- valamint az egyes vasúti üzemi területek (pl. Istvántelki főműhely környezete).

A kerület barnamezős területei ugyanakkor nem egységesek, hanem több, eltérő adottságokkal rendelkező, fejlesztési szempontból különböző karakterű területet foglalnak magukban.

A Váci út mentén és a Duna közelségében található egykori vízmű területe mintegy 18 hektáros, részben alulhasznosított, műemléki védelem alatt álló épületállománnyal rendelkező barnamezős terület. A terület intézményi, kutatás-fejlesztési vagy irodai funkciók befogadására is alkalmas lehet, ugyanakkor érzékeny elhelyezkedésű, mivel vízbázis védőövezetben fekszik, valamint jelentős közmű- és hálózati korlátozásokkal érintett.

A Duna menti területek – különösen az ún. „Észak-Pest Duna kapuja" térsége – kiemelt fejlesztési potenciállal rendelkeznek, ugyanakkor az árvízvédelmi művek, a közművezetékek, valamint a műemléki értékek jelenléte jelentős tervezési korlátokat is jelentenek. A fejlesztések ezen a területen hozzájárulhatnak a Duna-part jobb megközelíthetőségéhez és a városszerkezeti kapcsolatok erősítéséhez.

A korábbi ipari és rekreációs funkciókhoz kapcsolódó területek – mint például a Tungsram strand és sporttelep – jelenleg részben használaton kívüliek, az épületállomány több helyen leromlott állapotú, ugyanakkor rekreációs és közösségi célú újrahasznosításuk jelentős potenciált hordoz.

A volt honvédségi és ipari területek – például a Petőfi laktanya vagy az Istvántelki Főműhely – esetében a fejlesztések egyik legfontosabb feltétele a környezeti kockázatok kezelése. Több területen már feltárt szennyezettség áll fenn, illetve kármentesítés is folyamatban van, ami jelentősen befolyásolja a hasznosítás ütemezését és lehetőségeit.

Az Újpesti-öböl és a Népsziget térsége sajátos helyzetben van, mivel a barnamezős jelleg mellett természeti és rekreációs értékeket is hordoz. A területek fejlesztése során ezért kiemelten fontos a környezeti értékek megőrzése, valamint a vízparti kapcsolatok fenntartható kialakítása.

A területek egy része az elmúlt években már átalakuláson ment keresztül, ahol a korábbi ipari funkciók helyét részben kereskedelmi, szolgáltató vagy vegyes (gazdasági–lakó) funkciók vették át. Több helyszínen továbbra is jelen vannak alulhasznosított, illetve környezeti szempontból potenciálisan terhelt területek, ahol a múltbeli ipari tevékenységek következtében talaj- és felszín alatti vízszennyezések előfordulása sem zárható ki.

[58] Források: Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata: Barnamezős területek felmérése és lehatárolása (2025), Budapest Főváros Településszerkezeti Terve, Budapest Főváros IV. kerület Kerületi Építési Szabályzatai, Újpest Integrált Településfejlesztési Stratégiája

A barnamezős területek fejlesztése kiemelt jelentőséggel bír a kerület jövőbeni fenntartható fejlődése szempontjából. E területek újrahasznosítása lehetőséget teremt:

- a területfelhasználás hatékonyságának növelésére,
- új gazdasági funkciók megjelenésére,
- a zöldfelületi elemek integrálására,
- valamint a meglévő infrastruktúra jobb kihasználására.

A fejlesztések során kiemelt figyelmet kell fordítani a környezeti kockázatok feltárására és kezelésére, különös tekintettel az esetleges szennyezett területek kármentesítésére.

A településfejlesztési dokumentumok alapján a barnamezős területek hasznosítása a kerület hosszú távú fejlesztési irányai között kiemelt szerepet kap. A cél ezen területek funkcióváltásának elősegítése, különösen vegyes – lakó, gazdasági és szolgáltató – funkciójú városi terek kialakítása révén.

A fejlesztési irányok között megjelenik a meglévő infrastruktúra hatékonyabb kihasználása, az alulhasznosított ipari területek újraélesztése, valamint a zöldmezős beruházások visszaszorítása. A barnamezős területek ilyen jellegű hasznosítása hozzájárulhat a városszerkezet kiegyensúlyozottabb fejlődéséhez és a környezeti terhelések csökkentéséhez.

4.1.2. Településkép

Budapest Főváros IV. kerületének településképe sokszínű, amely a történeti fejlődés és a különböző funkciójú városrészek együttes jelenlétéből adódik. A kerület arculatát egyszerre határozzák meg a történeti beépítésű területek, a lakótelepi környezetek, valamint a gazdasági-ipari zónák.

A településkép szempontjából meghatározó elemet képeznek a hagyományos, kisvárosias jellegű utcák, különösen Újpest kertvárosias részein, ahol a családi házas beépítés és a zöldfelületek aránya kedvező. Ezzel párhuzamosan a nagyobb lakótelepi területek – különösen Káposztásmegyer térségében – egységesebb, paneles beépítési karaktert mutatnak, amelyet az utóbbi években részben zöldfelületi fejlesztések és közterületi megújítások egészítettek ki.

A városközponti területeken a településkép meghatározó elemei a közintézmények, közterek és szolgáltató funkciók, amelyek a kerület identitását is erősítik. A közterületek esztétikai minőségének javítását célzó beavatkozások – például virágosítási programok, növénytelepítések és térfelújítások – hozzájárulnak a városkép kedvező alakulásához.

A településkép alakításában fontos szerepet játszanak a zöldfelületek, a fasorok, valamint a közterületi növényállomány, amelyek nemcsak esztétikai, hanem környezeti szempontból is jelentősek. A Duna-parti területek, valamint a nagyobb összefüggő zöldfelületek különleges karaktert adnak a kerületnek.

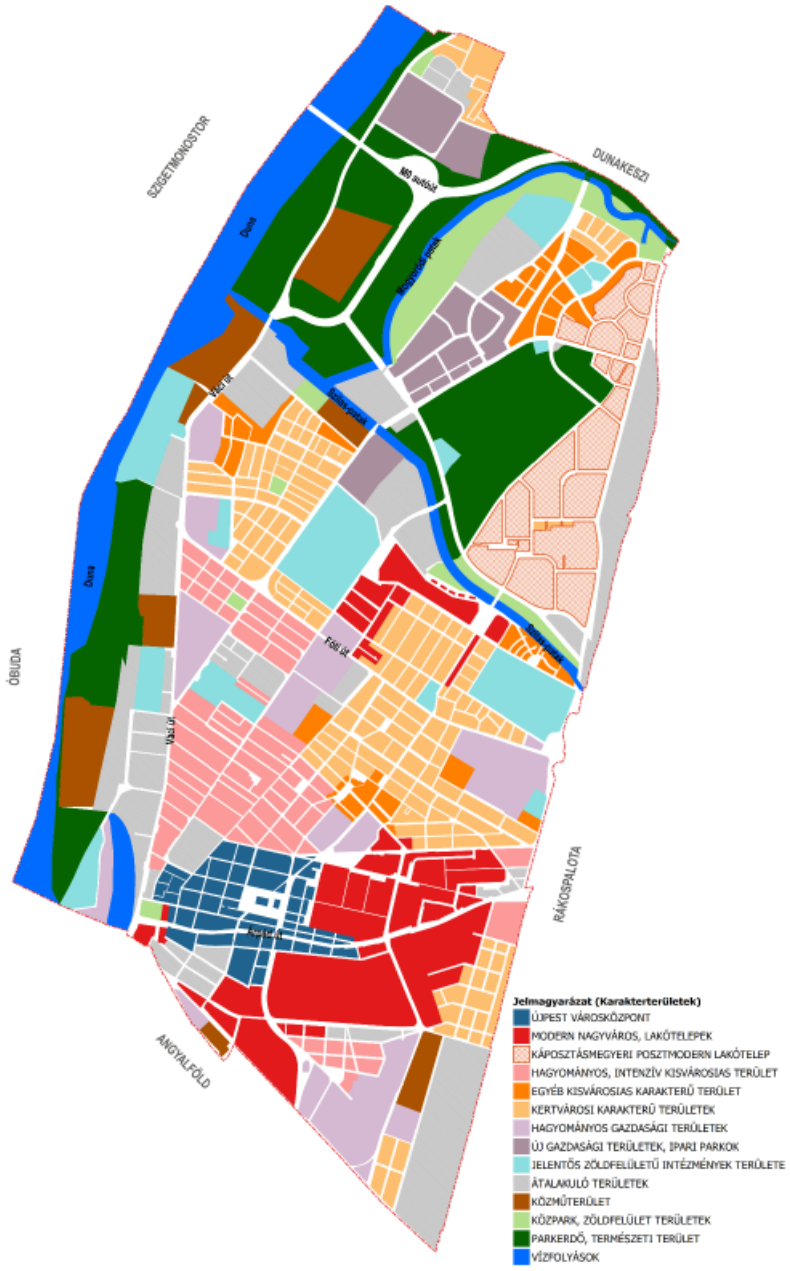

32. ábra: Szent István tér[59]

A településképben kedvezőtlen elemek is megjelennek. Egyes ipari és barnamezős területek rendezetlen, alulhasznosított állapota, valamint bizonyos közterületek eltérő minősége rontja az összképet. A heterogén beépítésből adódóan a városkép egyes részeken kevésbé egységes.

Újpest településképe változatos és folyamatosan fejlődő, ahol a pozitív irányú közterületi és zöldfelületi beavatkozások egyre erőteljesebben jelennek meg, a városkép egységesítése és a leromlott területek megújítása továbbra is fontos feladat.

[59] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata fotója

33. ábra: Eltérő karakterű területek lehatárolása, jellemzése[60]

A meghatározó karakterterületek közé tartozik a városközpont, a lakótelepi területek (beleértve a Káposztásmegyeri lakótelepet), a kertvárosias beépítésű területek, valamint a gazdasági és ipari zónák.

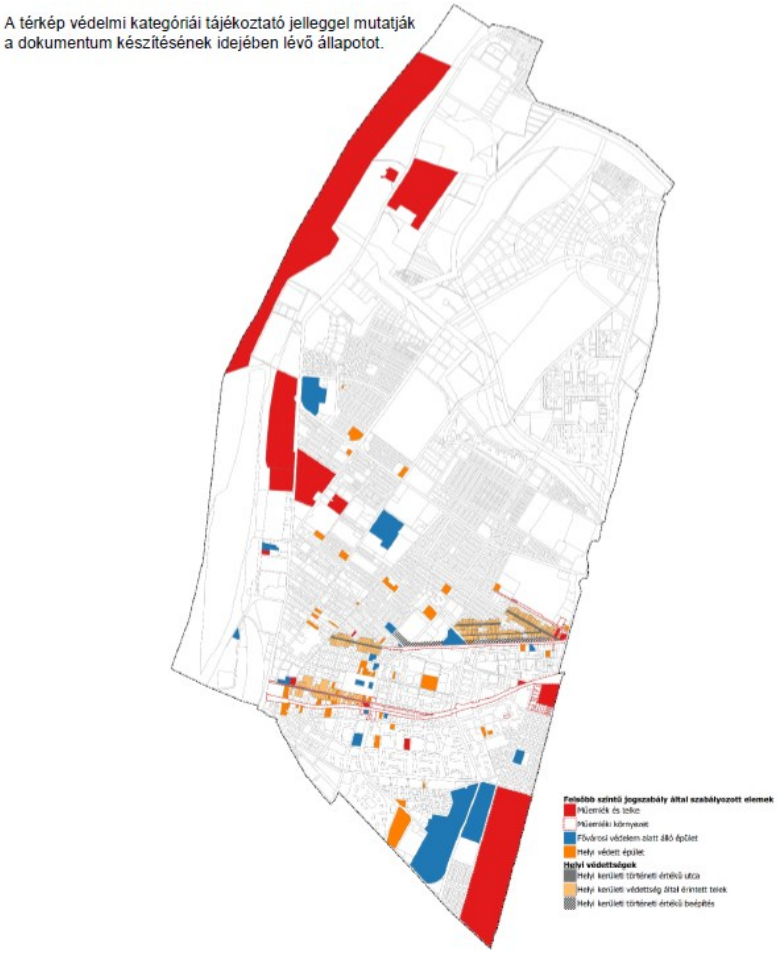
Kiemelendők továbbá a jelentős zöldfelületi rendszerek – például a parkok, természetközeli területek és a Duna menti zöldsávok –, amelyek nemcsak ökológiai, hanem településképi szempontból is meghatározó elemei a kerületnek. A vízfelületek, különösen a Duna és a kapcsolódó vízfolyások, szintén fontos karakterformáló tényezők.

[60] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület településképi arculati kézikönyv

A karakterterületek eltérő beépítési intenzitása, térszerkezete és vizuális megjelenése együttesen alakítja ki Újpest sokszínű, jól értelmezhető településképét.

4.1.3. Műemlékvédelem[61]

Budapest Főváros IV. kerületében az épített örökség védelme kiemelt jelentőséggel bír, amely a településképi értékek megőrzésének egyik alapvető eszköze. A kerület történeti fejlődése során kialakult épületállomány – különösen a 19–20. századi ipari, középületi és lakóépületek – ma is meghatározó elemei Újpest arculatának.

34. ábra: Településképi szempontból meghatározó építészeti, értékvédelmi értékek[62]

A Településképi Arculati Kézikönyv alapján a műemléki és helyi védettségű épületek megőrzése nemcsak kulturális, hanem városképi szempontból is kiemelt cél. A dokumentum hangsúlyozza, hogy az értékes épületállomány hasznosítása, megújítása és integrálása a mai városszerkezetbe kulcsfontosságú feladat, különösen az egykori ipari létesítmények esetében.

A kerületben található védett épületek és területek esetében a védelem több szinten valósul meg:

- országos műemléki védelem,

[61] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata településképi rendeletei (njt.hu), Újpest Településképi Arculati Kézikönyv, 2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelméről, 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet, Budapest IV. kerület műemléki jegyzéke (wikipedia.hu)
[62] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület településképi arculati kézikönyv

- helyi egyedi védelem,
- valamint településképi szempontból meghatározó területek kijelölése.

A helyi védelem szabályait Budapest Főváros IV. kerület településképi rendelete tartalmazza, amely meghatározza az épületek átalakítására, felújítására és megőrzésére vonatkozó követelményeket.

A kerület műemléki értékei közül kiemelhetők az alábbi épületek és létesítmények:

- Újpesti víztorony (Árpád út) – szecessziós stílusú ipari építmény, 1911–1912 között épült, a kerület egyik ikonikus eleme.

35. ábra: Víztorony[63]

- MÁV Istvántelki főműhely – a magyar vasúti ipar kiemelkedő történeti létesítménye, a 20. század elején épült.
- Újpesti zsinagóga – 19. századi vallási épület, jelentős történeti és közösségi szereppel.

[63] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata fotója

36. ábra: Zsinagóga[64]

- Újpesti vágóhíd – ipari örökség fontos eleme.
- Wolfner bőrgyár épületei – az ipari múlt meghatározó emlékei.
- Újpesti Bíróság épülete.

37. ábra: Bíróság[65]

- Különböző, helyi védelem alatt álló lakóépületek az Árpád út és környékén.

A műemléki értékek jelentős része az egykori ipari fejlődéshez kapcsolódik, ami jól mutatja, hogy Újpest városszerkezetét és kinézetét erősen meghatározta az ipari múlt. Ezek az épületek nemcsak történeti emlékek, hanem a település identitásának meghatározó elemei is.

[64] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata fotója
[65] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata fotója

A műemlékvédelem egyik legnagyobb kihívása az, hogy:

- az épületek műszaki állapota sok esetben leromlott,
- a hasznosításuk nem minden esetben megoldott,
- valamint a korszerű funkciókhoz való igazítás nehézségekbe ütközik.

Különösen igaz ez az ipari örökség elemeire, ahol a funkcióváltás és a megőrzés összehangolása kiemelt tervezési feladat.

Újpest épített öröksége jelentős értéket képvisel, amelynek megőrzése és fenntartható hasznosítása kulcsfontosságú a kerület településképének megőrzése szempontjából.

4.1.4. Települési zöldinfrastruktúra[66]

Budapest Főváros IV. kerületében a települési zöldinfrastruktúra meghatározó szerepet játszik a környezeti állapot, az élhetőség és a városkép alakulásában. A kerület zöldfelületi rendszere több, egymással összekapcsolódó elemből épül fel, amelyek együttesen biztosítják az ökológiai működés feltételeit, valamint a lakosság számára a mindennapi rekreáció lehetőségét.

A zöldinfrastruktúra legfontosabb elemei közé tartoznak a nagyobb kiterjedésű, összefüggő zöldfelületek – mint a Farkas-erdő vagy a Szilas-patak menti zöldsávok –, továbbá a Duna menti természetközeli területek, különösen a Népsziget és a Palotai-sziget térsége. Ezek mellett jelentős szerepet töltenek be a közparkok, közkertek, közterületi fasorok és egyedi fák, valamint a lakótelepi zöldfelületek is, amelyek a kerület beépített területein biztosítanak zöldfelületi jelenlétet.

A Településképi Arculati Kézikönyv is hangsúlyozza, hogy a zöldfelületek nem csupán ökológiai funkciót töltenek be, hanem alapvetően meghatározzák a városrészek karakterét is, különösen a lakótelepi és kertvárosias környezetben.

Az elmúlt években a kerületben folyamatos és tudatos zöldfelület-fejlesztési és -fenntartási tevékenység zajlott. A beruházások egyrészt nagyobb léptékű fejlesztésekben, másrészt kisebb, de nagy számban megvalósuló zöldítési beavatkozásokban jelentkeznek.

A 2021 utáni időszakban megvalósult jelentősebb fejlesztések közé tartozik többek között:

- a Fő tér park kialakítása,
- a Pácoló–Intarzia tér felújítása,
- a Rózsa utca osztósáv zöldfelületi kialakítása,
- a VEKOP park megépítése,
- valamint burkolt felületek feltörésével megvalósuló zöldítési beavatkozások.

A nagyobb beruházások mellett a kerületben számos kisebb léptékű, de jelentős összhatású fejlesztés történt. Ezek közé tartoznak:

- az évelő növénytelepítések,
- fahelyek kialakítása és faültetések,
- közösségi kertek létrehozása,
- valamint parkok és zöldterületek folyamatos megújítása.

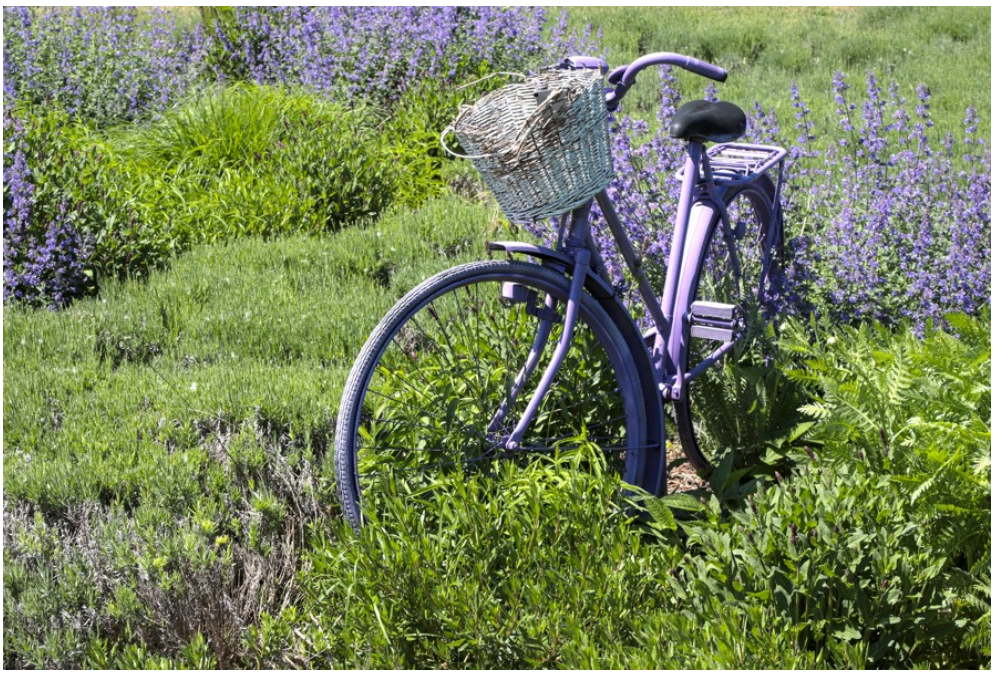
[66] Forrás: Újpest Településképi Arculati Kézikönyv, a fás szárú növények védelméről szóló Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő testület 27/2021. (VII. 29.) önkormányzati rendelete, önkormányzati zöldfelület-fejlesztési dokumentumok, fakivágási és zöldfelületi kimutatások (Excel), Újpest környezetvédelmi program (2018–2023)

Az elmúlt években több helyszínen valósult meg közösségi kert kialakítása, illetve zöldfelületi rehabilitáció, amelyek nemcsak ökológiai, hanem közösségi funkciót is ellátnak.

A települési zöldinfrastruktúra fejlesztéséhez és fenntartásához egyes helyi gazdasági szereplők is hozzájárulnak saját telephelyeik zöldfelületi fejlesztésein keresztül. A megkeresett vállalatok adatszolgáltatásai alapján több helyszínen történtek növénytelepítések, faültetések és zöldfelület-fenntartási beavatkozások. A Messer Hungarogáz Kft. tájékoztatása szerint telephelyük környezetében közel 50 darab fa telepítése valósult meg az elmúlt időszakban. Az EUROAPI Hungary Kft. adatszolgáltatása alapján a telephelyen folyamatos zöldfelület-fenntartási és növényállomány-kezelési tevékenység zajlik, amely magában foglalja a növényzet gondozását és szükség szerinti pótlását is. A vállalati zöldfelületek fenntartása a sűrűn beépített városi környezetben mikroklíma-védelmi és településképi szempontból is jelentős.

A 2024–2025-ös időszakban további fejlesztések történtek, például:

- a Városkapu park zöldfelületi fejlesztése,
- a Nyár sétány rehabilitációja,
- valamint kisebb léptékű, de látványos zöldítési beavatkozások, például levendulapark és biodiverz zöldfelületek kialakítása.

38. ábra: Levendulapark[67]

A fejlesztések jellemzően nem egyetlen nagy projekt keretében valósulnak meg, hanem sok kisebb, egymással összekapcsolódó beavatkozás révén, amelyek együttesen erősítik a zöldfelületi hálózatot.

A fővárosi kezelésű fasorok megújításához kapcsolódóan a Fóti úton két ütemben fasorrekonstrukció valósult meg. Az első ütemben, a Szilágyi utca és a Baross utca közötti szakaszon 2025 őszén faápolási és fakivágási munkák történtek, majd a kivágott fák pótlásaként összesen 30 darab fa ültetésére került sor. A második ütem a Váci út és a Baross utca közötti szakaszt érintette, ahol 2026 első hónapjaiban történt faápolás és fakivágás, majd 2026 tavaszán további 54 darab fa

[67] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata fotója

telepítése valósult meg. Azokon a helyeken, ahol a közműhelyzet miatt az ültetés nem volt megvalósítható, a pótlás a IV. kerületi Árpád úton történt meg.[68]

A fakivágások és faápolási munkák hatósági és rendeleti keretek között történnek, tehát a kerület zöldfelületeinek védelmét és fenntartását helyi szabályozás is támogatja. *A fás szárú növények védelméről* szóló Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testület 27/2021. (VII. 29.) önkormányzati rendelete részletesen meghatározza a fakivágás feltételeit, valamint az ehhez kapcsolódó pótlási kötelezettségeket.

A rendelet célja a kerület faállományának és zöldfelületeinek megőrzése, a fás szárú növények indokolatlan károsításának megelőzése, valamint a települési környezet ökológiai és esztétikai értékeinek védelme. A szabályozás alapján a fakivágásokhoz kapcsolódóan pótlási kötelezettség keletkezik. A pótlás mértéke főszabály szerint a kivágásra kerülő fás szárú növények darabszámának legalább 120%-a, felfelé kerekítve. Nyolc darabot meghaladó fakivágás, valamint az önkormányzat megbízásából végzett közterületi fakivágás esetén a pótlási kötelezettség a kivágásra kerülő fás szárú növények darabszámának háromszorosa.

A rendelet lehetőséget biztosít arra is, hogy amennyiben a pótlás természetben nem valósítható meg, annak pénzbeli megváltására kerüljön sor. A megváltásból származó bevételek az Önkormányzat Környezetvédelmi Alapjába kerülnek, amelyeket a vonatkozó önkormányzati rendelet alapján zöldfelületi fejlesztésekre lehet fordítani. A források felhasználása során kiemelt szerepet kap a kerületi faállomány gyarapítása és a faültetési programok megvalósítása.

A helyi szabályozás folyamatos fejlesztése érdekében a rendelet felülvizsgálata jelenleg is folyamatban van. A módosítás célja, hogy a szabályozás még szorosabban illeszkedjen a zöldinfrastruktúra fejlesztésével kapcsolatos országos jogszabályi környezethez, valamint az inváziós fajokra vonatkozó előírásokhoz. A felülvizsgálat keretében vizsgálják a pénzbeli megváltás rendszerének továbbfejlesztését és a kompenzációs díjak felülvizsgálatát is annak érdekében, hogy azok a jövőben még hatékonyabban támogassák a kerületi zöldfelület-fejlesztési és faültetési programok megvalósítását.

A szabályozás hozzájárul a kerület zöldinfrastruktúrájának hosszú távú fenntartásához, a városi környezet klímaalkalmazkodó képességének erősítéséhez, valamint a lakosság számára kedvezőbb és egészségesebb települési környezet kialakításához.[69]

A zöldfelületek fenntartásában egyre nagyobb szerepet kapnak az ökológiai szemléletű, a biodiverzitás megőrzését és növelését támogató kezelési módok. A fővárosi fenntartású zöldfelületek egy részén természetközeli gyepkezelési gyakorlat működik, amelynek célja a beporzó rovarok, a városi élővilág és a természetes növénytársulások fennmaradásának elősegítése. A kerület területén a természetközeli gyepként fenntartott területek nagysága meghaladja a 218 ezer m^2-t (mintegy 21,8 hektárt), amelybe a Külső Szilágyi út menti területek mellett az Ugró Gyula sor és a Szilas-patak közötti zöldfelületek is beletartoznak.[70] A természetközeli fenntartás jellemzően csökkentett kaszálási gyakoriságot, valamint a területek ökológiai értékeinek megőrzését szolgáló kezelési gyakorlat alkalmazását jelenti.[71]

A zöldinfrastruktúra működését ugyanakkor több tényező is befolyásolja. A klímaváltozás hatásai – különösen az aszályos időszakok és a hőhullámok – egyre nagyobb terhelést jelentenek a

[68] Forrás: BKM Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. - adatszolgáltatás
[69] Forrás: A fás szárú növények védelméről szóló Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testület 27/2021. (VII. 29.) önkormányzati rendelete.
[70] Forrás: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://budapest.hu/api/file/doc/termei-szetkoi-zeli-gyepek-20260318.pdf
[71] Forrás: BKM Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. - adatszolgáltatás

növényállomány számára. Emellett a beépítettség magas aránya és a zöldfelületek térbeli széttagoltsága is korlátozza az ökológiai kapcsolatok hatékonyságát. A lakótelepi területeken külön kihívást jelent a zöldfelületek intenzív használata és a növényállomány állapotának hosszú távú fenntartása.

A kerület zöldfelületei ugyanakkor hálózatot alkotnak, amelynek kulcselemei a Duna menti zöldfolyosó, a Szilas-patak menti ökológiai tengely, a Farkas-erdő, valamint a városi parkok és fasorok rendszere. Ez a hálózat biztosítja az élőhelyek közötti kapcsolatot, javítja a városi mikroklímát és a légmozgási viszonyokat, valamint jelentős rekreációs értéket képvisel.

Újpest zöldinfrastruktúrája jelentős értéket képvisel, amelynek fenntartása és fejlesztése kiemelt fontosságú. A jövőbeni fejlesztések során különös hangsúlyt kell fektetni a hálózatos működés erősítésére, a klímaadaptív megoldások alkalmazására, valamint a meglévő zöldfelületek minőségi megőrzésére.

4.1.5. Közterületek fenntartása és üzemeltetése[72]

Budapest Főváros IV. kerületében a közterületek fenntartása és üzemeltetése kiemelt jelentőségű, folyamatos feladat, amely közvetlen hatással van a településkép alakulására, a lakosság életminőségére és a környezeti állapotra. A feladatellátás szervezett keretek között, elsősorban az Újpesti Városgondnokság Kft. közreműködésével történik.

A közterület-gazdálkodási tevékenység összetett feladatkör, amely magában foglalja a zöldfelületek fenntartását, a köztisztasági feladatokat, valamint a közterületi infrastruktúra üzemeltetését és karbantartását. A feladatok jellege miatt a működés folyamatos, napi szintű beavatkozást igényel.

A zöldfelületek kezelése jelentős léptékű: a kerületben több mint 1 millió m² zöldfelület fenntartása, valamint közel 50 000 darabos faállomány gondozása történik. Ez a lépték folyamatos jelenlétet és szervezett fenntartási rendszert igényel.

A fenntartási munkák a napi üzemeltetés során kiterjednek többek között a lombgyűjtésre, cserjevágásra, kaszálásra, gyommentesítésre, síkosságmentesítésre, valamint a növényállomány fenntartását segítő víztányérok kialakítására is. A közterületi zöldfelületek kezelése jelentős élőmunka- és gépi kapacitást igényel.[73]

A fenntartási tevékenységek közé tartozik a rendszeres fűnyírás, a növényápolási munkák, a faápolás és metszés, valamint a gyommentesítés és öntözés. A vegetációs időszakban a munkák intenzitása jelentősen megnő és a zöldfelületek állapotának fenntartása folyamatos beavatkozást igényel. A beszámoló adatai alapján több tízezer egynyári növény és több ezer cserje, illetve évelő növény gondozása történik évente.

A fenntartási gyakorlatban egyre nagyobb szerepet kapnak a természetközeli és biodiverzitást támogató kezelési módszerek is. Ennek részeként a fővárosi fenntartású területeken több helyszínen természetközeli gyepkezelés zajlik, amely csökkentett kaszálási intenzitással és a természetes növényállomány nagyobb arányú megtartásával támogatja az ökológiai sokféleség fennmaradását.[74]

A faállomány kezelése különösen fontos feladat, amely egyszerre szolgálja a zöldfelületi értékek megőrzését és a közbiztonság fenntartását. A rendszeres ellenőrzések és faápolási beavatkozások

[72] Forrás: Újpesti Városgondnokság Kft. hivatalos honlapja, Újpest Média és Újpesti Hírmondó cikkei, Budapest Főváros Újpest IV. kerület Önkormányzata 30/2018. (XI.12.) önkormányzati rendelete, önkormányzati adatszolgáltatás (zöldfelület és fakivágási nyilvántartások)
[73] Forrás: BKM Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. - adatszolgáltatás
[74] Forrás: BKM Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. - adatszolgáltatás

mellett szükség esetén fakivágás és pótlás is történik, a vonatkozó helyi rendelet előírásainak megfelelően.

A közterületek fenntartásának szerves része a köztisztasági feladatok ellátása. A kerületben több mint 1300 darab közterületi hulladékgyűjtő edény üzemel, amelyek rendszeres ürítése és karbantartása napi szintű feladatot jelent. Emellett folyamatos kihívást jelent az illegális hulladéklerakás kezelése, amely jelentős erőforrásokat igényel, különösen a szezonálisan megnövekedő időszakokban.

A közterületi infrastruktúra üzemeltetése szintén komplex feladatkör, amely magában foglalja a játszóterek, sportpályák és fitneszparkok karbantartását, az öntözőrendszerek és szökőkutak üzemeltetését, valamint az utcabútorok és burkolatok javítását. A kerületben közel száz játszótér üzemel, amelyek folyamatos ellenőrzése és karbantartása kiemelt figyelmet igényel. A közösségi programok között megjelentek biodiverzitást támogató kezdeményezések, természetközeli növénytelepítések, valamint lakossági növényosztási programok is.

A közterület-üzemeltetéshez kapcsolódóan a Városgondnokság szerepet vállal közösségi és szemléletformáló programokban is, például növényosztási akciók, közösségi kert programok és egyéb környezeti kezdeményezések szervezésében, amelyek hozzájárulnak a lakosság környezettudatosságának erősítéséhez.

A közterületek fenntartása során ugyanakkor számos gyakorlati kihívás is jelentkezik. A legfontosabb problémák közé tartozik az illegális hulladéklerakás, a zöldfelületek túlhasználata, valamint a közterületi elemek állapotának romlása. Emellett az időjárási szélsőségek és a klímaváltozás hatásai is egyre nagyobb terhelést jelentenek az üzemeltetési rendszer számára.

Újpest közterületeinek fenntartása szervezetten működő, ugyanakkor nagy volumenű és folyamatos jelenlétet igénylő tevékenység. A jövőbeni fejlesztések során a fenntartható működés biztosítása, a zöldfelületek minőségi javítása, valamint a lakossági szemléletformálás erősítése kiemelt szerepet kap.

4.1.5.1. Megyeri temető

A közterületi fenntartási feladatokhoz kapcsolódóan kiemelhető a fővárosi fenntartásban működő Megyeri temető zöldfelületeinek kezelése is. A temető üzemeltetését és fenntartását a Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. végzi, amelynek keretében 2024 óta saját állománnyal történik a zöldfelület-fenntartási feladatok ellátása. Az elmúlt időszakban megkezdődött az elhanyagoltabb parcellák cserjeirtása és rendezése is. A hosszú távú fenntartási kihívások között kiemelt szerepet kap az elöregedett faállomány fokozatos megújítása.[75]

4.1.6. Sportos, aktív közterületi infrastruktúra[76]

Budapest Főváros IV. kerületében a közterületi infrastruktúra nemcsak alapvető üzemeltetési feladatként jelenik meg, hanem aktív szerepet tölt be a lakosság életminőségének javításában, különös tekintettel a rekreációs és sportolási lehetőségek biztosítására.

A kerület közterületein 96 darab, az európai szabványoknak megfelelő játszótér található, amelyek folyamatos karbantartása, eszközellenőrzése és fejlesztése az üzemeltetési feladatok kiemelt részét képezi. Ezek a létesítmények nemcsak a gyermekek számára biztosítanak biztonságos környezetet, hanem hozzájárulnak a családbarát városi környezet kialakításához is.

[75] Forrás: BKM Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. - adatszolgáltatás
[76] Forrás: Újpesti Városgondnokság Kft. (2025): 2024. évi beszámoló.

39. ábra: Béke tér játszótér[77]

A szabadidős és sportolási lehetőségek bővítését szolgálják a kerületben található közterületi sportpályák, fitneszparkok és egyéb szabadtéri sporteszközök, amelyek a lakosság széles rétegei számára biztosítanak hozzáférhető mozgási lehetőséget. A sportpályák és közösségi terek fenntartása és folyamatos karbantartása a közterület-üzemeltetés szerves részét képezi.

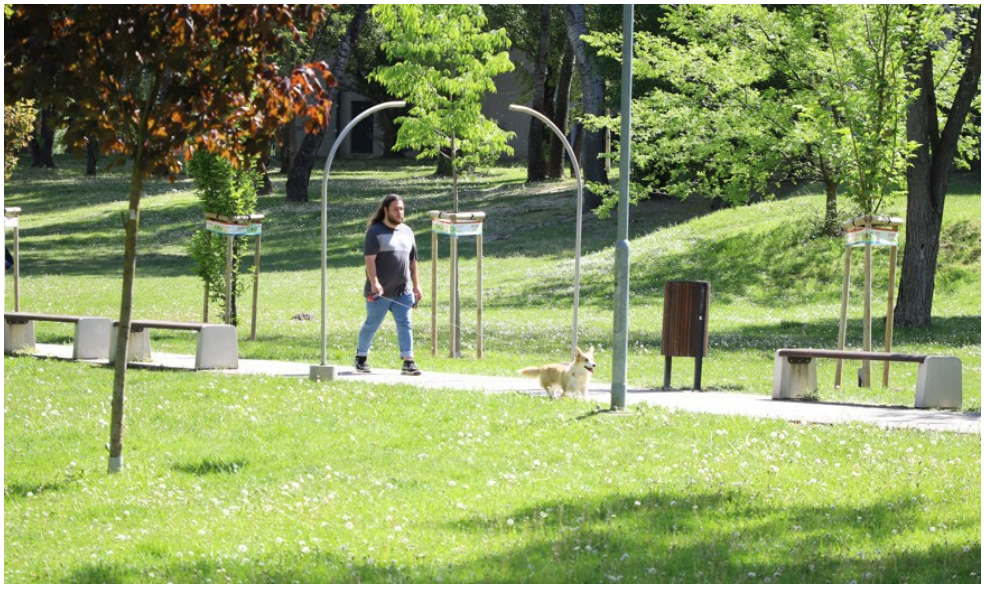
40. ábra: Béke tér fitnesztér[78]

Az állattartók számára a kerületben összesen 22 kutyafuttató biztosít lehetőséget a kutyák szabad mozgására. A futtatók közül 21 kerítéssel körülhatárolt, 1 pedig szabad kutyafuttatóként működik. A létesítmények rendszeres fenntartása, tisztítása és fejlesztése hozzájárul a kulturált állattartáshoz, valamint a közterületek rendezett és konfliktusmentes használatához.

[77] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata fotója
[78] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata fotója

A közterületi komfortot és a lakosság mindennapi használatát szolgálják a vízvételi helyek és ivókutak, amelyekből a kerületben mintegy 100 darab található, elsősorban parkokban és játszótereken elhelyezve. Ezek üzemeltetése és karbantartása külön figyelmet igényel, különösen a nyári időszakban.

A közterületi infrastruktúra részét képezik továbbá az öntözőrendszerek és díszvíz-elemek, amelyek közül 27 helyszínen automata öntözőrendszer, valamint több helyszínen párakapuk és vízjátékok működnek, hozzájárulva a városi hősziget-hatás mérsékléséhez és a közterületek komfortérzetének javításához.

41. ábra: Káposztásmegyer párakapu[79]

A sportos és aktív városi életmódot támogató közterületi fejlesztések részeként a kerületben folyamatosan bővülnek és megújulnak a közösségi terek, parkok és zöldfelületek, amelyek lehetőséget biztosítanak a szabadidő aktív eltöltésére, a rekreációra és a közösségi élet erősítésére.

Összességében megállapítható, hogy Újpest közterületi infrastruktúrája jelentős mértékben támogatja a lakosság aktív életmódját, és hozzájárul a „sportos, élhető város" koncepció megvalósításához.

4.2. Táj- és természeti értékek állapota

4.2.1. Országosan védett természeti területek

A védett természeti terület a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény szerint a védelem kiterjedtségének, céljának, hazai és nemzetközi jelentőségének megfelelően lehet:

- nemzeti park,
- tájvédelmi körzet,
- természetvédelmi terület,
- természeti emlék.

Újpest területe nem érinti sem nemzeti park, sem tájvédelmi körzet területét és nincs NATURA 2000 által védett terület sem.

[79] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata fotója

4.2.1.1. Nemzeti Ökológiai Hálózat

A természetes és természetközeli élőhelyek hosszú távú fennmaradása nem biztosítható elszigetelt területek formájában. Az élővilág működéséhez összefüggő, egymással kapcsolatban álló élőhelyek rendszere szükséges, amely lehetővé teszi a fajok mozgását, a genetikai állomány fennmaradását, valamint az ökológiai folyamatok zavartalan működését.

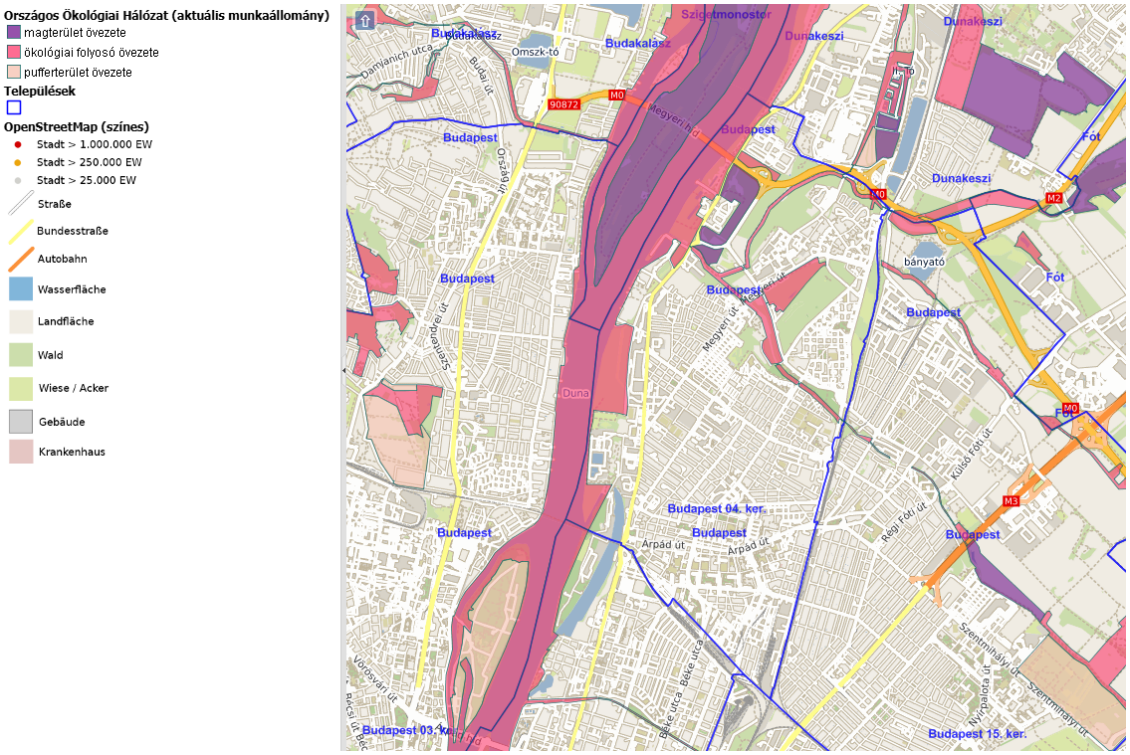
Ezt a szemléletet tükrözi a Nemzeti Ökológiai Hálózat, amely Magyarország természetközeli területeit egységes rendszerként kezeli. A hálózat nem kizárólag jogszabályi értelemben védett területekből áll, hanem minden olyan élőhelyet magában foglal, amely természetvédelmi szempontból jelentős szerepet tölt be.

A hálózat három fő elemből épül fel:

- magterületek, amelyek a legértékesebb, viszonylag zavartalan élőhelyeket jelentik,
- ökológiai folyosók, amelyek biztosítják az egyes élőhelyek közötti kapcsolatot,
- pufferterületek, amelyek védőzónaként működnek és mérséklik a külső terheléseket.

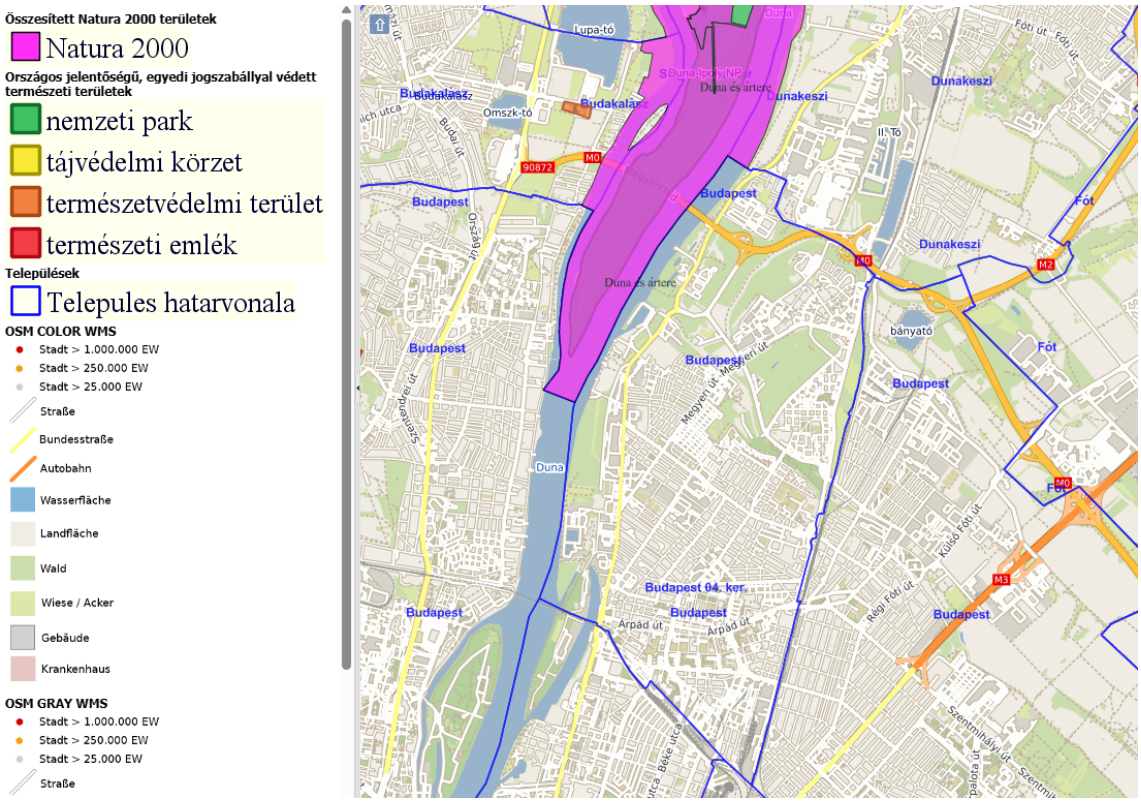
A Nemzeti Ökológiai Hálózat jelentősége különösen a városi térségekben értékelődik fel, ahol a természetes élőhelyek feldarabolódása fokozottan jelen van. Ilyen környezetben a meglévő zöldfelületek és természetközeli területek összekapcsoltsága kulcsfontosságú a biodiverzitás megőrzése szempontjából.

A hálózat elemei a területhasználat tervezése és a fejlesztések során figyelembe veendő szempontot jelentenek, mivel hozzájárulnak a természetes rendszerek működésének fenntartásához, valamint a klímaváltozáshoz való alkalmazkodáshoz.

42. ábra: Újpest Ökológiai Hálózat elemei [80]

[80] **Forrás:** OKIR map https://web.okir.hu/map/?config=TIR&lang=hu

43. ábra: Újpest környezetében lévő Natura 2000 terület[81]

4.2.2. Helyi védettség alatt álló természeti területek és értékek

Budapest Főváros IV. kerületében a helyi jelentőségű védett természeti területek és a Nemzeti Ökológiai Hálózat elemei együttesen biztosítják a városi környezet ökológiai működésének alapját. Bár országos jelentőségű védett terület csak korlátozott mértékben található a kerületben, a természetközeli élőhelyek és zöldfelületek rendszere jelentős ökológiai értéket képvisel.

Budapest Főváros IV. kerületében három helyi jelentőségű védett természeti terület található:

- Farkas-erdő Természetvédelmi Terület (311 126 m²),
- Palotai-sziget Természetvédelmi Terület (478 297 m²),
- Újpesti Homoktövis Természetvédelmi Terület (388 444 m²).[82]

A hálózat legmeghatározóbb elemei a Duna menti területekhez, valamint a Szilas-patak vonalához kapcsolódnak, amelyek ökológiai folyosóként biztosítják az élőhelyek közötti kapcsolatot. A Duna menti sáv – beleértve a Palotai-szigetet és a kapcsolódó zöldterületeket – regionális jelentőségű ökológiai folyosóként működik, elősegítve a fajok mozgását és az élőhelyek közötti kapcsolat fennmaradását.

A Szilas-patak menti zöldfolyosóhoz kapcsolódóan a Farkas-erdő a kerület egyik legjelentősebb összefüggő zöldterülete, amely nemcsak rekreációs szempontból fontos, hanem élőhelyként is meghatározó szerepet tölt be.

[81] Forrás: OKIR map https://web.okir.hu/map/?config=TIR&lang=hu
[82] Forrás: BKM Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. - adatszolgáltatás

Az Újpesti Homoktövis Természetvédelmi Terület a hálózat szempontjából kiemelt jelentőségű, magas természetességi állapotú magterületként értelmezhető, amely hozzájárul a helyi biodiverzitás megőrzéséhez.

A kerületben található további természeti értékek közé tartoznak egyedi védett fák, fasorok, valamint kisebb kiterjedésű természetközeli élőhelyek is. Ezek közül kiemelendő az Óceánárok utcai láp, amely a korábbi újpesti lápos-vizes élőhelyek egyik utolsó maradványa és számos védett növény- és állatfaj számára biztosít élőhelyet.

Újpest zöldfelületi rendszere – különösen a vízfolyásokhoz és nagyobb zöldterületekhez kapcsolódó elemek – kulcsszerepet játszik az élőhelyek közötti kapcsolatok fenntartásában, a biodiverzitás megőrzésében, valamint a városi környezet klímaszabályozásában.

A helyi védettség alatt álló területek fenntartása és kezelése során kiemelt cél:

- a természetközeli állapot megőrzése,
- az inváziós fajok visszaszorítása,
- valamint a rekreációs használat és a természetvédelmi szempontok összehangolása.

Ugyanakkor ezek a területek fokozott terhelésnek vannak kitéve a városi környezetből adódóan, amely hosszú távon kezelési és fenntartási kihívásokat jelent.

4.2.2.1. Helyi jelentőségű védett természeti értékek:

A kerületben található helyi jelentőségű védett természeti értékek közé elsősorban egyedi védett fák, fasorok, valamint kisebb kiterjedésű természetközeli élőhelyek tartoznak, amelyek a városi környezetben is kiemelt ökológiai szerepet töltenek be.

Újpest természeti értékei közül kiemelkedik az Újpesti Homoktövis Természetvédelmi Terület, amely nemcsak helyi, hanem fővárosi szinten is különleges jelentőségű. A terület sajátossága, hogy a névadó homoktövis (Hippophae rhamnoides) itt található egyetlen természetes állománya Magyarországon, míg a fővárosban több olyan védett növényfaj is előfordul, amely kizárólag ezen a területen található meg.

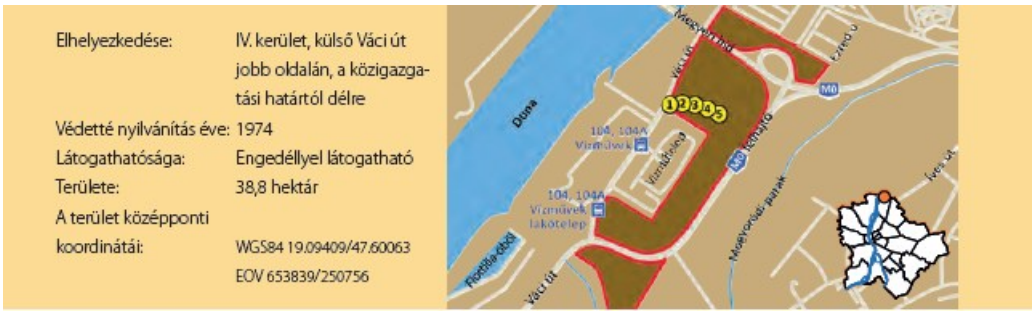
A terület homoki élőhelyei speciális környezeti feltételeket biztosítanak, amelyekhez számos ritka és védett faj alkalmazkodott. Ennek következtében az élőhely kiemelt jelentőségű a biodiverzitás megőrzése szempontjából.

Szintén jelentős értéket képvisel a Palotai-sziget, amely a Duna árterében kialakult természetközeli ligeterdőivel és gazdag élővilágával fontos vizes élőhelyet biztosít a kerületben.

A Farkas-erdő természetvédelmi terület a városi környezetben is fennmaradt homoki élőhelyek egyik utolsó jelentős maradványa, ahol száraz gyepek, ligetes erdők és lápos élőhelyek mozaikja figyelhető meg, számos védett növényfaj jelenlétével.

A kisebb kiterjedésű, de ökológiailag értékes élőhelyek közül kiemelendő az Óceánárok utcai láp, amely a korábbi lápos-vizes élőhelyek maradványaként számos védett faj számára biztosít menedéket.

4.2.2.2. Újpesti Homoktövis Természetvédelmi Terület

44. ábra: Újpesti homoktövis természetvédelmi terület[83]

Az Újpesti Homoktövis Természetvédelmi Terület Budapest egyik legkülönlegesebb élőhelye, amely a hajdani homokpuszták utolsó fennmaradt maradványait őrzi. A terület legnagyobb természeti értéke, hogy itt található a homoktövis (Hippophae rhamnoides) egyetlen természetes előfordulása Magyarországon, ami országos jelentőségűvé teszi az élőhelyet.

45. ábra: Homoktövis TT[84]

A homoktalaj sajátos vízgazdálkodása miatt rendkívül speciális növényvilág alakult ki, amelyhez számos védett és fokozottan védett faj alkalmazkodott. A területen több mint húsz védett növényfaj található, köztük:

- homoki kocsord (Peucedanum arenarium) – Budapesten kizárólag itt fordul elő,
- homoki varjúháj (Sedum sartorianum),
- homoki kikerics (Colchicum arenarium) – fokozottan védett,
- csikófark (Ephedra distachya) – fokozottan védett.

[83] Forrás: Helyi védett természeti értékek Budapesten – Pest Környéki Madarász Kör
[84] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata fotója

Az élőhelyhez kapcsolódó állatvilág szintén jelentős: különböző rovarfajok, madarak és más gerinctelenek találnak itt élőhelyet, amelyek a homoki gyepekhez kötődnek, köztük:

- sisakos sáska (Acrida hungarica),
- skarlát bikapók (Eresus kollari),
- tövisszúró gébics (Lanius collurio),
- mogyorós pele (Muscardinus avellanarius).

A terület állapota ugyanakkor sérülékeny: az élőhelyek feldarabolódása, a korábbi katonai használat, valamint a környező infrastruktúra miatt a természetes kapcsolatok beszűkültek, ami hosszú távon az élővilág elszegényedéséhez vezethet.

4.2.2.3. Farkas-erdő Természetvédelmi Terület

Elhelyezkedése:	IV. kerület, Óceánárok utca, Farkaserdő utca, Homoktövis utca, Megyeri út által határolt terület
Védetté nyilvánítás éve:	2024
Látogathatósága:	Szabadon látogatható
Területe:	31,1 hektár
A terület középponti koordinátái:	WGS84 19.106480/47.589967 EOV: 654440/249567

46. ábra: Farkas-erdő természetvédelmi terület[85]

A Farkas-erdő a városi környezetben fennmaradt, mozaikos szerkezetű természetközeli élőhelyek egyik legfontosabb eleme Újpesten. Bár az erdő jelentős része telepített, részben tájidegen fafajokból áll, a területen még mindig megtalálhatók a homokpusztai élőhelyek maradványai.

A terület különlegessége a változatos élőhely-szerkezet:

- száraz homoki gyepek,
- ligetes erdőfoltok,
- lápos, mocsaras élőhelyek.

Ezek az élőhelyek számos védett növényfaj számára biztosítanak élőhelyet, például:

- homoki fátyolvirág (Gypsophila arenaria),
- homoki kocsord (Peucedanum arenarium),
- homoki árvalányhaj (Stipa borysthenica).

A Farkas-erdő állatvilága kifejezetten gazdag és változatos, különösen a mozaikos élőhely-szerkezetnek köszönhetően (a kétéltűek közül előfordul a vöröshasú unka (Bombina bombina), valamint a barna és zöld varangy (Bufo bufo, Bufo viridis), míg a hüllők közül kiemelendő a mocsári teknős (Emys orbicularis), amely természetvédelmi szempontból jelentős faj.

A vizes élőhelyekhez kötődően a nádasokban költ a nádi tücsökmadár (Locustella luscinioides) és a nádirigó (Acrocephalus arundinaceus), az idős fák odvaiban pedig a fokozottan védett füleskuvik (Otus scops) is megtelepedett.

A terület állapotát ugyanakkor több tényező is veszélyezteti. A korábban betelepített tájidegen fafajok (pl. akác, zöld juhar, ostorfa) kiszorították az őshonos növényzet egy részét, azonban a

[85] Forrás: Helyi védett természeti értékek Budapesten – Pest Környéki Madarász Kör

megindult fafajcsere révén hosszabb távon természetközelibb, őshonos fajokból álló erdőállomány alakulhat ki.

Ennek részeként folyamatban van mintegy 5 hektáros fehér akác állomány fafajcserés erdőátalakítása is, amelynek célja a tájra jellemző őshonos fafajok visszatelepítése. A munkálatok állandó erdőborítás fenntartása mellett zajlanak, önkéntesek bevonásával. A program keretében 2022 óta több mint 20 000 facsemete telepítése történt meg.[86]

A terület ökológiai szerepe kiemelkedő, mivel összeköttetést biztosít más zöldterületekkel (pl. Szilas-patak menti folyosó), így hozzájárul a városi ökológiai hálózat működéséhez.

47. ábra: Farkas-erdő tanösvény (saját fotó)

4.2.2.4. Palotai-sziget Természetvédelmi Terület

Elhelyezkedése:	IV. kerület, Újpesti vasúti híd – Rév utca és Tímár utca közötti terület
Védetté nyilvánítás éve:	1999
Látogathatósága:	Szabadon látogatható, táborozni tilos
Területe:	47,8 hektár
A terület középponti koordinátái:	WGS84 19,06884/47,57666 EOV 652064/248055

48. ábra: Palotai-sziget természetvédelmi terület[87]

A Palotai-sziget természetvédelmi terület a Duna árterében elhelyezkedő, természetközeli állapotban fennmaradt élőhely, amely a főváros egyik legjelentősebb ártéri ökoszisztémája. A terület sajátossága, hogy vízjárta jellegéből adódóan rendszeresen ki van téve az árvizek hatásának, amely meghatározza élőhelyeinek szerkezetét és az itt élő fajok összetételét.

[86] Forrás: BKM Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. - adatszolgáltatás
[87] Forrás: Helyi védett természeti értékek Budapesten – Pest Környéki Madarász Kör

Az ártéri dinamika következtében mozaikos élőhelyek alakultak ki, többek között:

- fűz- és nyár ligeterdők,
- ártéri bokorfüzesek,
- időszakosan vízzel borított tisztások,
- természetes part menti zónák.

Ezek az élőhelyek ideális feltételeket biztosítanak számos védett növény- és állatfaj számára.

49. ábra: Palotai-sziget TT[88]

A terület botanikai értékei közé tartozik például a védett heverő iszapfű (Lindernia procumbens), amely időszakosan vízborításos felszíneken jelenik meg, valamint az ártéri ligeterdők jellegzetes fajai.

A Palotai-sziget kiemelkedő jelentőségű a madárvilág szempontjából is. A terület alkalmas költő- és pihenőhelyet biztosít több faj számára, például:

- héja (Accipiter gentilis),
- fekete harkály (Dryocopus martius),
- nagy és kis fakopáncs (Dendrocopos major, D. minor),
- zöld küllő (Picus viridis).

A Duna közelsége miatt a terület fontos szerepet tölt be a vízimadarak és vonuló fajok számára is, különösen a téli időszakban, amikor különböző récefajok és más vízimadarak jelennek meg a környéken.

Az élőhely jelentőségét tovább növeli, hogy természetes állapotú partszakaszai nincsenek mesterségesen szabályozva, így a folyó és a szárazföld közötti ökológiai kapcsolat zavartalanul érvényesül. Ez különösen fontos a fajok mozgása és az élőhelyek megújulása szempontjából.

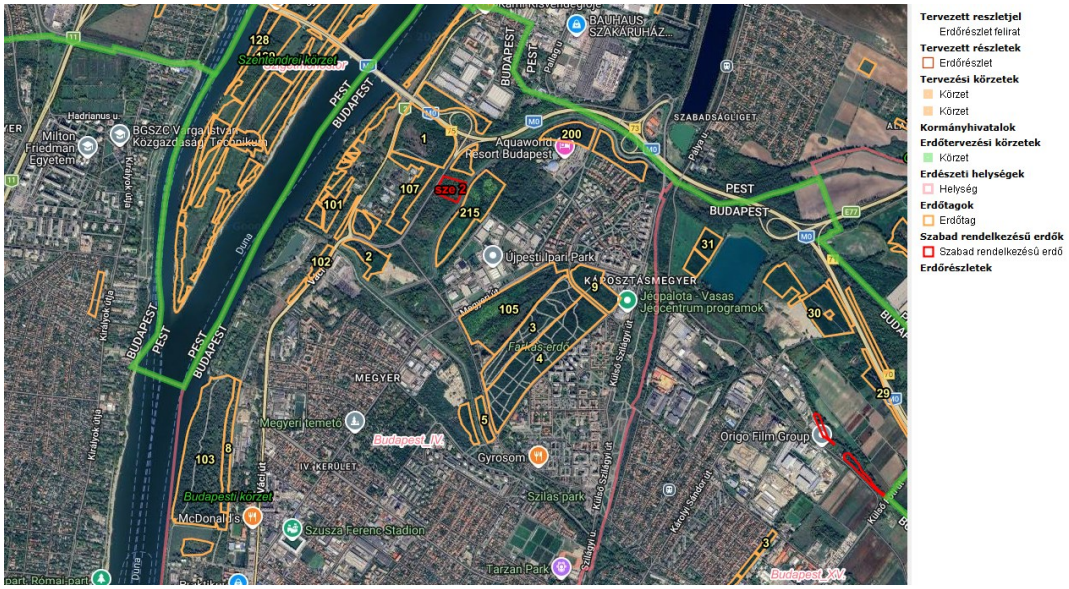
A terület fenntartása során kiemelt feladatot jelent a hulladékmentesítés és az illegálisan elhelyezett hulladékok kezelése. A Duna áradásai során jelentős mennyiségű uszadék és kommunális hulladék

[88] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata fotója

kerülhet a területre, amelyek eltávolítása folyamatos kezelési feladatot jelent. Az elmúlt években a korábban felhalmozódott hulladék mennyisége jelentősen csökkent.[89]

4.2.3. Erdőterületek

Budapest Főváros IV. kerületében az erdőterületek kiterjedése korlátozott, ugyanakkor ökológiai és településszerkezeti szempontból kiemelt jelentőséggel bírnak. Az erdők elsősorban a kerület peremterületein, a Szilas-patak mentén, valamint a Duna közelségében jelennek meg, és szoros kapcsolatban állnak a Nemzeti Ökológiai Hálózat elemeivel.

50. ábra: Erdőtérkép[90]

Az erdőterületek fafaj-összetétele változatos képet mutat, azonban meghatározó szerepet töltenek be a lombos fafajok. A budapesti erdőtervezési körzet adatai[91] alapján a legnagyobb arányban a tölgyfajok vannak jelen, amelyek együttesen mintegy 22 %-ot képviselnek az állományban, míg a cser közel 9%-os arányt tesz ki. A bükk és a gyertyán aránya alacsonyabb, jellemzően néhány százalék körül alakul.

A fafaj-összetétel szempontjából jelentős szerepet játszanak a gyors növekedésű, részben telepített vagy idegenhonos fajok is, különösen az akác és egyes nyárfajok, amelyek elsősorban a síkvidéki és ártéri területeken jelennek meg.

Összességében az erdőállomány mintegy 60%-a őshonos fafajokból áll, míg közel 40 %-ban idegenhonos vagy intenzíven terjedő fajok találhatók, ami jól mutatja az erdők természetességi állapotának vegyes jellegét.

A kerület erdőterületeinek nagysága megközelítőleg 200 hektár, amely a teljes közigazgatási területhez viszonyítva alacsony arányt képvisel. Az erdők döntő többsége védelmi rendeltetésű, amely mintegy 140 hektárt tesz ki, míg a gazdasági rendeltetésű erdők területe megközelítőleg 58 hektár.

[89] Forrás: BKM Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. - adatszolgáltatás
[90] Forrás: https://erdoterkep.nebih.gov.hu/
[91] Forrás: Budapest Erdőtervezési körzet körzeti erdőterve – Zátonyi Imre

Ez azt jelenti, hogy az erdőterületek közel 70 %-a védelmi funkciót lát el, ami jól mutatja, hogy Újpesten az erdők elsődleges szerepe nem a faanyagtermelés, hanem az ökológiai stabilitás, a természetvédelem és a településvédelmi funkciók biztosítása.

A kerület legjelentősebb erdőterülete a Farkas-erdő, amely mozaikos szerkezetű, részben telepített, részben természetközeli élőhelyekből áll. Bár az erdőállomány egy része korábban tájidegen fajokból (pl. akác, zöld juhar) alakult ki, az elmúlt években megkezdett élőhely-rehabilitációs folyamatok célja az őshonos fafajok arányának növelése és a természetközeli állapot helyreállítása.

A természetvédelmi kezelések részeként a tájidegen fajok fokozatos visszaszorítása és őshonos fafajok telepítése zajlik. A Farkas-erdőben az elmúlt években több ütemben történtek erdőrehabilitációs beavatkozások, amelyek célja a biodiverzitás növelése és a természetesebb erdőszerkezet kialakítása.[92]

A Farkas-erdő jelentősége nem kizárólag erdészeti szempontból értelmezhető: a területen található homoki gyepek, lápos élőhelyek és erdőfoltok együttesen egy komplex élőhelyrendszert alkotnak, amely számos védett növény- és állatfaj számára biztosít élőhelyet. Az erdő egyben fontos ökológiai kapcsolatot biztosít a Szilas-patak menti zöldfolyosó és más természetközeli területek között, ezáltal hozzájárul a kerületi ökológiai hálózat működéséhez.

A Duna mentén található erdőterületek – különösen a Palotai-sziget ártéri ligeterdei – eltérő karakterűek, mint a belsőbb területeken elhelyezkedő erdők. Ezek az erdők természetes vízjárásnak kitett, dinamikusan változó élőhelyek, ahol a fűz- és nyárfajok dominálnak, és amelyek kiemelt jelentőséggel bírnak a biodiverzitás fenntartásában.

A kisebb kiterjedésű erdős területek és fasorok a sűrűn beépített városi környezetben is fontos szerepet töltenek be. Ezek hozzájárulnak a városi mikroklíma javításához, csökkentik a hősziget-hatást, valamint rekreációs funkciót is ellátnak.

Az erdőterületek állapotát ugyanakkor több tényező is befolyásolja:

- tájidegen fafajok jelenléte,
- élőhelyek feldarabolódása,
- rekreációs terhelés (kitaposott ösvények),
- vízháztartási problémák (pl. vízelvezetés).

A klímaváltozás hatásai – különösen a hőhullámok és az aszályos időszakok gyakoribbá válása – szintén növekvő terhelést jelentenek a városi erdőállomány számára, ezért egyre nagyobb jelentősége van a klímaadaptív és természetközeli erdőkezelési megoldások alkalmazásának.[93]

A jövőbeni kezelési irányok között kiemelt szerepet kap:

- az őshonos fafajok arányának növelése,
- az élőhelyek közötti ökológiai kapcsolatok erősítése,
- a természetes vízháztartás megőrzése,
- a fenntartható rekreáció biztosítása,
- a biodiverzitás növelése és a természetközeli élőhelyek arányának erősítése.

[92] Forrás: BKM Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. - adatszolgáltatás
[93] Forrás: BKM Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. - adatszolgáltatás

4.3. Hulladékgazdálkodás

Budapesten a Fővárosi Önkormányzat a BKM Budapesti Közművek Nonprofit Zrt-vel (a továbbiakban: BKM), az FKF Hulladékgazdálkodási Divízión (a továbbiakban: FKF) keresztül 2023. június 30-ig biztosította a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás ellátását (vagyis a települési hulladék rendszeres gyűjtését, elszállítását és kezelését).

2023. július 1-jével azonban új hulladékgazdálkodási rendszer lépett életbe hazánkban, amelyben a magyarországi települési hulladék gyűjtését, szállítását, előkezelését és számlázását a Magyar Állam által kiírt hulladékkoncessziós pályázaton 35 éves koncessziót elnyert MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. (a továbbiakban: MOL Nyrt.) 100 százalékos tulajdonában lévő MOHU MOL Hulladékgazdálkodási Zrt. (a továbbiakban: MOHU), mint Koncessziós Társaság végzi. A MOL Nyrt. vállalta, hogy az első 10 évben legalább 185 milliárd Ft értékű fejlesztést valósít meg országszerte.

A közszolgáltatási feladat 2023. július 1-jét követő ellátása érdekében a MOL Nyrt. és a BKM közös vállalatként létrehozta MOHU Budapest Zrt.-t. Koncesszori alvállalkozóként az FKF 2023. július 1-étől 2024. március 31-ig látta el a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási résztevékenység körébe tartozó feladatokat a főváros területén. 2024. április 1-jétől a Divízió beolvadt a MOHU Budapest Zrt.-be, mely jelenleg Budapesten, és ezáltal a IV. kerületben is felelős a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás elvégzéséért.

A hulladékgazdálkodási közszolgáltatási résztevékenység és a résztevékenység körébe tartozó, hulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységek végzésének, valamint a közszolgáltatási résztevékenység igénybevételének részletes szabályairól szóló – 2024. július 1-jén hatályba lépett – 169/2024. (VI. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 169/2024. (VI. 29.) Korm. rendelet) 4. § (2) bekezdése értelmében a MOHU-nak a koncessziós rendszer bevezetésével, a 2023. június 30-án megszűnt közszolgáltatási szerződésben foglalt feltételekkel és műszaki tartalommal összességében legalább azonos szolgáltatási színvonalon kell biztosítani a szolgáltatást az ingatlanhasználók részére, tehát a jogszabályok értelmében a koncessziós rendszert megelőzően nyújtott szolgáltatási színvonal nem csökkenhet.

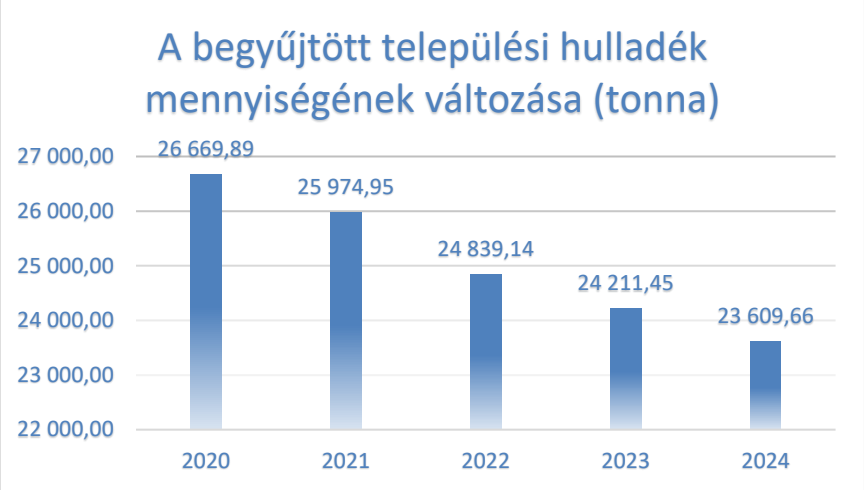
A 2020-2024. közötti években a közszolgáltatási résztevékenység ellátása során a IV. kerületben az alábbiak szerint alakult a begyűjtött hulladékok mennyisége.

IV. kerület (tonna)	2020	2021	2022	2023	2024
kommunális	26 669,89	25 974,95	24 839,14	24 211,45	23 609,66
zöldhulladék	2 181,95	2 129,19	1 922,12	2 138,57	2 210,24
lomhulladék	1 772,75	2 277,38	1 920,82	1 804,47	1 953,34
textilhulladék	-	-	-	-	-
papír	1 586,57	1 552,82	1 382,73	1 309,23	1 352,14
kevert csomagolási hulladék	1 046,10	1 055,95	1 074,67	1 065,21	988,73
üveghulladék	244,67	245,37	234,92	234,20	212,36

2. táblázat: A IV. kerületből elszállított főbb hulladékfajták mennyisége 2020 és 2024 között[94]

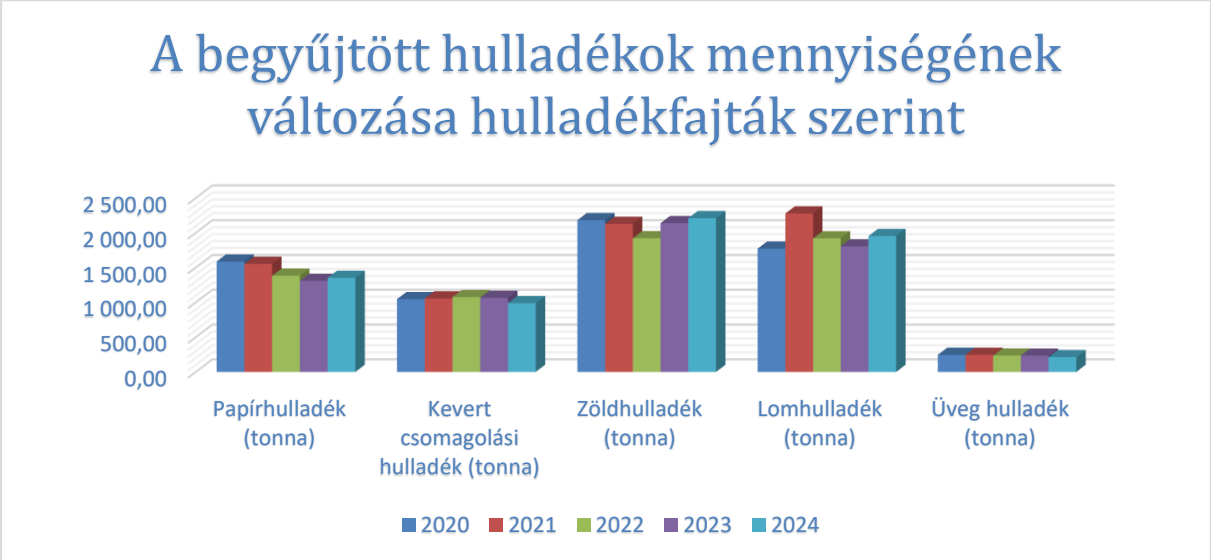
A dokumentum készítésének időpontjában a 2025. évre vonatkozóan a jelenlegi területi szolgáltató a MOHU Budapest Zrt., illetve a MOHU még nem tudott adatokkal szolgálni.

[94] Forrás: BKM Nonprofit Zrt.

51. ábra: A IV. kerületben begyűjtött települési hulladék mennyiségének változása 2020 és 2024 között [95]

A fenti diagram alapján a IV. kerületben begyűjtött települési hulladék mennyisége egyértelműen csökkenő tendenciát mutat a 2020–2024 közötti időszakban. Míg 2020-ban még közel 26 700 tonna, 2024-re már csak mintegy 23 600 tonna kommunális hulladék került elszállításra. Ez a közel 11-12%-os csökkenés pozitív folyamatként értékelhető, amely utalhat a fogyasztási szokások változására, a tudatosabb lakossági magatartásra vagy a szelektív hulladékgyűjtés erősödésére is. A szelektíven gyűjtött hulladékfrakciók vizsgálata azonban árnyalja ezt a képet, a különböző hulladékfajták mennyiségének változását az alábbi diagram szemlélteti.

52. ábra: A IV. kerületben begyűjtött hulladékok mennyiségének változása hulladékfajták szerint 2020 és 2024 között [96]

A szelektíven gyűjtött papírhulladék mennyisége a vizsgált időszakban folyamatosan csökkent, ami körülbelül 15%-os visszaesést jelent. Ez a tendencia részben magyarázható a digitalizáció

[95] Forrás: BKM Nonprofit Zrt.
[96] Forrás: BKM Nonprofit Zrt.

térnyerésével és a papírfelhasználás csökkenésével, ugyanakkor nem zárható ki, hogy a szelektív gyűjtési arány ezen a területen nem javult számottevően.

Hasonló csökkenő trend figyelhető meg a begyűjtött üveghulladék mennyiségére vonatkozóan is. Tekintettel arra, hogy az üveg jól és gyakorlatilag korlátlanul hasznosítható, ez a csökkenés inkább a gyűjtési rendszer vagy a lakossági részvétel hiányosságaira utalhat, mintsem tényleges hulladékmegelőzésre.

Ugyanakkor a begyűjtött üveghulladék 2024. évi lecsökkent mennyisége már utalhat a kötelező visszaváltási díjas rendszer hazai bevezetésére is. A 2024. január 1-jén indult rendszer az italcsomagolások (műanyag- és üvegpalackok, fémdobozok) visszaváltását teszi kötelezővé. A díj összege palackonként – egyutas italcsomagolások esetében – 50 forint, amit a vásárláskor fizetnek a fogyasztók, és a termék visszaváltásakor kapnak vissza. A jogszabályok értelmében az italcsomagolások visszaváltását minden 400 m^2-nél nagyobb, élelmiszert értékesítő forgalmazónál biztosítani kell. Ennek megfelelően a kerületi élelmiszerboltok többségében is biztosított az italcsomagolások visszaváltása.

A kevert csomagolási hulladék mennyisége ezzel szemben viszonylag stabil maradt, csak kisebb ingadozásokat mutatva. Ez arra utal, hogy a csomagolási hulladékok keletkezése – amely szorosan összefügg a fogyasztási szokásokkal – nem csökkent érdemben. Mivel ez a hulladéktípus jelentős részben műanyagokat és egyéb nehezen kezelhető anyagokat tartalmaz, környezetvédelmi szempontból ez a stagnálás kedvezőtlen, és a megelőzési intézkedések erősítését indokolja.

A zöldhulladék mennyisége az évek során ingadozást mutatott, de összességében enyhén növekvő tendenciát jelez. Ez a változás részben az időjárási viszonyokkal, a vegetáció alakulásával, valamint a kertvárosi területek fenntartási gyakorlatával magyarázható. A zöldhulladék elkülönített gyűjtése és hasznosítása – például komposztálás formájában – ugyanakkor kifejezetten kedvező irány, ezért ennek további erősítése indokolt.

A lomhulladék mennyisége jelentős ingadozást mutatott a vizsgált időszakban, és nem mutat egyértelmű csökkenő trendet. Ez a hulladéktípus erősen függ az éves lomtalanítási rendszertől, valamint a lakossági fogyasztási és selejtezési szokásoktól. Környezetvédelmi szempontból problémát jelent, hogy a lomhulladék jelentős része újrahasználható vagy újrafeldolgozható lenne, azonban ennek aránya jelenleg alacsony, így a hulladékképződés csökkentése és az újrahasználat ösztönzése ezen a területen kiemelt feladat.

Összességében megállapítható, hogy a IV. kerület hulladékgazdálkodási rendszere bizonyos tekintetben kedvező irányba mozdult el, különösen a teljes hulladékmennyiség csökkenése tekintetében. Ugyanakkor a szelektív gyűjtés egyes frakcióinak visszaesése, a csomagolási hulladék stagnálása, valamint a lomhulladék magas aránya arra utal, hogy a rendszer jelenleg inkább a keletkező hulladék kezelésére, mintsem annak megelőzésére helyezi a hangsúlyt. A jövőben ezért kiemelt célként kezelhető a hulladékképződés csökkentésének támogatása, a lakossági szemléletformálás erősítése, valamint a szelektív gyűjtési rendszerek hatékonyságának és elérhetőségének további javítása.

4.3.1. A kommunális és szelektív hulladékok gyűjtése és elszállítása

A hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény (a továbbiakban: Ht.) 3. §-a alapján vegyes települési hulladéknak nevezzük a háztartási és a háztartási hulladékhoz hasonló hulladéknak azt a különböző fajtájú és összetételű részét, amelyet az elkülönítetten gyűjtött hulladéktól (szelektív csomagolási hulladék) eltérő, külön gyűjtőedényben gyűjtenek. Az elkülönítetten gyűjtött (szelektív) hulladék olyan hulladék, amelyet fajta és jelleg – adott esetben típus – szerint a képződés helyén a vegyes hulladéktól, illetve más fajtájú, jellegű vagy típusú hulladéktól elkülönítve gyűjtenek.

A házhoz menő települési vegyes hulladék- és elkülönített (szelektív) hulladékgyűjtés rendszere az egész főváros területén kiépült. A IV. kerület egyes városrészein a hulladékgyűjtés gyakorisága azonban – övezeti besorolástól is függően – eltérő. Míg a kommunális hulladék begyűjtését a legtöbb ingatlan esetében legalább heti rendszerességgel végzi a MOHU Budapest Zrt., addig a szelektív hulladék gyűjtése egyes városrészeken hetente, máshol akár háromhetente történik.

A vegyes települési hulladék elszállítási gyakoriságát a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás körébe tartozó hulladékkal kapcsolatos közegészségügyi követelményekről szóló 13/2017. (VI. 12.) EMMI rendelet írja elő. Az elkülönítetten gyűjtött papír-, műanyag- és fémhulladék gyűjtési gyakoriságára vonatkozó szabályokat pedig a 169/2024. (VI. 29.) Korm. rendelet foglalja magába.

A főváros nagy részén már a legtöbb ingatlanhasználó rendelkezik a hulladék gyűjtésére szolgáló gyűjtőedényzetekkel, kukákkal. Budapest területén a szelektív hulladékot két külön edényzetbe gyűjtik:

- A kékfedelű edényzetben kizárólag tiszta papírhulladék gyűjthető;
- A sárgafedelű edényzetben pedig kevert, csak műanyag-, fém-, társított italoskarton hulladék gyűjthető.

A hulladékgazdálkodási közszolgáltatási résztevékenység ellátására, valamint a fővárosi ingatlanhasználók kötelezettségeire vonatkozó előírásokat a 169/2024. (VI. 29.) Korm. rendelet, valamint a MOHU Budapest Zrt. Általános Szerződési Feltételei foglalják magukba.

4.3.2. Zöld hulladékok gyűjtése, komposztálás

A MOHU Budapest Zrt. márciustól decemberig, heti rendszerességgel végzi a zöldhulladék elszállítását a fővárosban.

A zöldhulladékot kizárólag az FKF/MOHU logójával ellátott KERTI ZÖLDHULLADÉK-GYŰJTŐ-ZSÁK feliratú, biológiailag lebomló hulladékgyűjtő zsákokban szállítják el. Ezen kívül a legfeljebb 10 cm átmérőjű faágakat és gallyakat is elszállítják, amennyiben azokat kb. egyméteres darabokra vágva, megfelelő vastagságú zsineggel összekötve helyezik ki a zsákok mellé.

Az Újpesti Városgondnokság minden évben ingyenes zöldhulladékgyűjtő zsákosztási akciót hirdet, hogy ezzel is ösztönözze a lakókat a helyes zöldhulladékgyűjtésre.

Az Önkormányzat számára fontos a környezettudatos szemlélet és a zöld gondolkodás népszerűsítése a lakosság körében, többek között ebből a célból indította meg 2022-ben az Esővízgyűjtő- és Komposztáló Programját.

Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének *a lakossági komposztálás támogatásáról* szóló 10/2022. (IV. 28.) önkormányzati rendelete értelmében az Önkormányzat a programra jelentkezők részére ingatlanonként egy darab nagyméretű, 900 literes komposztáló edényt vagy egy darab kisméretű, balkonkomposztálót edényt biztosít térítésmentesen.

A program egy összetett kezdeményezés, amely nemcsak eszközök biztosítására irányul, hanem egy szakmai oktatásra is kiterjed, mely az Újpesti Városgondnokság Kft.-vel közösen kerül megvalósításra, ezáltal a helyi lakosok az eszközöket megfelelőképpen tudják majd használni.

A kezdeményezés fő célja az volt, hogy lehetőséget biztosítson a lakosok számára a lakossági zöldhulladék kommunális hulladéktól történő elkülönített gyűjtésére, valamint a komposzt környezetbarát felhasználására, ezzel is hozzájárulva a lakossági kommunális hulladék csökkentéséhez.

2026-ban már ötödik alkalommal kerül sor esővízgyűjtő- és komposztáló edények kiosztására, és a tapasztalatok alapján a program azóta is nagy népszerűségnek örvend a lakosság körében.

Mindezeken felül 2022 óta működik a Tél utca 138. számú ingatlan előtti területen Újpest első közösségi komposztálója. A komposztálót az Önkormányzat kísérleti jelleggel azért valósította meg, mert a lakosság részéről egyre nagyobb igény mutatkozott arra, hogy a háztartásukban keletkező növényi hulladékot komposztládákba helyezhessék, ezzel is csökkentve a kommunális hulladék mennyiségét. Ezen felül a keletkező komposzt visszaforgatható a kertek talajába, illetve balkon növényekhez is ideális. Újpesten már több közösségi tankert is működik, ahol szintén lehetőség van komposztálásra.

4.3.3. Lomtalanítás

A lomhulladék olyan háztartási, vagy háztartási hulladékhoz hasonló hulladék, amely a közszolgáltatási résztevékenység keretében rendszeresített, vegyes települési hulladék gyűjtésére szolgáló gyűjtőedény méreteit meghaladja.

A budapesti kerületekben évente egy alkalommal van lomtalanítás, amikor is a lakosok egy meghatározott időszakban a házuk elé helyezhetik ki a lomhulladékukat, amelyet a közszolgáltató elszállít.

A tavalyi évben IV. kerületben a lomtalanítás 2025. július 20. és augusztus 3. között zajlott. A kerületet 11 körzetre osztották, és a lomok kihelyezése kizárólag az előre meghatározott napokon volt lehetőség.

A 2025. évi lomtalanítás során 78 tonna lomhulladék elszállítása történt meg, míg 2024-ben 66 tonna lomhulladék begyűjtése valósult meg.

A lomtalanítás során az alábbi hulladékfajták kihelyezésére volt lehetőség:

- háztartásban feleslegessé vált nagydarabos hulladék, ami mérete miatt nem helyezhető a kukába
- bútor
- matrac
- szőnyeg, bőrönd
- nagyméretű sportszer (pl. síléc)
- használati tárgy (pl. gyermekfürdető)

A lomtalanítás során nem helyezhető ki:

- a háztartásban naponta képződő kommunális hulladék
- szelektíven gyűjthető csomagolási hulladék (pl. papír, műanyag, fém)
- építési és bontási törmelék (pl. csempe)
- sitt, föld, szénpor, hamu, gumiabroncs
- síküveg, zöldhulladék, textil
- ipari vagy szolgáltatási tevékenységből származó hulladék
- elektromos és elektronikai hulladék
- Szigorúan tilos a veszélyes hulladék kihelyezése!

A lomokat legkorábban a megadott napon este 18 óra után lehet kihelyezni a lakóingatlan előtti közterületre úgy, hogy az a hulladékgyűjtő járművekkel jól megközelíthető legyen, továbbá a gyalogos és autós forgalmat ne akadályozzák. Úttestre, bicikliútra, zöldterületre nem szabad lomot kihelyezni.

Míg a lomtalanítás 2025-ben is a korábban megszokott módon zajlott, a lomtalanítást követően a BKM már kizárólag a főváros tulajdonában és kezelésében álló útszakaszokon végezte el a

közterületek megtisztítását. Minden más – önkormányzati fenntartású – utca és közterület takarítása az Önkormányzatra hárult, ami jelentős többletköltséget jelentett a kerület számára.

A 2025-ös lomtalanítás során az Újpesti Önkormányzati Rendészet munkatársai fokozott ellenőrzéseket tartottak, amely során több, mint 70 esetben kellett helyszíni bírságot kiszabni. A bírságok összértéke meghaladta az 1,5 millió forintot. A bírságok egy része azért került kiszabásra, mert a lakosok tiltott hulladékot – például festéket vagy egyéb veszélyes anyagot – helyeztek ki.[97]

A MOHU tervei szerint 2027-től a ház elé történő lomhulladék kihelyezést egy új, gyűjtőpontos rendszer válthatja fel, amely során egy megadott időpontban több gyűjtőpontra lehet elvinni a lomhulladékot. A tervek szerint a gyűjtőpontok 3 napig tartanak nyitva. Igény szerint a kerületi önkormányzatoknak lehetősége lesz rászorultsági alapon kijelölni adott címeket, ahonnan a szolgáltató térítésmentesen elszállítja a lomhulladékot. Mindemellett pedig egész évben rendelkezésre fog állni a megrendelhető díjköteles házhoz menő lomtalanítási szolgáltatás is.

4.3.4. Lakossági veszélyes hulladékgyűjtés

A tavalyi évben nem volt meghirdetett veszélyes hulladék gyűjtés a kerületben, így a lakosságnak a kerületi hulladékgyűjtő udvarokban volt lehetőségük a háztartásukban keletkező veszélyes hulladékok leadására.

4.3.5. Hulladékgyűjtő udvarok és gyűjtőpontok a IV. kerületben

Budapesten jelenleg 18 db hulladékgyűjtő udvart működtet a MOHU Budapest Zrt., amelyből kettő – az Ugró Gyula sor 1-3. szám alatti és a Zichy Mihály utca – Istvántelek út sarkán lévő hulladékudvar – a IV. kerületben található.

A hulladékgyűjtő udvarokban a lakosságnak bizonyos szelektíven gyűjtött veszélyes, speciális kezelést igénylő, valamint csomagolási hulladékfajták leadására van lehetősége lakcímkártya bemutatását követően, hulladékfajtánként meghatározott napi és éves limitig.

[97] Forrás: https://ujpestmedia.hu/zokkenomentesen-halad-a-lomtalanitas-ujpesten/

53. ábra: A IV. kerület Zichy Mihály utca – Istvánteleki út sarkán lévő hulladékgyűjtő udvar[98]

Az Ugró Gyula sor 1-3. szám alatti és a Zichy Mihály utca – Istvántelek út sarkán található hulladékudvarokban az alábbi hulladékfajták adhatóak le:[99]

- **Műanyag csomagolási hulladék:** PET palackok, műanyag flakonok, nejlon fóliák
- **Fém csomagolási hulladék:** konzerves, sörös, üdítős fém dobozok
- **Papír (vegyes):** minden háztartásban előforduló tiszta papír
- **Italos karton (tetrapak):** tejes, gyümölcsleves italcsomagoló karton dobozok
- **Színes csomagolási üveg (palackok):** boros- pezsgős, egyéb italos öblösüvegek
- **Fehér csomagolási üveg (palackok):** italos, befőttes, savanyúságos öblösüvegek
- **Hungarocell (kizárólag teljesen tiszta, fehér csomagolási hungarocell):** műszaki cikkek védőcsomagolása
- **Elemek, hordozható kisakkumulátorok:** szárazelemek és mindenféle kisakkumulátor cellák
- **Gépjárműindító akkumulátor:** savas indítóakkumulátorok
- **Elektronikai hulladék:** számítógép, televízió, monitor, mobiltelefon stb.
- **Elektromos hulladék:** hűtőszekrény, mosógép, porszívó, barkácsgép, kerti gép stb.
- **Fénycső, világítótest, izzó:** minden világítótest
- **Fáradt olaj és göngyölege:** gépkocsi fáradt olaja és annak használt flakonja
- **Étolaj és göngyölege:** konyhai használt olaj és annak flakonja

[98] Forrás: Saját fotó
[99] Forrás: https://www.mohubudapest.hu/szelektiv-hulladekgyujto-udvarok

- **Napelemek:** kizárólag lakossági mennyiségben (2-3 tábla)
- **Toner hulladék:** nyomtató patron
- **Fagyálló folyadék:** jól lezártan, csomagoltan beszállítva
- **Ruhanemű:** tiszta lakás- valamint ruházati textilek, zsákolva beszállítva
- **Biohulladék (Konyhai zöld- és élelmiszerhulladék):** gyümölcsök maradékai (héjak, csutkák, levelek); zöldségek maradékai (torzsák, szárak, levelek, héjak);kávézacc, teafű (a filter nem), fűszerek, gyógynövények; tojáshéj; főtt ételmaradékok; pékáruk; szószok, öntetek; feldolgozott élelmiszerek; húskészítmények; csokoládék, müzlik; kukoricapelyhek; tejtermékek; konzervek, befőttek tartalma (a tárolóeszköz nélkül)

Az utóbbi években a kerületi hulladékudvarokban leadható hulladékfajták köre bővült, így például 2025. év elejétől már biohulladék leadására is lehetősége van a lakosságnak.

Az Ugró Gyula soron található és a Zichy Mihály utcai hulladékudvarokban az alábbiak szerint alakult az egyes hulladékfajták begyűjtött mennyisége a 2020 és 2024 közötti időszakban.

	2020		2021		2022		2023		2024	
Adatok kg-ban	Ugró Gy.	Zichy M.	Ugró Gy.	Zichy M.	Ugró Gy.	Zichy M.	Ugró Gy.	Zichy M.	Ugró Gy.	Zichy M.
Vegyes papír	13 674	4 602	14 625	10 102	44 229	22 753	39 228	26 757	40 904	33 025
Hullám papír	28 640	6 193	32 097	13 250	600	947	0	0	0	0
Fehér üveg	22 681	6 464	27 306	9 027	25 236	9 844	22 746	8 831	18 931	7 372
Színes üveg	12 898	4 521	14 895	6 055	14 700	5 076	16 884	5 314	11 806	4 854
Elektrom. hulladék	8 330	4 501	10 261	8 716	22 723	27 202	29 830	28 340	29 284	31 175
Elektr. hulladék	15 047	7 217	14 592	13 617	0	0	0	0	0	0
Műanyag és fém	7 181	1 695	9 163	2 958	9 639	3 649	8 018	3 253	6 964	3 153
Hungarocell	783	280	1 328	1 083	2 237	1 309	1 533	945	1 695	1 390
Akkumulátor	179	130	0	0	126	368	0	210	772	1 294
Fáradtolaj	360	180	545	540	736	631	546	668	925	943
Fáradtolaj göngyöleg	19	24	61	81	31	16	18	9	20	124
Sütőzsír	2 602	1 321	2 870	2 598	2 551	2 044	2 873	2 394	3 028	2 198
Sütőzsír göngyöleg	208	203	274	247	63	71	0	13	0	0
Szárazelem	552	133	605	339	524	405	635	391	632	567
Fénycső	304	177	390	147	470	235	142	128	183	297
Fagyálló	0	0	0	0	0	0	0	0	72	0
Szóróspray	0	0	0	0	0	0	0	0	35	41
Toner	0	0	0	0	0	0	0	50	346	272
Ruhanemű	0	0	0	0	0	0	1 023	1 928	13 146	15 920
	113 459	37 641	129 012	68 760	123 865	74 550	123 476	79 230	128 743	102 625

Az adatok lakosságszám alapján kerültek arányosításra.

3. táblázat: Az Ugró Gyula sor 1-3. szám alatti és a Zichy Mihály utca – Istvántelek út sarkán található hulladékudvarokban begyűjtött hulladékok mennyisége 2020 és 2024 között[100]

Ezen felül a IV. kerületben jelenleg 16 db sütőolaj gyűjtőpont és 8 db textilgyűjtő konténer üzemel.[101] A használt sütőolaj és zsíradék leadására az élelmiszerüzletekben és az üzemanyagtöltő-állomásokon van lehetősége a lakosoknak.

A MOHU tájékoztatása alapján a kerületben jelenleg nincs tervben új gyűjtőpont kialakítása.

4.3.6. Illegális hulladéklerakás

Az illegális hulladéklerakás az ország többi részéhez hasonlóan a IV. kerületben is jelentős problémát jelent. Az Újpesti Városgondnokság 2024-ben már 838 tonna közterületen illegálisan elhelyezett hulladékot számolt fel, míg 2023-ban 520 tonna illegális elhelyezett hulladék begyűjtésére került sor.

[100] Forrás: BKM Nonprofit Zrt.
[101] Forrás: https://mohu.hu/hu/terkepes-kereso

Ezen felül a fővárosi kezelésű utak környezetében a BKM Köztisztasági Főigazgatósága által begyűjtött, illegálisan lerakott vegyes települési hulladék mennyisége az utóbbi években az alábbiak szerint alakult:

IV. kerület	2020	2021	2022	2023	2024
BKM által begyűjtött, illegálisan lerakott vegyes települési hulladék mennyisége (tonna)	364,52	401,77	439,98	438,32	335,94

4. táblázat: A IV. kerület fővárosi fenntartású területeiről elszállított, illegálisan lerakott vegyes települési hulladék mennyisége 2020 és 2024 között[102]

A IV. kerületben az alábbi területeken fordul elő illegális hulladék kihelyezés rendszeresen:

- Árpád úti felüljáró alatti rész (fővárosi illetékesség),
- MÁV vasútvonal (állami illetékesség),
- Váci út mentén (ingatlanhoz sorolható területen és fővárosi illetékességű területen),
- Baross utca 25. beugró sarok (ingatlanhoz sorolható),
- Klára utca 2. (fővárosi illetékesség) [103]

Ezek mellett a két kerületi hulladékgyűjtő udvar közvetlen környezetében is elő szokott fordulni illegális hulladéklerakás, aminek az eltakarításáról a MOHU Budapest Zrt. gondoskodik.

A fentieken túl azonban számos egyéb, a kerületi önkormányzat fenntartása alá tartozó közterületeken is rendszeresen történik illegális hulladéklerakás. Az illegális hulladékok kihelyezésének megelőzése/megszüntetése céljából az Újpesti Önkormányzati Rendészet az alábbi helyszíneken tett intézkedéseket (pl. térfigyelő eszközök állandó vagy ideiglenes telepítése) az utóbbi években:

- Berda József utca (Temesvári utca és Aradi utca közötti szakaszán),
- Bocskai utca (Temesvári utca és Aradi utca közötti szakaszán),
- Pozsonyi u. 2/A. szám mellett,
- Madridi utca (Berlini utca és Bécsi utca közötti szakaszán),
- Julianus Barát utca (Megyeri út és Ady Endre utca közötti szakaszán),
- Fóti út (Váci út és Megyeri út közötti szakaszán),
- Fóti út (Megyeri út és Baross utca közötti szakaszán),
- Szilágyi tér (Árpád úti felüljáró alatti szakasz megfigyelése),
- Laborfalvi Róza u. 18.,
- Tímár utca és Duna Sor útkereszteződésébe eső útszakaszon,
- Rózsa utca 1-5. szám alatti útszakaszon,
- Csányi u. 6-10. szám alatti ingatlan, és környezetében,
- Aschner Lipót Tér és környezete.

4.3.7. Köztisztasági feladatok ellátása

A hulladékgazdálkodási koncessziós rendszer bevezetésével az önkormányzati hulladékgazdálkodási közfeladat is jelentősen átalakult, megszűnt az önkormányzatok korábbi hulladékgazdálkodási feladatellátásra vonatkozó kötelezettségeinek jelentős része, azonban a köztisztasági feladatok

[102] Forrás: BKM Nonprofit Zrt.
[103] Forrás: BKM Nonprofit Zrt.

ellátása – *a Magyarország helyi önkormányzatairól* szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 5. pontja szerint – továbbra is önkormányzati feladat maradt.

A IV. kerületre vonatkozó köztisztasági szabályokat egyrészt a Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének *a főváros köztisztaságáról* szóló 48/1994. (VIII. 1.) önkormányzati rendelete, valamint Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének *a közösségi együttélés alapvető szabályairól, valamint ezek elmulasztásának jogkövetkezményeiről* szóló 17/2015 (V.29.) önkormányzati rendelet 5. fejezete foglalja magában.

Jelenleg a fővárosi településtisztasági feladatok zömét a BKM FKF Köztisztasági Divíziója végzi, amelynek feladata Budapest egyes közterületeinek tisztítása, továbbá a nagy gyalogos aluljárók, közlekedési műtárgyak, ingatlanhoz nem kapcsolódó közjárdák, közlépcsők és burkolt utak rendszeres kézi-gépi takarítása, locsolása, valamint a téli síkosság-mentesítés és hóeltakarítás is.

Ezek a feladatok kiegészülnek a – cég kezelésébe tartozó – utcai hulladékgyűjtők rendszeres ürítésével, javításával, fertőtlenítésével, új hulladékgyűjtő edények kihelyezésével, az autóbusz és trolibusz megállók, csomópontok, végállomások takarításával, a fővárosi tulajdonú és kezelésű útvonalakon, építményeken és műtárgyakon az engedély nélkül elhelyezett plakátok és falfirkák eltávolításával, az illegálisan elhagyott hulladékok hatáskörfüggő kezelésével, megrendelés esetén elszállításával, egyes közterületi illemhelyek üzemeltetése, valamint egyéb időszakos (rendkívüli) közszolgáltatási feladatokkal is (pl. dunai árvizek, közúti balesetek, viharok utáni takarítás).

A Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata kezelésében lévő közterületek tisztántartásáról és takarításáról, a hulladékgyűjtők ürítéséről, valamint a közterületekre illegálisan lerakott kommunális és zöldhulladékok begyűjtéséről 2015 óta az Önkormányzat 100%-os tulajdonában lévő Újpesti Városgondnokság Szolgáltató Kft. (a továbbiakban Újpesti Városgondnokság) gondoskodik.

Jelenleg azonban sok esetben nem elég egyértelmű a budapesti kerületek és a főváros között a településtisztasággal kapcsolatos szabályozási hatáskörök és végrehajtási feladatok megosztása, ez által a helyi igényekhez alkalmazkodó, hatékony feladatellátás, valamint az egységes szolgáltatási színvonal még nem biztosított. A feladat-és felelősségi körök tisztázása a jövőben további egyeztetést igényelne a Fővárosi Önkormányzat és a kerületi önkormányzatok között.

Az Újpesti Városgondnokság a parkokban, parki sétányok, gyalogutak mentén lévő szemétgyűjtők (1355 db) ürítéséről átlagosan 2,8 naponta, a kutyaürülék gyűjtők (290 db) ürítéséről pedig átlagosan 2,5 naponta gondoskodik.

Az Újpesti Városgondnokság munkatársai 2024-ben 1865 tonna hulladékot gyűjtöttek össze a köztéri hulladékgyűjtő edényzetek ürítése és a kézi út- és járdatisztítás során.

A kerületi parkokban kihelyezett hulladékgyűjtők és eb ürülék gyűjtők QR kódos azonosítással rendelkeznek, amelyekről aktuális, naprakész leltárt vezetnek. Ürítést követően a gyűjtőről fotót készítenek, amely a QTA rendszerben (Közterületi Üzemeltetés Támogató Alkalmazás) kerül rögzítésre, így igazolva és dokumentálva az ürítések időpontját és gyakoriságát.

A korábbi években problémát jelentett, hogy a varjak gyakorta „kifosztották” a köztéri szemeteseket. Ennek megoldására 2024 óta az Újpesti Városgondnokság munkatársai közel 1000 db közterületi hulladékgyűjtőre szereltek fel zöld kukafedelet, amelynek köszönhetően a madarak kevésbé tudják kiszedni belőlük a szemetet.

4.4. Energiagazdálkodás[104]

Budapest Főváros IV. kerületében az energiagazdálkodás meghatározó elemei a vezetékes energiahordozókra épülő ellátási rendszerek, az önkormányzati és intézményi épületállomány energiafelhasználása, valamint a közvilágítás. A kerület energiaellátásában a villamos energia, a földgáz és a távhő egyaránt jelen van, miközben az elmúlt években egyre nagyobb hangsúlyt kapott az energiahatékonyság javítása és a megújuló vagy alternatív energiaforrások alkalmazása. Az Integrált Településfejlesztési Stratégia (a továbbiakban: ITS) felülvizsgálata szerint Újpest számára az önkormányzat közvetlen beavatkozási területei közé tartozik saját intézményeinek korszerűsítése, az energiatudatos közvilágítás és a tudatosságnövelés, míg közvetett eszközökkel a lakó- és gazdasági épületállomány korszerűsítése ösztönözhető.

A kerület energiafelhasználási szerkezetét a lakóépületek dominanciája határozza meg, amelyek az üvegházhatású gázkibocsátás legnagyobb részéért felelősek. A Fenntartható Energia és Klíma Akcióterv (SECAP) alapján az energiafelhasználás és a kibocsátások szempontjából meghatározó szektorok közé tartoznak továbbá a szolgáltató épületek, a közintézmények és a közvilágítás, míg az ipari kibocsátások egy része országos szabályozási rendszerekhez (ETS) kapcsolódik.

Újpesten mintegy 48 000–50 000 lakás található, amelyek jelentős része energetikai szempontból korszerűtlen, különösen az 1960–1970-es években épült panel- és társasházi állomány, amely a teljes lakásállomány mintegy 27–30 %-át teszi ki. A rendelkezésre álló adatok alapján a kerület teljes energiafelhasználása a több száz GWh nagyságrendet meghaladja, a 2018-as adatok szerint – a hőenergia-felhasználással együtt – elérte az 1 561 773 MWh/évet.

Az energiaellátás szerkezetében a villamos energia és a földgáz mellett kiemelt szerepet játszik a távhőszolgáltatás, különösen a lakótelepi területeken. Újpest Budapest egyik legnagyobb arányban távhőellátott kerülete, ahol a lakások mintegy 35–40 %-a, közel 18–20 ezer lakás kapcsolódik a hálózatra. A sűrűn beépített lakótelepi területek miatt a kerület hőfelhasználása jelentős, és a fővárosi távhőrendszerben is meghatározó szerepet képvisel.

Újpesti Hőerőmű

A kerület energiaellátási rendszerének fontos eleme az Újpesti Hőerőmű, amely 1910 óta része a főváros energiaellátásának. Az erőmű kapcsolt energiatermeléssel villamos energiát és hőenergiát szolgáltat, primer energiahordozója földgáz, tartalék üzemanyagként pedig olaj is rendelkezésre áll. A beépített villamos teljesítmény 111 MVA, a forróvíz-hőteljesítmény 342 kW, a gőzkiadási kapacitás pedig 40 t/óra.

Az erőmű a fővárosi távhőrendszer részeként működik és a budapesti rendszer északi régiójának egyik meghatározó eleme, így közvetetten kulcsszerepet játszik a kerület hőellátásában.

Az Újpesti Erőmű kapcsolt hő- és villamosenergia-termelő létesítményként működik, 105,3 MWe beépített villamos teljesítménnyel és 382,3 MWth rendelkezésre álló forróvíz-hőteljesítménnyel. Elsődleges tüzelőanyaga földgáz, tartalék tüzelőanyagként pedig alacsony kéntartalmú tüzelőolaj áll rendelkezésre. Az erőmű a főváros észak-pesti távfűtési körzetének hőforrása, villamos oldalon pedig 120 kV-os feszültségszinten kapcsolódik az országos hálózathoz.

Az erőmű energetikai jelentőségét növeli, hogy a 2002-ben üzembe állított kombinált ciklusú, kapcsolt energiatermelő egység éves energiatermelési hatásfoka meghaladja a 80%-ot, ami a

[104] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület, Újpest Önkormányzata (2025): Gazdasági Program 2025–2029., Budapest Főváros IV. kerület, Újpest Önkormányzata (2020): Településfejlesztési Koncepció és Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS) – helyzetfeltáró és értékelő munkarész felülvizsgálata, Veolia Energia Magyarország Zrt.: Az Újpesti Hőerőmű működése és energetikai szerepe.

hagyományos, különálló hő- és villamosenergia-termeléshez képest kedvezőbb primerenergia-felhasználást eredményez.

A megújuló és alternatív energiaforrások alkalmazása jelenleg még nem tekinthető általánosnak, ugyanakkor az elmúlt években dinamikusan megjelentek. Az önkormányzati intézmények körében már több helyszínen valósult meg napelemes fejlesztés, és egy átfogó energetikai program keretében mintegy 29 középület – köztük oktatási és szociális intézmények – bevonásával zajlottak korszerűsítések. A lakossági napelemes rendszerek száma is növekvő tendenciát mutat, amely országos összevetésben is kiemelkedő bővülést jelez.

CO_2-kibocsátás és energiafüggőség

A kerület teljes éves szén-dioxid-kibocsátása a SECAP adatai alapján megközelíti a 340 000 tonnát, amelynek mintegy 78%-a az energiafelhasználáshoz – elsősorban az épületek fűtéséhez és villamosenergia-ellátásához – kapcsolódik. A kibocsátások szempontjából a lakóépületek jelentik a legnagyobb terhelést, ezt követi a közlekedési szektor.

A kerület energiaellátása jelentős mértékben fosszilis energiahordozókra épül, különösen a földgáz domináns szerepe miatt, amely a távhőtermelés és a lakossági fűtés meghatározó energiaforrása. Ez az energiaellátás szempontjából importfüggőséget és árkitettséget eredményez.

A rendszer egyik fő kihívása az épületállomány energetikai korszerűtlensége és az energiafelhasználás magas szintje, amely jelentős kibocsátási és költségoldali terhelést jelent a kerület számára.

4.4.1. Energiafogyasztási trendek

A Fenntartható Energia- és Klímaakcióterv (SECAP) alapján Újpesten az elmúlt évtizedben kedvező energiafogyasztási és kibocsátási trendek voltak megfigyelhetők. A 2010 és 2018 közötti időszakban az összesített energiafelhasználás mintegy 30%-kal csökkent, míg az üvegházhatású gázok kibocsátása ennél is nagyobb mértékben, közel 46,6%-kal mérséklődött.

A csökkenés hátterében elsősorban az épületenergetikai korszerűsítések, a távhőrendszer fejlesztése, valamint az energiafelhasználás szerkezetének változása áll.

A jövőben ugyanakkor az energiafelhasználás szerkezetének átalakulása várható. Az energiafelhasználás egyre inkább az elektromos energia irányába tolódik el, amely részben a fűtési rendszerek átalakulásával, részben az elektromos berendezések és technológiák terjedésével magyarázható. Emellett a nyári hőhullámok gyakoribbá válása miatt a hűtési igény növekedése is hozzájárulhat a villamosenergia-felhasználás emelkedéséhez.

Újpesten az energiafelhasználás mennyisége csökkenő tendenciát mutat, ugyanakkor az energiaigény szerkezete átalakul, amely a villamosenergia-igény növekedését és a rendszer terhelésének változását eredményezi.

4.4.2. Épületenergetika és kapcsolódó beruházások[105]

4.4.2.1. Közintézmények

Az önkormányzati intézmények körében az elmúlt években több energiahatékonysági fejlesztés valósult meg. A 2025–2029-es Gazdasági Program alapján 2021–2023 között három ütemben megtörtént a Gazdasági Intézmény kezelésében lévő intézmények világításkorszerűsítése, amelynek

[105] Forrás: ujpest.hu: Önkormányzati intézményhálózat áttekintése, ujpest.hu: Egészségügyi ellátórendszer bemutatása. Budapest Főváros IV. kerület, Újpest Önkormányzata (2025): Gazdasági Program 2025–2029., Budapest Főváros IV. kerület, Újpest Önkormányzata (2020): Településfejlesztési Koncepció és Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS) – helyzetfeltáró és értékelő munkarész felülvizsgálata.

keretében óvodákban, bölcsődékben, szociális intézményi épületekben és az Újpesti Kulturális Központ épületeiben energiatakarékos LED-világítás került kiépítésre.

Emellett több intézményben nyílászárócsere, tető- és homlokzatszigetelés is megvalósult, így például a Karinthy Óvodában, a Hajló Bölcsődében, a Lakkozó Óvoda és Bölcsőde épületén, valamint a Szociális Intézmény több telephelyén. A fejlesztések részeként 2024-ben napelemes rendszerek telepítése is megkezdődött több intézmény tetőszerkezetén.

A kerület intézményi infrastruktúrája kiterjedt, amely az energetikai korszerűsítések folyamatos, több telephelyet érintő megvalósítását indokolja. A fejlesztések nem elszigetelt beruházásokként, hanem program jelleggel valósulnak meg.

Szennyvízhő hasznosítás

Kiemelkedő helyi példa a Szent István tér térségében működő szennyvízhő-hasznosítási rendszer, amely a Polgármesteri Hivatal, az Okmányiroda és az Újpesti Piac energiaellátását biztosítja. A rendszer 1,7 MW teljesítményű fűtő-hűtő kapacitással működik és a szennyvíz hőtartalmát hasznosítja hőszivattyús technológia segítségével.

A rendszer hatékonyságát jellemző, közel 3,85 COP érték azt mutatja, hogy egységnyi villamos energia felhasználásával többszörös hőenergia állítható elő. A Gazdasági Program alapján a rendszerhez kapcsolódó fejlesztések és karbantartások az utóbbi években is folyamatosan zajlottak, ami azt jelzi, hogy nem egyszeri beruházásról, hanem működő, hosszú távon fenntartható energetikai megoldásról van szó.

A közintézmények energetikai fejlesztése kiemelt jelentőségű, mivel az önkormányzat ezen a területen rendelkezik a legnagyobb közvetlen beavatkozási lehetőséggel. Bár az önkormányzati épületek a teljes települési kibocsátás kisebb részéért felelősek, korszerűsítésük jelentős energiamegtakarítást és költségcsökkentést eredményez, valamint példamutató szerepet töltenek be a lakosság számára.

Az elmúlt években megvalósult fejlesztések ellenére a még felújításra váró intézményekben továbbra is számottevő energiamegtakarítási potenciál azonosítható.

4.4.2.2. Lakossági épületállomány

A lakossági épületállomány energetikai szempontból vegyes képet mutat, ugyanakkor meghatározó szerepet játszik a kerület teljes energiafelhasználásában. Újpesten mintegy 48 000–50 000 lakás található, amelyek jelentős része az 1960–1970-es években épült panel- és társasházi állományhoz tartozik, és energetikai szempontból korszerűtlennek tekinthető.

A lakótelepi és társasházi dominancia miatt a hőszigetelés, nyílászárócsere, fűtéskorszerűsítés, valamint a megújuló energiaforrások – különösen a napenergia – alkalmazása jelentős energiamegtakarítási potenciált hordoz. A Gazdasági Program az EUCF energiatervezési együttműködésre hivatkozva kiemelt fejlesztési területként kezeli a lakóépületek energiahatékony megújítását, valamint a passzív energetikai megoldások és a megújuló energiaforrások alkalmazását.

A rendelkezésre álló adatok alapján a kerület villamosenergia-felhasználása jelentős, amelynek meghatározó részét a lakossági és szolgáltatási szektor adja. A fogyasztási szerkezet a fővárosi tendenciákhoz hasonlóan alakul, ahol a legnagyobb energiaigény a lakó- és szolgáltató épületekhez kapcsolódik.

A SECAP megállapításai szerint a lakóépületek energiafelhasználása és az abból származó kibocsátás a kerület teljes energiarendszerének legmeghatározóbb eleme, ezért az energiahatékonysági beavatkozások ezen a területen biztosíthatják a legnagyobb megtakarítási és kibocsátáscsökkentési potenciált.

4.4.2.3. Ipari, kereskedelmi épületek

Az ipari és kereskedelmi épületállomány energiafelhasználása a kerület gazdasági szerkezetéhez igazodva jelentős, ugyanakkor energetikai szempontból heterogén képet mutat. A nagyobb gazdasági létesítmények esetében a korszerű technológiai megoldások, az épületautomatika és a saját energiagazdálkodási beruházások szerepe meghatározó, míg a kisebb egységek esetében az energiahatékonysági fejlesztések még jelentős tartalékokat hordoznak.

A Gazdasági Program a közműszolgáltatások energiahatékony megújítása mellett általános célként rögzíti az elavult épületállomány korszerűsítését és a beruházási koncepció egyik fókuszterületeként kezeli ezt a szektort is.

A kereskedelmi létesítmények közül az Újpesti Piac épületének fenntartási és korszerűsítési munkái jól szemléltetik a szektor sajátos energetikai igényeit. A megvalósult fejlesztések között szerepel az erősáramú mérők beépítése, az épületautomatika rendszerbe történő integrálása, az épületfelügyeleti rendszer korszerűsítése, valamint a szennyvízhő-hasznosítási rendszerhez kapcsolódó műszaki beavatkozások.

Ezek a fejlesztések nemcsak az energiafelhasználás csökkentését, hanem az üzemeltetés költséghatékonyságának javítását is szolgálják, és jól mutatják, hogy a kereskedelmi épületek esetében az integrált energetikai megoldások alkalmazása kiemelt jelentőségű.

A Környezetvédelmi Program előkészítése során az Önkormányzat megkereste a kerület több jelentős gazdasági és ipari szereplőjét is, hogy az energiagazdálkodási és energiahatékonysági intézkedések helyi szinten is értékelhetők legyenek. A beérkezett adatszolgáltatások alapján megállapítható, hogy a nagyobb ipari telephelyeken az energiafelhasználás nyomon követése, az energiahatékonysági beruházások, a megújuló energiaforrások alkalmazása, valamint az ISO 50001 szerinti energiairányítási rendszerek egyre fontosabb szerepet kapnak.

Az EURO-METALL Kft. rendelkezik ISO 50001:2019 szabvány szerinti energiairányítási tanúsítvánnyal, amelyhez évente felügyeleti audit, háromévente pedig megújító energiaaudit kapcsolódik. A társaság az energiahatékonyság nyomon követése és a fogyasztás pontos mérése érdekében 2025 decemberében almérőket telepített az 50 kW-ot meghaladó névleges teljesítményű önálló villamos berendezésekhez.

A Messer Hungarogáz Kft. adatszolgáltatása alapján az újpesti telephelyen 2023-ban 176 kW-os napelempark került kiépítésre, amely 2025-ben 150 MWh villamos energiát termelt. A telephelyen további energiamegtakarítást eredményezett a 2025. évi kazáncsere, továbbá a vállalat zöld tanúsítvánnyal, származási garanciával rendelkező villamos energiát vásárol. A Messer Csoport 2019 óta 36,2%-kal csökkentette kibocsátási intenzitását, és 2030-ra 40%-os csökkentési célt határozott meg.

Az EUROAPI Hungary Kft. szintén több energiahatékonysági intézkedést valósított meg: az elmúlt években csökkent a villamosenergia-, a földgáz- és a vízfelhasználás, továbbá a megtakarításokhoz hozzájárult az ipari hűtőkompresszorok cseréje, a LED világítási program lezárása, hulladékhő-hasznosítási rendszerek bevezetése, valamint a heti szintű energia- és vízfelhasználás nyomon követése. A társaság megújuló forrásból származó villamos energiát vásárol származási garanciával.

4.4.3. Városi közvilágítás[106]

A közvilágítás a kerület egyik jelentős villamosenergia-felhasználó rendszere, amely az elmúlt években számottevő korszerűsítési folyamaton ment keresztül. A 2022–2026 közötti időszakban az egész éjszaka üzemelő rendszerben a LED fényforrások darabszáma 1144-ről 3997-re nőtt, miközben a hagyományos nátriumlámpák száma 6194-ről 4166-ra csökkent. A technológiaváltás hatására a közvilágítás éves villamosenergia-fogyasztása 3884 MWh/évről 3261 MWh/évre mérséklődött, amely mintegy 16%-os csökkenést jelent.

A 2026. évi állapot alapján a rendszerben közel azonos arányban van jelen a korszerű LED és a hagyományos nátrium-technológia, emellett kisebb számban fénycsöves és egyéb fényforrások is előfordulnak. Ez arra utal, hogy a korszerűsítés előrehaladott állapotban van, ugyanakkor a teljes rendszer megújítása még nem zárult le, így további jelentős energiahatékonysági potenciál áll rendelkezésre.

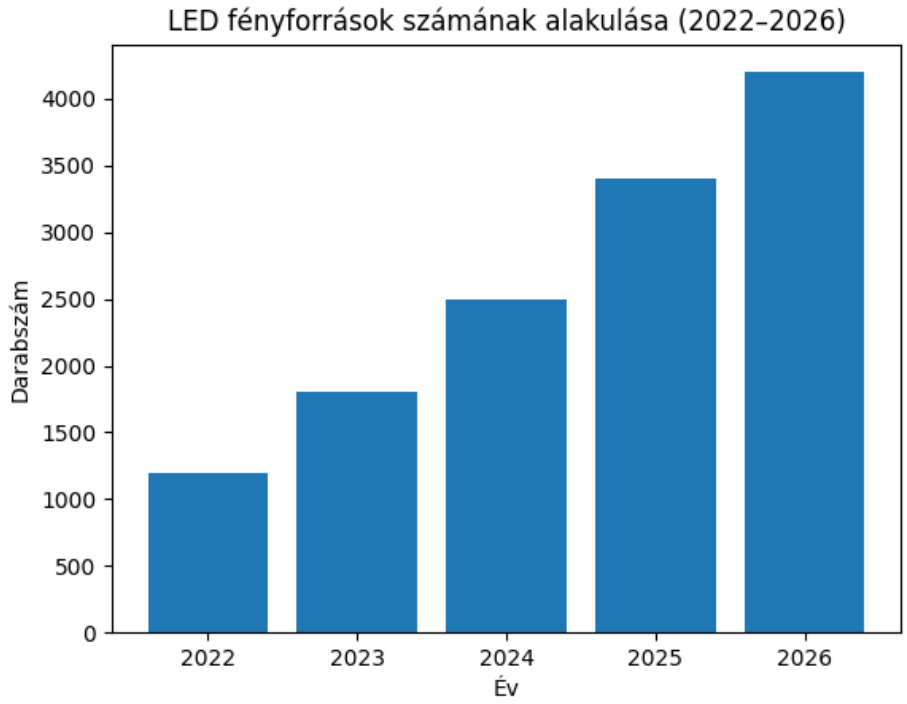
A közvilágítási infrastruktúra tulajdonosi és üzemeltetési viszonyai meghatározóak a fejlesztési lehetőségek szempontjából. A 2026. évi adatok szerint a kerületben 8510 darab, egész éjszakás üzemmódban működő fényforrás található. Ezek közül 7676 darab a BKM–BDK kezelésében áll, 709 darab a Fővárosi Önkormányzat, 101 darab a kerületi önkormányzat tulajdonában van, míg 24 darab egyéb tulajdonosi körbe tartozik. A közvilágítási hálózat döntő része tehát nem kerületi önkormányzati tulajdonban áll, ezért a nagyobb volumenű korszerűsítések és fejlesztések megvalósítása elsősorban fővárosi szereplőkkel történő együttműködést igényel. A kerületi önkormányzat szerepe e területen elsősorban a fejlesztések kezdeményezésében, az egyeztetésekben és a partnerségi együttműködések elősegítésében jelenik meg.[107]

A kerületi önkormányzat saját hatáskörében is megkezdte a közvilágítás kiegészítő, részben hálózatfüggetlen fejlesztését. Ennek keretében több közterületen – elsősorban parkokban, sétányokon és kisebb forgalmú közlekedési területeken – napelemes világítótestek kerültek telepítésre. A rendelkezésre álló adatok alapján az önkormányzat által telepített napelemes közvilágítási eszközök száma 279 darab, amely a teljes közvilágítási rendszerhez viszonyítva mintegy 3,3%-os arányt képvisel.

Ezek az eszközök elsősorban kiegészítő funkciót látnak el, ugyanakkor fontos szerepet játszanak a hálózati villamosenergia-felhasználás csökkentésében és az energiahatékonyság növelésében. A napelemes világítótestek alkalmazása különösen előnyös olyan területeken, ahol a hagyományos közvilágítás kiépítése gazdaságosan nem megoldható, vagy ahol a fenntarthatósági szempontok kiemelt jelentőséggel bírnak.

A közvilágítás korszerűsítése nemcsak energetikai, hanem környezeti és városüzemeltetési szempontból is jelentős. A LED technológia alkalmazása csökkenti az energiafelhasználást és az üvegházhatású gázkibocsátást, emellett javítja a világítás minőségét és csökkenti a karbantartási igényt. Ugyanakkor a fejlesztések során figyelembe kell venni a fényszennyezés csökkentésének szempontjait is, különösen lakóterületek és természetközeli élőhelyek közelében.

[106] Forrás: Budapest IV. kerület közvilágítási adatai (2022–2026): Fényforrás darabszám, teljesítmény és villamosenergia-fogyasztás éves bontásban. Budapest IV. kerület közvilágítási infrastruktúra adatai (2026): Tulajdonosi megoszlás és üzemeltetési adatok (BKM–BDK és önkormányzati állomány).
[107] Forrás: BKM Budapesti Közművek Nonprofit Zrt. adatszolgáltatása, 2026.

54. ábra: A LED fényforrások számának alakulása Újpesten (2022–2026)[108]

Újpest közvilágítási rendszere a korszerűsítések eredményeként jelentős energia-megtakarítást ért el, ugyanakkor a teljes körű LED-alapú átállás még nem valósult meg. A további fejlesztések irányát az energiahatékonyság növelése, a megújuló energiaforrások fokozott alkalmazása, valamint az üzemeltetési és tulajdonosi viszonyokhoz igazodó együttműködések erősítése határozza meg.

4.5. Közlekedés

A települések sikeréhez a vonzó, egészséges, élhető települési környezet fenntartása és a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás mellett a közlekedés környezetbarát fejlesztése vezet el.

A városok közlekedési rendszerének elemzése mobil hálózati adatok segítségével, ez a módszer összehasonlíthatatlanul megbízhatóbb a klasszikus forgalomszámlálásnál. A gyakran beduguló közúti szakaszok épp úgy vizsgálhatóak napszak és időjárás függvényében, mint az adott csomópontok terheltsége, illetve azon irányok kimutatása, ahol a legtöbbet kell várni az áthaladóknak. A település és a régió közlekedési struktúrájának ilyen mértékű megismerése lehetővé teszi a kötöttpályás és kerékpáros, gépjárműforgalom kiváltó megoldások költséghatékony, optimális nyomvonal vezetésű megtervezését is.

4.5.1. Közúti közlekedés

A IV. kerület közúti közlekedése összetett rendszert alkot, amelyet a helyi és az átmenő forgalom egyaránt jelentős mértékben befolyásol. A kerület földrajzi elhelyezkedése miatt fontos szerepet

[108] Forrás: Bp_4ker_fenyforras_kimutatas_20260328_eves_bontas.pdf

tölt be a főváros északi kapujaként, mivel területén halad át két országos jelentőségű közlekedési tengely is, a 2. számú főút (Váci út) és az M0 gyorsforgalmi út is.

A kerület közigazgatási területén lévő utak csak részben tartoznak az Önkormányzat fenntartása alá, a nagyobb forgalmú, tömegközlekedéssel érintett útszakaszok jellemzően fővárosi fenntartásúak. A IV. kerület úthálózatának hossza mintegy 145 km, amelyből körülbelül 25 km van fővárosi kezelésben.

A kerület főbb közlekedési útvonalai közé tartozik a Váci út, az Árpád út, a Megyeri út, a Fóti út, a Külső Szilágyi út, az István út, a Pozsonyi utca és a Görgey Artúr utca, amelyek jelentős forgalmat bonyolítanak le, különösen csúcsidőszakban. Ezek az útszakaszok *a Fővárosi Önkormányzat kezelésében lévő főútvonalak, közutak és közterületek kijelöléséről* szóló 432/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet értelmében mind fővárosi kezelés alá tartoznak.

A közúti közlekedés egyik legnagyobb kihívása az erős átmenő forgalom jelenléte. Az agglomerációból érkező és a belváros irányába tartó járművek nagy része a sugárirányú főutakon halad át a kerületen, ami a Váci út és az Árpád út túlterheléséhez, rendszeres torlódásokhoz vezet. Ezt a helyzetet tovább súlyosbítja, hogy a Hungária körgyűrű mint fő harántirányú kapcsolat szintén jelentős forgalmat közvetít a térségben.

A 2. számú elsőrendű főút Székesdűlő városrésznél lévő útszakasza több, mint 11 000 egységjármű/nap forgalmat bonyolít. Az M0-ás autópálya forgalma a Dunakeszi Dél, Káposztásmegyeri le- és felhajtónál 64 654 Ej/nap.[109]

Közlekedésbiztonsági és forgalomszervezési szempontból problémát jelentenek a szintbeli közúti-vasúti átjárók is, amelyek nemcsak torlódásokat okoznak, hanem baleseti gócpontokként közlekedési kockázatokat is jelentenek. A kerületben összesen négy ilyen átjáró található, amelyek lassítják a forgalom áramlását és korlátozzák az egyes városrészek közötti kapcsolatokat.

A forgalom csillapítása érdekében több szabályozási eszközt is alkalmaznak. A kerületben 12 tonnás össztömeg korlátozás van érvényben, néhány útvonal kivételével. A Budapest egészére vonatkozó korlátozásokat Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének *Budapest főváros közigazgatási területén a teherforgalom közlekedésének szabályozásáról* szóló 92/2011. (XII. 30.) önkormányzati rendelete határozza meg. A korlátozás biztosítja az átmenő teherforgalom távoltartását a lakóterületektől.

A KSH 2024. évi adatai szerint a IV. kerületben az 1000 lakosra jutó személygépkocsik száma (353 db) elmarad a fővárosi átlagtól (429 db), ami önmagában alacsonyabb lakossági gépjármű-ellátottságot jelez.[110] Azonban a jelentős átmenő forgalom miatt a közlekedésből adódó tényleges környezeti terhelés meghaladhatja azt a szintet, amely a helyi gépjármű-állomány alapján várható lenne.

A IV. kerületben a parkolóhelyek száma korlátozott, amit tovább terhel, hogy az ingyenes parkolás következtében az agglomerációból érkezők közül sokan itt helyezik el gépjárművüket a belváros felé történő továbbutazás előtt. A kerületben egy darab, 100 férőhelyes P+R parkoló található, az Újpest-városkapu csomópont Bocskai utcai kijáratánál.[111] A közterületi parkolóhelyek további bővítése azonban a fizikai korlátok miatt nem lehetséges, vagy csak a zöldfelületek rovására lenne megvalósítható. A parkolóhiány mellett az önkormányzat ugyanakkor elkötelezett amellett, hogy a parkolókapacitás bővítése ne járjon a zöldfelületek csökkenésével, ezért a problémát elsősorban fenntartható közlekedési és forgalomszervezési intézkedésekkel kívánja kezelni. Az

[109] Forrás: Magyar Közút Nonprofit Zrt. - Az országos közutak 2024. évre vonatkozó keresztmetszeti forgalma
[110] Forrás: https://www.oeny.hu/oeny/teir/#/, TEIR lekérdezés
[111] Forrás: https://bkk.hu/downloads/map/188/

Önkormányzati Rendészet munkatársainak köszönhetően az elmúlt 5-6 évben több, mint 700 db roncsautót szállíttattak el, ezzel is szabad parkolóhelyeket szabadítva fel az újpesti lakosság részére.[112]

A kerület közúti közlekedési rendszere jól kiépített, azonban jelentős terhelés alatt áll. A legfontosabb problémák közé tartozik az átmenő forgalom nagysága, a csúcsidőszaki torlódások, valamint az infrastruktúra egyes elemeinek hiányosságai. A jövőbeni fejlesztések fő iránya a forgalomcsillapítás, a főútvonalak tehermentesítése és a biztonságosabb közlekedési feltételek megteremtése lehet.

4.5.2. Közösségi közlekedés

A IV. kerület közösségi közlekedési rendszere a fővárosi hálózat szerves része, amely alapvetően biztosítja a lakosság mindennapi mobilitását, ugyanakkor fontos szerepet játszik a közúti forgalom és az abból származó környezeti terhelés csökkentésében is.

A kerület közösségi közlekedésének gerincét az M3 metróvonal alkotja, amely Újpest-Központ végállomással és Újpest-városkapu metróállomással biztosít gyors és nagy kapacitású kapcsolatot Budapest belső kerületei felé. A metróvonalhoz több jelentős felszíni közlekedési csomópont kapcsolódik, különösen az Árpád út – István út térségében, valamint az Újpest-városkapu állomásnál, ahol helyi és távolsági autóbusz-, villamos- és vasúti kapcsolatok is elérhetők. Ezek a csomópontok a kerület legfontosabb átszállási helyei, ugyanakkor a legnagyobb forgalmi és környezeti terhelésnek kitett területek is.

A kötöttpályás felszíni közlekedésben meghatározó szerepet tölt be a 14-es villamos, amely Káposztásmegyert köti össze a Lehel térrel, így közvetlen kapcsolatot biztosít a XIII. kerülettel és a városközponttal. Emellett a 12-es villamos Angyalföld és Rákospalota között közlekedik, és fontos kelet–nyugati irányú kapcsolatot jelent. A villamoshálózat környezetvédelmi szempontból kedvező, mivel elektromos üzemű, így helyben nem bocsát ki légszennyező anyagokat, azonban kapacitása és hálózati lefedettsége korlátozott.

Az autóbusz-közlekedés kiterjedt hálózata (mintegy 47 km útvonalhossz) elsősorban ráhordó funkciót lát el a metróhoz és a villamosokhoz, valamint biztosítja a kapcsolatot a kerület különböző részei, illetve a szomszédos kerületek és az agglomeráció között. A fontosabb autóbuszvonalak

közé tartoznak például a 20E, 25, 30, 30A, 96, 104, 104A, 120, 121, 122E, 126, 147, 170, 196, 196A, 204, 220, 230 és 296-os járatok, amelyek különböző irányokban biztosítanak kapcsolatot (pl. Angyalföld, Rákospalota, Dunakeszi, illetve a belváros felé).[113] Ezek közül több vonal jelentős utasforgalmat bonyolít, különösen csúcsidőszakban. A IV. kerületet a fővárosi trolibuszhálózat, illetve MÁV-HÉV vonal sem érinti.

A közösségi közlekedés lefedettsége összességében megfelel a budapesti átlagnak, azonban egyes peremterületeken – különösen kisebb beépítettségű részeken – a megállók elérhetősége korlátozottabb. Emellett problémát jelent, hogy több nagy forgalmú kereskedelmi és gazdasági terület elsősorban közúton közelíthető meg, és kevésbé kapcsolódik közvetlenül a kötöttpályás hálózathoz, ami növeli az egyéni gépjárműhasználat arányát.

Környezeti szempontból kedvezőtlen tényező, hogy a közösségi közlekedés bizonyos szakaszokon a közúti forgalommal közös pályán halad, így a torlódások a menetrendszerűséget is rontják. Ez különösen az autóbuszok esetében jelent problémát, ahol a lassabb haladás és a gyakori megállások

[112] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzatának gazdasági programja 2025-2029.
[113] Forrás: https://www.bkv.hu/ftp/terkepek/ujpest.pdf

növelhetik a fajlagos energiafelhasználást és kibocsátást. További kihívás a P+R parkolók alacsony száma, amely korlátozza az autóról közösségi közlekedésre történő átszállás lehetőségét.

Összességében a közösségi közlekedési rendszer jól kiépített és működőképes, azonban fejlesztése kulcsfontosságú a fenntartható városi mobilitás szempontjából. Kiemelt cél lehet a kötöttpályás hálózat bővítése (például az M3 metró meghosszabbítása Káposztásmegyer felé), az autóbuszok előnyben részesítése (buszsávok), valamint az átszállási kapcsolatok és az intermodális csomópontok fejlesztése.

4.5.3. Vasúti közlekedés

A vasúti közlekedés a IV. kerület közlekedési rendszerének fontos, ugyanakkor jelenleg alulhasznosított eleme. A kerületet érinti a Budapest–Szob (70-es vonal) és a Budapest–Esztergom (2-es vonal) vasútvonal, amelyek elsősorban elővárosi és regionális kapcsolatokat biztosítanak. A vasút környezetvédelmi szempontból kedvező közlekedési mód, mivel nagy utaskapacitással és alacsony fajlagos kibocsátással működik, így jelentős potenciállal rendelkezik a közúti forgalom kiváltásában.

A jövőben a vasúti közlekedés fejlesztése – különösen az elővárosi vasúti rendszer (S-Bahn jellegű működés) erősítése és a megállók jobb integrációja a helyi közlekedési hálózatba – jelentős környezetvédelmi előnyökkel járhat. A vasút és a közösségi közlekedés jobb összekapcsolása csökkentheti az egyéni gépjárműhasználatot, ezáltal mérsékelve a zaj- és légszennyezést, valamint javítva a kerület élhetőségét.

4.5.4. Kerékpáros közlekedés

Újpest kerékpáros közlekedése a fenntartható városi mobilitás egyik kulcsterülete, amely a környezetvédelmi program szempontjából kiemelt jelentőséggel bír. A kerületben jelenleg mintegy 18,5 km hosszú kijelölt kerékpáros infrastruktúra található, amely különböző típusú elemekből áll: önálló kerékpárutakból, osztott és osztatlan gyalog- és kerékpárutakból, valamint kerékpársávokból és nyomokból. Ez a kiterjedtség fővárosi összehasonlításban kedvezőnek tekinthető, ugyanakkor a rendszer szerkezete és minősége még nem minden esetben támogatja a mindennapi közlekedési célú használatot.

55. ábra: A IV. kerület kerékpárút hálózata[114]

A kerékpáros közlekedés környezetvédelmi előnyei egyértelműek, használata nem jár közvetlen légszennyezéssel, zajterhelése minimális, és hozzájárul a közúti forgalom csökkentéséhez. Különösen egy olyan kerületben, ahol jelentős az átmenő gépjárműforgalom és ennek következtében a közlekedésből származó kibocsátás, a kerékpározás térnyerése kézzelfogható javulást hozhat a levegőminőségben és az életminőségben.

A hálózat térbeli elhelyezkedése alapján Újpest több irányba is rendelkezik kerékpáros kapcsolatokkal. Elérhető kapcsolat például Aquincum felé az Újpesti vasúti hídon keresztül, a budai oldal irányába a Megyeri hídon át, valamint a XIII. kerület felé a Váci út mentén és a Berlini utca – Tatai utca tengelyen. Ezek a kapcsolatok regionális szinten is fontosak, és lehetőséget teremtenek arra, hogy a kerület bekapcsolódjon a fővárosi és országos kerékpáros hálózatba (például a Duna menti útvonalakba).

A jelenlegi rendszer egyik legnagyobb problémája azonban az, hogy a hálózat nem alkot teljesen összefüggő rendszert. Több szakasz elszigetelten működik, és hiányoznak a biztonságos, folytonos kapcsolatok a főbb útvonalak között. Például a Szilágyi út menti kerékpárút Dunakeszi irányába nem rendelkezik megfelelő hálózati kapcsolattal, ami korlátozza a tényleges használhatóságát.

[114] Forrás: https://bkk.hu/downloads/map/187/

Hasonlóan problémás, hogy egyes szakaszokon a kerékpáros infrastruktúra megszakad, vagy gyalogosokkal közös felületen halad, ami konfliktusokat és baleseti kockázatot eredményez.

A biztonság kérdése kiemelt jelentőségű. Ahol nincs megfelelően kialakított kerékpáros infrastruktúra, ott a kerékpárosok kénytelenek a közúti forgalomban közlekedni, ami különösen a nagy forgalmú főutak mentén jelent kockázatot.

Pozitív fejlemény, hogy az elmúlt években több fejlesztés is történt a kerékpáros közlekedés javítása érdekében. A VEKOP-5.3.1-15 számú, „Fenntartható közlekedésfejlesztés Budapesten" tárgyú felhívás keretében a „Kerékpárosbarát infrastrukturális fejlesztések Budapest IV. kerületében" projekt megvalósításával ma könnyebben és biztonságosabban lehet kerékpárral eljutni a kerület köz- és oktatási intézményeibe, az üzletekbe és a közösségi közlekedés megállóihoz. A pályázat keretében az alábbi területek komplex, kerékpáros infrastruktúra-fejlesztése került megvalósításra: Berda József utcai szakasz; Belső Újpestet érintő szakasz; Szilágyi utca – Árpád út – Kiss J. utcai csomópont; Szilágyi utca – Lahner Gy. utca – Görgey utcai csomópont; Káposztásmegyei út; Óceánárok utca. A 2024-re megvalósult fejlesztésnek köszönhetően már egy biztonságosabb, komfortosabb, egybefüggő kerékpárhálózatot használhatnak az újpestiek.

A projekt célja volt még többek között a gyalogos, kerékpáros és közösségi közlekedési módok részarányának növelése. A főváros hosszú távú célkitűzése, hogy 2030-ra a kerékpáros közlekedés részaránya elérje a 10%-ot, amelyhez a IV. kerület fejlesztései is hozzájárulhatnak.

Az Önkormányzat kiemelt figyelmet fordít a kerékpáros infrastruktúra fejlesztésére és a kerékpáros szemlélet támogatására. Ennek köszönhetően 2025 novemberében szabadtéri, zárt, fedett és vandálbiztos kerékpártárolókat telepített Újpest-városkapunál és az Ugró Gyula soron. Mind a kettő nyolc-nyolc kerékpár állandó tárolására alkalmas és belső kamerával ellátott. Az esti órákban pedig mozgásérzékelős világítás segíti a kerékpárok elhelyezését. A bejutás a modern megoldásoknak köszönhetően egyszerű: a tárolók mobiltelefonról, digitálisan nyithatók.

A kezdeményezés célja az volt, hogy minél több újpesti lakos számára legyen elérhető a kerékpárok biztonságos, modern és környezetbarát tárolása, különösen azok számára, akik társasházban vagy kisebb lakásban élnek, és otthon nem tudják megfelelően elhelyezni kerékpárjukat.[115]

[115] Forrás: https://ujpestmedia.hu/bringasok-figyelem-uj-zart-kerekpartarolok-ujpesten-tesztelje-on-is/

56. ábra: Az Önkormányzat által telepített zárt és fedett kerékpártároló[116]

A kerékpáros közlekedés támogatását szolgálja az is, hogy az Önkormányzat a városon belül több helyre is kihelyezett bicikliszerelő állomásokat, és közterületfejlesztéseinél figyelmet fordított a kerékpárral járó újpestiekre is.

Az elmúlt években az Önkormányzat több közintézménynél is kerékpártárolókat helyezett el, és további fejlesztéseket tervez a közösségi kerékpártárolás területén. 2026-ban például a Virág utca egyik társasházában került kialakításra egy új, beltéri, zárt közösségi biciklitároló a Közösségi Biciklitárolási Program keretében.[117]

Ugyanakkor továbbra is hiányzik egy jól kiépített, mindenki számára könnyen elérhető rendszer (például nagyobb kapacitású B+R tárolók vagy közösségi kerékpármegosztás), ami segítené a kerékpár és a közösségi közlekedés kombinált használatát.

Mindezek alapján a kerület kerékpáros közlekedése fejlődő pályán van, de jelenleg inkább kiegészítő, mintsem teljes értékű közlekedési alternatíva. A legfontosabb feladatok közé tartozik az összefüggő hálózat kialakítása, a biztonságos közlekedési feltételek javítása, valamint a kerékpározás integrálása a városi közlekedési rendszerbe. Ezek megvalósítása nemcsak környezetvédelmi szempontból kedvező, hanem hozzájárul a kerület élhetőségének és egészségi állapotának javításához is.

4.5.5. Vízi közlekedés

Korábban két BKK személyhajó járat, a D11-es és D12-es, Kopaszi-gát - BudaPart és Rómaifürdő között közlekedő járat is és érintette a IV. kerületet. Azonban 2020-ban a COVID-19 koronavírus járványra hivatkozva a BKK legtöbb hajójáratán – így az érintett vonalakon is – leállt a közlekedés, amely azóta is szünetel.

[116] Forrás: https://ujpestmedia.hu/bringasok-figyelem-uj-zart-kerekpartarolok-ujpesten-tesztelje-on-is/
[117] Forrás: https://ujpestmedia.hu/biztonsagos-uj-es-cool-belteri-kerekpartarolo-ujpesten/

4.5.6. Közlekedést érintő megvalósult és tervezett fejlesztések

Az elmúlt időszakban megvalósult a Szent László tér egy jelentős részének burkolatcseréje, valamint a kapcsolódó Nagysándor József utca burkolatfelújítása, a Mikes Kelemen utca (Görgey Artúr út – Dessewffy utca között), az Aulich utca, a Kunhalom utca (Fóti út – Vadgesztenye utca között), a Széchenyi tér, a Nyár utca (Kórház előtti szakasz), valamint az Attila utca egy szakaszának burkolatátépítése vagy felújítása.

Az Önkormányzat a következő időszakban további nagy forgalmat lebonyolító utak, mint például a Munkásotthon utca (Rózsa utca és István út közötti szakasz) és az Óceánárok utca (Farkaserdő utca és Megyeri út között) felújítását is tervezi. Ez utóbbinak azért is van jelentősége, mert a BKK Zrt.-vel együttműködve ezen a szakaszon lehetőség lenne a kerékpár- és parkolósávok felfestésére, így összekötve a már meglévő nyomvonalakat a Megyeri híd irányába és vissza. A tervezett felújítások megvalósítása azonban csak a Budapest Közút Zrt. jóváhagyásával történhet meg.

Parkolók építésére, felújítására, rendezésére sor került a Nyár utcai sétánynál, a Kordován téren, a Görgey Artúr utca és István út sarkon (címerágyásnál), a Szent Imre utcában, a Munkásotthon utcában, a Pozsonyi lakótelep két kiemelt helyszínén, a Berda József utcában (a Városkapu-parknál), Szabadság parknál, a Szabolcsi Bence téren, a Fóti út és Attila utca találkozásánál.

Az Önkormányzat tervezi egy keramitos parkoló kialakítását a Szent István téren, amelynek része zöld karakterű, a tér új arculatához illeszkedő, esztétikus átépítés is.

Az utóbbi években a BKK Zrt. az alábbi, közlekedést érintő fejlesztéseket valósított meg a IV. kerületben:

- 2019-2020 között a Tél utca új burkolatot kapott és a korábbi 2x2 forgalmi sáv helyett mindkét oldalon egy-egy forgalmi sávot, irányhelyes kerékpársávot, valamint parkolósávot alakítottak ki. A felújításkor kialakított kerékpársávoknak köszönhetően a Tél utcát teljes hosszában használhatják a biciklivel közlekedők.[118]
- 2021 nyarán kezdődött és 2021 decemberében befejeződött a Rózsa utca Görgey Artúr út és Munkásotthon utca közötti szakaszának felújítása, amely során teljesen megújult az útpálya és a járdaburkolat, kicserélték a betonszegélyeket, valamint kerékpársávot, illetve parkolósávot létesítettek. A megállóhelyeknél kicserélték az autóbuszvárókat, és bazaltbeton-burkolatot építettek, hogy megakadályozzák a nyomvályúk kialakulását. Korszerűsítették a közvilágítást LED-fényforrások alkalmazásával, valamint cserjéket telepítettek és fákat ültettek. A felújítás során átépítették a Rózsa utca–Árpád út csomópontot is.[119]
- Öt és fél év munka után 2023. május 22-én elkészült az M3-as metró felújítása. A felújítás három fő ütemben valósult meg, 2017 novembere és 2019 márciusa között az északi szakaszon Újpest-központ és a Lehel tér között zajlottak a munkálatok. A vonal átfogó rekonstrukciója keretében korszerű pályaszerkezet épült, teljes körű elektromos felújításra került sor, megújultak az állomások, az utasforgalmi terek, minden állomás akadálymentesen megközelíthetővé vált.[120]

A BKK Zrt. a kerületi önkormányzatokkal, valamint a MOME Innovációs Központjával közösen 2023-ban indította el a Sulizóna-programot azzal a céllal, hogy biztonságosabb környezetet

[118] Forrás: https://bkk.hu/fejlesztesek/osszes-fejlesztesunk/uj-kozlekedesi-rend-felujitott-utakon-az-ujpesti-tel-utcaban.8075/
[119] Forrás: https://bkk.hu/fejlesztesek/osszes-fejlesztesunk/biztonsagosabb-es-elhetobb-lett-az-ujpesti-rozsa-utca.8028/
[120] https://bkk.hu/fejlesztesek/osszes-fejlesztesunk/az-elmult-idoszak-legnagyobb-kozlekedesi-beruhazasa-magyarorszag-legforgalmasabb-vasutvonala-az-m3-as-metro-felujitasa.8091/

teremtsenek a legvédtelenebb úthasználóknak, javuljon a már önállóan közlekedő gyermekek biztonsága és biztonságérzete, valamint csökkenjenek az iskolák környezetében tapasztalható közlekedési veszélyek. A programban a IV. kerületből jelenleg az Újpesti Karinthy Frigyes Magyar - Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és a Megyeri Úti Általános Iskola vesz részt. A program részeként az érintett iskolák környezetében olyan, önmagát magyarázó utcaképet alakítottak ki, amely egyértelművé teszi az iskola környezetében közlekedők számára, hogy olyan területre érkeztek, ahol különös figyelemmel kell viselkedni.

57. ábra: A Sulizóna-program keretében kialakított utcakép[121]

A Fővárosi Önkormányzat támogatásával 2026 márciusában indult el és 2027 tavaszára fejeződhet be az István út és a Pozsonyi utca felújítása. A Görgey Artúr utcától délre, egészen a kerülethatárig közel 2 kilométernyi útszakasz átépítése valósulhat meg. A projekt fontos szempontja, hogy az István út és a Pozsonyi utca kerékpáros- és gyalogosbaráttá váljon, illetve a jelenleginél biztonságosabb, élhetőbb és akadálymentes legyen.[122]

A BKK Zrt. az alábbi közösségi közlekedést érintő hosszútávú fejlesztési célokkal rendelkezik:

- Régóta tervezés alatt van az M3-as metróvonal északi irányú meghosszabbítása, amelynek célja az újpesti és a káposztásmegyeri lakótelep, Rákospalota-kertváros, az újpesti kerületközpont és a belváros közötti közvetlen, kötöttpályás közösségi közlekedési kapcsolat kialakítása. A projekt célja emellett a főváros északi agglomerációját kiszolgáló városi közforgalmú közlekedési fogadóövezet kialakítása és az észak-pesti térség hatékony forgalomszervezése.[123]
- Tervben van egy villamosvonal kialakítása Újbuda és Újpest között. A projekt megvalósulásával a budapesti villamoshálózat több évtizede hiányzó szakasza épülhetne vissza. A villamosok Észak-Pesttől egészen Dél-Budáig közlekedhetnek majd, vonzó közösségi közlekedési lehetőséget nyújtva az utasoknak a belvároson keresztül. Az előzetes számítások alapján

[121] Forrás: https://bkk.hu/fejlesztesek/osszes-fejlesztesunk/sulizona-biztonsagosabb-kornyezetet-teremtunk-az-iskolak-kornyeken.13123/
[122] Forrás: https://bkk.hu/fejlesztesek/osszes-fejlesztesunk/meghatarozo-ujpesti-kozlekedesi-fejlesztes-megujul-a-pozsonyi-utca-es-az-istvan-ut.8145/, https://ujpestmedia.hu/megujul-az-istvan-ut-es-pozsonyi-utca/
[123] Forrás: https://bkk.hu/fejlesztesek/osszes-fejlesztesunk/igy-hosszabbodhat-meg-eszakon-kaposztasmegyerig-az-m3-as-metro.8087/

a villamostengely kialakításával akár többezer autós válthatna a fenntartható közlekedési módra. A kisebb károsanyag-kibocsátásnak köszönhetően pedig évente akár 100 tonnával kevesebb szén-dioxid kerülhetne a levegőbe a fővárosban. [124]

4.6. Zaj- és rezgésvédelem

A zaj kellemetlen, zavaró, ennek ellenére megítélése egyénfüggő. Halk, egyébként kellemes zene is lehet zaj, ha valamilyen tevékenységünket zavarja. A nemkívánatos, illetve túl hangos hangjelenség, ami az életfunkciónkat, munkánkat vagy pihenésünket zavarja, zajnak minősül.

A jogalkotók azonban nem az egyéni zajérzékenységre hagyatkoznak, rendeletben, konkrét, mérhető határértékeket adtak meg. *A környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról* szóló 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet 1., 2. és 3. számú melléklete határozza meg az „Üzemi és szabadidős létesítményekből származó zajterhelési határértéket" az „Építési kivitelezési tevékenységből származó zajterhelési határértéket", illetve a „Közlekedésből származó zajterhelési határértéket" a zajtól védendő területeken.

A zajkibocsátást általánosságban a következő zajforrások határozzák meg:

- közúti közlekedés;
- vasútvonalak;
- ipari vagy ipari jellegű objektumok;
- egyéb zajforrások (pl.: szolgáltató, kereskedelmi, kulturális és sportlétesítmények).

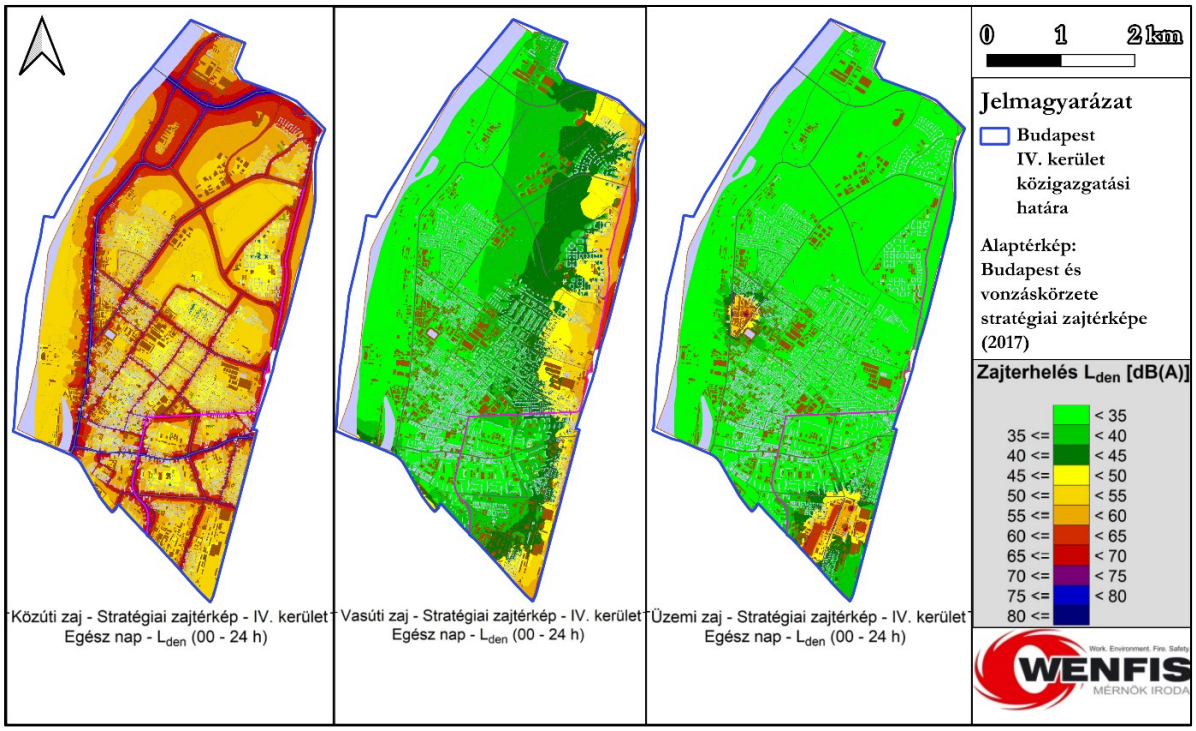
A környezet zajállapotát legjobban zajtérképekkel lehet leírni. A zajtérkép térképes formában mutatja a terület zajterhelését. Az utóbbi években az EU országokban a méréseken alapuló vizsgálatokat a számítással végzett vizsgálatok, értékelések váltották fel. A zajtérkép kiválóan alkalmazható zajcsökkentési intézkedések előkészítésére és szemléltetésére egyaránt.

A környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről szóló 280/2004. (X. 20.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 280/2004. (X. 20.) Korm. rendelet) értelmében stratégiai zajtérképnek nevezzük a környezeti zaj átfogó értékelésére, illetve az adott területen belüli aktuális zajhelyzet értékelésére és a jövőbeli zajhelyzet előrejelzésére készített térképet. A 280/2004. (X. 20.) Korm. rendelet szerint Budapestre és vonzáskörzetére, illetve a 100 ezer-nél több lakosú városokra vonatkozóan stratégiai zajtérképet és intézkedési tervet kell készíteni. A stratégiai zajtérképet ötévente felül kell vizsgálni, és szükség szerint módosítani kell.

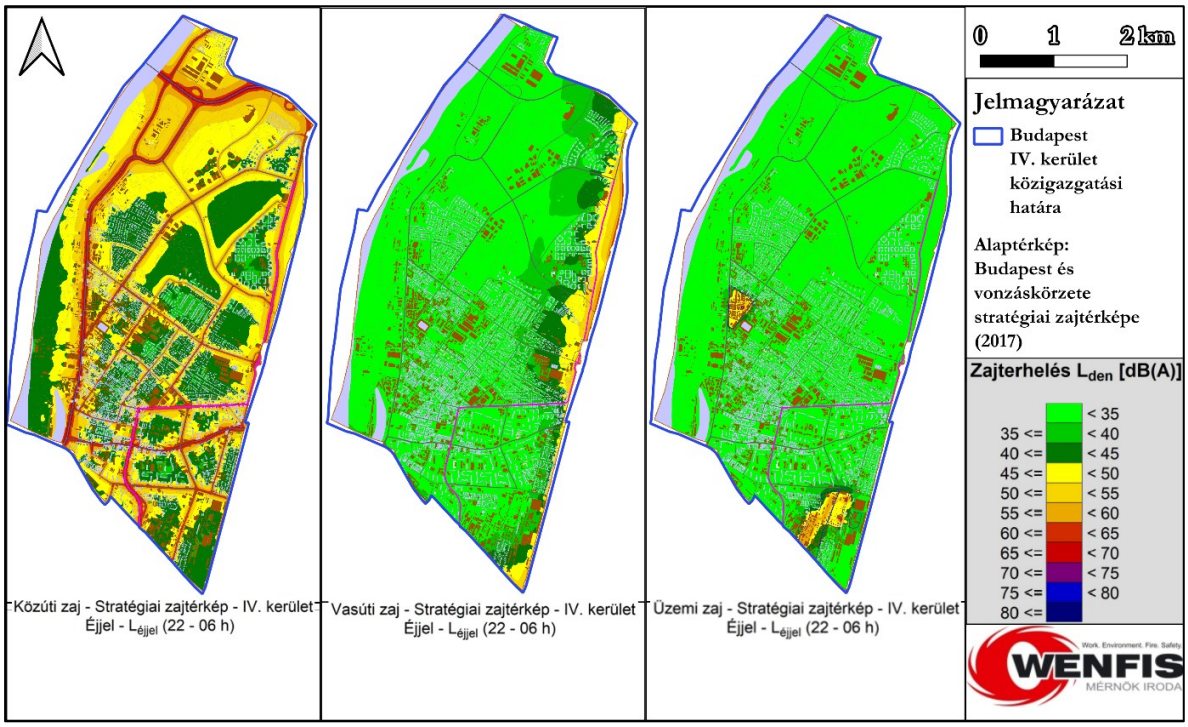
Budapest fővárosára vonatkozó legutolsó stratégiai zajtérkép 2017-ben készült el, a stratégiai zajtérkép és a hozzá kapcsolódó intézkedési terv 2022-2023-ra esedékes felülvizsgálata azonban elmaradt. A jelenleg rendelkezésre álló értékelés közel 10 éves adatok alapján készült, azóta a főváros zajhelyzetében jelentős változások történtek, így időszerű és szükséges stratégiai zajtérkép felülvizsgálata.

A 2017-es stratégiai zajtérképek alapján a IV. kerületet érintő nappali és éjjeli közúti, vasúti és üzemi zajterhelést az alábbi ábrákon mutatjuk be.

[124] Forrás: https://bkk.hu/fejlesztesek/osszes-fejlesztesunk/villamossal-ujbudatol-ujpestig-a-pesti-fonodo-villamos-projekt-ii-uteme.12375/

58. ábra: Budapest IV. kerület stratégiai zajtérképei – nappal[125]

59. ábra: Budapest IV. kerület stratégiai zajtérképei – éjjel[126]

[125] Forrás: Budapest és vonzáskörzete stratégiai zajtérképe, 2017., https://zajterkepek.hu/index.html. Az az ábra a QGIS 3.40.10 verzió segítségével készült.
[126] Forrás: Budapest és vonzáskörzete stratégiai zajtérképe, 2017., https://zajterkepek.hu/index.html. Az az ábra a QGIS 3.40.10 verzió segítségével készült.

A stratégiai zajtérképek alapján is látható, hogy a IV. kerület zajterhelésének alapvető, meghatározó eleme a közúti közlekedés által okozott zaj. A legjelentősebbnek mondható közúti zajterheléssel érintett útszakaszok az M0-ás autóút, a Váci út, az Árpád út, az István út, a Pozsonyi utca, a Görgey Artúr utca, a Megyeri útnak a Szilas-pataktól délre eső szakasza, a Tél utca, az Elem utca, a Rózsa utca, valamint a Külső Szilágyi út. A nappali zajterhelés a legforgalmasabb útszakaszokon akár a 75-80 dB-t is eléri, emellett az éjszakai időszakban is jelentős a zajterhelés.

A vasúti zajterhelés a Budapest-Szob vasútvonal mentén a kerület keleti határán lévő területeket érinti a leginkább, ahol a zajterhelés 55-60 dB körül alakul.

A repülési közlekedésből eredő zajterhelés nem számottevő a kerületben.

A stratégiai zajtérkép két jelentős gócpontot azonosít az üzemi zajforrások tekintetében. Az egyik a régi Tungsgram telephely, azonban a vállalat 2022-es megszűnése óta ipari tevékenyég nem folyik a területen. A másik jelentős üzemi zajkibocsátással érintett terület az Euroapi Hungary Kft., az Újpesti Erőmű és az Euro-Metall Kft. telephelyét is magában foglaló ipari terület.

A területen működő üzemek folyamatosan törekednek a fenntartható, környezetvédelmi jogszabályoknak megfelelő ipari működésre. Az említett cégek rendszeresen végeztetnek környezeti zajmérést. Az Újpesti Erőmű egységes környezethasználati engedélye alapján a telephely zajkibocsátása a vonatkozó határértékeknek megfelel. Az Euroapi Hungary Kft. Tó utca 1-5. szám alatti telephelyén végzett tevékenységből adódó zajterhelés csökkentése érdekében 2025 decemberében zajcsökkentési intézkedési terv került kidolgozásra.

A fentieken túl jelentős problémákat okoz a kerületben az Óbudai-szigeten évente megrendezésre kerülő Sziget Fesztivál zajkibocsátása is. Az Önkormányzat 2025-ben zajvizsgálat elvégzésével bízta meg az ALCEDO Környezetvédelem Kft.-t, annak megállapítására, hogy a Sziget 2025 fesztivál zajkibocsátása a IV. kerületben – az Óbudai-szigettől ~ 4 km távolságra található – Ugró Gyula sori tízemeletes lakóépület erkélyén a jelenleg hatályos előírásoknak megfelel-e. A zajvizsgálatok alapján megállapításra került, hogy a Sziget 2025 fesztivál által okozott zajterhelés **nem felel meg** az alkalmi rendezvényekre vonatkozó zajterhelési határértékeknek, **a rendezvény zajkibocsátása a környezetben határérték feletti zajterhelést okoz.** A fesztivál zajterhelésére vonatkozóan az Önkormányzat és a Sziget Fesztivál szervezője között már több éve megállapodás van érvényben.

Az országos érvényű zajvédelmi jogszabályok mellett Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének *a közösségi együttélés alapvető szabályairól, valamint ezek elmulasztásának jogkövetkezményeiről* szóló 17/2015 (V. 29.) önkormányzati rendelete szintén tartalmaz időbeli korlátozásokat a fokozott zajjal járó tevékenységekre – mint például közterületi rendezvényekre, a lakóövezetekben végzett kültéri építési munkákra, valamint a zöldfelületek építésével és fenntartásával kapcsolatos zajos tevékenységekre – vonatkozóan.

A 17/2015 (V. 29.) önkormányzati rendelet 23. §-a értelmében, aki a zajvédelmi előírásokat nem tartja be természetes személy esetén kétszázezer forintig, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet esetén kétmillió forintig terjedő közigazgatási bírsággal sújtható.

A 17/2015 (V. 29.) önkormányzati rendelet szerinti, fokozott zajjal járó tevékenységek folytatása kapcsán 2025-ben szankcionálás nem történt.

4.7. A levegő állapota

A levegőszennyezés a városi környezet egyik legjelentősebb környezeti problémája, amely közvetlen hatással van az emberi egészségre és a települési környezet állapotára. A levegőbe jutó szennyező anyagok természetes és antropogén forrásból származhatnak, azonban városi környezetben elsősorban az emberi tevékenységből eredő kibocsátások dominálnak.

A levegőminőség értékelése jogszabályban meghatározott határértékek és besorolási rendszerek alapján történik. *A légszennyezettségi zónák kijelöléséről* szóló 4/2002. (X. 7.) KvVM rendelet (a továbbiakban: 4/2002. (X. 7.) KvVM rendelet) alapján a vizsgált terület Budapest és környéke légszennyezettségi zónába tartozik.

Zónacsoport a szennyező anyagok szerint	
Kén-dioxid	E
Nitrogén-dioxid	B
Szén-monoxid	D
PM_{10}	B
Benzol	E
Talajközeli ózon	O-I
PM_{10}Arzén (As)	F
PM_{10}Kadmium (Cd)	F
PM_{10}Nikkel (Ni)	F
PM_{10}Ólom (Pb)	F
PM_{10}benz(a)-pirén (BaP)	B

5. táblázat: Budapest és környéke légszennyezettségi zóna szennyező anyagok szerinti besorolása[127]

A zónabesorolás azt mutatja meg, hogy az adott területen a különböző légszennyező anyagok koncentrációja hogyan viszonyul a határértékekhez.

A légszennyezettségi csoportok a következőket jelentik a 4/2011 (I. 14.) VM rendelet alapján:

Csoportok megnevezése	A légszennyezettségi csoport leírása
B csoport	azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyagtekintetében a levegőterheltségi szintre vonatkozó határértéket és a tűréshatárt, meghaladja.
C csoport	azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a levegőterheltségi szintre vonatkozó határérték és a tűréshatár között van.
D csoport	azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső vizsgálati küszöb és a levegőterheltségi szintre vonatkozó határérték között van.
E csoport	azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van.

[127] https://njt.hu/jogszabaly/2002-4-20-0N

Csoportok megnevezése	A légszennyezettségi csoport leírása
F csoport	azon terület, ahol a levegőterheltségi szint az alsó vizsgálati küszöböt nem haladja meg.
O-I csoport:	azon terület, ahol a talajközeli ózon koncentrációja meghaladja a cél értéket.
O-II csoport:	azon terület, ahol a talajközeli ózon koncentrációja meghaladja a hosszú távú célként kitűzött koncentráció értéket.

6. táblázat: A légszennyezettségi csoportok adatai[128]

A zóna besorolása alapján a levegőminőség szempontjából legkritikusabb komponensek közé a nitrogén-oxidok (NO_x), a szálló por (PM_{10}), valamint a PM_{10} frakcióhoz kötődő benz(a)pirén (BaP) tartoznak, amelyek esetében a határérték-túllépések előfordulhatnak.

A légszennyezés fő forrásai a közlekedés, a lakossági fűtés – különösen a szilárd tüzelés –, valamint kisebb mértékben az ipari kibocsátások. A szennyezőanyagok koncentrációját jelentősen befolyásolják a meteorológiai viszonyok, különösen a téli időszakban, amikor a kedvezőtlen légköri helyzetek (inverzió, szélcsend) miatt a szennyező anyagok feldúsulhatnak.

A talajközeli ózon koncentrációja a nyári időszakban emelkedhet meg, amely nem közvetlen kibocsátásból származik, hanem fotokémiai reakciók eredményeként alakul ki a nitrogén-oxidok és a szerves vegyületek jelenlétében. Az ózon egészségkárosító hatásai elsősorban a légzőrendszert érintik, és hozzájárulhatnak az allergiás és asztmás tünetek súlyosbodásához.

A szálló por (PM10) és a hozzá kapcsolódó benz(a)pirén különösen a téli időszakban jelent problémát, amely elsősorban a lakossági tüzelési tevékenységhez és a közlekedéshez köthető. A benz(a)pirén rákkeltő hatású vegyület, amely hosszú távon jelentős egészségügyi kockázatot hordoz.

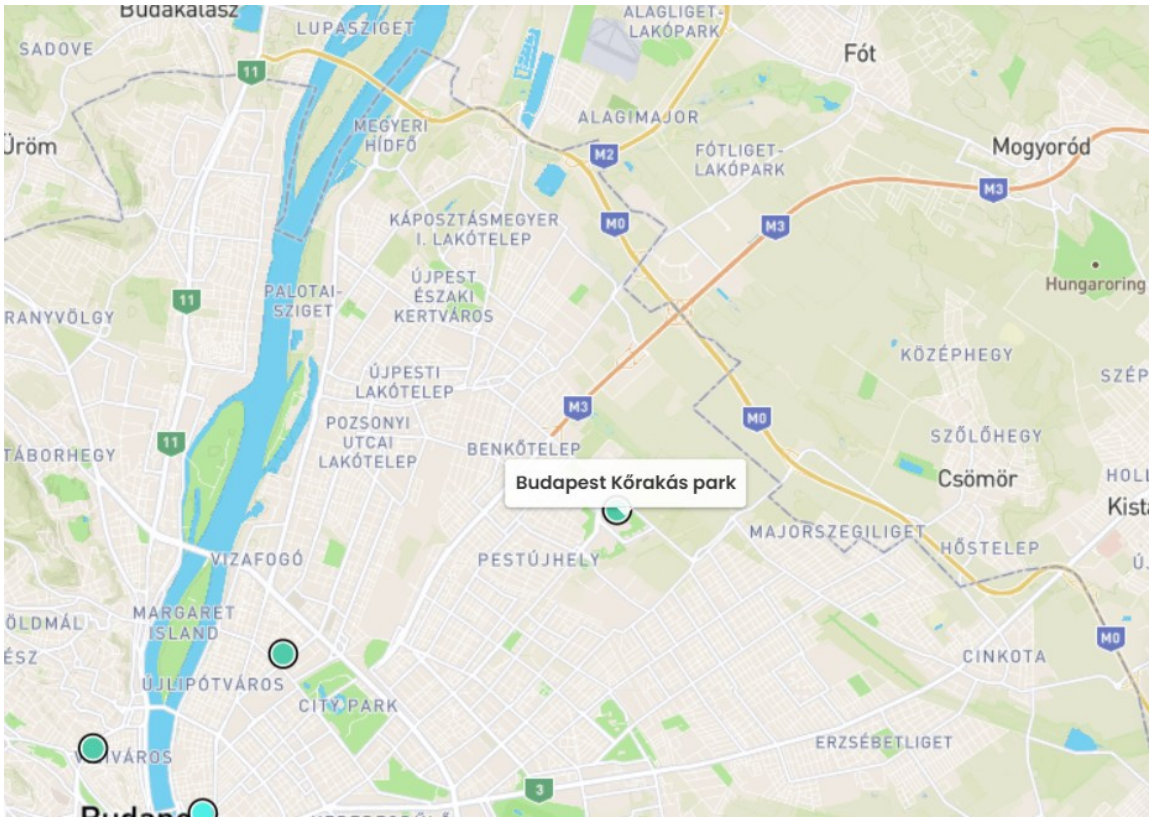
Összességében megállapítható, hogy a levegőminőséget befolyásoló legfontosabb tényezők a közlekedési eredetű kibocsátások, a lakossági fűtés, valamint az időjárási viszonyok, amelyek együttesen határozzák meg a kerület levegőállapotát.

4.7.1. Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat[129]

Hazánkban az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat (OLM) végzi a levegőminőség mérését, értékelését. A teljes hálózat két típusú mérő hálózatból épül fel: az automata- és a manuális hálózatból.

[128] https://njt.hu/jogszabaly/2011-4-20-2Y.10#ME5
[129] Forrás: https://legszennyezettseg.met.hu/levegominoseg/ertekelesek/olm-ertekelesek

A vizsgált területhez legközelebb eső automata mérőállomás a Budapest Kőrakás parkban található.

60. ábra: Budapest Kőrakás park automata mérőállomás elhelyezkedése[130]

A 2024. évi értékelés alapján nitrogén-oxidokra vonatkozóan Budapest levegőminősége a „jó" kategóriába való besorolás alá tartozik.

A NO_2 statisztikai mutatói a manuális (RIV) mérőponttal rendelkező településeken az alábbi táblázatban részletezettek:

Éves átlag	24 órás átlagok alapján								
	maximum	50 perc.	98 perc	99,9 perc	elméleti	adat	adat	hé. átl	hé. átl.
29,8 µg/m³	119,3 µg/m³	27,1 %	70,3%	114,2%	280 db	1595 db	86 %	4 db	1,65 %

7. táblázat: Manuális (RIV) mérőhálózat mutatói[131]

A legközelebbi automata légszennyezettség-mérő állomás Budapest Kőrakás park területén található. A mérőállomás üzemeltetője a HungaroMet Magyar Meteorológiai Szolgáltató Nonprofit Zrt. A mérőállomáson mért paraméterek a következők: NO_2, NOx, SO_2, CO, O_3, PM_{10} és $PM_{2,5}$. A légszennyezettségi értékelés során az egyes légszennyező anyagok koncentrációi alapján a levegő minősítése kiváló, jó, megfelelő, szennyezett vagy erősen szennyezett kategóriába sorolható.

[130] Forrás: OLM adat
[131] Forrás: 2024. évi összesítő értékelés hazánk levegőminőségéről a manuális mérőhálózat adatai alapján

A legutóbbi 2024. évi levegőminőségi értékelésében a fenti mérőponton valamennyi mért komponens esetében a kén-dioxidra és a szén-monoxidra kiváló, a többi mért komponensre jó légszennyezettségi indexet állapítottak meg.[132]

Az egyes komponensekre vonatkozó egészségügyi határértékek ökológiai határértékeit a 4/2011 (I. 14.) VM rendelet tartalmazza, melyeket a különböző számítási módszerek, illetve átlagolási időszakok szerint lehet a határértékekhez hasonlítani. A határértékek különböző időtávokra (órás, napi, éves) kerültek meghatározásra, mivel a rövid idejű magas koncentrációk és a tartós terhelések eltérő egészségügyi hatásokat jelentenek. Ezt az alábbi táblázatban ismertetjük:

Légszennyező anyag	Vesz. fokozat	Egészségügyi határérték (zárójelben a túllépés engedélyezett mennyisége) [µg/m³]						Ökológiai határérték (éves) [µg/m³]
		órás		24 órás		éves		
		H.é.	T.h.	H.é.	T.h.	H.é.	T.h.	
Kén-dioxid	III.	250 (24)	150	125 (3)	-	50*	-	20
Nitrogén-dioxid	II.	100 (18)	50%	85	-	40*	50%	30
Szén-monoxid	II.	10 000	-	5 000**	60%	3 000	-	-
Szálló por (PM_{10})	III.	-	-	50 (35)	50%	40	20%	-
Ólom	I.	-	-	-	-	0,3	100 %	-

8. táblázat: A légszennyezettség különböző határértékeinek adatai (H.é.: határérték, T.h.: tűréshatár)

* Meghatározására alkalmazott mérési program: folyamatos mérés vagy legalább heti egy-egy, véletlenszerűen kiválasztott 24 órás mérés, egyenletesen elosztva az év során; vagy az év során egyenletesen elosztott, legalább 8 héten keresztül végzett mérés

** Napi 8 órás mozgó átlagkoncentrációk maximuma, amelyet az órás átlagok alapján készített 8 órás mozgó átlagértékekből kell kiválasztani. Például bármelyik nap első vizsgálati periódusa a megelőző nap 17 órától az adott nap 1 óráig tart. Bármelyik nap utolsó vizsgálati periódusa az adott napon 16 órától 24 óráig tart.)

A tájékoztatási- és riasztási küszöbértékek a 4/2011 (I.14.) VM rendelet 3. melléklete szerint az alábbiak:

Légszennyező anyag	Átlagolási időszak	Tájékoztatási küszöbérték	Riasztási küszöbérték
		[µg/m³]	
Kén-dioxid	1 óra	**400**	**500** három egymást követő órában vagy 72 órán túl meghaladott 400
Nitrogén-dioxid	1 óra	**350**	**400** három egymást követő órában vagy 72 órán túl meghaladott 350

[132] Forrás: https://legszennyezettseg.met.hu/levegominoseg/ertekelesek/olm-ertekelesek

Légszennyező anyag	Átlagolási időszak	Tájékoztatási küszöbérték	Riasztási küszöbérték
		[µg/m³]	
Szén-monoxid	1 óra	**20 000**	**30 000** három egymást követő órában vagy 72 órán túl meghaladott 20 000
Szálló por (PM_{10})	24 óra	**75**	**100** két egymást követő napon és a meteorológiai előrejelzések szerint a következő napon javulás nem várható
Ózon	1 óra	**180**	**240** három egymást követő órában vagy 72 órán túl meghaladott 180

9. táblázat: Tájékoztatási- és riasztási küszöbértékek

A Budapest Kőrakás parkban található OLM-mérőállomás 2024-ben mért adatait az alábbi táblázatban foglaltuk össze.

Légszennyező anyag	A 2024-ben mért értékek átlaga (µg/m³)	A 2024-ben mért értékek maximuma (µg/m³)	Határérték (µg/m³)	Terhelhetőség (µg/m³)
SO_2 (órás)	3,5	30,3	250	246,5
NO_2 (órás)	19,4	91,5	100	80,6
NO_x (órás)	30,7	398,7	-	-
CO (órás)	587	2309	10000	9413
O_3 (órás)	50,3	186,4	-	-
PM_{10} (24 órás)	22	180	50	28

10. táblázat: A vizsgált területhez legközelebb eső OLM mérőállomás 2024-es eredményei

A mért adatok alapján a levegőminőség összességében kedvezőnek tekinthető, ugyanakkor a szálló por (PM_{10}) és a közlekedési eredetű szennyező anyagok esetében időszakos terhelések továbbra is jelentkeznek.

4.7.2. Légszennyezés

A kerület levegőminőségét alapvetően három fő kibocsátási forrás határozza meg: a közlekedés, a lakossági fűtés, valamint kisebb mértékben a helyi ipari és szolgáltatási tevékenységek.

A közlekedési eredetű légszennyezés Újpesten kiemelt jelentőségű, különösen a nagy forgalmú főutak – így a Váci út, az M0 autóút térsége, valamint a városi gyűjtőutak – mentén. A közúti közlekedésből származó nitrogén-oxidok (NO_x), szálló por (PM_{10}), valamint egyéb légszennyező anyagok folyamatos terhelést jelentenek a környező lakóterületek számára. A forgalmi torlódások és a gyakori megállás–indulás tovább növelik a kibocsátás mértékét.

A lakossági fűtés szintén meghatározó szerepet játszik a légszennyezés alakulásában, különösen a téli időszakban. Bár a kerület jelentős része távhőellátással rendelkezik, egyes területeken továbbra is jelen van az egyedi tüzelés, amely során – különösen nem megfelelő tüzelőanyag használata esetén – jelentős mennyiségű szálló por és rákkeltő anyag, például benz(a)pirén kerül a levegőbe. A kedvezőtlen meteorológiai viszonyok (szélcsend, inverzió) hatására ezek a szennyező anyagok feldúsulhatnak.

Az ipari és szolgáltató tevékenységek kibocsátása a kerületben kisebb mértékű, ugyanakkor lokálisan hozzájárulhat a levegőterheléshez. Ide sorolhatók például a kisebb ipari üzemek, műhelyek, valamint egyes technológiai folyamatokhoz kapcsolódó kibocsátások.

A Környezetvédelmi Program megalapozása során az Önkormányzat megkereste a kerület főbb ipari kibocsátóit annak érdekében, hogy a helyi levegőterhelést befolyásoló üzemi intézkedések és monitoringtevékenységek is beépüljenek az állapotértékelésbe. A beérkezett válaszok alapján megállapítható, hogy a jelentősebb ipari szereplők jellemzően engedélyezett pontforrásokhoz kapcsolódó mérésekkel, technológiai kibocsátáscsökkentő megoldásokkal, valamint rendszeres karbantartási és monitoringtevékenységgel kezelik a levegőtisztaság-védelmi feladataikat.

Az EUROAPI Hungary Kft. tájékoztatása szerint a gyártási folyamatok zárt rendszerben, döntően nitrogén atmoszférában zajlanak, amely alapvető megelőző intézkedés a VOC-emisszió csökkentésére. A véggázok kezelésére kriogén kondenzációs technológia működik, továbbá a szennyvízkezelő létesítmények légterét biofiltereken keresztül vezetik ki. A társaság adatszolgáltatása alapján a VOC-kibocsátás az elmúlt öt évben minden esetben a határérték alatt, annak 5%-a alatt maradt és a telephelyen havi diffúz légszennyezettségi mérések is zajlanak.

Az EURO-METALL Kft. esetében az IPPC engedélyben meghatározott időszakonként pontforrás-emissziós és immissziós vizsgálatok történnek. A társaság 2020-ban P1 pontforrás emissziómérést és immissziós mérést, 2022-ben P1–P8 pontforrás emissziómérést, 2024-ben pedig ismét P1 pontforrás emissziómérést végeztetett. A levegőterhelés csökkentését szolgálja a porleválasztó berendezések rendszeres karbantartása is, amelynek része a napi tisztítás és portalanítás, valamint a porzsákok évente két alkalommal történő cseréje. A társaság tájékoztatása szerint a mérések eredményei határérték alattiak voltak, és a hatóság részére megküldött bejelentések, összefoglaló jelentések elfogadásra kerültek.

A Messer Hungarogáz Kft. adatszolgáltatása alapján a vállalat ipari gázgyártó és palackozó létesítményeinek működését ISO 14001:2015 szabvány szerinti környezetirányítási rendszer támogatja. A vállalatcsoport 2019 óta 36,2%-kal csökkentette kibocsátási intenzitását, és 2030-ra további, összesen 40%-os csökkentési célt tűzött ki.

Az Újpesti Erőmű esetében a levegőtisztaság-védelmi szempontokat az egységes környezethasználati engedélyhez kapcsolódó éves környezetvédelmi beszámolók és felülvizsgálatok rögzítik. Az erőmű kapcsolt villamosenergia-termelő és hőszolgáltató létesítményként működik, elsődleges tüzelőanyaga földgáz, tartalék tüzelőanyagként pedig alacsony kéntartalmú tüzelőolajat alkalmaz. A gázturbinában NO_x-szegény égők működnek, a beszámolók pedig évenként tartalmazzák a légszennyezőanyag-kibocsátási adatok összehasonlítását.

A levegőminőséget befolyásoló tényezők között kiemelendő a másodlagos légszennyező anyagok – különösen a talajközeli ózon – képződése is, amely elsősorban nyári időszakban jelentkezik, és nem közvetlen helyi kibocsátásból származik, hanem regionális léptékű folyamatok eredménye.

Újpesten a légszennyezés fő forrásai tehát a közlekedés és a lakossági fűtés, amelyek hatását az időjárási viszonyok tovább erősíthetik. A levegőminőség javítása érdekében ezért elsősorban ezen területeken szükséges célzott beavatkozásokat tervezni.

Az általános forrásalapú értékelést egy korábbi helyi mérés is alátámasztja. A 2019. évben több ponton végzett műszeres vizsgálatok alapján a kerület levegőminősége összességében kedvezőnek tekinthető, mivel egyik vizsgált komponens esetében sem fordult elő erősen szennyezett kategória.

A nitrogén-dioxid (NO_2) és a szálló por (PM10) esetében a „jó" és „megfelelő" kategóriák domináltak és egyes mérési pontokon rövid idejű határérték-közeli vagy azt meghaladó koncentrációk is előfordultak.

A vizsgálatok megerősítették, hogy a légszennyezés elsődleges forrása a közúti közlekedés, különösen a forgalmas időszakokban, míg a PM_{10} koncentráció alakulásában a regionális hatások is jelentős szerepet játszanak.[133]

A vállalati adatszolgáltatások alapján a helyi ipari kibocsátók szerepe a kerület levegőállapotában elsősorban lokális jelentőségű, ugyanakkor a rendszeres mérések, az engedélyezési előírások teljesítése, a technológiai kibocsátáscsökkentő megoldások és az energiahatékonysági intézkedések hozzájárulnak ahhoz, hogy az ipari eredetű levegőterhelés ellenőrzött keretek között maradjon.

4.7.3. Avar- és kerti hulladékok égetésének szabályozása

Budapest teljes közigazgatási területén – így Újpesten is – az avar és kerti hulladék égetése alapvetően tilos (kizárólag hatóságilag elrendelt esetekben végezhető). A szabályozást Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének a 69/2008. (XII.10.) önkormányzati rendelete (szmogriadóterv) határozza meg, amely egyértelműen rögzíti a zöldhulladék kezelésének módját.

A rendelet alapján az ingatlanhasználók számára az elsődleges megoldás a helyben történő komposztálás, amely környezetvédelmi szempontból a legkedvezőbb hulladékkezelési mód. Amennyiben ez nem megoldható, a zöldhulladékot elkülönítetten kell gyűjteni és a közszolgáltató által biztosított rendszer keretében kell elszállíttatni.

Az avar és kerti hulladék égetése kizárólag kivételes esetben, hatósági elrendelés alapján történhet, egyéb esetben tilos.

A szabályozás ellenére időszakosan továbbra is előfordul illegális kerti hulladékégetés, amely lokálisan jelentős légszennyezést okoz, és közvetlenül rontja a lakosság életminőségét. Az ilyen jellegű kibocsátások különösen a fűtési időszakban jelentenek problémát, amikor a kedvezőtlen meteorológiai viszonyok miatt a szennyező anyagok feldúsulhatnak.

A levegőminőség javítása érdekében ezért kiemelten fontos a lakossági szemléletformálás, a komposztálás ösztönzése, valamint a szabályok betartásának ellenőrzése.

4.7.4. Allergén növények irtása[134]

A települési környezetben – különösen az elhanyagolt, nem megfelelően karbantartott területeken – rendszeresen megjelennek allergén gyomnövények, amelyek közül kiemelt jelentőségű a parlagfű, valamint a fekete üröm. Ezek pollenjei jelentős egészségügyi terhelést okoznak, és hozzájárulnak az allergiás megbetegedések erősödéséhez.

A parlagfű elleni védekezés jogszabályi kötelezettség (*az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről* szóló 2008. évi XLVI. törvény alapján), amely előírja, hogy a földhasználó köteles megakadályozni a növény virágbimbójának kialakulását és ezt az állapotot a vegetációs időszak végéig fenntartani.

[133] Forrás: Újpest levegőminőségének értékelése – Csigó Ernő levegőtisztaságvédelmi szakértő (01-13637)
[134] Forrás: https://ujpest.hu/parlagfu-mentesitessel-kapcsolatos-tajekoztato/

A kötelezettség elmulasztása esetén a hatóság közérdekű védekezést rendel el, amely jellemzően kényszerkaszálás formájában valósul meg. A beavatkozás előzetes értesítés nélkül is elrendelhető, és annak teljes költsége a tulajdonost terheli. A hatósági intézkedést növényvédelmi bírság is kísérheti, amelynek mértéke a fertőzött terület nagyságától függően 15 000 Ft-tól akár 5 000 000 Ft-ig terjedhet.

Újpesten az allergén növények megjelenése elsősorban a külterületi, illetve kevésbé intenzíven hasznosított területeken jellemző, míg a belterületi megjelenés inkább elszórtan, kisebb foltokban fordulhat elő, elsősorban elhanyagolt, beépítetlen ingatlanokon, építési területeken, valamint egyes közlekedési infrastruktúrák mentén.

A kerületben a parlagfű elleni védekezés folyamatos és rendszeres tevékenységként jelenik meg. A belterületen észlelt fertőzések esetében a beavatkozás jellemzően rövid időn – akár néhány napon – belül megtörténik, így a növény tömeges elszaporodása és virágzása megelőzhető. A napi szintű ellenőrzések és fenntartási feladatok célja, hogy a fertőzöttség ne érjen el olyan mértéket, amely hatósági eljárást vagy lakossági panaszokat eredményezhet.

A hatékony védekezés érdekében kiemelt jelentőségű a rendszeres területfenntartás, a hatósági ellenőrzések, valamint a lakossági szemléletformálás, különösen az ingatlantulajdonosok együttműködésének erősítése.

4.7.5. A levegőminőség javítását szolgáló önkormányzati intézkedések

A települési levegőminőség alakulását jelentős mértékben befolyásolja a közlekedési eredetű kibocsátás, az épületek energiafelhasználása, valamint a zöldfelületek aránya és állapota. Ennek megfelelően az Önkormányzat több, egymást kiegészítő intézkedéssel járul hozzá a levegőminőség javításához.

A közlekedési eredetű kibocsátások csökkentése érdekében a kerületben megjelentek az elektromos járművek használatát támogató fejlesztések, így például közterületi elektromos töltőállomások létesítése is megvalósult. Ezek a beruházások hosszú távon hozzájárulnak a helyi légszennyező anyagok kibocsátásának mérsékléséhez.

A zöld infrastruktúra fejlesztése szintén kiemelt szerepet kap a kerületben. Az elmúlt időszakban több önkormányzati intézményben – különösen bölcsődék és óvodák épületeiben – beltéri zöldfalak kerültek kialakításra, amelyek javítják a belső terek környezeti minőségét, hozzájárulnak a kellemesebb intézményi környezet kialakításához, valamint erősítik a környezettudatos szemléletformálást.

A levegőminőség javításában fontos szerepet játszanak a zöldfelületek fenntartására és bővítésére irányuló intézkedések is. A növények és virágos növényállományok telepítése nemcsak a kerület esztétikai értékét növeli, hanem hozzájárul a biodiverzitás megőrzéséhez és a városi környezet ökológiai állapotának javításához is.

A levegőminőség javítását közvetetten támogatják a lakossági környezettudatosságot erősítő programok is, így például a komposztálás és az esővízgyűjtés népszerűsítése. Ezek az intézkedések hozzájárulnak a fenntarthatóbb városi működéshez és a környezeti terhelés mérsékléséhez.

Az önkormányzati intézkedések összességében a kibocsátások csökkentésére, a zöldfelületek fejlesztésére, valamint a környezettudatos szemlélet erősítésére irányulnak, amelyek együttesen járulnak hozzá a kerület levegőminőségének javításához.

4.8. A vizek állapota

A 2000. december 22-én hatályba lépett az Európai Parlament és a Tanács 2000/60/EK irányelve a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról, másnéven a Víz Keretirányelv (a továbbiakban: VKI), az EU víz-politikája. Legfőbb célkitűzése, hogy a tagállamok 2015-ig jó kémiai és ökológiai állapotba hozzák felszíni és felszín alatti vizeiket. Ez alatt nemcsak a vízminőségi paraméterek javítását érti, hanem – többek között – a hidromorfológiai állapot javítását is, mely a korábbiakban mellőzött tervezési és gyakorlati szempont volt. Ennek megfelelően vizsgáljuk a településhez kapcsolódó víztesteket, illetve részletezzük az aktuális Magyarország Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv (VGT3, 2021) vonatkozó adatait, mely már a VKI figyelembevételével készült.

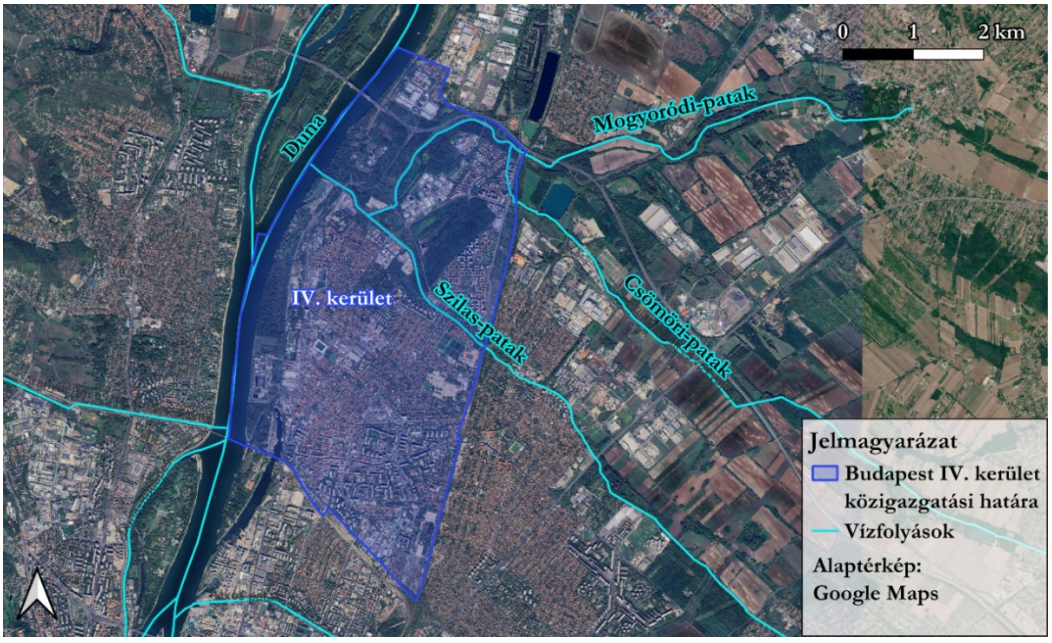
Továbbá *a vízgazdálkodásról* szóló 1995. évi LVII. törvény 4.§ (1) f) pontja a települési önkormányzat feladataként határozza meg a helyi vízrendezést és vízkárelhárítást.

4.8.1. Felszíni vizek[135]

A felszíni és felszín alatti vizek alkotta vízhálózatot, vízrendszert a domborzati, földtani és éghajlati tényezők határozzák meg alapvetően, de befolyásolja a vegetáció és a területhasznosítás mindenkori módja is. Az alábbiakban részletezzük a felszíni víztestek állapotát.

4.8.1.1. Vízfolyások

A IV. kerületet érintő vízfolyások a Duna, valamint a Csömöri-patak, Mogyoródi-patak és Szilas-patak. A kerület vízfolyásait az alábbi ábrán mutatjuk be.

61. ábra: Budapest IV. kerület közigazgatási határa[136]

Duna

[135] Magyarország Vízgyűjtő-gazdálkodási Terve 2021, https://www.vizugy.hu/index.php?module=content&programelemid=10, https://vizeink.hu/wp-content/uploads/2020/12/VGT_Vitaanyag_1222.pdf

[136] Forrás: https://vizeink.hu/vizgyujto-gazdalkodasi-terv-2019-2021/vgt3-elfogadott/, az ábra a QGIS 3.40.10 verzió segítségével készült.

A Duna a maga 2860 km-es hosszával Európa második leghosszabb folyója. Németországban, a Fekete-erdőben két kis forrásból ered és szerteágazó torkolattal ömlik a Fekete tengerbe.

Magyarországi szakasza 417 km, és Magyarország teljes területe a vízgyűjtőjéhez tartozik. Teljes magyarországi esése 26 méter, ami kilométerenként átlagosan 6 cm. Jellemző teljes vízhozama Budapestnél kisvízi időszakban 600, középvízkor 2300, nagyvízkor 8000-10000 m^3/s. Háromszáz mellékfolyója közül 30 hajózható. Legnagyobb mellékfolyója a Tisza.

A Duna magyarországi szakaszán két szabályos árvize van, az Alpokban lehulló csapadék és a hóolvadás következtében a tavaszi jeges árvíz (március) és a nyár eleji csapadék maximuma okozta kora nyári zöldár.

Szilas-patak[137]

A Szilas-patak a Gödöllői-dombságban két forrásból ered, a Kerepestől nyugatra található Látóhegy forrásból és Kerepestől délkeletre álló Hüdői-hegy lábánál fakadó forrásból, majd a Szentendrei-sziget déli nyúlványával szemben a Hadi kikötőtől északra torkollik a Dunába. A patak három települést (Kerepes, Kistarcsa, Nagytarcsa) és Budapest három kerületét (XVI., XV., IV. kerületeket) érinti.

A Szilas-patak Cinkotánál lép a főváros területére, ahol az 1970-es években a patak felduzzasztásával létrehozták a Szilas-pataki árvízvédelmi tározót, közismert nevén a Naplás-tavat. Az 1963-as árvíz után a patak számos szakaszát betonmederbe terelték árvízvédelmi és vízelvezetési szempontok miatt. Azóta a patak városi szakaszainak jelentős része mesterséges mederben, szabályozott formában fut, amely csökkenti ökológiai teljesítőképességét és értékét. A Szilas-patak egészen Rákospalotáig természetes élőhely, Újpest határától a dunai torkolatig betonozott a meder.

62. ábra: A Szilas-patak medre a Megyeri útnál[138]

[137] Forrás: https://bpmuhely.hu/storage/app/uploads/public/69c/2a8/045/69c2a80450e28584816028.pdf
[138] Forrás: Saját fotó

Az utóbbi évek aszályos időszakai miatt a patak forrásvidéke teljesen kiszárad Szilasliget és Kerepes között, és csak a Kerepes előtti forráslápok vize tölti meg a patakmedret.

Vízgyűjtő területe 85 km², vízhozama Nagytarcsa területén 0,14 – 0,16 m³/s. A IV. kerületben mellékága a Mogyoródi-patak, amelybe a Csömöri-patak is torkollik.

Mogyoródi-patak

A csíkvölgyi forrásból eredő Mogyoródi-patak Újpesten folyik a Szilas-patakba, három települést (Mogyoród, Fót, Dunakeszi) és két budapesti kerületet (XV., IV. kerületet) érint.

63. ábra: A Mogyoródi-patak medre[139]

Csömöri-patak

A Csömöri-patak 200 méter körüli magasságban ered a Kistarcsa–Kerepes–Csömör hármas határától délre, 14 km-t megtéve Káposztásmegyeren egyesül a Mogyoródi-patakkal. A két patak nem sokkal később együtt torkollik bele a Szilas-patakba, majd néhány száz méteres együtt folyás után érik el a Dunát.

A Csömöri-patak vízgyűjtő területe mintegy 34 km², vízjárását jelentősen befolyásolják az intenzív csapadékesemények és a beépített városi területekről érkező lefolyások.

A főváros területén átfolyó kisvízfolyások karbantartását, medertisztítását, zöldfelületi karbantartását a Fővárosi Önkormányzat megbízásából a Fővárosi Csatornázási Művek Zrt. (a továbbiakban: FCSM Zrt.) végzi. Az FCSM Zrt. a Szilas-patak (Szilas-patak Budapest határa, Szilas-patak középső szakasza, Szilas-patak dunai torkolata) és a Mogyoródi-patak (Mogyoródi-patak – Szilas-patak torkolat) több pontján rendszeresen vizsgálja a vízfolyások vízminőségének állapotát.

A 2022-ben elfogadott VGT3 alapján a kerületet érintő vízfolyások vízminőségi állapota az alábbi táblázat szerint jellemezhető. A VGT3 a Szilas-patakot és mellékágait (Mogyoródi-patak, Csömöri-patak) egy víztestként kezeli, így a Szilas-patak vízgyűjtőjének állapotát összességében értékeli a terv.

[139] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata fotója

A víztest állapota	Duna-Budapest	Szilas-patak és vízgyűjtője
A víztest kategóriája	Erősen módosított	Erősen módosított
Biológiai elemek szerint	Jó	Rossz
Fizikai-kémiai elemek szerint	Jó	Gyenge
Specifikus szennyezők szerint	Nem Jó	Nem Jó
Hidromorfológiai elemek szerint	Mérsékelt	Mérsékelt
Ökológiai minősítés	Mérsékelt	Rossz
Ökológiai célkitűzés	A jó potenciál elérendő	A jó potenciál elérendő
A célkitűzés teljesítésének éve	2027	2027

11. táblázat: Budapest IV. kerületet érintő vízfolyások vízminőségi állapota[140]

A fenti táblázat alapján láthatjuk, hogy a területet érintő vízfolyások vízminőségének fejlesztése kiemelten fontos. Ezeket a mutatókat a vízfolyások mentén létesült és létesülő ipari egységek, és mezőgazdasági területek befolyásolják, így távlati cél lehet olyan tevékenységek előnyben részesítése, melyek a felszíni vízbázisokra környezetvédelmi szempontból csekély hatással bírnak, vagy egyáltalán nem befolyásolják.

A Kormányhivatal a Duna vízminőségét jelenleg két mintavételi helyen (az újpesti szakaszon, a nagytétényi sodorvonalban) méri. A Duna vízminősége – a 2019 és 2024 közötti időszakot vizsgálva – néhány paramétertől eltekintve megfelel a jogszabályban előírt határértékeknek. A legnagyobb problémát az jelenti, hogy a 2020-2024 közötti mérések során a Duna biológiai úton lebontható szervesanyag-tartalma (biokémiai oxigénigény) és az utóbbi években az oxigénfogyasztás (KOI_d) a határérték fölött volt. [141]

A fővárosi kisvízfolyások jelentős része már nem természetes állapotú, erősen módosított, mivel a vízrendezési célú beavatkozások háttérbe szorították az ökológiai szempontokat. Az elmúlt évtizedekben több fővárosi vízfolyás revitalizációjának igénye is előtérbe került, a környezeti állapotuk javítása érdekében.

Az Önkormányzat számára kiemelten fontos a kerületen átfolyó patakok revitalizációja, a vízfolyások környezetének „élővé tétele". Az FCSM Zrt.-vel, mint a vízfolyások fenntartójával egyeztetve, a patakmederben lévő növényzet kaszálását, a természetes növényállomány fenntartása céljából, csökkentett intenzitással végzik. Az Önkormányzat távlati tervei között szerepel a vízfolyások mederrendezése, ideértve a patakok betonmedrének felbontását és bizonyos szakaszokon a meder kiszélesítését. Ezek a tervek azonban csak a Fővárosi Önkormányzat, illetve az FCSM Zrt. együttműködésével valósíthatóak meg. A patakrevitalizáció hozzájárulna a vízfolyások ökológiai egyensúlyának helyreállításához, növelné a szennyezőanyag-lebontó képességük javítását, amely a vízminőség javulását is elősegítené.

[140] Magyarország Vízgyűjtő-gazdálkodási Terve 2021, 6. melléklet
[141] Forrás: Budapest környezeti állapotértékelése 2025

4.8.1.2. Árvízvédelem

A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet meghatározása szerint Budapest IV. kerülete a „A" kategóriába esik, mely az erősen veszélyeztetett kategóriába tartozik. Az erősen veszélyeztetett kategória, ha a település a hullámtéren lakóingatlannal rendelkezik, illetőleg, amelyet a védmű nélküli folyók és egyéb vízfolyások mederből kilépő árvize szabadon elönthet.

Budapesten az operatív árvízvédelmi feladatokat – a Fővárosi Önkormányzat megbízásából – az FCSM Zrt. látja el. Az árvízi védművek és műtárgyak korszerűsítése, megerősítése, pótlása a Fővárosi Önkormányzat feladata.

Az elsőrendű védvonalak Budapesten négy kategóriába sorolhatók: árvízvédelmi töltés, árvízvédelmi fal, magaspart és mobilgát. A 2002-ben, 2006-ban, 2010-ben, 2013-ban és 2024-ben levonult rendkívüli árhullámok idején szerzett tapasztalatok alapján a védművek több szakaszon magasséghiányosak, keresztmetszet-hiányosak, illetve sok helyen felújításra szorulnak.

A kerületet érintő árvízvédelmi beruházások az elmúlt évek legfontosabb fővárosi fejlesztései közé tartoznak. A 35. számú védvonalszakasz kivitelezése befejeződött, amely során a Váci úti Megyeri Csárdától dél felé húzódó szakaszon korszerűsítették a földgátat és kiépítették a támfalat úgy, hogy az csak minimálisan érintette a Palotai-sziget fővárosi helyi védettség alatt álló ártéri erdőjét. A földgát tetején fenntartási út épült, amely egyúttal az EuroVelo 6 nemzetközi kerékpárút része lesz.

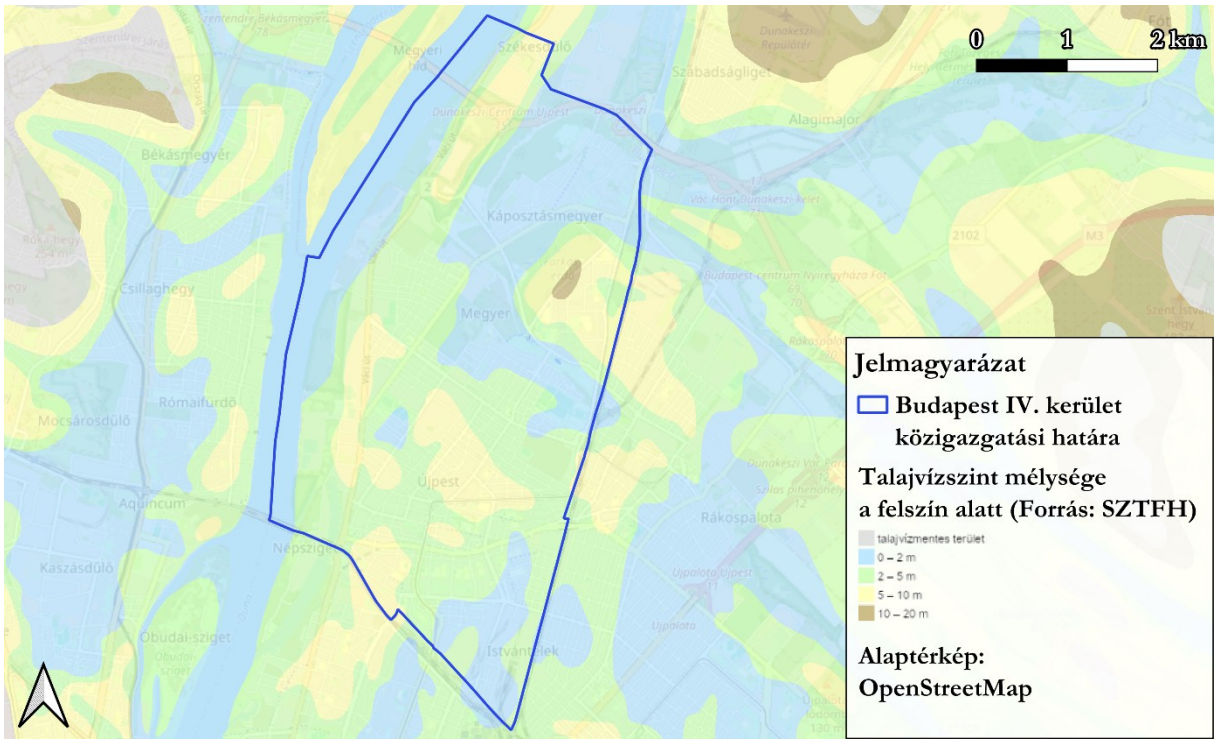
Hátra van még három további szakasz megerősítése: a 101-es szakaszon az Észak-pesti Szennyvíztisztító Telep körüli töltést kell magasítani, vasbeton szerkezetekkel megerősíteni, és a későbbiekben kezelőút is épül rajta. A 37-es szakaszon mobilgátas megoldással biztosítják majd a megfelelő védelmi szintet, míg a 38-as szakaszon háromféle műszaki változatot is előkészítettek a jogszabályi magasság eléréséhez, ezek kombinációban kerülnek alkalmazásra a terepviszonyoktól függően. Azonban meg kell említeni, hogy a kivitelezési munkálatokra jelenleg nincs elérhető forrás.

4.8.2. Felszín alatti vizek

4.8.2.1. Budapest IV. kerület vízháztartása

Budapest IV. kerület vízháztartását a fent részletezett víztestek befolyásolják, elsősorban a Duna. A folyó vízgyűjtő területéhez egész Magyarország hozzá tartozik, így a vízháztartást az évi csapadék és annak eloszlása nagyban befolyásolja, valamint a terület geológiai állapota, jellegzetességei, mind minőségi, mind mennyiségi szempontból.

A talajvíz szintjét befolyásolja a domborzat, valamint a felszíni víztestek. Az alábbi ábrán látható, hogy a Dunához közelebb eső, valamint alacsonyabban fekvő területeken magasabb a talajvíz szintje, míg a távolabb eső területeken többnyire alacsonyabb.

64. ábra: Budapest IV. kerület közigazgatási területének talajvíztérképe[142]

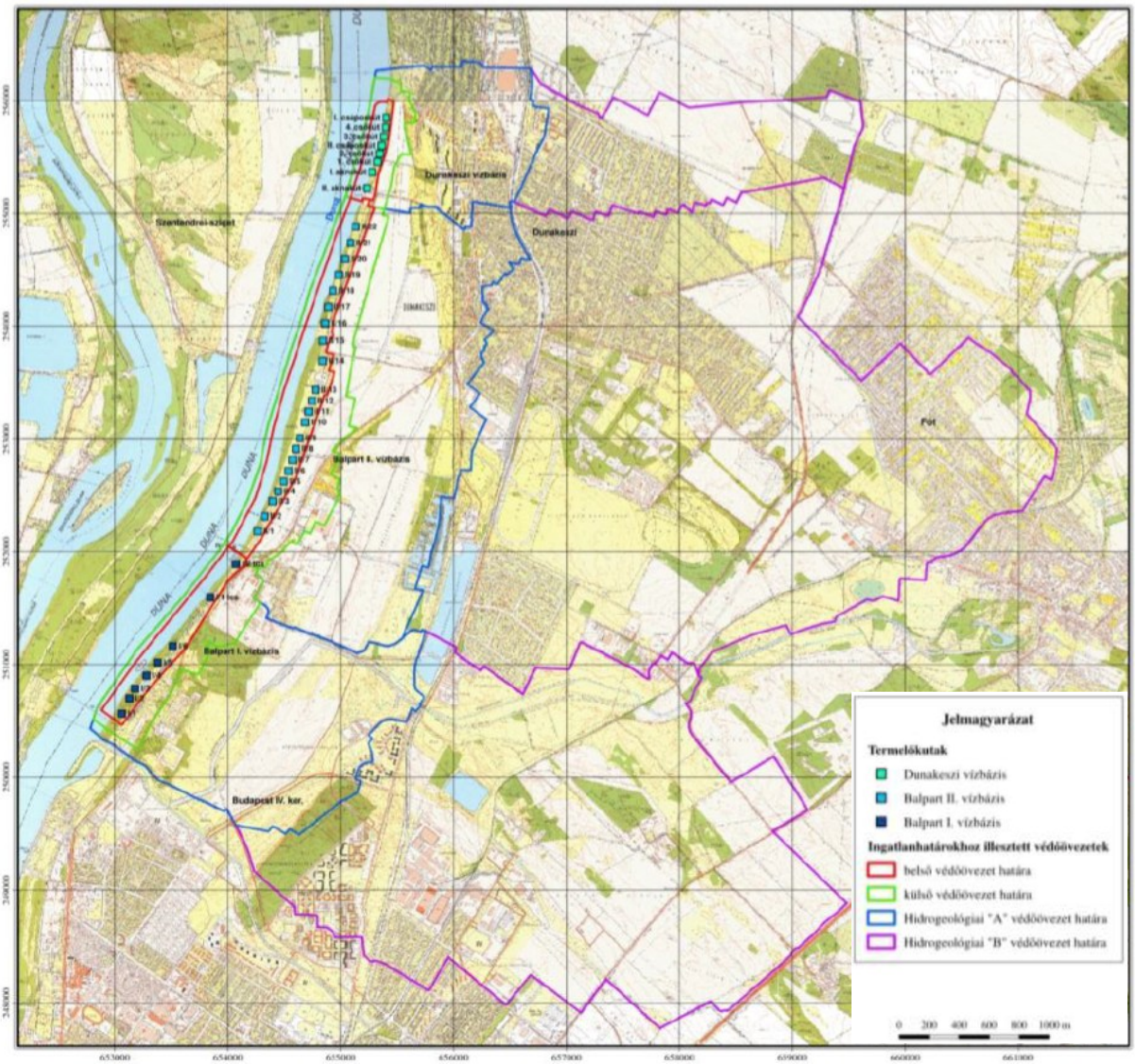
4.8.2.2. Budapest IV. kerület vízbázisa[143]

A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet alapján Budapest IV. kerülete a felszín alatti víz állapota szempontjából fokozottan érzékeny területnek számít, valamint kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi területen helyezkedik el.

A főváros vízellátását a Duna-part mentén telepített vízkivételi művek – jellemzően parti szűrésű kutak – biztosítják. Az ivóvíztermelő kutakat – a szennyeződés adott víztermelő helyig való elérési ideje alapján – négy védelmi kategóriájú védőövezet határolja.

A IV. kerületet érintik a Fővárosi Vízművek Zrt. üzemeltetésében lévő Balpart I-II. ivóvízbázis védőterületei, amelyek az alábbi ábrán láthatóak.

[142] https://map.hugeo.hu/tvz/, az ábra a QGIS 3.40.10 verzió segítségével készült.
[143] Forrás: Fővárosi Vízművek Zrt.

65. ábra: A Fővárosi Vízmávek Zrt. Balpart I. és II. vízműtelepeinek, valamint a DMRV Zrt. DBRVR Dunakeszi vízbázisainak védőterülete topográfiai térképen ábrázolva[144]

A vízbázis védőövezeteknek négy típusát különböztethetjük meg:

- Az ivóvíztermelő kutak közvetlen környezete **a belső védőövezet.** Erről a területről egy esetleges szennyeződés nagyon rövid időn belül eljuthatna az ivóvíztermelő kutakhoz, ezért ezt kell a legfokozottabban védeni. Ezen a területen csak a vízkivétel létesítményei és olyan más létesítmények helyezhetők el, melyek a vízellátó rendszer üzemi céljait szolgálják.
- A kutakhoz még mindig közel, de a belső védőövezeten kívül eső úgynevezett **külső védőövezetre** szintén szigorú előírások vonatkoznak, de a víztermeléshez kapcsolódó tevékenységeken kívül már bizonyos további tevékenységek is engedélyezettek.
- A kutaktól még tovább távolodva, a következő övezetre, az úgynevezett *hidrogeológiai „A" és hidrogeológiai „B"* védőövezetre már kevésbé szigorú szabályok érvényesek, de itt is figyelembe kell venni a vízbázis-védőterületekre vonatkozó előírásokat.

[144]Forrás: Fővárosi Vízművek Zrt.

A fentiekből is látszik, hogy nagyon fontos szempont, hogy a kijelölt vízbázisok területén nem minden típusú tevékenységet lehet végezni. Ennek megfelelően a védőterületekre és védőidomok övezeteire vonatkozóan korlátozások kerültek megfogalmazásra. Tárgyi korlátozásokat *a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízilétesítmények védelméről* szóló 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet 5. számú melléklete tartalmazza. Ezen belül konkrétan fel vannak tűntetve, hogy mely tevékenységek végezhetőek a különböző vízvédelmi kategóriákon belül és melyek egyáltalán nem.

Ezen felül a védőterületeket érintő, tervezett fejlesztések során a Balpart I-II. ivóvízbázis védőterületeit kijelölő (FKI-KHO:4210-12/2016. és FKI-KHO:35100-18413/2021.ált. ügyiratszámú) határozatokban foglaltakat kell betartani.

2021-ben az ivóvízbázis védőterületekre vonatkozóan a vízügyi hatóság megújította (a korábbi FKI-KHO:4210-12/2016. számon kiadott) védőterület kijelölő határozatát (35100/18413-14/2021.ált.), de ez a vízbázis védőterületek (belső, külső, hidrogeológiai védőövezetek) kiterjedésében nem jelentett változást. A vízbázis belső, külső és hidrogeológiai „A" védőövezetein jelentős építési korlátozások vannak érvényben, azonban a külső és hidrogeológiai „A" védőövezetekre is kiterjedően beépítések indultak meg.

Budapest IV. kerületének északi részén 8 ivóvíztermelő kút található. A Balpart I. vízbázishoz tartozó 1-es és 2-es törpecsáposkutak üzemelnek, hálózatra termelnek. A Balpart I-es vízbázis 6 szifonált termelőkútját tartós tartalékként tartják számon. A kútgépház üzemkészségének fenntartása érdekében a kútsort időnként ürítőre termeltetik.

A termeléshez kapcsolódó monitoring tevékenységhez összesen mintegy 17 darab monitoring kút található a területen, melyekből jelenleg hét figyelőkutat mintáznak rendszeresen.

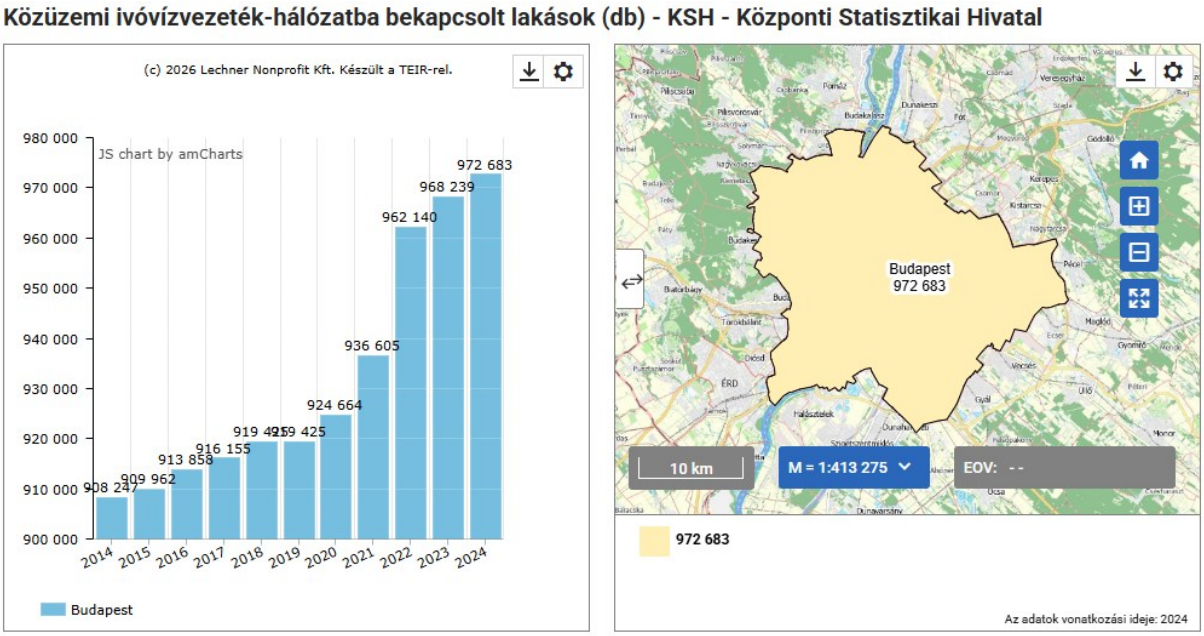
Az ivóvíztermeléshez szorosan kapcsolódóan három gravitációs ivóvízcsatorna is üzemel a területen a Duna vonalában, melyek kiemelt szerepet töltenek be az ivóvízszolgáltatásban.

4.8.2.3. Budapest IV. kerület ivóvíz ellátása[145]

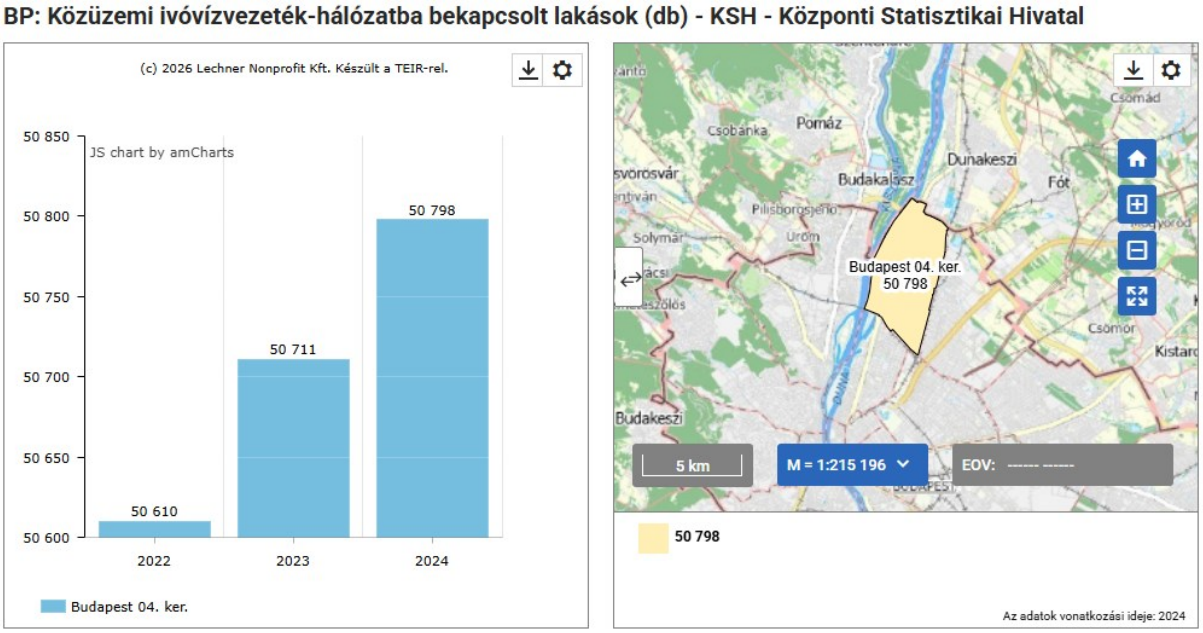
Budapest város ivóvízellátását az 1868-ban alapított Fővárosi Vízművek Zrt. (székhely: 1138 Budapest, Váci út 182.) biztosítja. A közműrendszeren a hibaelhárítás és karbantartás folyamatosan és tervszerűen történik.

A fővárost és agglomerációját közel 5400 kilométer hosszan húzódó vezetékrendszer hálózza be. A Szentendrei-szigeten található, Európa egyik legnagyobb, egy helyre koncentrált parti szűrésű ivóvízkészletének hasznosításával Budapest ivóvízellátása teljes egészében azokra a parti szűrésű horizontális, cső- és csápos kutakra épül, amelyek kivitelezésében és karbantartásában a társaság leányvállalata, a DUNA-KÚT Kft. tölt be meghatározó szerepet. A Szentendrei-sziget mellett további három víznyerő területen összesen 760 kút biztosítja a főváros és az agglomeráció vízellátását, melyek naponta több mint 1 millió köbméter ivóvíz kitermelését teszik lehetővé. Az ivóvíztermelő- és ellátó rendszer teljes egészében automatizált.

[145] Forrás: Fővárosi Vízművek Zrt.

66. ábra: Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma Budapesten[146]

67. ábra: Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma a IV. kerületben[147]

Budapesten és a IV. kerületben 2024-re egyaránt 99,9 %-os volt a vezetékes ivóvízzel ellátott lakások aránya, azaz majdnem teljes a háztartások ellátottsága fővárosi és kerületi szinten is.

Budapest IV. kerületében az elmúlt években az alábbiak szerint alakult az értékesített ivóvíz mennyisége.

[146] Forrás: https://www.oeny.hu/oeny/teir/#/, TEIR lekérdezés
[147] Forrás: https://www.oeny.hu/oeny/teir/#/, TEIR lekérdezés

IV. kerület értékesített m3 / év	
2021	6 207 954
2022	6 054 215
2023	5 803 931
2024	5 848 937

12. táblázat: Budapest IV. kerületében értékesített ivóvíz mennyisége 2021 és 2024 között[148]

A fővárosban szolgáltatott ivóvízre vonatkozó, a különböző kerületek fogyasztói csapjain mért átlagos ivóvíz minőségi adatokat a Fővárosi Vízművek Zrt. a honlapján rendszeresen közzéteszi. Általánosságban elmondható, hogy a Fővárosi Vízművek Zrt. által szolgáltatott ivóvíz megfelelő minőségű, a mért paraméterek nem lépik túl *az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről* szóló 5/2023. (I. 12.) Korm. rendeletben foglalt határértékeket.

A kerületben jelenleg 110 db közterületi ivókút (99 db Önkormányzati tulajdonú, 9 db a Fővárosi Vízművek Zrt. tulajdonában lévő, 2 db a Metrodom Panoráma Lakópark tulajdonában lévő), 14 db ebitató és 12 db párakapu üzemel.

A IV. kerületben négy db, az Önkormányzat által fúratott kút található a Semsey Aladár Parknál, a Szilas Parkban, a Tulipánkertben, valamint az Ugró Gyula Parkban, amelyek mind öntözővíz kitermelésre szolgálnak.

A kerületi ivóvíz hálózaton az alábbi fejlesztésekre került sor az utóbbi években:

- 2022: Ady Endre utca (Reviczky utca - Julianus barát utca, D110 KPE) 288 m ivóvízvezeték rekonstrukciója,
- 2022: Janda Vilmos utca (Baross utca - Csömödér utca, D110 KPE) 400 m ivóvízvezeték rekonstrukciója.

A Fővárosi Vízművek Zrt. az ivóvízellátás biztonsága érdekében a Gördülő Fejlesztési Terve (GFT) alapján az alábbi beruházásokat tervezi Budapest IV. kerületét érintően középtávon:

- Nagy átmérőjű termelési zárak cseréje
- 1 db csáposkút felújítása Balparti vízbázison
- Balparti kutak vízadó képességének rekondicionálása
- Balparti ikercsatornán a szellőzők magasítása árvízvédelmi üzemeltetési szempontok miatt
- Szilas-patakon átvezető DN100-150 csőhidak felújítása
- Perényi Zs. u. ivóvízvezeték rekonstrukciója
- Reviczky u. ivóvízvezeték rekonstrukciója
- Öntöttvas hálózat fejlesztés több utcát érintően
- PVC hálózat fejlesztés több utcát érintően
- Azbesztcement hálózat cseréje (korszerűbb anyagra) több utcát érintően
- Bekötővezetékek ivóvízminőség javítás céljából történő fejlesztése

A Fővárosi Vízművek Zrt. a IV. kerületben 195 km ivóvízvezeték hálózatot üzemeltet, melynek

- 31%-a főnyomó vagy gerincvezeték (DN300-1600 mm átmérő között),
- 69%-a elosztóvezeték (DN40-250 mm átmérőjűek).

[148] Forrás: Fővárosi Vízművek Zrt.

Az ivóvízvezeték hálózat 29%-a már modern csőanyagú gömbgrafitos öntöttvas vagy KPE (kemény polietilén) anyagú, a 71%-a elavult csőanyagból épült, mint acél, öntöttvas, azbesztcement, PVC, vagy Sentab (előfeszített vasbeton).

Az ivóvízvezeték hálózat mintegy 36%-a elérte a műszakilag várható élettartamát, ami a különböző csőanyagoknál a szakirodalom és műszaki katalógusok alapján eltérő (öntöttvas vezeték hálózat 100 év, azbesztcement 60 év, PVC és Sentab 50 év, acél 40 év, KPE 50 év, gömbgrafitos öntöttvas 90 év).

A Fővárosi Vízművek Zrt. hosszú távú felújítási stratégiájában 15 éves időtávlatban, a IV. kerület vonatkozásában mintegy 9,1 km nagyátmérőjű DN1000-1200 mm átmérőjű öntöttvas és Sentab anyagú főnyomóvezeték, 7,7 km lakótelepi DN200-300 mm átmérőjű PVC vezeték és mintegy 14,5 km azbesztcement és öntöttvas anyagú (DN40-DN100 mm átmérőjű), a műszakilag várható élettartamát elért vagy 10 éven belül azt elérő elosztóvezeték hálózat felújítása van előirányozva.

A jelenleg rendelkezésre álló források mellett a 2027-2035 közötti időszakban a Gördülő Fejlesztési terv Felújítási Tervrészében nevesítetten az alábbi útszakaszok alatt húzódó vezetékek vannak beütemezve, mintegy 2,7 km hosszban (1,3 km főnyomóvezeték, 1,4 km elosztóvezeték):

- Perényi Zs. u. ivóvízvezeték rekonstrukció Váci út - Baross u. között,
- Dugonics u. - Pozsonyi utcák (Dugonics u. 42. - Pozsonyi u. 2b) ivóvízvezeték rekonstrukció,
- Reviczky u. ivóvízvezeték rekonstrukció Megyeri út- Baross u. között,
- Tungsram u. - Tábor u. (Erdősor út - Úttörő köz) ivóvízvezeték rekonstrukció.

4.8.3. Csapadékvíz gazdálkodás

A vizes élőhelyek rendkívül fontos szerepet játszanak a globális ökoszisztémában, ezen élőhelyeken a legmagasabb a biodiverzitás a tapasztalatok szerint. Nem szabad elhanyagolnunk a klímaváltozás hatását sem, mely szintén a csökkenő édesvízkészletek felé mutat globális értelemben. A problémát tovább fokozza az a tény, hogy nem hullik elegendő mennyiségű csapadék. Az ország nagy részére igaz, hogy minden évben kevesebb csapadék hullik, mint amennyi el tudna párologni, ha lenne elég víz.

Hiába gondoljuk azt, hogy Magyarország vízben gazdag ország, mely soha el nem apadó vízkészletekkel rendelkezik, ez téves gondolkodás. Az elmúlt 150 év vízrendezési gyakorlata – a lecsapolás és a vízelvezetés – jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy hazánk fokozatosan elveszítette természetes vízgazdagságát. Ma már kijelenthető, hogy hazánk vízmérlege negatív: a folyóink által behozott vízmennyiség 98 km^3/év, amíg a kiáramló víz mennyisége eléri a 105 km^3/évet. A hazai keletkezésű vízkészlet 7,1 km^3/év, melyből a felszíni lefolyás évente 4,2 km^3-t juttat nagy folyóinkba, így a felszín alatti vizek természetes utánpótlása mindössze 2,9 km^3/évet jelent. Ezek alapján nem meglepő, hogy nagy folyóinknál jelentős vízhozamcsökkenést tapasztalunk: ez a Dunánál 10%, a Tiszán pedig 30%-os visszaesést jelent. A kis vízfolyások ökológiai állapota pedig többnyire csak mérsékelt vagy gyenge, állóvizeinkben pedig gyakoriak az eutrofizációs és vízmennyiségi problémák is. A felszín alatti vizek mennyiségi romlása – különösen a Duna-Tisza közi homokhátságon és a Nyírségben – jelentősen sürgeti a vízvisszatartásra való törekvést és a szemléletváltást a vízgazdálkodás tekintetében.

A HungaroMet adatai alapján a Kárpát-medencében a csapadék mennyisége nem változik jelentős mértékben, viszont az eloszlás számottevően módosul, továbbá az éves középhőmérséklet is emelkedik. Ezek együttes hatására tapasztaljuk a nagy csapadékú napok számának növekedését, miközben a csapadékos napok száma csökken. A havas időszakok hiánya főként az aszályos időszakok során érzékelhető, a magasabb hőmérséklet okozta párolgás pedig a talaj nedvességtartalmára és a

felszín alatti vizek utánpótlódására van negatív hatással, különösen a Duna-Tisza közi hátságban és a Nyírségben. A csökkenő utánpótlás magában hordozza a szennyező anyagok koncentrációjának növekedését, különösen a nitrát, peszticidek és egyéb mikroszennyezők tekintetében.

A paradigmaváltás szerencsére már eljutott oda, hogy a vizet akkor kell megtartani, amikor vízbőség van, így ez víztartalékként szolgálhat a későbbiekben. Létrejöttek a felszíni természetalapú vízmegtartási módszerek, melyek az árterek és folyóvízi környezetek részleges visszaállítására és a víz csatornákon keresztüli tájba juttatására fókuszálnak. A természetalapú projektek már megjelentek hazai pilot programokban, miközben egyre nagyobb hangsúlyt kap az esővíz és a szürkevíz helyben tartása, valamint a víztakarékosság gyakorlati alkalmazása.[149]

A IV. kerület nagy részén egyesített rendszerű csatornahálózat üzemel. A csapadékvíz elvezetése majdnem mindenhol megoldott, azonban Székesdűlőn a mai napig nem épült ki megfelelő csapadékvíz-elvezetés. A városrész alacsony fekvése sem kedvező, mivel nagyobb esőzések alkalmával gyakoriak az elöntések a területen. Tovább nehezíti a helyzetet, hogy mivel Székesdűlő a vízbázis hidrogeológiai „A" védőövezetén helyezkedik el, a területen tervezett utak burkolatán keletkező csapadékvíz elvezetésére a felszíni folyókák alkalmazása nem lehetséges, ezért az Önkormányzat zárt csapadékvízelvezető hálózat megvalósítását tervezi. A csapadékvíz hálózat több ütemben megvalósítható lenne a befogadó Mogyoródi-patak irányából, ahová egy megtervezett átemelő mű segítségével kerülne az összegyűjtött víz. Az Önkormányzat a szükséges engedélyek, jogok és hozzájárulások megszerzésével, a tervek – közműkezelői elvárásokból eredő – folyamatos aktualizálásával biztosítani kívánja – szerencsés esetben pályázati forrásból – az, akár több ütemben történő megvalósítás lehetőségét, illetve a beruházás első ütemének megkezdését.[150]

Az elválasztott rendszerű csapadékvíz csatornák befogadói többnyire a kerületben folyó patakok, Káposztásmegyeren pedig egy puffer záportározó is kiépült, főként az ipari park területéről származó csapadékvíz befogadására. A FCSM Zrt. rendelkezésére álló információk alapján a társaság ~ 47 km csapadékvízelvezető hálózatot tart nyilván a kerületben.

Az alábbiakban felsorolt területeken található csapadékvíz elvezetést biztosító hálózatok hidraulikailag túlterheltek, amely nem kizárólag az extrém csapadékesemények esetén következik be. Részbeni oka a nagyaranyú burkolt felületek miatt megnövekedett lefolyó vízmennyiség (hálózati terhelés).

- Galopp utca környezete
- Homoktövis utca környezete
- Székesdűlő sor környezete
- Reviczky utca környezete
- Lázár Vilmos utca környezete
- Berlini utca környezete

A fentiekben felsorolt területeken szükséges a burkolt felületek arányának lehetőség szerinti csökkentése, az összegyűlő víz volumenének csökkentése érdekében.

A burkolt felületeken sok esetben problémát jelent az ingatlanok szabálytalan, nem megfelelően kialakított csapadékvízelvezető rendszere, amely nem telken belül tárolja, illetve szikkasztja el a csapadékot, hanem kivezeti a burkolt felületekre.

[149] Forrás: http://korkorosgazdasag.hu/tudtad-e/az-elteto-viz-vizes-elohelyek-es-megorzesuk/, https://vizmegtartomegoldasok.bm.hu/hu/aktualitasok/szarazodo_magyarorszag
[150] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzatának gazdasági programja 2025-2029.

Nagyobb intenzitású csapadékesemények során rendszeres bejelentések érkeznek az FCSM Zrt.-hez a IV. és XV. kerület határán található fóti úti aluljáró vízelvezetése kapcsán. Funkcióját tekintve egy MÁV vasúti pálya kereszteződésében lévő aluljáró, amely a környező területekhez képest mintegy 3-4 méterrel mélyebben helyezkedik el. Extrém zápor idején az elavult, nem megfelelően karbantartott csapadékvíz elvezető csatorna nem képes elvezetni a lehullott nagy mennyiségű csapadékvizet. Azonban sok esetben problémát jelent, hogy nem csak az elavult, hanem az újabb építésű csatornák sem képesek elvezetni a hirtelen, nagy mennyiségben lezúduló csapadékmennyiséget.

Szintén szükséges a meglévő gravitációs hálózat kapacitásának felülvizsgálata.

Az alábbiakban felsorolt területeken hidraulikai javításra irányuló feladatok elvégzése szükséges:

- Baross utca Gárdy Jenő u. – Báthory u. között
- Eötvös József utca Mikes Kelemen u. – Bajza József u. között
- Kiss Ernő utca Görgey Artúr u. – Szent László tér között
- Tímár utca Váci u. – Duna sor között
- Vécsey Károly utca Nádor u. – Bólyai Farkas u. között[151]

Az Önkormányzat kiemelt feladatként kezeli a csapadékvíz helyben történő visszatartását és hasznosítását. E törekvést szolgálják a kerület zöldfelületi arányának fenntartását és növelését célzó megvalósult, illetve tervezett intézkedések is, különösen a funkciójukat vesztett, indokolatlanul burkolt betonfelületek felszámolása, valamint az így felszabaduló területeken új, természetes zöldfelületek kialakítása.

A csapadékvíz helyben történő hasznosítását, valamint a lakosság környezettudatos szemléletformálását támogatja továbbá az Önkormányzat által 2022-ben elindított Esővízgyűjtő- és Komposztáló Program is.

Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének *a lakossági esővíz-hasznosítás támogatásáról* szóló 11/2022. (IV. 28.) önkormányzati rendelete értelmében az Önkormányzat a programra jelentkezők részére ingatlanonként egy darab 300 literes csapadékvíz tároló edényt biztosít (ereszcsatorna szűrővel együtt) térítésmentesen.

A program egy összetett kezdeményezés, amely nemcsak eszközök biztosítására irányul, hanem egy szakmai oktatásra is kiterjed, mely az Újpesti Városgondnokság Kft.-vel közösen kerül megvalósításra, ezáltal a helyi lakosok az eszközöket megfelelőképpen tudják majd használni.

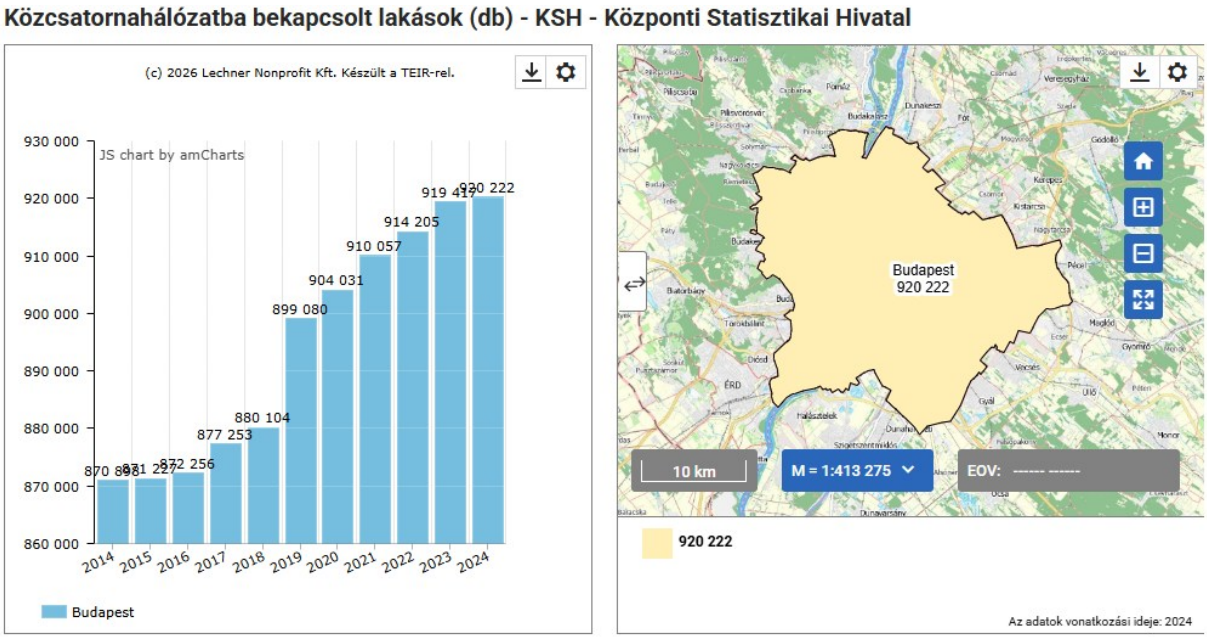
2026-ban már ötödik alkalommal kerül sor esővízgyűjtő- és komposztáló edények kiosztására, és a tapasztalatok alapján a program azóta is nagy népszerűségnek örvend a lakosság körében.

4.8.4. Kommunális szennyvízkezelés

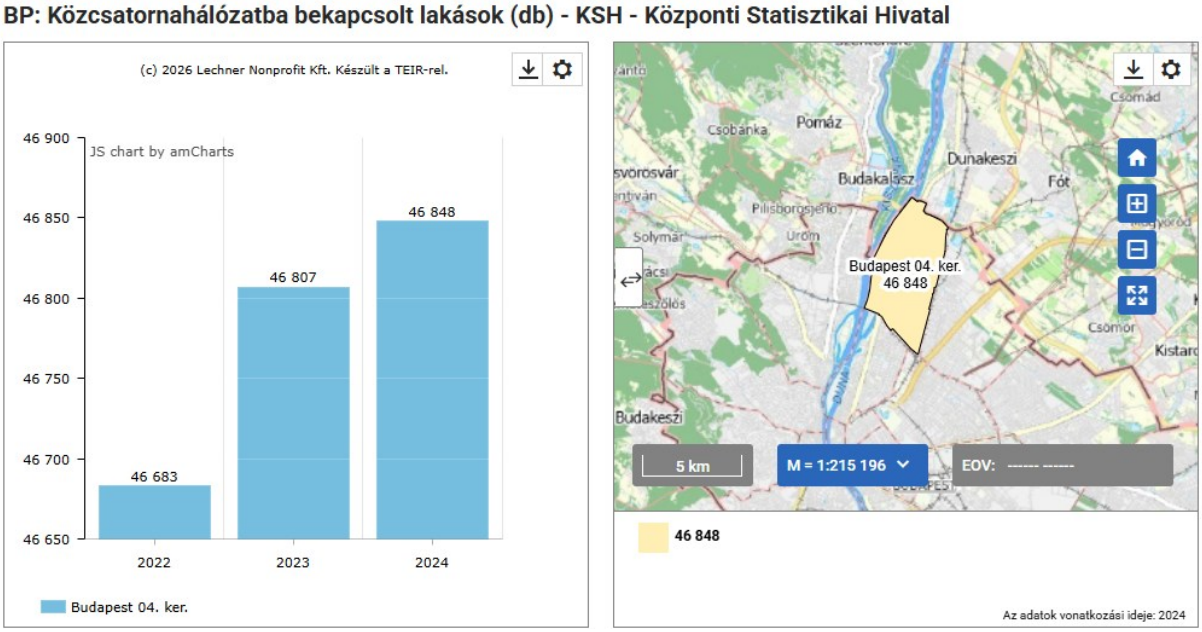
4.8.4.1. Szennyvízcsatorna hálózat[152]

Budapest szennyvízhálózatának üzemeltetését az 1873-ban alakult FCSM Zrt. látja el, amely több mint 6000 km hosszú csatornarendszer biztonságos üzemeltetéséről és a fővárosban keletkező napi 500-600 ezer m^3 szenny- és csapadékvíz elvezetéséről gondoskodik.

[151] Forrás: Fővárosi Csatornázási Művek Zrt.
[152] Forrás: Fővárosi Csatornázási Művek Zrt.

68. ábra: A közcsatornahálózatba bekapcsolt lakások száma Budapesten[153]

69. ábra: A közcsatornahálózatba bekapcsolt lakások száma a IV. kerületben[154]

A csatornázottság aránya 2024-ben Budapesten 94,5 %-os, a IV. kerületben pedig valamivel alacsonyabb, 94,2%-os volt.

A fővárosban naponta keletkező hatalmas mennyiségű szennyvíz elvezetéséhez több szivattyú- és átemelőtelep is szükséges, melyek a domborzati szintkülönbségekből adódóan segítenek a szennyvíz továbbításában, átemelésében. A IV. kerületben 6 db, az FCSM Zrt. által üzemeltetett szennyvízátemelő található.

[153] Forrás: https://www.oeny.hu/oeny/teir/#/, TEIR lekérdezés
[154] Forrás: https://www.oeny.hu/oeny/teir/#/, TEIR lekérdezés

A IV. kerület szennyvizét a szintén a kerületben elhelyezkedő, FCSM Zrt. által üzemeltetett Észak-pesti Szennyvíztisztító Telep fogadja. A telep a IV. kerület mellett a XV., XVI., XVII. kerület, részben pedig a III., X., XIII., és XIV. kerület, illetve az ide tartozó agglomerációs területek szennyvizeit a legkorszerűbb tisztítási technológiával tisztítja. A tisztítótelep szennyvíztisztító kapacitása 200 ezer m^3 naponta, azonban átlagosan 130 ezer m^3 szennyvizet tisztít meg egy nap, de zápor idején ez a mennyiség a 200 ezer m^3/napot is eléri.

Az Észak-pesti Szennyvíz-tisztító Telepen kezelt, közcsatornával begyűjtött szennyvíz mennyisége	2021	2022	2023	2024	2025
Összesen (m^3/év)	19 559 042,08	18 534 882,05	19 698 160,46	19 555 537,44	17 314 700,00
Havi átlag (m^3/év)	1 629 920,17	1 544 573,50	1 637 805,04	1 629 628,12	1 442 891,67
Napi átlag (m^3/év)	53 586,42	50 780,50	53 967,56	53 430,43	47 437,53

13. táblázat: Az Észak-pesti Szennyvíztisztító Telepen kezelt, közcsatornával begyűjtött szennyvíz mennyisége 2021 és 2025 között[155]

Az Észak-pesti Szennyvíztisztító Telepre érkező szennyvizek megtisztításához fizikai, biológiai és kémiai módszereket alkalmaznak:

- Kőfogókban felfogják a csatorna fenekén görgetett anyagokat;
- Rácsokon kiszűrik a nagyobb darabos hulladékokat;
- Homokfogó medencékben kiülepítik a homokot;
- Zsírfogókban leválasztják a zsírokat, olajokat;
- Vegyszert adagolnak a foszfor kicsapatására;
- Előülepítőkben kiülepítik a szerves lebegő anyagokat;
- Eleveniszapos levegőztető medencékben lebontják az oldott szerves anyagokat;
- Utóülepítőkben szétválasztják a tisztított vizet az eleveniszaptól;
- Az utóülepítőből kiemelt fölösiszapot sűrítik, fermentorokban stabilizálják, majd víztelenítik;
- A fermentorban termelt biogázból gázmotorok segítségével elektromos áramot termelnek.

A víztelenített iszapot komposztálják, egy részéből újrahasznosítható, jó fűtőértékkel rendelkező szilárd tüzelőanyagot állítanak elő, másik részét pedig rekultivációs céllal hasznosítják. A szennyvíztisztítást követően a tisztított víz élővízbe, a Dunába kerül, ezért a kibocsátott víz minőségének szigorú követelményeknek kell megfelelnie.

[155] Forrás: Fővárosi Csatornázási Művek Zrt.

Az elfolyó vízminőségi adatok

Mintavétel napja: 2026.04.27-28.

Vízminőségi paraméter	Határértékek(mg/l)	Az elfolyó víz mért értékei (mg/l)
Dikromátos oxigénfogyasztás	125	35
Ötnapos biokémiai oxigénigény	25	<10
pH	6,5 - 9,0	7,8
Szerves oldószer extrakt*	2	<2
Összes nitrogén	35	8,8
Ammónium-nitrogén	10	2,80
Összes foszfor	5	0,76
Fenolindex	0,1	<0,05

* állati és növényi zsiradék esetén a határérték háromszoros

70. ábra: Az Észak-pesti Szennyvíztisztító Telepről elfolyó víz minőségi adatai [156]

Az FCSM Zrt. általános csatornázási terve több hidraulikailag túlterhelt csatornaszakaszt és részvízgyűjtőt azonosított a kerületben. Az FCSM Zrt. középtávon számos, az egyesített rendszerű közcsatorna-hálózatot érintő fejlesztést tart indokoltnak, melyek közül kiemelten fontos a kerület központi területén az Attila utcai gyűjtő tehermentesítését, illetve a Lőwy Izsák u. – Csányi László u. – Nyár u. – Erzsébet u. – Gyapjúszövő köz gyűjtőjének tehermentesítését.

Vízvédelmi, szennyvízelvezetési, szennyvízkezelési és csapadékvíz-gazdálkodási szempontból indokolt, az FCSM Zrt. középtávú tervében szereplő egyéb fejlesztések az alábbiak:

- Záportározó létesítése az Észak-pesti Szennyvíztisztító Telepen,
- Eleveniszapos tisztítás levegőztető rendszerének korszerűsítése – II. ütem,
- Az Európai Unió települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelveknek történő megfelelés bevezetésével kapcsolatos fejlesztési munkák.

4.8.4.2. A nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz begyűjtése

A nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz olyan háztartási szennyvíz, amelyet ártalmatlanítás céljából a keletkezés helyéről vagy átmeneti tárolóból – közcsatornára való bekötés, vagy a helyben történő tisztítás és befogadóba vezetés lehetőségének hiányában – gépjárművel szállítanak el. A nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz döntő mennyisége a vezetékes vízzel ellátott, de nem csatornázott, vagy gerincvezetékre rá nem csatlakozott területeken képződik.

Budapesten a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz begyűjtését Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének *a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvízzel kapcsolatos kötelező helyi közszolgáltatásról* szóló 72/2013. (X. 14.) önkormányzati rendelete szabályozza.

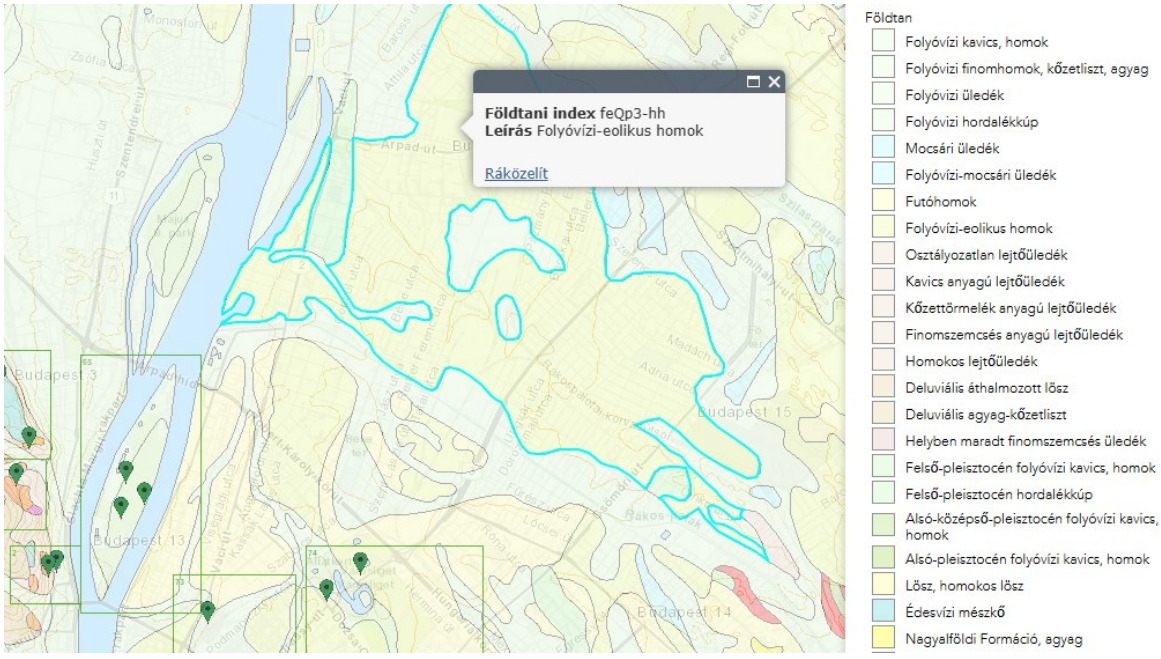
[156] Forrás: https://www.fcsm.hu/szolgaltatasok/szennyviztisztitas/eszak-pesti-szennyviztiszto-telep

A főváros területén a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz begyűjtésére vonatkozóan az FTSZV Fővárosi Településtisztasági és Környezetvédelmi Kft. kizárólagos közszolgáltatói jogosultsággal rendelkezik. 2025-ben összesen közel 170 000 m^3 szennyvíz került begyűjtésre, amelyből 119 447 m^3 volt a lakossági, 50 069 m^3 pedig a közületi szennyvíz mennyisége.[157]

A begyűjtött háztartási szennyvizet a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság által engedélyezett leeresztőhelyeken – részben az FCSM Zrt. által üzemeltetett csatornaaknákba, részben közvetlenül a BKSZTT leeresztőhelyén – engedik le, majd az a közművel összegyűjtött szennyvízzel együtt kerül a szennyvíztisztító telepekre.[158]

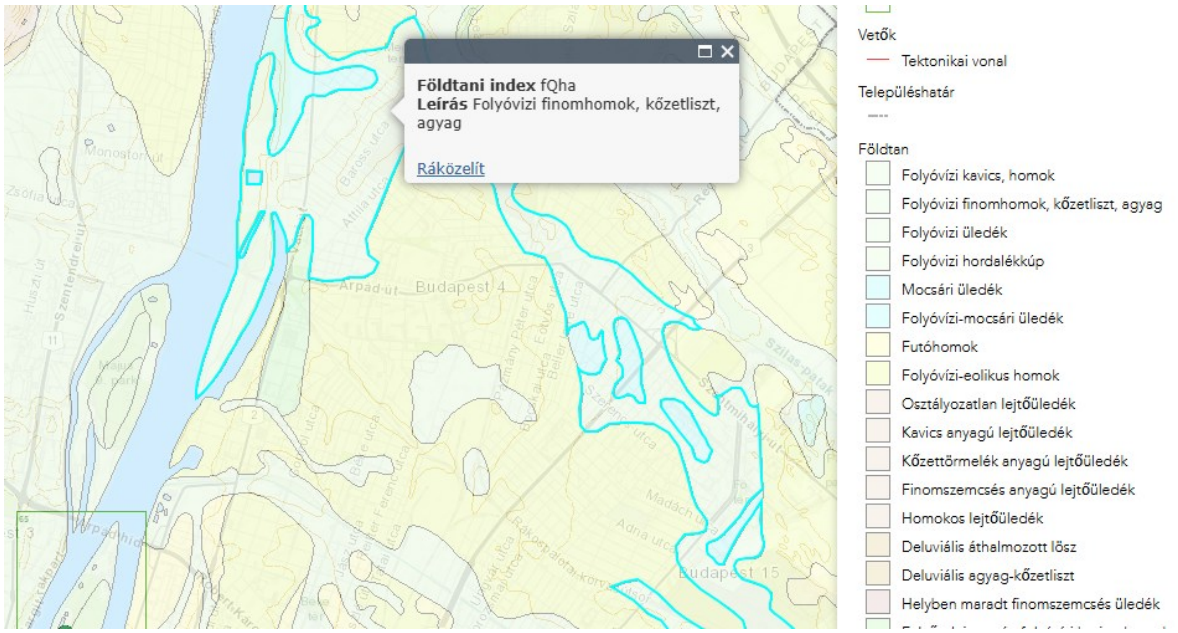
4.9. A földtani közeg és a talaj állapota[159]

Újpest földtani adottságait alapvetően a Duna közelsége és a folyóvízi üledékképződés határozza meg. A területet jellemzően fiatal, laza szerkezetű, homokos–kavicsos, illetve öntés eredetű üledékek építik fel, amelyek helyenként jelentős vastagságú feltöltésekkel egészülnek ki. A városiasodás és az ipari fejlődés következtében a természetes talajszerkezet több helyen módosult, különösen a korábbi ipari és közlekedési területeken.

71. ábra: Földtani felépítés Újpest térségében (Forrás: SZTFH térképszerver)

[157] Forrás: https://www.ftszv.hu/files/public/ftszv/beszamolok/EgybenFTSZV_Kft_Konyvvizsgaloi_jelentes_20251231.pdf
[158] Forrás: Budapest környezeti állapotértékelése 2025
[159] Források: Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata: Környezetvédelmi Program 2018–2023, Pannon Natura Kft., 2017–2018., Budapest Főváros Önkormányzata: Budapest környezeti állapotértékelése 2023, különösen a talaj állapotára és kármentesítésekre vonatkozó fejezet, Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata: Településfejlesztési Koncepció és Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS) – helyzetfeltáró és értékelő munkarész, 2020. felülvizsgálat, Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.: Megyer Kertváros Kerületi Építési Szabályzata – megalapozó munkarész, 2017.

72. ábra: Földtani felépítés Újpest térségében
(Forrás: SZTFH térképszerver)

A kerület területén a talajállapotot jelentős mértékben befolyásolták a múltbeli ipari tevékenységek, a közlekedési infrastruktúra fejlesztése, valamint az egykori feltöltések. Ennek következtében a talaj minősége nem egységes: a természetesebb állapotú területek mellett számos helyen mesterségesen átalakított, illetve potenciálisan terhelt földtani közeg található.

Különösen érintettek ebből a szempontból a barnamezős területek, ahol a korábbi ipari és gazdasági tevékenységek következtében talaj- és felszín alatti vízszennyezések előfordulása sem zárható ki. A fővárosi tapasztalatok alapján az ilyen jellegű területeken gyakoriak az olajszármazékokkal, nehézfémekkel és egyéb ipari eredetű szennyezőanyagokkal terhelt gócpontok, amelyek kezelése kármentesítési beavatkozásokat igényelhet.

A volt ipari, katonai és közlekedési funkciójú területeken – amelyek közül több Újpesten is megtalálható – a környezeti kockázatok feltárása és kezelése a területfejlesztések egyik alapvető feltétele. Több esetben a hasznosítás ütemezését és lehetőségeit is meghatározza a szükséges tényfeltárás és kármentesítés mértéke.

A környezetvédelmi program készítése során megkeresett hatóságok és gazdasági szereplők adatszolgáltatásai alapján a kerületet érintően több helyszínen zajlik vagy zajlott környezeti monitoring, illetve kármentesítéshez kapcsolódó ellenőrzési tevékenység. A korábbi ipari tevékenységekkel érintett területeken a felszín alatti víz és a földtani közeg állapotának nyomon követése folyamatos feladat, amely elsősorban a környezetvédelmi hatóság koordinációjában valósul meg. A monitoring rendszerek és hatósági előírások célja a környezeti kockázatok feltárása, a szennyezések terjedésének megelőzése, valamint a területek biztonságos használhatóságának biztosítása.

A Duna közelsége további sajátos adottságokat eredményez. A sekélyebb felszín alatti víztestek és a vízbázis-védelmi területek jelenléte miatt a talaj és a felszín alatti víz állapota szoros összefüggésben van, így a talajszennyezések potenciálisan közvetlen kockázatot jelenthetnek a vízkészletekre is. Ez különösen indokolttá teszi a megelőzés és a környezeti állapot folyamatos nyomon követésének fontosságát.

Újpest talajállapota és földtani közege heterogén képet mutat: a természetes adottságok és az intenzív városi használat együttesen alakítják jelenlegi állapotát. A múltbeli ipari tevékenységek

következtében kialakult potenciális szennyezések kezelése, valamint a barnamezős területek fejlesztése során a talajállapot vizsgálata és szükség szerinti kármentesítése elengedhetetlen feltétel a fenntartható területfelhasználás biztosításához.

A geológiai és talajtani adottságai miatt Újpest *a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről* szóló 27/2006 (II. 7.) Korm. rendelet, valamint *a nitrátérzékeny területeknek a MePAR szerinti blokkok szintjén történő közzétételéről* szóló 43/2007 (VI. 1.) FVM rendelet szerint a nitrátérzékeny területek közé sorolandó.

73. ábra: Nitrátérzékeny területek[160]

4.10. Kármentesítés

Újpest ipari múltjából adódóan a kerületben és annak közvetlen környezetében több olyan terület található, ahol korábbi ipari tevékenységhez kapcsolódó talaj- és felszín alatti vízszennyezettséget tártak fel. Az egyes területek környezeti állapota, a szennyezettség jellege és kiterjedése, valamint a kapcsolódó hatósági eljárások és kármentesítési folyamatok eltérőek. Egyes helyszíneken tényfeltárás vagy monitoring, máshol tényleges kármentesítési beavatkozás zajlik, illetve van olyan terület is, ahol a kármentesítési eljárás már lezárult.

Az Újpestet érintő szennyezéses ügyekben a Pest Vármegyei Kormányhivatal jár el környezetvédelmi hatóságként. A hatóság rendeli el a szükséges tényfeltárást, monitoringot és kármentesítést, határozza meg az elérendő célértékeket, jelöli ki a kötelezetteket, valamint ellenőrzi az előírt feladatok teljesítését. Az Önkormányzat ezekben az ügyekben nem környezetvédelmi hatóság, és nem a kármentesítés végrehajtója.

Az Önkormányzat szerepe elsősorban a folyamatban lévő ügyek nyomon követésére és a lakosság naprakész, közérthető tájékoztatására terjed ki. Ennek keretében figyelemmel kíséri a rendelkezésre álló hatósági iratokat, vizsgálati eredményeket és egyéb szakmai dokumentumokat, azokat szükség esetén szakértő bevonásával értelmezi és elemzi, valamint a lakosság számára releváns

[160] Forrás: https://web.okir.hu/map/?config=BASE&lang=hu

információkat közzéteszi. Indokolt esetben saját vizsgálatot is kezdeményezhet, továbbá az önkormányzati tulajdonú ingatlanokon létesítendő monitoringkutak és mintavételi pontok kialakításához tulajdonosi hozzájárulást biztosíthat.

Az Önkormányzat célja, hogy a hatáskörrel rendelkező hatóságok eljárásának tiszteletben tartása mellett elősegítse az érintett ügyek átláthatóságát és biztosítsa a lakosság megfelelő tájékoztatását. Tevékenysége nem irányul a hatósági vagy kármentesítési folyamatok befolyásolására vagy hátráltatására. Azok előrehaladását a rendelkezésére álló eszközökkel együttműködően támogatja. A jelentősebb változásokról és új információkról az Önkormányzat a továbbiakban is tájékoztatást biztosít.

4.10.1. EUROAPI Hungary Kft. – Tó utcai telephely kármentesítése

Az EUROAPI Hungary Kft. Tó utcai telephelyén – korábban a Chinoin Zrt. újpesti gyárában – több mint száz éve folyik gyógyszeripari tevékenység. A telephely környezeti állapotának vizsgálata 2001-ben kezdődött, amikor egy tartálypark korszerűsítése során felszín alatti vízszennyezést észleltek. Az ezt követő vizsgálatok egy összetett, hosszabb idő alatt kialakult talaj- és talajvízszennyezést tártak fel. A 2013-ban lezárt részletes tényfeltárás szerint a szennyezettség nagy valószínűséggel a telephely több mint százéves működése során alakult ki.

A vizsgálatok során többek között benzolt és más aromás szénhidrogéneket, klórozott szénhidrogéneket, valamint egyéb szerves vegyületeket mutattak ki a felszín alatti vízben. A feltárt szennyeződés nem kizárólag a gyár területét érinti: a felszín alatti víz áramlásával a telephelytől nyugatra fekvő ipari, szolgáltató, kereskedelmi és lakóterületek irányába is továbbterjedt. Emiatt a gyártól nyugatra fekvő lakóterületeken is részletes vizsgálatokat végeztek, amelyek kiterjedtek a talajvízre, a talajgázra és a lakossági kúthasználatra is.

A kármentesítés már 2009-ben megkezdődött. A telephely délnyugati részén olyan talajvíz-kitermelő és -tisztító rendszert alakítottak ki, amelynek célja a szennyezett talajvíz kezelése, illetve a telephelyről kijutó szennyezőanyagok terjedésének korlátozása. Már a 2009-es próbaüzem során közel 10 000 m³ szennyezett vizet termeltek ki és tisztítottak meg, amellyel mintegy 149 kg oldószert – elsősorban benzolt – távolítottak el a felszín alatti környezetből.

A 2013-as tényfeltárás a lakossági kockázatokat is részletesen értékelte. A telephelytől nyugatra fekvő, mintegy 12 hektáros lakóterületen a talajgáz vizsgálata alapján néhány helyszínen további vizsgálatokat tartottak szükségesnek a lehetséges beltéri belégzési kockázat pontosítására. A lakossági kúthasználat vizsgálata két olyan ingatlant azonosított, ahol a talajvizet öntözésre használták. A 2013-as kockázatértékelés ezeknél a vízhasználatoknál egészségügyi kockázatot állapított meg, ezért a kármentesítés során a lakóterületre külön, egészségkockázati alapon meghatározott célértékeket is figyelembe vettek. A dokumentáció ugyanakkor rögzítette, hogy az érintett lakóterületen valamennyi ingatlan rendelkezett vezetékes ivóvízzel, így a talajvíz ivóvízként történő felhasználásával nem számoltak.

A szennyezés összetettsége, kiterjedése és a terület sűrű beépítettsége miatt a kármentesítés hosszú távú feladat. Már a 2013-as dokumentáció több évtizedes beavatkozási időtávval számolt. A stratégia három fő célja az emberi egészség és az ökológiai értékek védelme, a szennyezés további terjedésének megakadályozása, valamint a már szennyezett környezeti elemek állapotának fokozatos javítása.

A folyamat azóta több kármentesítési ütemben folytatódott. A Pest Vármegyei Kormányhivatal 2021-ben határozatban rendelkezett a IV. ütemű beavatkozás és az ahhoz kapcsolódó kármentesítési monitoring folytatásáról, valamint az V. ütem beavatkozási tervének elkészítéséről. A IV. ütemű rendszer 15 termelőkútból, három víztisztító rendszerből és három sztrippelő berendezésből áll.

A határozatban összegzett korábbi eredmények alapján a hidraulikus rendszer működése érdemben befolyásolta a szennyezett talajvíz mozgását: a telephely nyugati részén csökkent a szennyezőanyagok koncentrációja és a szennyezési csóva kiterjedése, ugyanakkor egyes kutakban továbbra is a kármentesítési célállapot-határértéket meghaladó koncentrációkat mértek. Emiatt a hatóság a rendszer további működtetését és a monitoring folytatását indokoltnak ítélte.

Az önkormányzat részére 2026-ban rendelkezésre bocsátott információk alapján a kármentesítés továbbra is folyamatban van. A IV. ütem beavatkozási és monitoring-záródokumentációjának benyújtási határideje 2026. július 31. volt, és ezzel párhuzamosan az V. ütemű beavatkozási terv hatósági elbírálása is megkezdődött.

Összességében tehát az EUROAPI Tó utcai telephelyéhez kapcsolódó talaj- és talajvízszennyezés nem lezárt környezeti probléma, hanem jelenleg is aktív kármentesítés alatt álló terület. A több mint két évtizede zajló vizsgálatok és beavatkozások célja elsősorban a szennyezés terjedésének megakadályozása, a szennyezett talajvíz folyamatos kezelése, a környezeti állapot nyomon követése és hosszabb távon a felszín alatti környezet állapotának javítása.

Források:

- CHINOIN Zrt.: Tó utcai telephely – Részletes tényfeltárási záródokumentáció, 2013.
- Pest Megyei Kormányhivatal: a CHINOIN Zrt. Tó utcai telephelyéhez kapcsolódó IV. ütemű kármentesítési beavatkozás és kármentesítési monitoring folytatására vonatkozó határozat, 2021.
- Pest Megyei Kormányhivatal: a kármentesítési kötelezettség CHINOIN Zrt.-ről EUROAPI Hungary Kft.-re történő átszállásával kapcsolatos hatósági dokumentum, 2021.
- EUROAPI Hungary Kft. Tó utcai telephelyének kármentesítésére vonatkozó, Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata részére rendelkezésre bocsátott tájékoztatás, 2026.

4.10.2. Óceánárok utca – jogszerűtlen területfeltöltés

Az Óceánárok utca és a Mogyoródi-patak találkozásánál található, mintegy 2,5 hektáros területen évek óta talajfeltöltés zajlik. A rendelkezésre álló információk szerint a területre földdel kevert építési-bontási törmelék is került. Az érintett ingatlanok magántulajdonban vannak, és az ingatlannyilvántartás szerint szántó művelési ágba tartoznak.

A terület használata miatt már korábban hatósági eljárás indult. Budapest Főváros Kormányhivatala Földhivatali Főosztályának Földügyi Osztálya 2019-ben határozatban kötelezett a terület eredeti állapotának helyreállítására. A döntés alapján a talajidegen anyagokat, így különösen a töltőanyagot és az építési-bontási törmeléket el kell szállítani, további töltőanyag beszállítása pedig nem megengedett. Mivel a jogsértő állapot nem szűnt meg, a határozat végrehajtása érdekében végrehajtási eljárás indult, amely a rendelkezésre álló 2026. évi információk szerint továbbra is folyamatban van.

A helyreállítás előkészítésébe a talajvédelmi hatóság is bekapcsolódott. A folyamatos feltöltés miatt a helyreállításra vonatkozó talajvédelmi tervet az elmúlt években több alkalommal felül kellett vizsgálni. A legutóbbi rendelkezésre álló hivatalos talajvédelmi terv szerint a területre mintegy 300 000 m³ építési-bontási törmelékkel kevert talaj került.

A terület környezeti szempontból azért is figyelmet igényel, mert közvetlenül a Mogyoródi-patak mellett, valamint az Újpesti Homoktövis Természetvédelmi Terület közelében helyezkedik el. Az Önkormányzat a Főpolgármesteri Hivatal felé is jelezte aggályait, és kérte annak vizsgálatát, hogy a feltöltés érintheti-e a védett területet, illetve annak természeti és geológiai értékeit.

A feltöltés hulladékgazdálkodási vonatkozásainak vizsgálata a hatáskörrel rendelkező hulladékgazdálkodási hatóság feladata. Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata az ügyben környezetvédelmi hatósági hatáskörrel nem rendelkezik, ezért a területfeltöltés jogszerűségét, valamint az esetleges földvédelmi, talajvédelmi és hulladékgazdálkodási jogsértéseket nem az Önkormányzat vizsgálja.

Az Önkormányzat ugyanakkor folyamatosan nyomon követi az ügyet és kapcsolatot tart az érintett hatóságokkal. Egy 2026. januári lakossági bejelentést követő helyszíni ellenőrzés során az Újpesti Önkormányzati Rendészet nagyszámú földkupacot és folyamatos feltöltési tevékenységet tapasztalt. A helyszíni ellenőrzés jegyzőkönyvét az Önkormányzat továbbította a hatáskörrel rendelkező talajvédelmi és hulladékgazdálkodási hatóságnak. A Rendészet emellett rendszeresen ellenőrzi a területre anyagot szállító tehergépjárművek szükséges behajtási engedélyének meglétét.

A Mogyoródi-patak és a Szilas-patak esetleges szennyezettségének vizsgálata érdekében az Önkormányzat 2026 szeptemberében három mintavételi ponton végeztetett akkreditált felszíni vízvizsgálatot. A Mogyoródi-patakon két helyszínen, a feltöltéssel érintett területtől folyásirány szerint feljebb, az Óceánárok utca hídjánál található csatornabekötés alatt, valamint folyásirány szerint lejjebb, a Szilas-patakba történő betorkollás előtt, míg a Szilas-patakon a Váci úti híd közelében történt mintavétel.

A laboratóriumi vizsgálatok elsősorban a toxikus fémek és félfémek koncentrációjának meghatározására irányultak, a Szilas-patak esetében pedig a korábban a környezetben feltárt szennyezések (Szövőgyár utcai kármentesítési terület) miatt klórozott alifás szénhidrogének vizsgálatára is sor került.

A vizsgálati eredmények alapján egyik mintavételi ponton sem mutattak ki határértéket meghaladó toxikus fém- vagy félfém-koncentrációt, a vizsgált komponensek jelentős részének koncentrációja a kimutatási határérték alatt maradt. A Mogyoródi-patak esetében a feltöltéssel érintett területtől folyásirány szerint feljebb és lejjebb elhelyezkedő mintavételi pontokon mért koncentrációk között nem mutatkozott érdemi eltérés. A Szilas-patak vizében a vizsgált klórozott alifás szénhidrogének koncentrációja szintén minden esetben a kimutatási határérték alatt maradt. Az eredmények alapján megállapítható, hogy a területfeltöltésnek a vizsgált toxikus fémek és félfémek tekintetében jelenleg nincs kimutatható kedvezőtlen hatása a patakok vízminőségére.

Források:

- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzat Polgármesteri Hivatala – Tájékoztatás az Újpesti Homoktövis Természetvédelmi Területtel szomszédos ingatlanokon zajló területfeltöltéssel kapcsolatban.
- 2026. Óceánárok utca – jogszerűtlen területfeltöltés, összefoglaló.
- Mogyoródi- és Szilas-patak felszíni patakvíz minőségi vizsgálata a közelben található potenciális és ismert szennyezettségek tükrében (2026. október)

4.10.3. Szövőgyár utcai kármentesítési terület

A Budapest XV. kerület, Szövőgyár utca 19–21. szám alatt működött egykori Budapesti Finomkötöttárugyár területén és környezetében jelentős talaj- és felszín alatti vízszennyezés alakult ki. A szennyezettség feltárása több ütemben történt, a legutóbbi kiegészítő tényfeltárás 2026-ban zárult le.

A vizsgálatok alapján két eltérő jellegű szennyezés különíthető el. Az olajeredetű szénhidrogén-szennyezés elsősorban az egykori gyártelepet és annak közvetlen környezetét érinti, a talajban és a felszín alatti vízben egyaránt. A klórozott szénhidrogén-szennyezés – elsősorban tetraklóretilén (PCE) és bomlástermékei – ezzel szemben a felszín alatti vízben nagyobb távolságra terjedt.

A felszín alatti vízben kialakult szennyezőanyag-csóva a XV. kerületből elérte Újpest területét is, és a Szilas-patak térségében húzódik. A lehatárolás érdekében 2026-ban a IV. kerület területén is további vizsgálópontokat alakítottak ki, többek között az Erdősor út, az UTE sporttelep és a Szilas park térségében.

A kiegészítő tényfeltárás alapján a felszín alatti vízben különböző sűrűségű, vízzel nem elegyedő szennyezőanyagok vannak jelen. Ezek egy része a víznél könnyebb (LNAPL – Light Non-Aqueous Phase Liquid), ezért a talajvíz felszínén helyezkedhet el, míg a víznél nehezebb szennyezőanyagok (DNAPL – Dense Non-Aqueous Phase Liquid) a mélyebb rétegek felé süllyedhetnek. Utóbbiak közé tartoznak a területen kimutatott klórozott szénhidrogének is. A dokumentáció szerint a DNAPL eredetű szennyeződés horizontális elmozdulása továbbra is vélelmezhető, ezért annak folyamatos nyomon követése szükséges.

A Pest Vármegyei Kormányhivatal a kiegészítő tényfeltárási záródokumentációt 2026. augusztus 17-én elfogadta. A Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.-t a szennyezettség kármentesítésére vonatkozó beavatkozási terv elkészítésére, valamint a beavatkozás megkezdéséig és annak ideje alatt kármentesítési monitoring végzésére kötelezte.

A Szövőgyár utcai kármentesítés Újpest szempontjából kiemelt jelentőségű, mivel bár a szennyezés forrásterülete a XV. kerületben található, a felszín alatti vízzel terjedő szennyezőanyag-csóva már IV. kerületi területeket is érint. A kármentesítés következő szakasza a beavatkozás részletes megtervezése és végrehajtása, miközben a szennyezés helyzetének folyamatos monitoringja szükséges.

Források:

- ADEPT Enviro Kft.: Budapest XV., Szövőgyár utca 19–21. – Kiegészítő tényfeltárási záródokumentáció, 2026. április 30. Dokumentumazonosító: 0383/T/01/02.
- Pest Vármegyei Kormányhivatal: a Budapest XV. kerület, Szövőgyár utca 19–21. szám alatti terület kiegészítő tényfeltárási záródokumentációjának elfogadásáról, valamint kármentesítési monitoring és beavatkozási terv készítésének elrendeléséről szóló határozat, 2026. augusztus 17.
- Energiaügyi Minisztérium megbízásából készült, a Budapest XV. kerület, Szövőgyár utca 19–21. szám alatti terület szénhidrogén-szennyezettségének feltárására vonatkozó korábbi tényfeltárási dokumentáció, 2023.

4.10.4. Egykori Tungsram strand

Az egykori Tungsram strand területe Budapest IV. kerületében, az Üdülő sor 1. szám alatt, a 76491/8 hrsz.-ú ingatlanon található. A terület környezeti állapotának részletes vizsgálatát azt követően rendelte el a környezetvédelmi hatóság, hogy felmerült, hogy a terület korábbi feltöltése során ipari eredetű hulladék is kerülhetett a területre. A tényfeltárás során ezért a feltöltés eredetét és anyagát, valamint a talaj és a felszín alatti víz állapotát egyaránt vizsgálták.

A történeti vizsgálatok alapján a mai szárazulat kialakulása részben természetes feltöltődési folyamatokhoz, részben mesterséges feltöltéshez kapcsolódik. A vizsgálatok során több méter vastagságú antropogén feltöltést tártak fel, amely többek között téglatörmeléket, homokot, iszapot és salakot tartalmazott.

A tényfeltárás keretében talajfúrásokat és monitoring kutakat létesítettek, továbbá talaj- és talajvízminták laboratóriumi vizsgálatát végezték el. A vizsgálatok egyes komponensek esetében a vonatkozó szennyezettségi határértéket meghaladó koncentrációkat mutattak ki. A feltöltésben tapasztalt magasabb fém- és félfém-koncentrációkat elsősorban a salak jelenlétével hozták összefüggésbe. A talajvízben szintén kimutattak egyes határérték feletti komponenseket.

A részletes kockázatfelmérés ugyanakkor arra a következtetésre jutott, hogy a kimutatott szennyezettség területről történő elmozdulása nem várható, és jelenléte a vizsgált körülmények között nem jelent olyan környezeti kockázatot, amely aktív beavatkozást indokolna. Ennek megfelelően a dokumentáció egyedi szennyezettségi határértékek alkalmazását, valamint a felszín alatti víz állapotának további monitoringját javasolta.

A Pest Vármegyei Kormányhivatal 2023. szeptemberi tájékoztatása szerint a tényfeltárás lezárult, a hatóság a PE-06/KTF/1546-1/2019. számú határozatában megállapította az ingatlanra vonatkozó egyedi szennyezettségi határértékeket, a kármentesítést befejezettnek nyilvánította, és a területen további üzemi monitoring végzését írta elő. A monitoringgal kapcsolatos információkkal a vízügyi és vízvédelmi hatóság rendelkezik.

Források:

- BGT Hungaria Környezettechnológiai Kft.: Egykori Tungsram strand, 1044 Budapest, Üdülő sor 1. (76491/8 hrsz.) – Tényfeltárási záródokumentáció, Project No. 518 059, 2018. november.
- Pest Megyei Kormányhivatal: PE-06/KTF/1546-1/2019. számú határozat – az egyedi szennyezettségi határértékek megállapítása, a kármentesítés befejezetté nyilvánítása és további monitoring előírása.
- Pest Vármegyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály: Tájékoztatás a Budapest IV. kerület, egykori Tungsram strand területén folyt kármentesítésről, 2023. szeptember

4.10.5. Tungsram Vákuumtechnikai Gépgyár – talaj- és talajvíz-szennyezettség

A Budapest IV. kerület, Fóti út 141. szám alatti egykori Tungsram Vákuumtechnikai Gépgyár területén és annak környezetében korábbi ipari tevékenységből származó talaj- és talajvíz-szennyezettség ismert. A területen közel 70 éven keresztül folyt ipari tevékenység, elsősorban gépgyártás és felületkezelés. A feltárt szennyeződés a 2017 előtti gyártási tevékenységhez kapcsolódik.

A területen hatósági kötelezés alapján tényfeltárási, beavatkozási és kármentesítési monitoring tevékenység zajlik. A kármentesítési kötelezettség eredetileg a Tungsram Real Estate Kft.-t terhelte, majd jogutódlással előbb a 2A Ingatlan Befektetési Kft.-re, ezt követően pedig a Fóti út 141. Ingatlankezelő Kft.-re szállt át. A kármentesítési munkákat a kötelezett megbízásából a NATURAQUA Környezetvédelmi, Tervező és Szolgáltató Zrt. végzi.

A hatósági dokumentáció szerint a talajvízben elsősorban halogénezett alifás szénhidrogének, valamint molibdén jelenléte meghatározó. A kármentesítési célállapothoz többek között a molibdénre, kloroformra, szén-tetrakloridra, triklór-etilénre (TCE), tetraklór-etilénre (PCE), vinil-kloridra és a halogénezett alifás szénhidrogének összegére határoztak meg célértékeket. A 2026-os határozat alapján egyes komponenseknél továbbra is kimutatható a meghatározott határértéket meghaladó koncentráció, ezért a kármentesítés és a monitoring folytatása szükséges.

A kármentesítés műszaki beavatkozásokkal és monitoring rendszer működtetésével történik. A dokumentáció alapján a beavatkozás három fő területrészre koncentrálódik: a Blaha Lujza utca melletti területre, a Schiller Karosszéria Centrum parkolója környezetére, valamint a telephely belső gyárterületére. A szennyezett talajvíz kezelésére különböző műszaki megoldásokat – többek között folyadékfázisú aktívszén-kezelést, Pump-and-Treat és ISCO technológiát – alkalmaznak.

A kármentesítési területen tervezett sportcélú fejlesztések miatt a kármentesítési rendszer egyes elemeinek átalakítása is szükségessé vált. A hatósági dokumentáció szerint a fejlesztések

megvalósíthatóságának vizsgálata során aktualizálták a kockázatelemzést, és vizsgálták a területhasználat megváltozásának hatását is. A hatósági döntés szerint a tervezett műszaki megoldások mellett biztosítani kell a kármentesítés és a monitoring folyamatosságát.

A talajvíz-szennyezettség nem kizárólag a volt gyártelep területét érinti. A hatósági és szakértői dokumentáció alapján a szennyezőanyagok a talajvíz áramlásával a környező területek irányába is eljutottak. Erre tekintettel a Pest Vármegyei Kormányhivatal 2026-ban a szennyezettséggel érintett lakóingatlanok esetében teljes körű talajvíz-használati korlátozást írt elő. A korlátozás alapján a fúrt és ásott kutak vizének emberi fogyasztásra, fürdésre, locsolásra, élelmiszeripari vagy mezőgazdasági célra történő felhasználása a kármentesítési célértékek eléréséig nem megengedett. A korlátozás a kerti kutakból származó talajvízre vonatkozik, a vezetékes ivóvízellátást nem érinti.

Az önkormányzat a korlátozással érintett területek pontos lehatárolása, valamint a lakossági kutak vizsgálatának lehetősége érdekében további egyeztetéseket kezdeményezett. A NATURAQUA 2026. szeptemberi tájékoztatása szerint egy lakossági kút vizének megfelelő értékeléséhez először a kút műszaki állapotát és mintavételre való alkalmasságát kell megvizsgálni, majd tisztítószivattyúzást követően akkreditált mintavétel és laboratóriumi vizsgálat szükséges. A vizsgálatok során a halogénezett alifás szénhidrogének és a molibdén vizsgálata indokolt.

A kármentesítés tehát jelenleg is folyamatban van, a szennyezettség állapotának nyomon követését monitoring rendszer biztosítja. A kármentesítés mellett kiemelt jelentőségű a környező lakóterületeken található magánkutak használatával kapcsolatos korlátozások egyértelmű meghatározása és az érintett lakosság folyamatos tájékoztatása. A talajvízkutak használatára vonatkozó korlátozási előírások végrehajtásával kapcsolatosan a vízügyi hatóságnak van hatásköre eljárni.

Források:

- Pest Vármegyei Kormányhivatal: PE/KTHF/07300-18/2026. számú, a PE/KTHF/06271-10/2025. számú határozat módosítására vonatkozó határozat, 2026. július 14.
- Pest Vármegyei Kormányhivatal: PE/KTHF/06271-10/2025. számú, a kármentesítési kötelezett személyében bekövetkezett változásról szóló módosító határozat, 2025. december 22.
- NATURAQUA Környezetvédelmi, Tervező és Szolgáltató Zrt.: Tájékoztatás a Fóti út 141. szám alatti ingatlan környezetében végzett kármentesítésről és a lakossági kutak vizsgálatáról, 2026. szeptember 29.
- Újpest Média: Talajvíz-használati korlátozás a Tungsram Vákuumtechnikai Gépgyár környezetében, 2026. július 16.

4.10.6. Pozsonyi úti Shell töltőállomás környezetvédelmi vizsgálatai

A Budapest IV. kerület, Pozsonyi út 1. szám alatti Shell töltőállomáshoz kapcsolódóan több éve környezetvédelmi vizsgálatok zajlanak. A vizsgálatokat a Shell Hungary Zrt. megbízásából a BGT Hungaria Környezettechnológiai Kft. végzi. A 2024-ben rendelkezésre álló előzetes eredmények alapján a vizsgálatok folytatása a töltőállomás területén kívül is szükségessé vált.

A vizsgálatok célja a talaj és a talajvíz állapotának további feltárása, illetve a lehetséges érintettség területi kiterjedésének pontosítása. Ennek érdekében 2024-ben a töltőállomástól nyugati és keleti irányban további talaj- és talajvíz-mintavételi pontok kialakítását tervezték. Az önkormányzati tulajdonú 72331/23 hrsz. alatti ingatlanon 11, a 72454 hrsz. alatti ingatlanon további 1 mintavételi pont kialakításához kértek tulajdonosi hozzájárulást.

A vizsgálatsorozat 2026-ban tovább folytatódik. A 2026. márciusi dokumentáció szerint a töltőállomástól nyugatra, az önkormányzati tulajdonú 72331/23 hrsz. alatti területen további 7 talaj- és

talajvíz-mintavételi pont létesítését tervezik. Ezek a 2024-ben megkezdett vizsgálatok folytatását jelentik.

A mintavételi pontokat 6–8 méter mélységű fúrásokkal alakítják ki. Az ideiglenes mintavételi pontok a vizsgálati eredmények függvényében később talajvízfigyelő kutakká alakíthatók. Ebben az esetben a tervek szerint rendszeres – várhatóan negyedéves – talajvíz-monitoring történhet.

A 2026-os dokumentáció alapján a vizsgálatok szükségességéről, ütemezéséről és műszaki tartalmáról a környezetvédelmi és a vízügyi hatósággal is egyeztettek. A tervezett fúrások zöldfelületen helyezkednek el, fakivágást és szilárd burkolat megbontását nem igényelnek, a munkák befejezése után pedig a zöldterület helyreállítását tervezik.

A jelenleg rendelkezésre álló dokumentumok tehát egy folyamatban lévő környezetvédelmi feltárást mutatnak. A vizsgálati terület 2024 óta tovább bővült, és 2026-ban újabb mintavételi pontok kialakítása vált szükségessé. A rendelkezésre álló iratok ugyanakkor nem tartalmazzák a laboratóriumi vizsgálati eredményeket, a feltárt szennyezőanyagokat és azok koncentrációját, ezért ezek alapján a szennyezettség jellege és mértéke még nem értékelhető.

Források:

- BGT Hungaria Környezettechnológiai Kft.: Környezetvédelmi vizsgálatok – Ingatlan tulajdonosi hozzájárulás kérelem, 2024. május 2.
- BGT Hungaria Környezettechnológiai Kft.: Környezetvédelmi vizsgálatok – Ingatlan tulajdonosi hozzájárulás kérelem, 2026. március 19., előzmény ügyiratszám: KP/29535-2/2024
- BGT Hungaria Környezettechnológiai Kft.: Shell Hungary Zrt. 42. sz. töltőállomás – Talajvíz figyelőkutak tervezett helye, 2024. április 16.

4.10.7. Korábbi Petőfi laktanya területe

A volt Petőfi laktanya területe Budapest IV. kerületében, a 76485/158 és 76485/163–168 hrsz. alatti ingatlanokon található. A területen 2017 és 2025 között több ütemben végeztek környezetállapot-vizsgálatokat. A vizsgálatok talaj- és talajvízszennyezettséget tártak fel, ezért a jelenlegi tulajdonos, a BP4 Real Estate and Development Kft. 2025-ben önkéntes részletes tényfeltárást végzett. A területen lakó- és intézményi fejlesztést terveznek.

A vizsgált terület a felszín alatti vizek állapota szempontjából érzékeny terület. A talajvíz jellemzően 2–8 m mélységben helyezkedik el, és alapvetően nyugati irányba, a Duna felé áramlik, magas dunai vízállás esetén azonban az áramlási irány megfordulhat.

A vizsgálatok alapján a területen feltárt szennyezőanyagok négy fő csoportba sorolhatók: fémek és félfémek, összes alifás szénhidrogének (TPH), policiklusos aromás szénhidrogének (PAH), valamint halogénezett alifás szénhidrogének, elsősorban vinil-klorid és diklór-etén.

A talaj szennyezettsége jellemzően pontszerű, illetve kisebb kiterjedésű. Egyes fém- és félfémszennyezések a területen található salakos feltöltéshez kapcsolódnak. Szénhidrogénnel szennyezett talajt elsősorban az egykori üzemanyagtöltő állomás és a korábbi gépjárműtároló környezetében azonosítottak. A vizsgálatok szerint ezek a szennyeződések a talaj mélyebb rétegeiben helyezkednek el. A terület későbbi fejlesztése során a salaktartalmú feltöltés megfelelő kezelése, szükség szerint kitermelése és elszállítása indokolt.

A talajvízben nagyobb területet érintő szennyezettséget mutattak ki. A vizsgálatok során többek között arzén, molibdén, bór, antimon, TPH, valamint diklór-etén és vinil-klorid fordult elő a szennyezettségi határértéket meghaladó koncentrációban. A klorid-, szulfát-, ammónium- és vezetőképesség-túllépések jelentős részét ugyanakkor regionális háttérterheléshez kapcsolták.

A humánegészségügyi kockázatértékelést a tervezett lakóterületi hasznosítás figyelembevételével végezték el. A vizsgálat a talajjal való közvetlen érintkezés, a por és gőzök belégzése, a zöldségfogyasztás, valamint a felszín alatti vízből származó lehetséges expozíciós útvonalakat is értékelte.

A Pest Vármegyei Kormányhivatal 2026. január 26-án kiadott határozatában elfogadta a tényfeltárási záródokumentációt. A 2023-as és 2025-ös vizsgálatok alapján a talajban csak elszórtan, kisebb kiterjedésben mutattak ki határérték feletti szennyezőanyag-koncentrációkat, míg a talajvízben több szennyezőanyag esetében is határérték-túllépést állapítottak meg. A területen tervezett beruházás során a talajvíz hasznosítására nem kerül sor.

A részletes tényfeltárás és a kockázatelemzés eredményeit figyelembe véve a hatóság megállapította, hogy a feltárt szennyezettség mértéke és az általa jelentett kockázat nem indokolja kármentesítési beavatkozás elrendelését. A szennyezettség alakulásának nyomon követése érdekében ugyanakkor a BP4 Real Estate and Development Kft.-t legalább négy évig tartó kármentesítési monitoring végzésére kötelezte. A monitoringról félévente jelentést kell benyújtani a környezetvédelmi hatósághoz, a monitoring záródokumentáció benyújtásának határideje 2031. január 31.

Forrás:

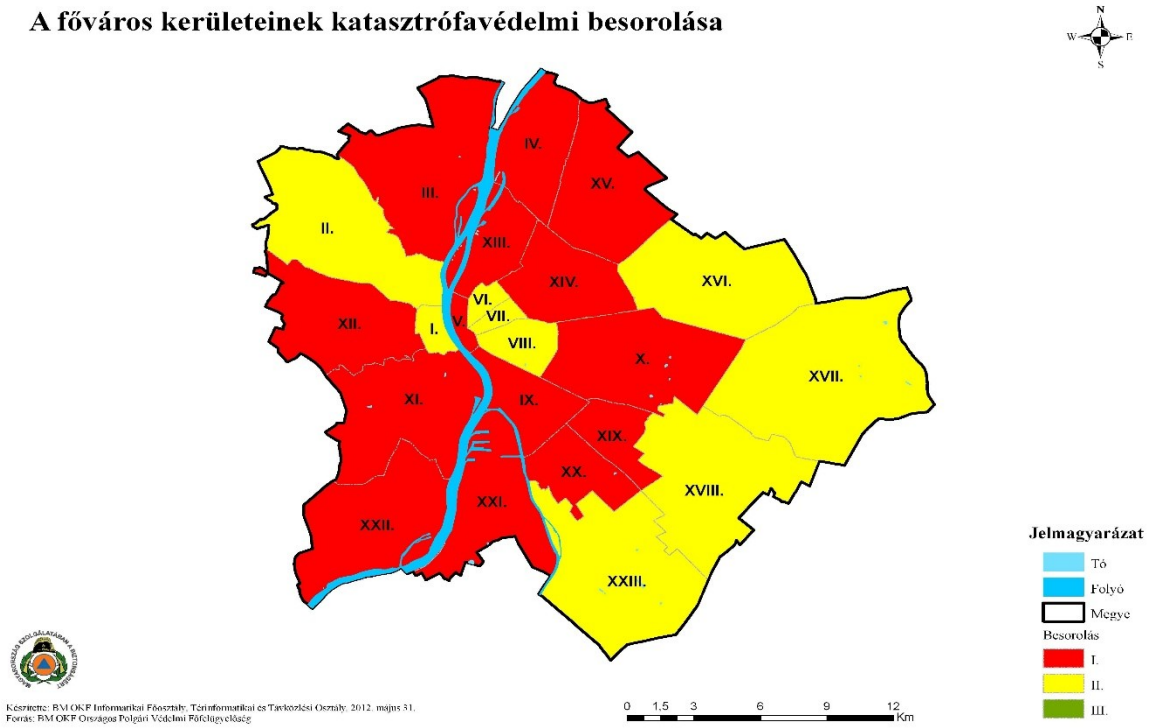
- Pest Vármegyei Kormányhivatal: PE/KTHF/03443-1/2026. számú határozat – Budapest IV. kerület 76485/158, 76485/163–168 hrsz. (volt Petőfi laktanya) alatti ingatlanokon feltárt szennyezettség kármentesítése, tényfeltárási záródokumentáció és monitoring terv elbírálása, 2026. január 26.

4.11. Környezetbiztonság, havária[161] [162]

Újpest környezetbiztonsági helyzetét a kerület katasztrófavédelmi besorolása, a jelenlévő ipari és infrastrukturális rendszerek, valamint a természeti adottságok együttesen határozzák meg. A rendelkezésre álló veszélyelhárítási terv alapján Budapest IV. kerülete I. katasztrófavédelmi osztályba sorolt település, amely egyrészt árvízi veszélyeztetettséggel érintett, másrészt a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek jelenléte miatt külső védelmi tervezésre kötelezett.

[161] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata: Környezetvédelmi Program 2018–2023, Pannon Natura Kft., 2017–2018., Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata: Településfejlesztési Koncepció és Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS) – helyzetfeltáró és értékelő munkarész, 2020. felülvizsgálat, Budapest Főváros Önkormányzata: Budapest környezeti állapotértékelése 2023, különösen a talaj, környezetbiztonság és kármentesítésekre vonatkozó fejezetek, Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság: Monitoring és Lakossági Riasztó Rendszer (MoLaRi) – ismertető, elérhető: https://www.katasztrofavedelem.hu/49/molari-rendszer

[162] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Veszélyelhárítási Terve

74. ábra: A főváros kerületeinek katasztrófavédelmi besorolása[163]

A kerületben azonosított kockázati tényezők több csoportba sorolhatók: természeti eredetű veszélyek, civilizációs eredetű veszélyek, valamint a kritikus infrastruktúrák sérülékenységéből fakadó kockázatok. A kockázati mátrix alapján az árvíz jelenti a legjelentősebb veszélyeztető tényezőt, amelyet az ipari eredetű kockázatok és a veszélyes áruk szállításához kapcsolódó események követnek.

A környezetbiztonság szempontjából kiemelendő, hogy a különböző kockázatok nem elszigetelten jelentkeznek, hanem egymással összefüggésben erősíthetik egymás hatását. Például egy ipari baleset vagy közlekedési esemény során a veszélyes anyagok környezetbe jutása közvetlen hatással lehet a talajra és a felszín alatti vizekre, míg szélsőséges időjárási körülmények esetén a szennyeződések terjedése gyorsabbá válhat.

4.11.1. Természeti katasztrófáknak való kitettség bemutatása

A magyarországi települések esetében a természeti katasztrófáknak való kitettség vizsgálata során főként az alábbi természeti veszélyek kerülhetnek számításba:

- földrengésveszély,
- árvíz- és belvízveszély,
- villámveszély,
- szélvihar, tornádó,
- extrém hőmérsékleti viszonyok.

Újpest természeti kockázati kitettségét alapvetően a Duna közelsége és a városi vízrendszerek sajátosságai határozzák meg. A Duna árvízi veszélyeztetettséget jelent, különösen a fővédvonalon

[163] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Veszélyelhárítási Terve

kívüli területeken, mint a Népsziget térsége, ahol extrém vízállás esetén elöntések is előfordulhatnak.

A csapadékintenzitás növekedése következtében egyre jelentősebb kockázatot jelentenek a villámárvizek és a helyi vízkárok. A rövid idő alatt lehulló nagy mennyiségű csapadék a városi burkolt felületek magas aránya miatt nem tud elszivárogni, így a csapadékvíz-elvezető rendszerek túlterhelődése lokális elöntésekhez vezethet. A Szilas-patak és más kisebb vízfolyások esetében a hordalékfelhalmozódásból adódó mederszűkületek további kockázatot jelentenek.

A klímaváltozás hatására gyakoribbá váló szélsőséges időjárási események – így a hőhullámok, intenzív csapadékok és viharos szelek – a városi környezetben összetett hatásokat eredményeznek. A mélyebben fekvő területek víz alá kerülhetnek, míg a szélviharok az épített környezetben és a zöldfelületekben okozhatnak károkat. A hosszabb száraz időszakok növelhetik a tűzesetek kockázatát is.

A földrengés kockázata alacsony, azonban a térség szeizmikus aktivitása alapján teljes mértékben nem zárható ki, ezért hosszú távon figyelembe veendő tényező.

Térképi ábrázolás

Árvíz- és belvízveszély

A Kormány az 1480/2022. (X. 13.) számú határozatával elfogadta *az árvízkockázatok értékeléséről és kezeléséről* szóló 2007/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvben (Árvízi Irányelv) foglalt tagállami kötelezettség teljesítése érdekében, *a vizek többletéből eredő kockázattal érintett területek meghatározásáról, a veszély- és kockázati térképek, valamint a kockázatkezelési tervek készítéséről, tartalmáról* szóló 178/2010. (V. 13.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 10. § (3) bekezdése alapján – Magyarország 2021. évi Árvízkockázat-kezelési Tervét.

Az árvízi veszélytérképezés egyrészt tájékoztatást ad az ország árvízi elöntéssel veszélyeztetett területekről, másrészt segítségével becsülhető, hogy az árvizek milyen nagyságú és jellegű kockázatot jelentenek az ország számára.

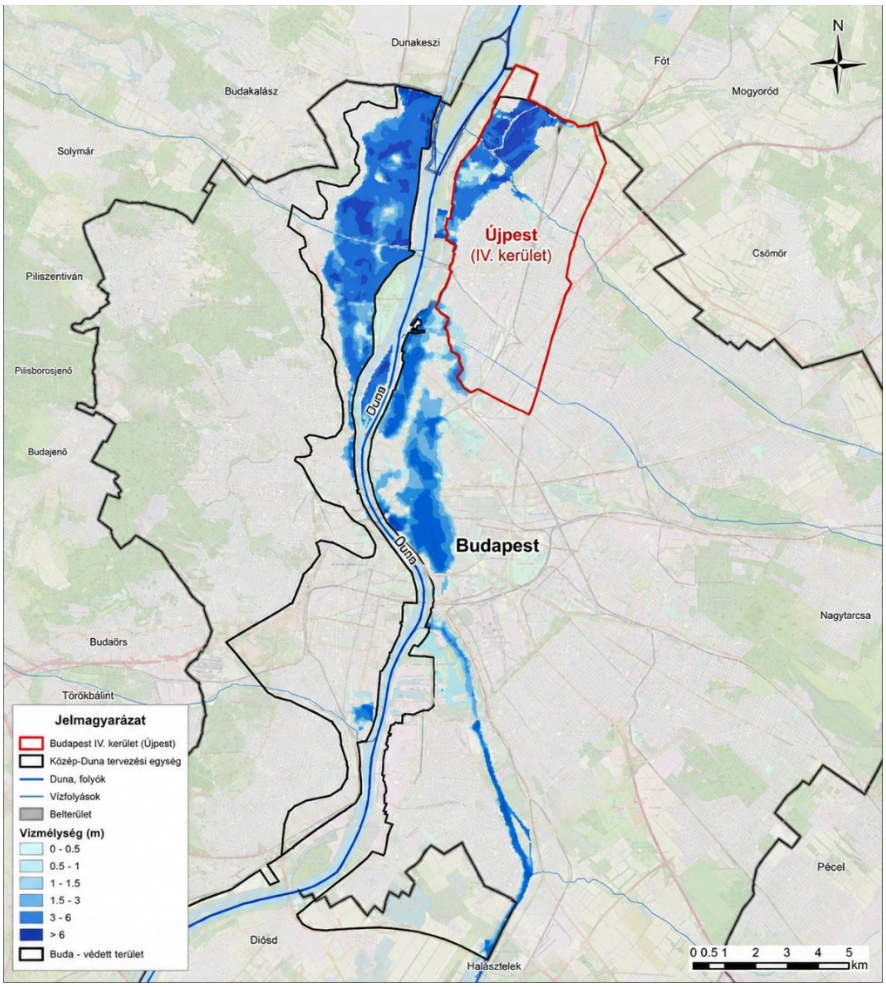
A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM–BM együttes rendelet melléklete alapján Budapest IV. kerület „erősen veszélyeztetett" kategóriába tartozik. A jogszabály említi a következőt:

1. § (1) bekezdés: A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolását a legveszélyeztetettebb településrész határozza meg.

(2) bekezdés: A település:

a) erősen veszélyeztetett „A" kategóriába tartozik, ha a hullámtéren lakóingatlannal rendelkezik, illetőleg, amelyet a védmű nélküli folyók és egyéb vízfolyások mederből kilépő árvize szabadon elönthet;

A kerület és környezetére vonatkozó árvízkockázat az alábbi térképen látható:

75. ábra: Árvízkockázati térkép[164]

A térkép Budapest árvízi veszélyeztetettségét mutatja különböző elöntési mélységi kategóriák szerint. Jól látható, hogy az árvízi kockázat elsősorban a Duna menti területeken jelentkezik, míg a főváros belsőbb részei jellemzően nem érintettek. Budapest IV. kerületében az árvízi veszélyeztetettség elsősorban a Duna-parti sávhoz és a hullámtéri területekhez kapcsolódik. A kerület árvízi kockázatának mértékét ugyanakkor jelentősen befolyásolják a meglévő árvízvédelmi létesítmények és a fővárosi védműrendszer, amelyek fontos szerepet töltenek be a lakóterületek védelmében.

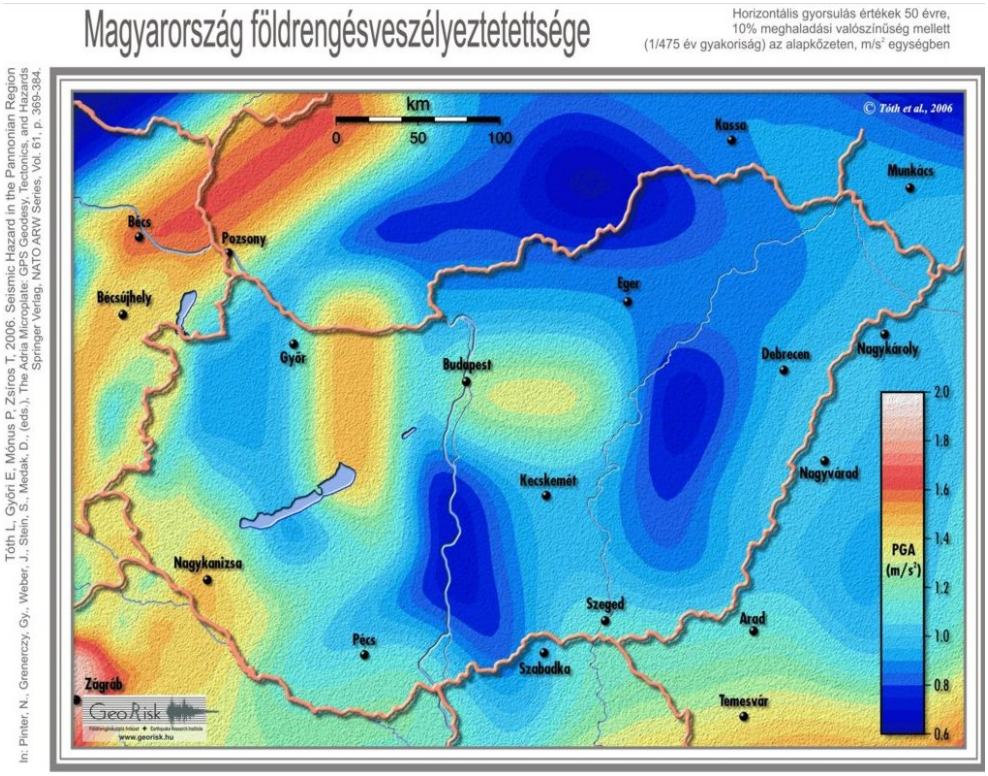
Földrengésveszély

Budapest IV. kerület földrengésnek közepesen kitett terület. A 19. század közepétől napjainkig terjedő időszak rengéseinek gyakorisága alapján az ország területén gyakorlatilag évente négy-öt, a Richter-skála szerinti 2,5-3,0 magnitúdójú, az epicentrum környékén már jól érezhető, de károkat még nem okozó földrengésre kell számítani. Jelentősebb károkat okozó rengésre 15-20 évenként, míg erős, nagyobb károkat okozó 5,5-6,0 magnitúdójú földrengésre 40-50 éves intervallumban lehet számítani.

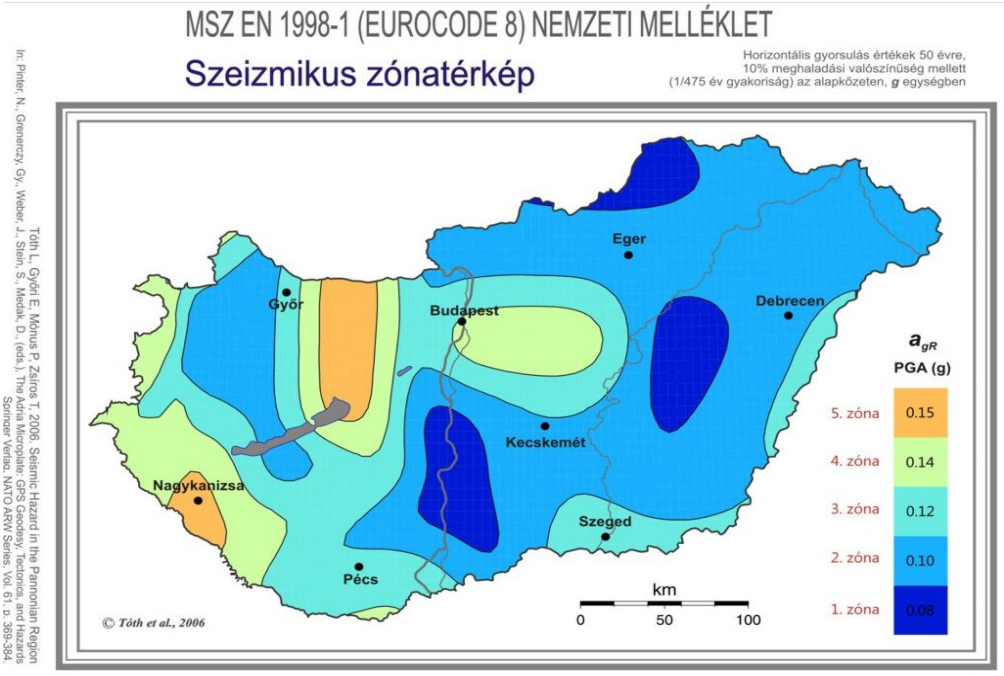
A földrengés veszélyeztetettségi térkép bemutatja a maximális horizontális gyorsulás értéket (PGA) 50 évre 12 %-os meghaladási valószínűség mellett az alapkőzeten m/s^2 egységben adja meg.

[164] Forrás: https://vizeink.hu/wp-content/uploads/2022/10/akk/Budapest_osszefoglalo_terv.pdf

Az alábbi térképek alapján Újpest a 3. és 4. zónába (agR = 0,14 (g)) tartozik.

76. ábra: Magyarország földrengés veszélyeztetettségi térképe[165]

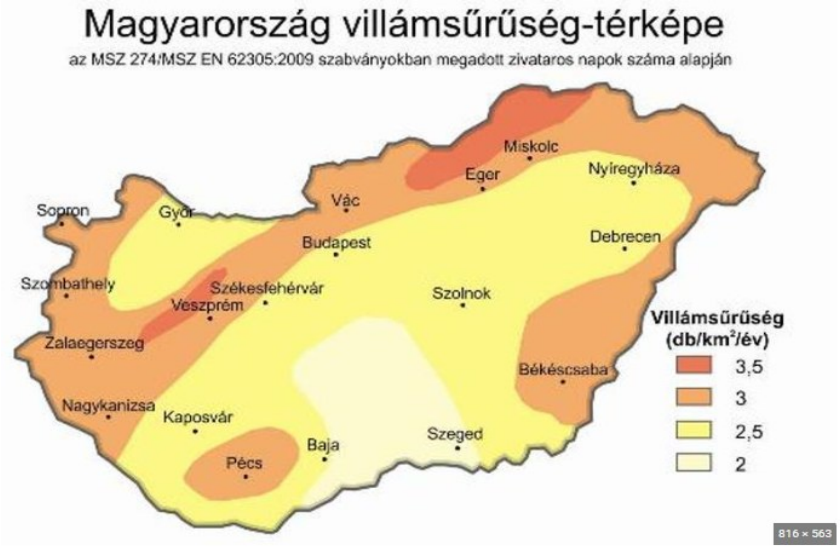
77. ábra: Szeizmikus zónatérkép [166]

[165] Forrás: https://www.georisk.hu/
[166] Forrás: https://www.georisk.hu/

Villámveszély

A természeti eredetű veszélyek, illetve környezeti katasztrófák vizsgálata során a villámvédelmi kockázatkezelés ismertetésére Magyarország villámsűrűség térképének segítségével térünk ki, mely négy övezetcsoportot határoz meg a villámlások gyakorisága alapján. Az ország területén a következő ábra szerinti villámsűrűség értékek vehetők figyelembe.

A vizsgált terület Magyarország villámsűrűség térképe alapján a 2,5 db/km^2/év besorolású övezetbe tartozik. Villámtevékenység esetében az épületek sérülésével kell számolni, amely szerkezeti károsodást okozhat.

78. ábra: Magyarország villámsűrűség térképe [167]

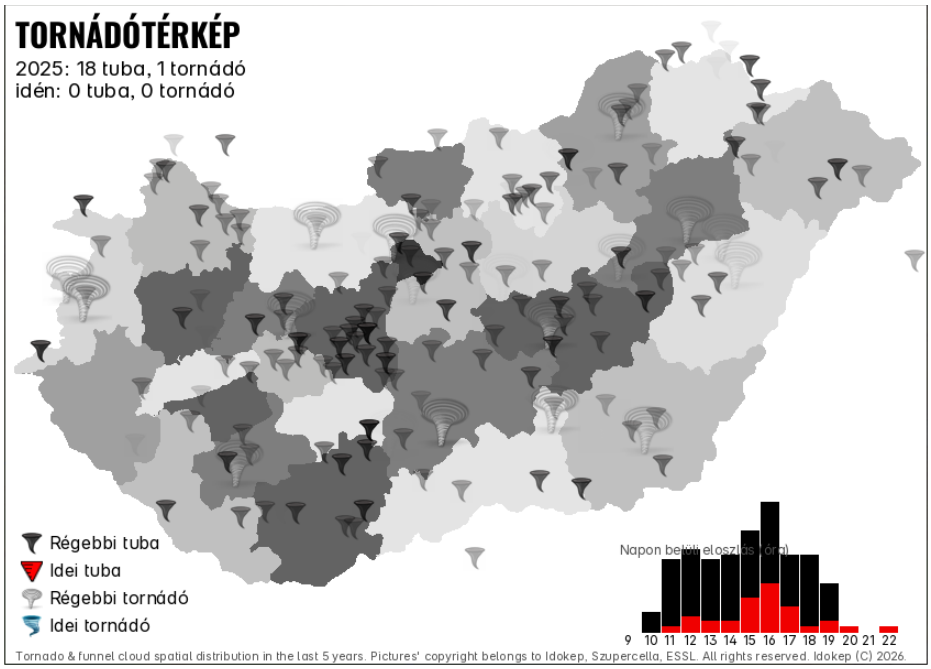
Szélvihar, tornádó

Az átlagos szélsebesség alapján hazánkat a mérsékleten szeles vidékek közé sorolhatjuk, a szélsebesség évi átlagai Magyarországon 2-4 m/s között változnak, de lokálisan ettől jelentősen eltérő értékek is megfigyelhetők. A szélsebességnek jellegzetes évi menete van, legszelesebb időszakunk a tavasz első fele, míg a legkisebb szélsebességek általában ősz elején tapasztalhatók. Hazánkban, ha nagyon kis gyakorisággal is, de előfordulhatnak 120 km/h-t meghaladó lökésekkel járó viharok.

Magyarországon bár viszonylag kis számban fordulnak elő tornádók, megjelenésük nem rendkívüli, azonban az ország földrajzi adottságainak köszönhetően a hazai tornádók nem tudnak olyan pusztító erősségűvé válni, mint akár egy észak-amerikai hatalmas síkságon. Általában EF0 és EF1 erősségű szélviharok alakulnak ki (az EF1 esetén a szélsebesség nem éri el a 180 km/h-t). Egy ilyen erősségű vihar is tud már károkat okozni, megbonthatja a háztetőket, betörheti az ablakokat, leszaggathatja a vezetékeket, kisebb fákat csavarhat ki vagy gyenge szerkezetű melléképületeket rongálhat meg nagyobb mértékben.

Az elmúlt években Magyarországon regisztrált tubák és tornádók területi eloszlását az alábbi mutatja be.

[167] Forrás: https://www.georisk.hu/

79. ábra: Magyarország tornádó térképe [168]

A térképen látható, hogy Budapest IV. kerülete és térsége az ország azon területei közé tartozik, ahol – az országos átlaghoz képest – alacsony számban alakulnak ki tubák és tornádók.

Extrém hőmérsékleti viszonyok

Budapest IV. kerület éghajlati adottságai a főváros egészéhez hasonlóan mérsékelten meleg, mérsékelten száraz jellegűek. A rendelkezésre álló meteorológiai adatok alapján az évi középhőmérséklet a kerület térségében megközelítőleg 11–12 °C.

Az éghajlatváltozás hatásai azonban egyre inkább érzékelhetők a térségben. Az elmúlt évtizedekben emelkedett a nyári hőhullámos időszakok gyakorisága és intenzitása, valamint növekedett a forró napok száma. A sűrűn beépített városi környezetben különösen jelentős a városi hősziget-hatás, amelynek következtében a belterületeken a hőmérséklet több fokkal is meghaladhatja a környező zöldfelületek vagy külterületek hőmérsékletét.

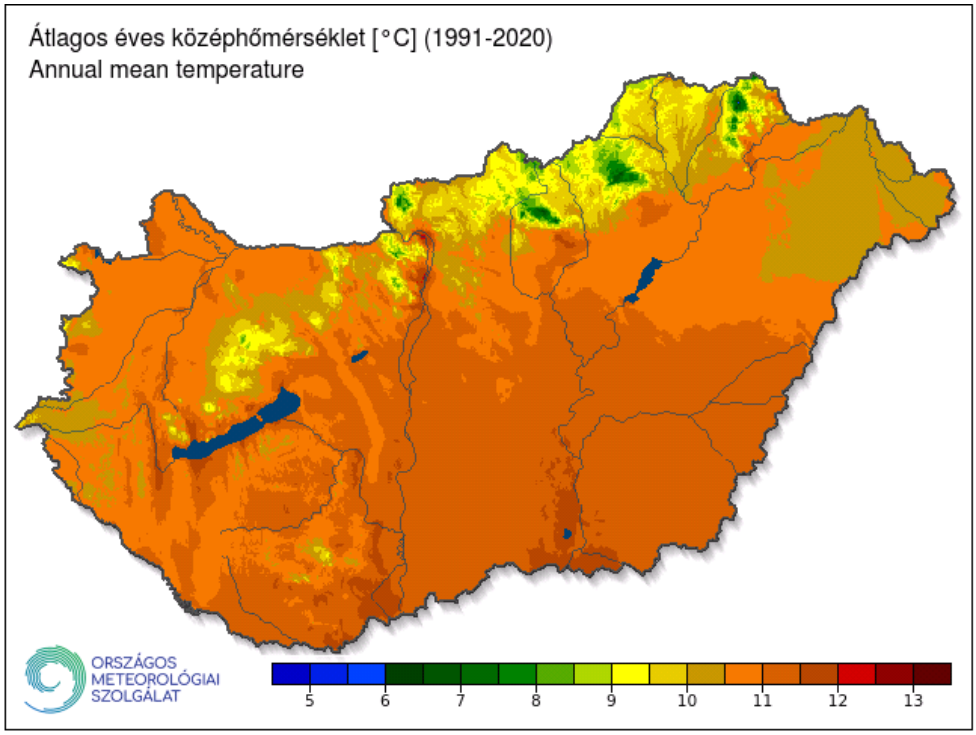
Újpesten (és a budapesti régióban) az elmúlt évtizedek klímaadatainak átlaga alapján egy évben a forró napok száma (amikor a napi maximumhőmérséklet eléri vagy meghaladja a 35 °C-ot) jellemzően 3 és 10 nap között alakul, míg az enyhébb években ez az érték 0 és 2 közé esik. A hőségnapok (amikor a hőmérséklet eléri a 30°C-ot) száma évente átlagosan 25 és 55 között mozog.[169]

A kerület klímastratégiája alapján a jövőben a forró napok éves számának további emelkedése várható.

A magas hőmérséklet elsősorban az idősek, a kisgyermekek, a krónikus betegséggel élők, valamint a szabadtéren dolgozók számára jelent fokozott egészségügyi kockázatot. Emellett a hőhullámok növelik a közterületi növényállomány vízigényét, fokozzák a párolgást és növelik az öntözési igényt is.

[168] Forrás: https://www.georisk.hu/
[169] Forrás: https://www.met.hu/, https://www.ujpest.hu/

A klímaváltozás várható hatásai alapján a jövőben a hőhullámos időszakok további gyakoribbá válásával, valamint az extrém időjárási események – így a hirtelen lezúduló csapadékok és az aszályos időszakok – gyakoribb előfordulásával szükséges számolni.

80. ábra: Magyarország évi középhőmérséklet alakulása 1991-2020[170]

4.11.2.Iparbiztonság

Újpest iparbiztonsági helyzete a kerület ipari múltjából és jelenlegi gazdasági szerkezetéből adódóan továbbra is meghatározó környezetbiztonsági tényező. A kerület területén több, veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem található, amelyek közül kiemelendő a felső küszöbértékű EUROAPI Hungary Kft., valamint az alsó küszöbértékű létesítmények közé tartozó Újpesti Erőmű Zrt. és a Messer Hungarogáz Kft.

A kerületben jelenlévő veszélyes üzemek száma és jellege alapján megállapítható, hogy az iparbiztonsági kockázatok nem elhanyagolhatók, ugyanakkor szabályozott keretek között működnek, folyamatos hatósági felügyelet mellett. A veszélyes anyagokkal kapcsolatos tevékenységek elsősorban gázok, energiahordozók és vegyipari alapanyagok kezeléséhez köthetők.

A potenciális havária események jellemzően mérgező vagy gyúlékony anyagok kijutásával, robbanással, illetve tűzesetekkel járhatnak. Ezek hatása a telephelyek környezetében több száz méteres zónában jelentkezhet, amely lakosságvédelmi szempontból kiemelt jelentőségű.

A veszélyes üzemek jelenléte mellett a kerület iparbiztonsági kockázatát tovább növeli a veszélyes áruk közúti, vasúti és vízi szállítása. A fő közlekedési útvonalak – különösen a Váci út, Fóti út, Árpád út és Megyeri út – mentén, valamint a Duna, mint vízi szállítási útvonal esetében a szállítási eredetű havária események lehetősége folyamatosan fennáll.

[170] https://www.met.hu/eghajlat/magyarorszag_eghajlata/altalanos_eghajlati_jellemzes/homerseklet/

A lakosság védelmét és a gyors reagálást támogatja a Monitoring és Lakossági Riasztó (MoLaRi) rendszer, amely Budapest több kerületében – így Újpest egyes területein is – kiépítésre került. A rendszer meteorológiai és vegyi monitoring elemekből, valamint lakossági riasztó végpontokból áll, amelyek folyamatosan mérik a levegőben megjelenő veszélyes anyagok koncentrációját, és az adatokat a katasztrófavédelem ügyeleti rendszerébe továbbítják.

A beérkező adatok alapján a hatóságok rövid időn belül képesek értékelni egy esetleges ipari haváriа hatásait, és szükség esetén a riasztó végpontokon keresztül figyelmeztetni a lakosságot, valamint tájékoztatást adni a követendő magatartási szabályokról. A rendszer működése hozzájárul a döntéshozatal felgyorsításához, valamint a lakosság biztonságának növeléséhez.

A MoLaRi rendszer jelentősége abban áll, hogy egy esetleges veszélyes anyag kibocsátásával járó esemény során a lakosságvédelmi intézkedések gyorsabban és célzottabban hajthatók végre, ezáltal csökkentve az egészségi és környezeti kockázatokat.

81. ábra: A telepített MoLaRi eszközök térképi megjelenítése[171]

4.12. Klímavédelem

A klímaváltozás napjaink egyik legjelentősebb globális és lokális környezeti kihívása, amely közvetlen hatással van a települési környezet működésére, az infrastruktúrára, valamint a lakosság életminőségére és egészségére. A városi térségek – így Budapest IV. kerülete – különösen érzékenyek a klímaváltozás hatásaira, mivel a beépítettség, a burkolt felületek magas aránya és a közlekedési terhelés együttesen erősítik a negatív hatásokat.

Újpest klímavédelmi tevékenysége két kulcsdokumentumra épül:

- a Klímastratégiára, amely a hosszú távú célokat és irányokat határozza meg,
- valamint a Fenntartható Energia és Klíma Akciótervre (SECAP), amely ezen célok gyakorlati megvalósítását szolgálja.

[171] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Veszélyelhárítási Terve

A klímavédelem Újpesten egységes rendszerként jelenik meg, amely:

- az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésére,
- a klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásra,
- valamint a lakossági és intézményi szemléletformálásra épül.

A két dokumentum egymásra épül, a klímastratégia kijelöli az irányt, a SECAP pedig végrehajtja azt.

A rendelkezésre álló adatok alapján Újpest klímavédelmi helyzete több szempontból kedvezőbb az országos és budapesti átlagnál, ugyanakkor a kibocsátási szerkezet és az energiafelhasználás jellegéből adódóan jelentős beavatkozási igények is azonosíthatók.

4.12.1. Budapest Főváros IV. kerület Klímastratégiájának bemutatása

Budapest Főváros IV. kerületének Klímastratégiája 2020-ban készült el és 2030-ig határozza meg a kerület klímavédelmi célkitűzéseit, 2050-ig terjedő kitekintéssel.

A stratégia megállapítja, hogy Újpest üvegházhatású gázkibocsátásának döntő része az energiafelhasználáshoz kapcsolódik. Ennek megfelelően a klímavédelmi beavatkozások egyik legfontosabb területe az energiahatékonyság javítása, különösen az épületállomány korszerűsítése és a fenntartható közlekedési formák támogatása révén.

A dokumentum szerint a legjelentősebb kibocsátási források az épületek energiafelhasználásához kapcsolódó lakossági, ipari és szolgáltatói tevékenységek, valamint a közlekedés. A stratégia ezért kiemelten foglalkozik az energiafelhasználás csökkentésével, a megújuló energiaforrások alkalmazásának ösztönzésével, valamint az alacsony kibocsátású közlekedési módok elterjesztésével.

A kerület egy főre jutó üvegházhatásúgáz-kibocsátása 2018-ban 3,5 t CO_2/fő/év volt, amely alacsonyabb a budapesti és az országos átlagnál. Ez kedvező kiindulási helyzetet jelent, ugyanakkor nem csökkenti a további kibocsátáscsökkentő intézkedések szükségességét.

A stratégia jövőképe egy olyan Újpest, amely klímatudatos módon működik, képes alkalmazkodni a változó éghajlati viszonyokhoz, miközben javítja a lakosság életminőségét és növeli a település környezeti ellenálló képességét.

A célrendszer három fő stratégiai terület köré szerveződik:

1. Dekarbonizáció és mitigáció: a cél az energiafelhasználás és az üvegházhatású gázkibocsátás csökkentése, különös tekintettel az épületállomány energetikai korszerűsítésére, a megújuló energiaforrások alkalmazására és a fenntartható közlekedés fejlesztésére.

2. Adaptáció és felkészülés: a stratégia kiemelt célja a klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás, különösen:

- a hőhullámok kedvezőtlen hatásainak mérséklése,
- a vízgazdálkodás és a csapadékvíz-gazdálkodás fejlesztése,
- a zöldfelületek megőrzése és bővítése.

3. Szemléletformálás és klímatudatosság: a stratégia hangsúlyozza, hogy a kibocsátások csökkentése és az alkalmazkodás csak a lakosság, az intézmények és a gazdasági szereplők aktív együttműködésével valósítható meg. Ennek érdekében kiemelt szerepet kap a környezeti szemléletformálás és a klímatudatos magatartás ösztönzése.

A stratégia fontos megállapítása, hogy a kerület szén-dioxid-elnyelő képessége a teljes kibocsátáshoz viszonyítva alacsony, ezért a klímavédelmi célok elérésének elsődleges eszköze a kibocsátások

mérséklése. A dokumentum hangsúlyozza, hogy a klímavédelem csak széles körű együttműködéssel valósítható meg, amelyben az önkormányzat mellett a gazdasági szereplők, az intézmények és a lakosság is aktív szerepet vállal.[172]

4.12.2. Budapest Főváros IV. kerület SECAP bemutatása[173]

Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata a Fenntartható Energia- és Klíma Akcióterv-ben (SECAP) foglalta össze az energiafelhasználás csökkentésére, az üvegházhatású gázok kibocsátásának mérséklésére, valamint a klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásra irányuló célkitűzéseit és intézkedéseit.

A dokumentum a kerület energiafelhasználási és kibocsátási jellemzőinek értékelésére épül és meghatározza azokat a beavatkozási területeket, amelyek a legnagyobb mértékben járulhatnak hozzá a klímavédelmi célok eléréséhez. A SECAP kiemelt figyelmet fordít az energiahatékonyság javítására, a megújuló energiaforrások alkalmazásának ösztönzésére, a fenntartható közlekedési módok támogatására, valamint a klímaváltozás várható hatásaihoz való alkalmazkodás elősegítésére.

A dokumentum szerint a kibocsátáscsökkentési célok elérésében meghatározó szerepet töltenek be az épületenergetikai korszerűsítések, az önkormányzati és lakossági energiahatékonysági fejlesztések, a megújuló energiaforrások alkalmazása, valamint a közlekedési eredetű környezeti terhelések mérséklését célzó intézkedések.

A SECAP emellett hangsúlyozza a klímaadaptáció jelentőségét is, különösen a hőhullámok, a szélsőséges csapadékesemények és az urbanizációból eredő környezeti hatások kezelésével kapcsolatban. Ennek érdekében a dokumentum többek között a zöldfelületek fejlesztését, a csapadékvíz helyben tartását, valamint a lakossági szemléletformálást és a klímatudatosság erősítését is fontos célként határozza meg.

A SECAP a kerület hosszú távú fenntarthatósági és klímavédelmi törekvéseinek egyik meghatározó stratégiai dokumentuma, amely szorosan kapcsolódik az önkormányzat klímastratégiájához.

4.13. Környezeti nevelés, oktatás, társadalmi részvétel

4.13.1. Partnerség, kezdeményezések támogatása (civil szervezetek)

A IV. kerületben lévő természetvédelmi vagy környezetvédelmi tevékenységgel foglalkozó civil szervezetek[174] a következők:

- **Állatmentő Liga – Állat- és Természetvédelmi Őrszolgálat Újpest:** Ez a szervezet a sérült, bajba jutott vagy bántalmazott állatok mentésével, ellátásával, rehabilitációjával és örökbeadásával foglalkozik, emellett részt vesz az állatkínzások felderítésében és a felelős állattartás népszerűsítésében is. Az Állatmentő Liga az Önkormányzattal, a rendőrséggel és más állatvédelmi szervezetekkel együttműködve látja el tevékenységét.

  A szervezet elérhetősége: 1048 Budapest, Szíjgyártó u. 13. 3/7
  képviselő: Pataki Gábor

- **Erdőmentők Alapítvány**: Az alapítvány elsődleges célja az erdők és a vadvilág védelme, illetve sérüléseinek helyreállítása. Tevékenységük fontos része önkéntes közösségi akciók

[172] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata: Budapest Főváros IV. kerület Klímastratégiája 2020–2030, 2050-ig terjedő kitekintéssel (2020).
[173] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzatának Fenntartható Energia és Klíma Akcióterve (SECAP), 2020.
[174] Forrás: https://ujpest.hu/egyhaz-egyesulet-alapitvany/#1604219737497-06823b88-7e0d

szervezése, a környezettudatos szemlélet erősítése és a természeti értékek védelme. Az alapítvány rendszeresen végez faültetési, területrendezési és hulladékgyűjtési akciókat Újpesten, illetve a főváros több kerületében is.

A szervezet elérhetősége: 1046 Budapest, Nádasdy Kálmán u. 25.
képviselő: Kiss Melinda

- **A Környezetbarát Közlekedésért Alapítvány**: Ez az alapítvány azzal a céllal jött létre, hogy olyan környezetbarát és energiahatékony közlekedési megoldásokat, ajánlásokat, valamint konkrét prototípusokat dolgozzon és fejlesszen ki, melyekkel csökkenthető a közlekedés által okozott környezetszennyezés és energiafogyasztás. Kutatásaik során fontos szempont a költséghatékonyság és a mindenki által hozzáférhető és elérhető megoldások keresése és megtalálása. Az alapítvány ajánlásokat dolgoz ki mind a fogyasztói mind pedig az ipari szektor számára, a gépjárművek környezetbarát és gazdaságos üzemeltetésére, az üzemeltetés során keletkező hulladékok, veszélyes hulladékok környezetbarát módon történő kezelésére és újrahasznosítására, a környezettudatos szemléletmód kialakítására és népszerűsítésére.

  A szervezet elérhetősége: 1045 Budapest, Virág utca 17.
  képviselő: Szilágyi Tamás

- **Rex Kutyaotthon Alapítvány**: Ez az alapítvány egy 1992 óta működő állatvédő szervezet, amelynek fő célja a bajba jutott, elhagyott állatok mentése, gyógyítása és gazdához juttatása. Az alapítvány menhelyet és állatotthont működtet, emellett jelentős szerepet vállal az állatvédelmi szemléletformálásban, az oktatásban és a felelős állattartás népszerűsítésében. Tevékenysége kiterjed a lakossági tájékoztatásra, ivartalanítási programokra és állatvédelmi rendezvények szervezésére is.

  A szervezet elérhetősége: 1048 Budapest, Óceánárok u. 33.
  képviselő: Dr. Koleszár István

- **Leguán Osztag Természetjáró Egyesület**: Ez az egyesület kirándulásokat, túrákat szervez a lakosság részére a természetjárás népszerűsítése, az emberek egészséges életmódra történő nevelése, a „zöld" gondolkodásmód kialakítása, valamint a természeti környezet értékeinek megismertetése, védelmük aktív elősegítése céljából.

  A szervezet elérhetősége: 1041 Budapest, Rózsa u. 59. III/9.
  képviselő: Koczur Krisztián Richárd

4.13.2. Környezeti nevelés programok (szemléletformálás)

Az Önkormányzat 2015-ben létrehozta az Újpesti Kulturális Központ Nonprofit Kft.-t, azzal a céllal, hogy a lakosság kulturális, művészeti, szabadidős és közösségi igényeit kiszolgálja, a helyiek közművelődési igényeire, kulturális fogyasztási szokásaira és a hagyományok ápolására építve.

Az Újpesti Kulturális Központ Nonprofit Kft. az alábbi szolgáltató központokat működteti:

- **Homoktövis környezetvédelmi oktatóközpont**

  Az Oktatóközpont Újpest környezeti nevelési és szemléletformáló tevékenységének egyik fontos helyszíne. Az intézmény programjai elsősorban az óvodás és iskolás korosztály számára biztosítanak lehetőséget a természetvédelem, a fenntarthatóság és a környezettudatos életmód gyakorlati megismerésére. Az Oktatóközpont foglalkozásai, tematikus rendezvényei és közösségi programjai hozzájárulnak a helyi környezeti szemléletformálás erősítéséhez.

  Rendszeresen szerveznek terepsétákat a Farkas-erdőben és a Homoktövis Tanösvényen, környezetvédelmi témájú kiállításokat, rajzpályázatokat, öko kézműves foglalkozásokat, a zöld

jeles napok alkalmából vetélkedőket a kisiskolások részére, illetve rendhagyó természetismeret órákat.

- **Neogrády László Helytörténeti Gyűjtemény**

  A Gyűjtemény állandó és időszaki kulturális és történeti, illetve helytörténeti kiállításoknak ad otthont. Ezen felül egész évben vállalják az újpesti városházát látogató felnőtt és diák csoportok szakvezetését, középiskolásoknak szervezett helytörténeti vetélkedők lebonyolítását és a Kulturális Örökség Napi rendezvények megszervezését. A gyűjtemény munkatársai rendszeresen tartanak előadásokat különböző történeti vonatkozású eseményeken, valamint helytörténeti tárgyú kiadványok terjesztését is folyamatosan biztosítják.

- **Polgár Centrum – Újpest Galéria**

  Az intézmény egyrészt különböző kerületi kluboknak és egyesületeknek (pl. Újpesti Nyugdíjas Klub, Mozgáskorlátozottak Újpesti Klubja, Újpesti Városvédő Egyesület, Újpesti Közművelődési Kör, Újpesti Filmklub, stb.) ad otthont, másrészt az Újpest Galériában profi és amatőr, sokszor helyi művészek alkotásainak megtekintésére van lehetőség.

- **Ifjúsági Ház**

  Az Ifjúsági Ház széles körű – köztük környezetvédelmi témájú – programokkal, foglalkozásokkal, vetélkedőkkel, kiállításokkal és koncertekkel szolgál minden korosztály, de különösen az óvodások és iskolások számára.

- **Lóverseny téri Közösségi Ház**

  A Közösségi Ház elsősorban a káposztásmegyeri lakótelep kulturális és szabadidős programjait, mint például családi rendezvényeket, kisgyerekes programokat, illetve gyermek és felnőtt tanfolyamokat szervez, de kerületi szinten is fontos szerepet játszik a közművelődésben.

- **Megyeri Klub**

  A Megyeri Klubban rendszeresek a gyermekszínházi előadások, az óvodások és kisiskolások részére szervezett kézműves foglalkozások, szakkörök, fejlesztő programok, illetve nyári táborok.

A kerületben működő civil szervezetek, helyi közösségek és ipari létesítmények rendszeresen szerveznek szemétszedési akciókat, valamint csatlakoznak a TeSzedd! – Önkéntesen a tiszta Magyarországért országos programhoz is. A 2025. évi TeSzedd! keretében az újpesti Duna-parton és a Külső Szilágyi út mentén valósult meg hulladékgyűjtési akció a Messer Hungarogáz Kft. részvételével, amely során 34 db zsák hulladék került összegyűjtésre a közterületekről. Emellett az elmúlt évben az Újpesti-öböl és a Népsziget területén is zajlottak önkéntes szemétszedési programok. Az önkéntes akciók során összegyűjtött hulladék elszállításáról az Újpesti Városgondnokság gondoskodott.

Az Önkormányzat az elmúlt években több környezetvédelmi és szemléletformáló programot szervezett a lakosság számára. Ennek keretében 2022-ben elindította az Esővízgyűjtő- és Komposztáló Programot, amely során térítésmentesen biztosít esővízgyűjtő tartályokat, komposztáló edényeket és balkonkomposztálókat a kerületi lakosok részére, szakmai oktatással és szemléletformáló programokkal kiegészítve. A kezdeményezések célja a csapadékvíz helyben tartásának támogatása, a zöldhulladék elkülönített gyűjtésének elősegítése, valamint a szerves hulladék lerakótól történő eltérítése. A lakossági szemléletformálást segíti továbbá az ingyenes zöldhulladékgyűjtő-zsák osztás, a közösségi komposztáló létrehozása, valamint a közösségi tankertek működése is.

82. ábra: Az Esővízgyűjtő- és Komposztáló Program keretében kiosztott esővízgyűjtő- és komposztáló edények[175]

A környezettudatos szemlélet erősítését szolgálják továbbá a biodiverzitást támogató programok, a „Vadvirágos Újpestért" kezdeményezéshez kapcsolódó növényosztások, a muskátli- és egyéb növényosztási akciók.

A kerület mindig is nagy hangsúlyt fektetett a fatelepítésre, a kivágott fák pótlására, így 2019 óta már több mint négyezer facsemetét telepítettek a kerületi közterületeken. A nemzetközi faültetés napja alkalmával az Önkormányzat a kerület minden bölcsődéjének és óvodájának egy-egy facsemetét ajándékoz, amelyet a gyermekekkel közösen ültetnek el az Újpesti Városgondnokság szakemberei segítségével. Így a faültetés egyben közösségi élménnyé is válik, a gyermekek is bekapcsolódhatnak és jobban megismerhetik nemcsak a faültetés fontosságát, hanem az ültetés menetét is.

Az Önkormányzat az elmúlt években többször csatlakozott a „Bringás reggeli" akcióhoz, amelynek keretében a kerékpárral közlekedő lakosokat a főváros különböző pontjain - így a kerületben is, Újpest-Városkapunál - közösségi esemény és vendéglátás várta. Az események kommunikációja az önkormányzati médiafelületeken és közösségi oldalakon is megjelent, ezzel növelve a kampány láthatóságát és társadalmi elérését. Az Európai Mobilitási Hetet, valamint az ehhez kapcsolódó Autómentes Hétvége eseményt az Önkormányzat elsősorban közösségi oldalain népszerűsítette, és tájékoztatta a lakosságot a kapcsolódó rendezvényekről és közlekedési programokról, kezdeményezésekről.

A lakosság szemléletformálásához hozzájárul az Önkormányzat által üzemeltetett Újpest Média online hírportál, valamint a havonta nyomtatott és online formában is megjelenő Újpesti Napló.

[175] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata fotója

Az önkormányzati hírportálon, a közösségi médiafelületeken és az Újpesti Naplóban rendszeresen jelennek meg környezet- és természetvédelemmel kapcsolatos hírek, bejegyzések és cikkek, amelyek a lakosság tájékoztatását és környezettudatos szemléletének erősítését szolgálják.

Az Önkormányzat emellett a jövőben gyakoribb környezetvédelmi témájú cikkek megjelentetését tervezi a helyi újságban és az online felületeken, annak érdekében, hogy a lakosságot még szélesebb körben tájékoztassa a környezet- és természetvédelemmel kapcsolatos témákról, valamint tovább erősítse a környezettudatos szemléletformálást. A környezetvédelmi cikkek további fontos célja, hogy egyértelműen bemutassa és tisztázza az Önkormányzat, a lakosság, valamint az egyéb érintett szereplők feladatait, kötelezettségeit és jogait a különböző környezetvédelmi problémák és ügyek kezelésében.

A környezeti szemléletformálás nemcsak az önkormányzati és lakossági programokban jelenik meg, hanem egyes helyi gazdasági szereplők működésében is. A Környezetvédelmi Program készítése során megkeresett vállalatok adatszolgáltatásai alapján több cégnél működnek belső környezetvédelmi és energiatudatossági intézkedések, valamint fenntarthatósági célokat támogató programok. Ezek az intézkedések hozzájárulnak a környezettudatos működés erősítéséhez és a fenntarthatósági szempontok mindennapi gyakorlatba történő beépítéséhez.

Az EURO-METALL Kft. az ISO 50001 szerinti energiairányítási rendszer működtetésével és a rendszeres auditokkal támogatja az energiatudatos vállalati működést és a fogyasztás folyamatos nyomon követését. A Messer Hungarogáz Kft. tájékoztatása szerint a vállalatcsoport fenntarthatósági céljai között szerepel az üvegházhatású gázkibocsátás csökkentése, valamint a megújuló energiaforrások alkalmazásának növelése, amelyet a munkavállalók felé irányuló belső kommunikáció és vállalati szemléletformálás is támogat. Az EUROAPI Hungary Kft. adatszolgáltatása alapján a telephelyen rendszeres energia- és vízfelhasználási monitoring működik, amely hozzájárul a környezettudatos működés és a fenntartható erőforrás-gazdálkodás erősítéséhez.

4.13.3. Környezetbarát, „zöld” intézmények

Zöld óvodák Újpesten:

- **Újpesti Deák Óvoda**: Ez az óvoda a kerület déli részén, a Víztorony közelében, a Deák Ferenc utca 95. szám alatt található. 2019-ben nyerte el az Örökös Zöld Óvoda címet, és azóta is kiemelt figyelmet fordítanak a környezettudatos nevelésre. Az intézmény rendelkezik a Madárbarát Óvoda, illetve Pompás Mesés Óvoda címmel is és elkötelezettek a természet iránti szeretet, a fenntarthatóság, valamint a mesék és történetek nevelési eszközként való alkalmazásában.[176]
- **Újpesti Nyár Óvoda**: Ez az óvoda a városközpont lakótelepi környezetében, a Nyár u. 14. szám alatt található. A Zöld Óvoda címet már háromszor elnyerte, 2027-ben pedig pályáznak az Örökös Zöld Óvoda címre. Az óvodában kiemelt szerepet kap a mozgás, az egészséges életmód szokásainak kialakítása, a környezettudatosságra és fenntarthatóságra nevelést pedig örömteli, játékos tevékenységeken keresztül valósítják meg.[177]
- **Újpesti Karinthy Frigyes Óvoda**: Ez az óvoda a kerület északi részén, a Szilas-patak és a Farkas-erdő közelében, a Hajló u. 2-8. szám alatt található. Az intézmény elnyerte az Örökös Állatbarát Óvoda és a Zöld Óvoda címet. Az óvoda pedagógusai nagy hangsúlyt fektetnek

[176] Forrás: https://www.deakovi.hu/
[177] Forrás: https://www.nyaroviujpest.hu/

arra, hogy a környezettudatosság élményszerűen jelenjen meg a gyermekek mindennapjaiban és hogy a természet szeretete és védelme már óvodás korban természetessé váljon.[178]

- **Újpesti Park Óvoda**: Az óvoda a káposztásmegyeri lakótelepen, a Külső-Szilágyi út 46. szám alatt található. Már az óvoda elhelyezkedése is ideális, hiszen rengeteg zöld övezet, mint például park, erdő és patak veszi körül, amelyek megannyi tapasztalási lehetőséget adnak a gyermekek számára. Az intézmény rendelkezik a Zöld Óvoda címmel. Az óvodában elősegítik, hogy a gyermekek az őket körülvevő természeti környezetről tapasztalatot szerezzenek, amely hozzájárul a környezettel való aktív kapcsolat tevékeny kialakításához.[179]

Az elmúlt években több kerületi bölcsödében és óvodában (Hajló Bölcsőde, Homoktövis Bölcsőde, Újpesti Park Óvoda) is ún. növényfal kivitelezése történt meg. A növényfalak kialakításának főbb szempontja a hosszútávú fenntarthatóság és környezettudatosság erősítése volt. A beültetett növények zömmel – hazánkban is széles körben termesztett – trópusi alapfajok, amelyeket úgy válogattak össze, hogy különböző magas fokú légtisztító hatással bíró fajok kombinálása valósuljon meg.

83. ábra: Növényfal az egyik IV. kerületi óvodában[180]

[178] Forrás: https://www.karinthyovoda.hu/
[179] Forrás: https://ujpestiparkovi.hu/
[180] Forrás: Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata fotója

Állatbarát óvodák Újpesten

Az állatok védelmére, a felelős állattartásra és az élővilág tiszteletére nevelés már kisgyermekkorban kiemelt jelentőségű. Ezt támogatja az „Állatvédelem gyerekeknek" szerkesztőbizottsága által az Állatorvostudományi Egyetem Állatvédelmi, Jogi, Elemző- és Módszertani Központjának szakmai támogatásával évente meghirdetésre kerülő program, amelyben a hazai óvodák pályázhatnak a „Állatbarát Óvoda", az „Örökös Állatbarát Óvoda" és az „Év Állatvédő Óvodája" címekre. A program célja, hogy már a legkisebbek is játékos, élményalapú formában tanuljanak az állatok szeretetéről, védelméről és a felelős gondoskodás fontosságáról.

A kezdeményezés összhangban áll Újpest Önkormányzatának állatbarát és környezettudatos törekvéseivel, amelyek hosszú évek óta támogatják az állatvédelem ügyét és az ehhez kapcsolódó szemléletformáló programokat.

2025-ben első alkalommal nyerte el az „Állatbarát Óvoda" címet az Újpesti Aranyalma Óvoda Kertvárosi Tagóvodája. Második alkalommal vehette át az elismerést az Újpesti Ambrus Óvoda. Harmadik alkalommal lett díjazott az Újpesti Virág Óvoda, amely idén már Állatbarát Bázisintézménnyé is vált. Az Újpesti Karinthy Frigyes Óvoda pedig elnyerte az „Örökös Állatbarát Óvoda" címet, és szintén bázisintézményi elismerésben részesült.

Az elismerések hátterében számos olyan jó gyakorlat áll, amelynek során játékos- és élményalapú programokon keresztül ismertetik meg a gyerekekkel a felelős állattartás alapelveit. Az Újpesti Virág Óvoda az Állatbarát Óvoda cím elnyerését több konkrét, gyakorlati intézkedéssel és programmal alapozta meg. Az intézmény udvarán méh- és beporzóbarát kertet alakítottak ki rovarhotelekkel és rovaritatókkal, valamint a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület ajánlásai alapján madárbarát kertet hoztak létre madáretetőkkel, madáritatókkal, odúkkal és fészekalapanyag-gyűjtőkkel. Az óvoda területén denevérodúkat, bogárnapozókat és gyíkok számára búvóhelyeket is kialakítottak, továbbá figyelmet fordítanak a csigák és más hasznos kerti élőlények védelmére. Az Újpesti Állatvédő Ligával együttműködve részt vesznek a sünteleltetési programban, amelyhez a gyermekek saját készítésű sünodúkkal is hozzájárulnak.

Az intézmény rendszeresen szervez állatvédelmi tematikus programokat, köztük Állatvédelmi Témahetet, jeles napokhoz kapcsolódó foglalkozásokat, valamint interaktív tanulási elemeket alkalmazó rejtvényösvényeket és állomáshelyeket alakítanak ki. Az óvoda részt vesz az állatvédelemhez kapcsolódó előadásokon és foglalkozásokon, emellett külön állatvédelmi csoport működik a téma iránt fokozottan érdeklődő gyermekek számára. A programok megvalósításában több helyi szervezet és intézmény vesz részt, köztük az Újpesti Állatvédő Liga, a Homoktövis Környezetvédelmi Oktatóközpont, a Rex Kutyaotthon Alapítvány, az Újpesti Könyvtár, valamint a rendőrség és a gyermekjóléti szolgálat.

A programok sikerét nagymértékben segíti az Önkormányzat támogatása és a kerület állatbarát szemléletformáló intézkedései, amelyek évről évre egyre több intézményt ösztönöznek a csatlakozásra.[181]

[181] Forrás: Újpest példát mutat – állatbarát szemlélet az óvodai nevelésben – Újpest Media, Újabb „Állatbarát Óvoda" Újpesten! - Újpesti Hírmondó

5. SWOT analízis

A Budapest Főváros IV. kerület, Újpest környezeti állapotának értékeléséhez, a problémák és fejlesztési irányok azonosításához, valamint a jövőbeni környezeti célállapotok meghatározásához SWOT analízis készült. A módszer lehetőséget biztosít arra, hogy a kerület környezeti helyzetét belső és külső tényezők figyelembevételével, komplex és átfogó szemléletben értékeljük, feltárva a meglévő erősségeket, gyengeségeket, valamint a jövőbeni lehetőségeket és veszélyeket.

A SWOT elemzés hozzájárul ahhoz, hogy Budapest Főváros IV. kerületének környezetvédelmi célkitűzései és intézkedései a meglévő adottságokra építve, ugyanakkor a környezeti kihívásokra reagálva kerüljenek meghatározásra. Az elemzés egyaránt figyelembe veszi a természeti adottságokat, a városszerkezeti sajátosságokat, a társadalmi és gazdasági folyamatokat, valamint a környezetet érő terheléseket és azok várható hatásait.

Újpest sajátos helyzetét adja, hogy a sűrűn beépített nagyvárosi környezet mellett jelentős természetközeli területekkel, kiterjedt zöldfelületekkel és országos jelentőségű védett természeti értékekkel is rendelkezik. A kerület környezeti állapotát ugyanakkor jelentősen befolyásolja történeti ipari múltja, a közlekedési terhelés, a városi infrastruktúra működése, valamint a klímaváltozásból eredő egyre intenzívebb környezeti hatások.

A környezeti problémák jellemzően összetett módon jelennek meg: egyidejűleg több környezeti elemet és több ágazatot is érintenek, miközben kialakulásuk hátterében társadalmi, gazdasági, műszaki és természeti tényezők egyaránt szerepet játszanak. A SWOT elemzés célja ezért nem kizárólag a problémák feltárása, hanem azon fejlesztési és beavatkozási lehetőségek azonosítása is, amelyek hosszú távon hozzájárulhatnak a kerület környezeti állapotának javításához és az élhető városi környezet fenntartásához.

Az erősségek közé elsősorban a meglévő természeti értékek, a jelentős zöldfelületek, a természetvédelmi területek, valamint a kedvező városszerkezeti és közlekedési adottságok kerültek.

A gyengeségek között szerepelnek a városi környezetből adódó környezeti terhelések, különösen a közlekedési eredetű zaj- és légszennyezés, az ipari múltból fennmaradt problémák, valamint az illegális hulladéklerakás és a klímaváltozás helyi hatásai.

A lehetőségek olyan fejlesztési irányokat és külső pozitív hatásokat foglalnak magukban, amelyek hozzájárulhatnak a kerület környezeti állapotának javításához, különösen a zöldinfrastruktúra-fejlesztések, az energiahatékonysági beruházások, a fenntartható közlekedési megoldások és a lakossági szemléletformálás területén.

A veszélyek között elsősorban a klímaváltozás hatásai, a fokozódó beépítési nyomás, a növekvő közlekedési terhelés, valamint a városi hőszigethatás és az extrém időjárási események jelennek meg, amelyek hosszú távon kedvezőtlenül befolyásolhatják a kerület környezeti állapotát.

A SWOT elemzés során vizsgáltuk a környezeti elemek jelenlegi állapotát, a meglévő problémákat és konfliktusokat, valamint azokat a fejlesztési és beavatkozási lehetőségeket, amelyek a kerület fenntartható fejlődését és környezeti állapotának javítását szolgálhatják.

Budapest Főváros IV. kerület Környezetvédelmi SWOT analízise	
ERŐSSÉGEK – (STRENGTHS)	**GYENGESÉGEK – (WEAKNESSES)**
• Kedvező földrajzi elhelyezkedés és jó fővárosi kapcsolatrendszer. • A Duna közelsége és a Duna-part jelentős rekreációs és ökológiai potenciálja. • Jelentős zöldfelületi arány a sűrűn beépített városi környezet ellenére. • Országos és helyi jelentőségű természetvédelmi területek jelenléte (Újpesti Homoktövis Természetvédelmi Terület, Farkas-erdő, Palotai-sziget). • A Farkas-erdő kiemelkedő rekreációs és közösségi szerepe a kerület életében. • Változatos városszerkezet: kertvárosias, lakótelepi és természetközeli területek együttes jelenléte. • Jó közösségi közlekedési kapcsolatok és magas közösségi közlekedési arány. • Folyamatos közterületi és zöldinfrastruktúra-fejlesztések. • A kerékpárút-hálózat folyamatos fejlesztése. • Az elmúlt években megvalósult park- és közterület-megújítások pozitív lakossági megítélése. • Aktív önkormányzati zöldfelület-kezelési és faültetési törekvések. • A fás szárú növények védelmét támogató helyi szabályozás megléte. • Jelentős lakossági igény és társadalmi támogatottság a zöldfelületek fejlesztése iránt. • A lakosság körében erős környezettudatossági és klímaalkalmazkodási igény jelenléte. • Erős lakossági érdeklődés és nyitottság a környezetvédelmi szemléletformálás és tájékoztatás, illetve a közösségi környezetvédelmi programok iránt (faültetések, közösségi kertek, szemétszedési akciók, komposztálás). • Aktív és jól elérhető digitális kommunikációs csatornák.	• Közlekedési eredetű zaj- és légszennyezés jelenléte, különösen a nagy forgalmú útszakaszok környezetében. • Parkolási problémák és túlterhelt parkolókapacitások, különösen a lakótelepi övezetekben. • A növekvő gépjárműforgalom által okozott közterületi terhelés. • Kátyús, repedezett burkolatok és akadálymentességi hiányosságok jelenléte. • Köztisztasági problémák több frekventált közterületen és közlekedési csomópontban. • Illegális hulladéklerakás rendszeres megjelenése egyes területeken. • Kutyatartással összefüggő köztisztasági problémák. • A felszíni kisvízfolyások rossz ökológiai állapota. • A csapadékvíz-elvezető rendszer helyenkénti hiányosságai (vízmegállások, eldugult víznyelők). • Egyes zöldfelületek öntözésének és növényápolásának hiányosságai. • A túlzottan intenzív vagy nem megfelelő zöldfelület-kezeléssel kapcsolatos lakossági konfliktusok. • Az ipari múltból eredő környezeti terhelések és barnamezős területek jelenléte. • Nyilvános illemhelyek korlátozott elérhetősége egyes közterületeken. • A természetközeli területek egy részén inváziós növényfajok megjelenése. • A természetvédelmi területek és helyi természeti értékek ismertsége nem minden lakossági csoportnál megfelelő.

Budapest Főváros IV. kerület Környezetvédelmi SWOT analízise	
ERŐSSÉGEK – (STRENGTHS)	**GYENGESÉGEK – (WEAKNESSES)**
• A természetközeli rekreációs lehetőségek iránti növekvő társadalmi igény. • A kerület erős helyi identitása és közösségi kötődése. • A természetvédelmi területek és zöldfolyosók fontos szerepe a városi klíma szabályozásában. • Jelentős potenciál a klímaalkalmazkodó városfejlesztési megoldások alkalmazására. • A lakosság részéről erős együttműködési és részvételi hajlandóság a helyi környezetvédelmi kezdeményezésekben. • A környezeti problémákra érzékeny, aktív lakossági visszajelzési rendszer megléte (kérdőívek, közösségi kommunikáció, lakossági észrevételek). • Környezetvédelmi nevelést támogató helyi intézmények és közösségi kezdeményezések jelenléte.	

Budapest Főváros IV. kerület Környezetvédelmi SWOT analízise	
LEHETŐSÉGEK- (OPPORTUNITIES)	**VESZÉLYEK- (THREATS)**
• A zöldinfrastruktúra további fejlesztése és összekapcsolása a kerület különböző városrészei között. • A Duna-part rekreációs, közösségi és természetközeli fejlesztési potenciáljának erősítése. • A Szilas-patak környezetének ökológiai és rekreációs célú fejlesztése. • Városi klímaalkalmazkodási intézkedések bővítése (faültetések, árnyékolás, esőkertek, vízáteresztő burkolatok). • A városi hőszigethatás mérséklése természetalapú megoldások alkalmazásával. • A meglévő zöldfelületek minőségi fejlesztése és természetközelibb fenntartása.	• A városban érzékelhető klímaváltozás hatásainak fokozódása (hőhullámok, aszályos időszakok, szélsőséges csapadékesemények, városi hőszigethatás), és az ebből eredő egészségügyi és életminőségi problémák növekedése. • A csapadékvíz-elvezető rendszerek túlterhelődése intenzív esőzések esetén. • A zöldfelületek és a városi faállomány sérülékenységének növekedése (aszály, viharkárok, betegségek, inváziós kártevők). • A további beépítések és burkolt felületek növekedése miatti zöldfelület-csökkenés veszélye. • A növekvő közúti forgalomból eredő zaj- és légszennyezés fokozódása.

Budapest Főváros IV. kerület Környezetvédelmi SWOT analízise	
LEHETŐSÉGEK- (OPPORTUNITIES)	**VESZÉLYEK- (THREATS)**
• A kerület természetvédelmi területeinek ismertségét növelő szemléletformáló programok indítása. • A Farkas-erdő és más természetközeli területek fenntartható rekreációs fejlesztése. • A kerékpáros infrastruktúra hálózatos fejlesztése és biztonságosabb kapcsolatok kialakítása. • A gyalogosbarát és emberközpontú közterület-fejlesztések erősítése. • A közösségi közlekedés és az aktív közlekedési formák további ösztönzése. • P+R rendszerek fejlesztése és az agglomerációs gépjárműterhelés csökkentése. • A csapadékvíz helyben tartását támogató városi megoldások elterjesztése. • Energetikai korszerűsítések és energiahatékonysági beruházások ösztönzése. • Lakossági zöldprogramok és támogatási rendszerek további erősítése (komposztálás, esővízgyűjtés, faültetés, zöldudvar programok). • Közösségi kertek és közösségi zöldfelület-gondozási programok bővítése. • Lakossági részvételen alapuló környezetvédelmi akciók és önkéntes programok erősítése. • A digitális kommunikáció és közösségi média hatékonyabb bevonása a szemléletformálásba. • Környezetvédelmi edukációs és szemléletformáló programok fejlesztése (különösen gyermekek és fiatalok számára). • Környezetbarát városüzemeltetési és közterület-fenntartási megoldások alkalmazása. • A barnamezős területek környezetileg fenntartható rehabilitációja. • Az élhetőbb, árnyékosabb, kevésbé burkolt közterületek kialakítása.	• Az agglomerációs forgalom és az ingázás további erősödése. • A parkolási problémák további súlyosbodása. • Az illegális hulladéklerakás fennmaradása vagy növekedése. • A köztisztasági problémák erősödése a nagy forgalmú közterületeken. • Inváziós növényfajok további terjedése, a biodiverzitás csökkenése városi környezetben. • A vízhiányos időszakok gyakoribbá válása és a vízmegtartási problémák erősödése. • A lakossági elvárások és az önkormányzati erőforrások közötti növekvő különbség. • A közterület-fenntartási és városüzemeltetési költségek emelkedése. • A demográfiai csökkenés és az elöregedés hosszú távú városszerkezeti és szolgáltatási problémái. • A lakossági érdektelenség növekedése vagy az együttműködési hajlandóság csökkenése bizonyos környezetvédelmi kérdésekben. • A természetvédelmi területek alacsony ismertségének fennmaradása. • Az extrém időjárási események miatt növekvő infrastruktúra-károk. • A zaj- és légszennyezés lakossági egészségre gyakorolt hosszú távú negatív hatásai.

Budapest Főváros IV. kerület Környezetvédelmi SWOT analízise	
LEHETŐSÉGEK- (OPPORTUNITIES)	**VESZÉLYEK- (THREATS)**
• Zöldtetők és zöldfalak alkalmazásának ösztönzése. • A helyi környezetvédelmi kommunikáció és lakossági tájékoztatás további erősítése. • A természetközeli turisztikai és rekreációs lehetőségek fejlesztése. • A lakosság erős környezeti érzékenységére és együttműködési hajlandóságára épülő programok kialakítása. • További városi faültetési és árnyékolási programok megvalósítása. • A közterületi tisztaság javítását támogató intelligens vagy modern városüzemeltetési megoldások bevezetése. • Pályázati és támogatási források bevonása zöld- és klímavédelmi fejlesztésekhez. • A helyi közösségek aktívabb bevonása a környezeti döntésekbe és fejlesztésekbe.	

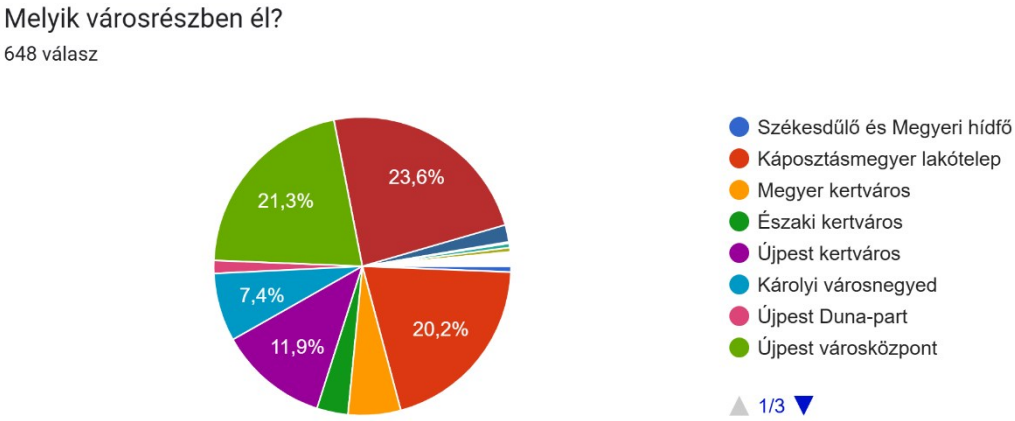
6. Lakossági kérdőív válaszainak bemutatása

A környezetvédelmi program megalapozása során kiemelt szempont volt a lakossági vélemények és tapasztalatok megismerése is. Ennek érdekében Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata online lakossági kérdőíves felmérést végzett, amelynek célja a kerület környezeti állapotával, zöldfelületeivel, köztisztaságával, közlekedésével, valamint a környezeti problémákkal kapcsolatos lakossági észrevételek összegyűjtése volt.

A kérdőív 2026. április 6. és 2026. május 13. között volt elérhető online formában. A felmérésre összesen 648 válasz érkezett, amely megfelelő alapot biztosított a lakossági tapasztalatok és prioritások feltérképezéséhez.

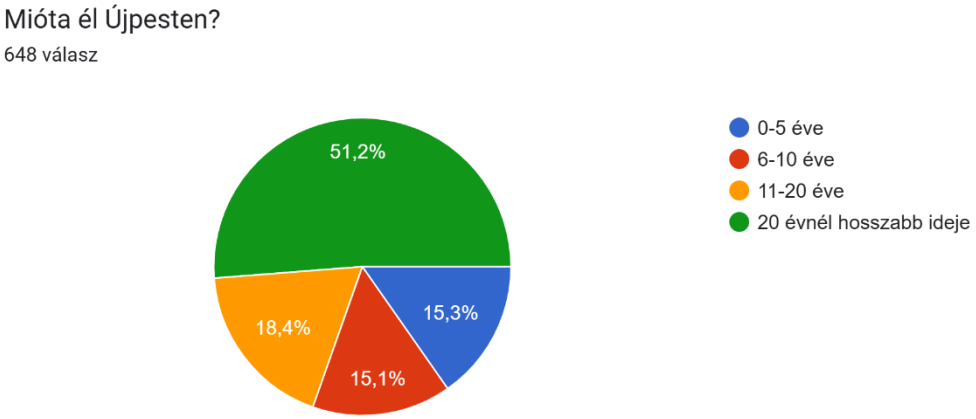
A beérkezett válaszok fontos visszajelzést adnak arról, hogy a lakosság mely környezeti problémákat érzékeli legjelentősebbnek, mely területeket tartja kedvezőnek, illetve mely fejlesztési irányokat támogatná a jövőben. A kérdőív eredményei a környezetvédelmi program intézkedéseinek meghatározása során is figyelembevételre kerülnek.

6.1. Eredmények bemutatása

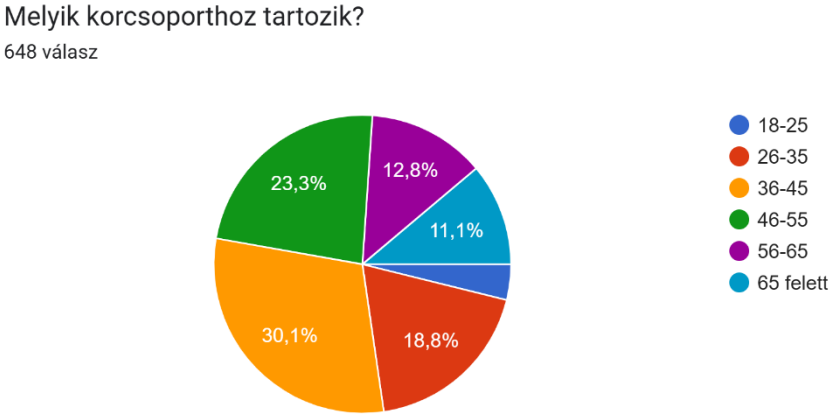

A kérdőívet kitöltők lakóhely szerinti megoszlása alapján a válaszok Újpest több városrészéből érkeztek, így a felmérés a kerület különböző területeinek lakossági tapasztalatait is tükrözi. A legtöbb válasz Káposztásmegyer lakótelepi és kertvárosi részeiről, valamint a Megyer kertváros területéről érkezett, de jelentős számban képviseltették magukat más városrészek lakói is.

A válaszadók között kisebb arányban olyan személyek is megjelentek, akik jelenleg nem Újpesten élnek, ugyanakkor a kerülethez munkavégzés, korábbi lakóhely vagy egyéb kötődés révén kapcsolódnak.

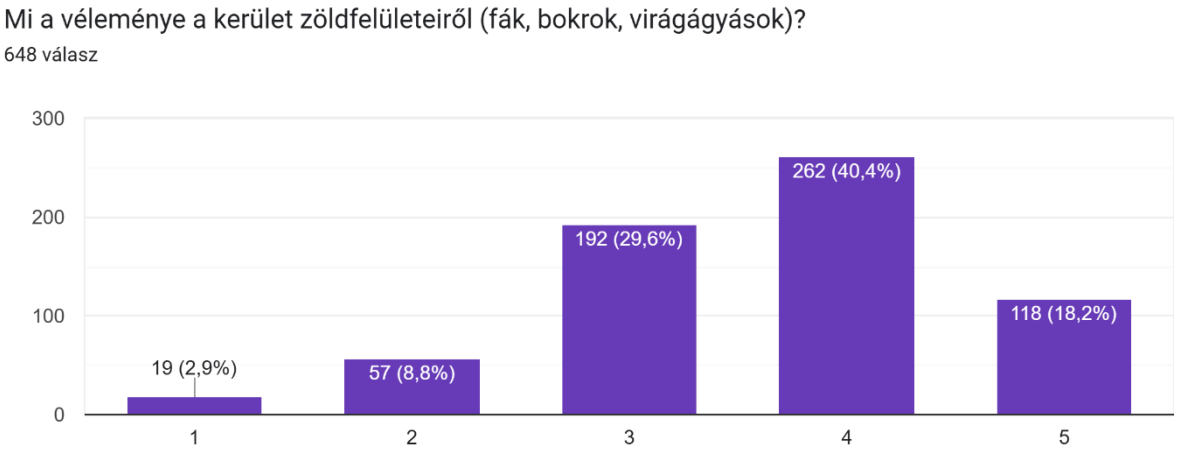
A válaszadók több mint fele több mint 20 éve él Újpesten, amely azt mutatja, hogy a kérdőívet jelentős arányban olyan lakosok töltötték ki, akik hosszabb ideje ismerik a kerület adottságait, környezeti állapotát és az elmúlt évek változásait. Emellett a rövidebb ideje Újpesten élők is megjelentek a válaszadók között, így a felmérés a régebbi és újabb lakossági tapasztalatokat egyaránt tükrözi.

A korcsoport szerinti megoszlás alapján a kérdőívet legnagyobb arányban a 36–45 év közötti lakosok töltötték ki, de jelentős számban képviseltették magukat a 46–55 év közötti válaszadók is. A felmérés eredményei alapján megállapítható, hogy több aktív korosztály véleménye is megjelent a kérdőívben, így a válaszok különböző élethelyzetekhez és lakossági igényekhez kapcsolódó tapasztalatokat is tükröznek.

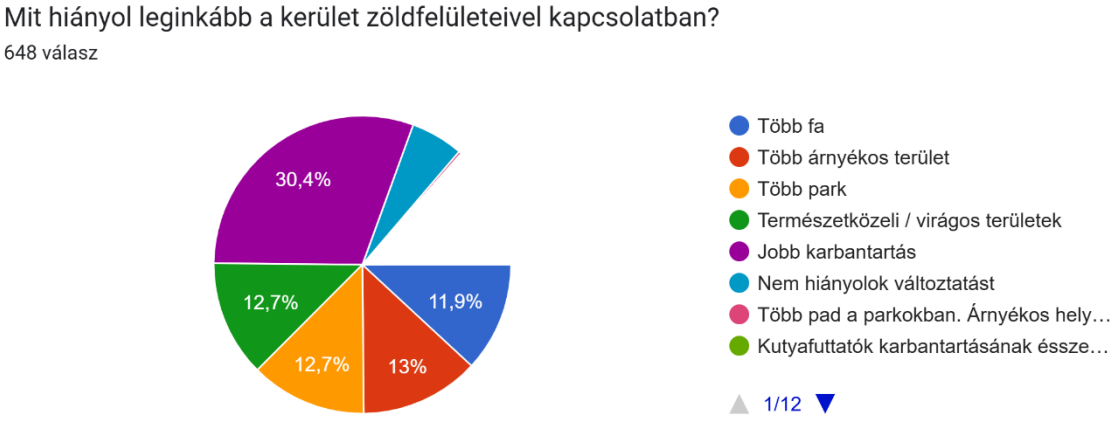

A válaszadók többsége összességében inkább elégedettnek értékelte lakókörnyezete környezeti állapotát. A leggyakoribb értékelés a 4-es volt, de jelentős arányban érkeztek közepes (3-as) értékelések is. Az alacsony elégedettséget jelölő válaszok aránya kisebb volt, ugyanakkor az eredmények alapján megállapítható, hogy a lakosság továbbra is érzékel olyan környezeti problémákat és fejlesztendő területeket, amelyek javítása indokolt lehet a jövőben.

A válaszok alapján a lakosság összességében kedvezően értékeli a kerület zöldfelületeit, beleértve a fákat, bokrokat és virágágyásokat is. A legtöbb válaszadó 4-es vagy 5-ös értékelést adott, amely arra utal, hogy a zöldfelületek állapota és mennyisége a lakosság jelentős része számára megfelelőnek tekinthető.

Az eredmények ugyanakkor azt is jelzik, hogy továbbra is van igény a zöldfelületek fejlesztésére, fenntartására és bővítésére, különösen a városi környezet élhetőségének és klímavédelmi alkalmazkodóképességének javítása érdekében.

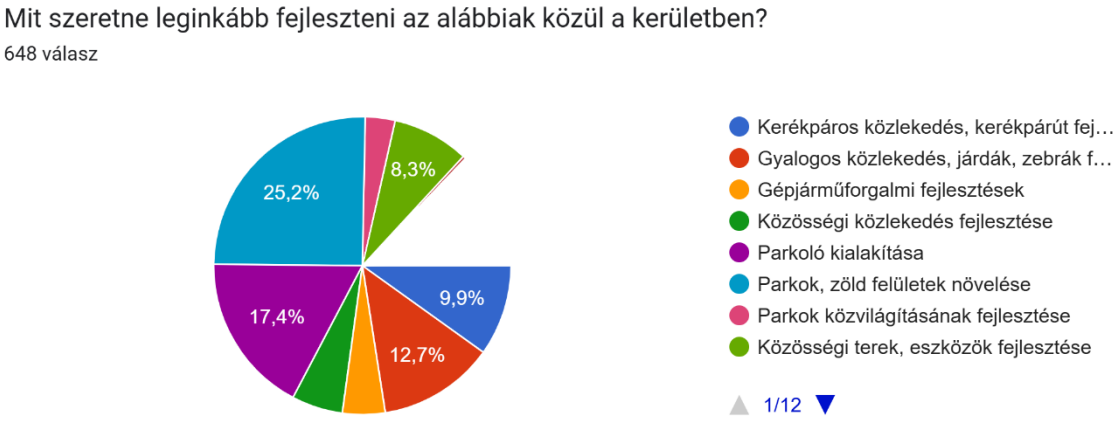
A válaszok alapján a lakosság elsősorban a zöldfelületek karbantartásának javítását, valamint több árnyékos, fás és parkos terület kialakítását tartaná szükségesnek. Jelentős arányban jelent meg igényként a parkok és közösségi zöldterületek fejlesztése, valamint a meglévő zöldfelületek állapotának megőrzése és rendezettebb fenntartása.

A kérdőívben számos egyedi szöveges észrevétel is érkezett. A lakossági visszajelzések között gyakran megjelent:

- a fák és árnyékos területek hiánya,
- a parkok és kutyafuttatók karbantartásának fejlesztési igénye,
- az öntözés és növényápolás fontossága,

- a köztisztasággal és hulladékkezeléssel kapcsolatos észrevételek,
- valamint a természetközelibb, rekreációra alkalmas zöldterületek bővítésének igénye.

A válaszok alapján megállapítható, hogy a lakosság számára a zöldfelületek nemcsak esztétikai szempontból fontosak, hanem a nyári hőterhelés csökkentése, a rekreáció, valamint az élhető városi környezet kialakítása szempontjából is kiemelt jelentőségűek.

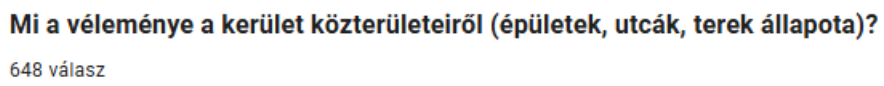

A válaszok alapján a lakosság elsősorban a parkok és zöldfelületek fejlesztését tartja a legfontosabb fejlesztési területnek. Emellett jelentős igény mutatkozott a parkolási problémák kezelésére, a gyalogos közlekedés és járdák fejlesztésére, valamint a közlekedési infrastruktúra korszerűsítésére is.

A szöveges lakossági észrevételek alapján gyakran megjelent:

- a parkolási kapacitások és a parkolási rend fejlesztésének igénye,
- a közterületek és parkok tisztaságának javítása,
- a járdák és utak állapotának fejlesztése,
- több zöldfelület, fa és árnyékos terület kialakítása,
- a kerékpáros és gyalogos infrastruktúra fejlesztése,
- valamint a rekreációs és közösségi terek bővítése.

Több válaszban megjelent a Duna-part, a Szilas-patak környezetének, valamint a nagyobb parkterületek fejlesztésének igénye is. A válaszok alapján a lakosság számára kiemelt jelentőségű az élhető, zöldebb és rendezettebb városi környezet kialakítása, amely egyszerre támogatja a közlekedést, a rekreációt és a környezeti komfort javítását.

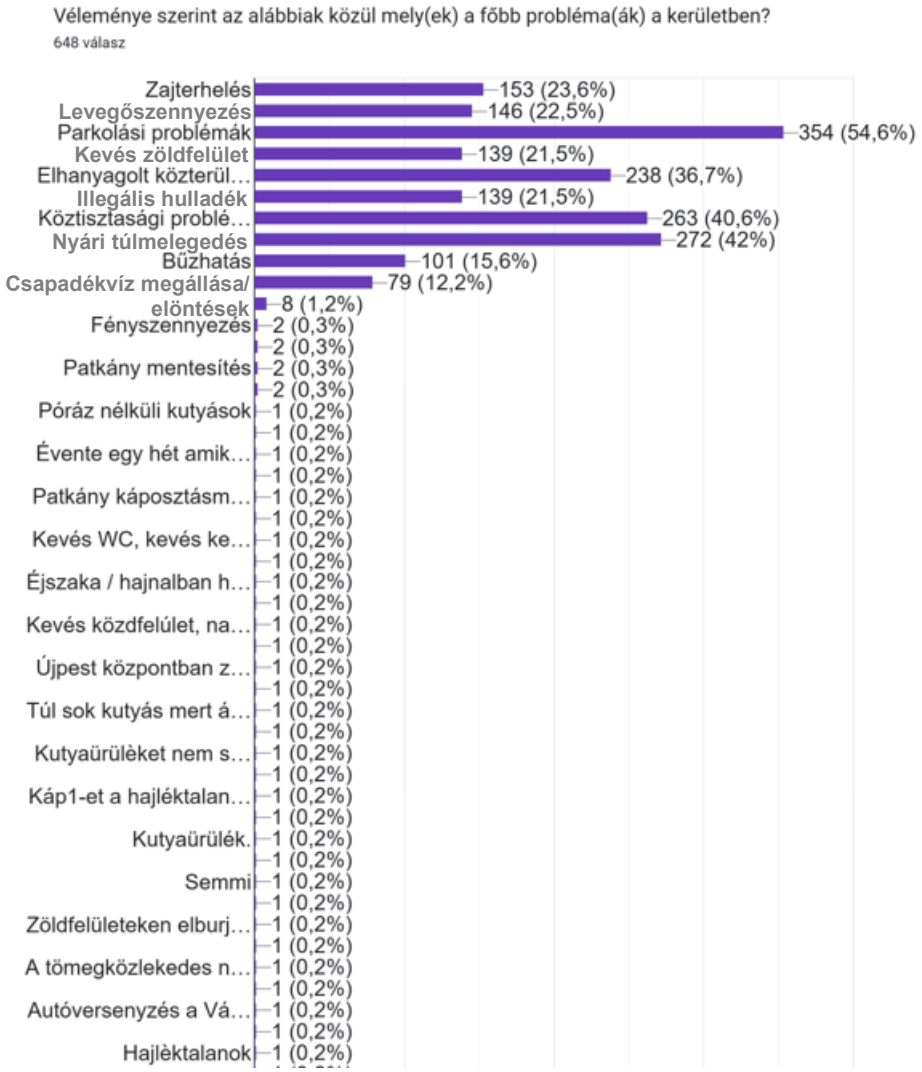

A közterületek állapotával kapcsolatban érkezett szöveges válaszok vegyes képet mutatnak. Több válaszadó pozitívan értékelte az elmúlt években megvalósult fejlesztéseket, a megújult parkokat, tereket, faültetéseket és virágosításokat. Ugyanakkor a lakossági észrevételek jelentős része szerint a közterületek állapota területenként erősen eltérő: a felújított, központi vagy kiemelt területek mellett több városrészben elhanyagolt, felújításra szoruló utcák, járdák, épületek és zöldfelületek is találhatók.

A leggyakrabban visszatérő problémák közé tartozott a járdák és utak rossz állapota, a kátyúk, repedezett burkolatok és akadálymentességi hiányosságok. Számos válasz említette a köztisztasági problémákat is, különösen a szemét, a kutyaürülék, a cigarettacsikkek, a kevés utcai szemetes, valamint a forgalmasabb közterületek, aluljárók és közlekedési csomópontok elhanyagoltsága kapcsán.

A válaszadók több esetben jelezték a zöldfelületek karbantartásával kapcsolatos problémákat is, például az öntözés hiányát, a frissen ültetett fák gondozásának szükségességét, a kiszáradó gyepfelületeket, a túlzottan rövidre vágott füvet, valamint a gyomos, toklásszal érintett területeket. Több hozzászólásban megjelent az árnyékosabb, fásítottabb, kevésbé burkolt közterületek iránti igény is.

A válaszok alapján kiemelt figyelmet érdemel Újpest-központ, az Árpád út és környezete, a metró- és aluljáró környezete, valamint több lakótelepi és kertvárosi terület közterületi állapota. A lakossági visszajelzések alapján a közterületek fejlesztése során a burkolatok és járdák felújítása, a köztisztaság javítása, a zöldfelületek szakszerű fenntartása, a közbiztonságérzet erősítése és az egységesebb, rendezettebb utcakép kialakítása egyaránt fontos fejlesztési irányként jelenik meg.

Véleménye szerint az alábbiak közül mely(ek) a főbb probléma(ák) a kerületben?
648 válasz
Zajterhelés 153 (23,6%)
Levegőszennyezés 146 (22,5%)
Parkolási problémák 354 (54,6%)
Kevés zöldfelület 139 (21,5%)
Elhanyagolt közterül… 238 (36,7%)
Illegális hulladék 139 (21,5%)
Köztisztasági problé… 263 (40,6%)
Nyári túlmelegedés 272 (42%)
Bűzhatás 101 (15,6%)
Csapadékvíz megállása/elöntések 79 (12,2%)
Fényszennyezés 8 (1,2%)
Patkány mentesítés 2 (0,3%)
Póráz nélküli kutyások 2 (0,3%)
Évente egy hét amik… 2 (0,3%)
Patkány káposztásm… 1 (0,2%)
Kevés WC, kevés ke… 1 (0,2%)
Éjszaka / hajnalban h… 1 (0,2%)
Kevés közdfelület, na… 1 (0,2%)
Újpest központban z… 1 (0,2%)
Túl sok kutyás mert á… 1 (0,2%)
Kutyaürülèket nem s… 1 (0,2%)
Káp1-et a hajléktalan… 1 (0,2%)
Kutyaürülék. 1 (0,2%)
Semmi 1 (0,2%)
Zöldfelületeken elburj… 1 (0,2%)
A tömegközlekedes n… 1 (0,2%)
Autóversenyzés a Vá… 1 (0,2%)
Hajlèktalanok 1 (0,2%)

A válaszok alapján a kerületben érzékelt legfontosabb problémák közül kiemelkedik a parkolási nehézségek kérdése, amelyet a válaszadók több mint fele jelölt meg. Szintén jelentős arányban jelent meg problémaként az illegális hulladék, a köztisztasági problémák, valamint az elhanyagolt közterületek állapota.

A válaszadók közel negyede a zajterhelést is fontos problémaként azonosította, amely elsősorban a közlekedési eredetű terhelésekkel, a forgalmas utak környezetével és egyes lakossági észrevételek alapján az éjszakai zavaró hatásokkal hozható összefüggésbe. A válaszok között emellett megjelentek a közlekedéssel, bűzhatással, közbiztonságérzettel, kutyatartással, zöldfelületek állapotával és nyilvános illemhelyek hiányával kapcsolatos egyedi észrevételek is.

Az eredmények alapján a lakosság számára a legégetőbb környezeti és életminőségi problémák elsősorban a közterületek használatához, tisztaságához, fenntartásához és a városi közlekedéshez kapcsolódnak.

Kérem az előző kérdésben adott válaszát indokolja!

648 válasz

A beérkezett lakossági észrevételek alapján a kerület egyik leggyakrabban megjelenő problémája a közterületek állapotához, a közlekedési terheléshez és a zöldfelületek kezeléséhez kapcsolódik. A válaszadók jelentős része a parkolási nehézségeket emelte ki, különösen a lakótelepi övezetekben, ahol a parkolóhelyek száma sok esetben nem követi a növekvő gépjárműállományt. Több észrevétel érkezett az ingázók által okozott túlterheltségre, valamint a P+R jellegű használat problémáira is.

Számos válasz utalt a nyári hőterhelés fokozódására és a városi felületek túlzott felmelegedésére. A lakosok több helyen hiányolják az árnyékot adó, nagy lombkoronájú fákat, illetve a zöldfelületek növelését. Emellett gyakran megjelent igényként a parkok, közterületi növényzet és fasorok gondozásának fejlesztése, valamint az öntözés és kaszálás megfelelőbb ütemezése.

A közterületi tisztaság szintén visszatérő téma volt. A válaszadók problémaként jelezték az illegális hulladéklerakást, a kutyaürüléket, a cigarettacsikkeket, valamint bizonyos frekventált területek – például aluljárók, buszmegállók és forgalmas csomópontok – rendezetlen állapotát. Többen a hulladékgyűjtők számának növelését és gyakoribb ürítését tartanák szükségesnek.

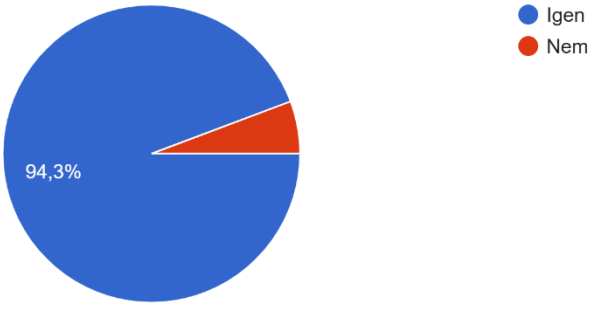
A közlekedéshez kapcsolódó környezeti terhelések közül elsősorban a zaj- és légszennyezés jelent meg hangsúlyosan. A válaszadók főként a nagy forgalmú utak, illetve az M0 autóút környezetében tapasztalható terhelést említették, de több helyen felmerült az éjszakai gyorshajtás és a motorkerékpárok által okozott zajterhelés problémája is.

A csapadékvíz-elvezetés hiányosságaira több lakos is felhívta a figyelmet. A nagy intenzitású esőzések során kialakuló vízmegállások, eldugult víznyelők és nehezen járható útszakaszok több városrészben is visszatérő problémaként jelentek meg.

A visszajelzések összességében azt mutatják, hogy a lakosság kiemelten fontosnak tartja az élhető, tiszta és klímaalkalmazkodó városi környezet kialakítását, különös tekintettel a zöldfelületek fejlesztésére, a közterületek állapotának javítására és a közlekedési eredetű környezeti terhelések csökkentésére.

Érezhetőnek tartja a nyári hőség erősödését az elmúlt években?

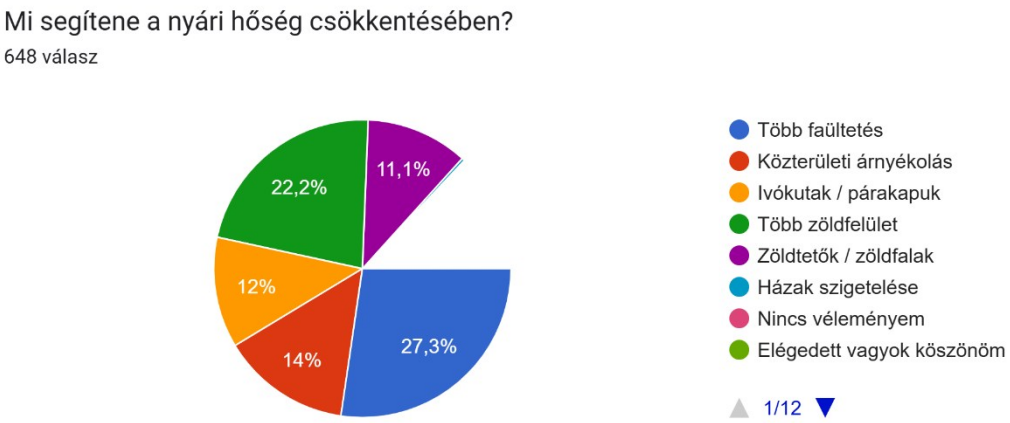
648 válasz

A kérdőíves felmérés eredményei alapján a válaszadók döntő többsége érzékeli a nyári hőség erősödését az elmúlt években. A kérdésre válaszoló 648 fő közül 94,3% nyilatkozott úgy, hogy tapasztalja a nyári hőterhelés fokozódását, míg csupán a válaszadók kis része nem érzékeli ezt a változást.

Az eredmények azt mutatják, hogy a klímaváltozás helyi hatásai a lakosság számára is egyértelműen érzékelhetővé váltak. A nyári hőhullámok gyakoribbá válása, a tartósan magas hőmérséklet és a beépített városi környezet felmelegedése egyre jelentősebb komfort- és egészségügyi problémát jelenthet, különösen a sűrűn beépített városrészekben.

A lakossági észrevételek alapján kiemelt jelentőségű lehet a városi hőszigethatás mérséklése, amelyben fontos szerepet játszhat a zöldfelületek növelése, az árnyékot adó fasorok telepítése, a parkok fejlesztése, valamint a klímaalkalmazkodási szempontok fokozott érvényesítése a településfejlesztési és közterület-gazdálkodási intézkedések során.

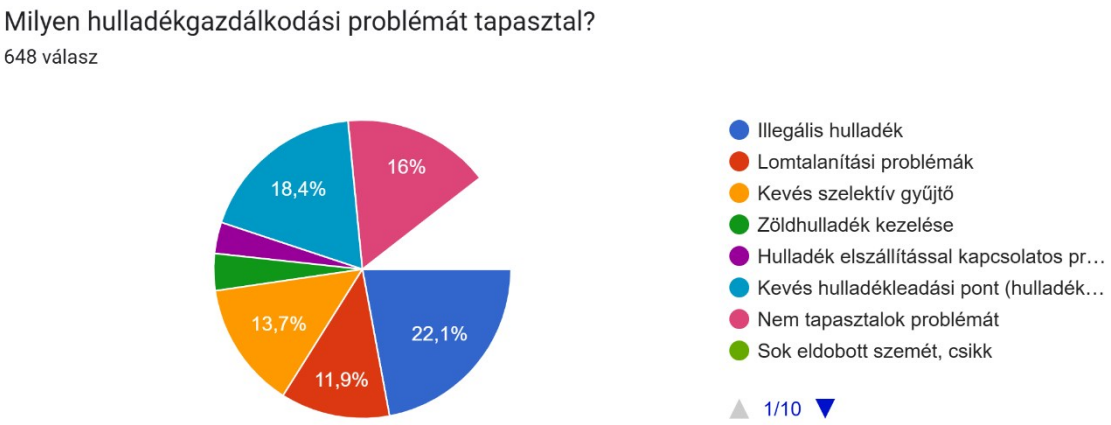

A kérdőív eredményei alapján a válaszadók szerint a nyári hőség mérséklésének leghatékonyabb eszköze a zöldfelületek növelése és a városi környezet árnyékolásának fejlesztése lenne. A legtöbben a több faültetést és a zöldterületek bővítését jelölték meg, amely a válaszok 27,3%-át tette ki. Emellett jelentős arányban jelent meg a több zöldfelület kialakításának igénye is (22,2%).

A válaszadók fontosnak tartják továbbá a közterületi árnyékolás fejlesztését, különösen a nagy burkolt felületekkel rendelkező városi területeken, buszmegállókban, játszótereken és forgalmas közterekben. Többen kiemelték az ivókutak és párakapuk szerepét is, amelyek a hőség idején közvetlen komfortjavító megoldást jelenthetnek.

A nyitott szöveges válaszokban gyakran megjelent a burkolt felületek csökkentésének igénye, a zöldtetők és zöldfalak alkalmazása, valamint a meglévő fák és fasorok fokozott védelme. Több válaszadó hangsúlyozta, hogy a meglévő nagy lombkoronájú fák megőrzése legalább olyan fontos, mint az új ültetések.

A lakossági visszajelzések alapján egyértelműen kirajzolódik az igény a klímaalkalmazkodó városi környezet kialakítására. A válaszok azt mutatják, hogy a kerületben élők a hőség elleni védekezés kulcsfontosságú eszközének elsősorban a természetalapú megoldásokat, a zöldinfrastruktúra fejlesztését és a városi mikroklíma javítását tartják.

A kérdőíves felmérés alapján a válaszadók legnagyobb arányban az illegális hulladéklerakást jelölték meg problémaként, amely a válaszok 22,1%-át tette ki. A lakossági észrevételek alapján elsősorban az elhagyott közterületeken, zöldfelületeken, parkok környezetében és egyes lakótelepi részeken jelenik meg rendszeresen illegálisan kihelyezett hulladék.

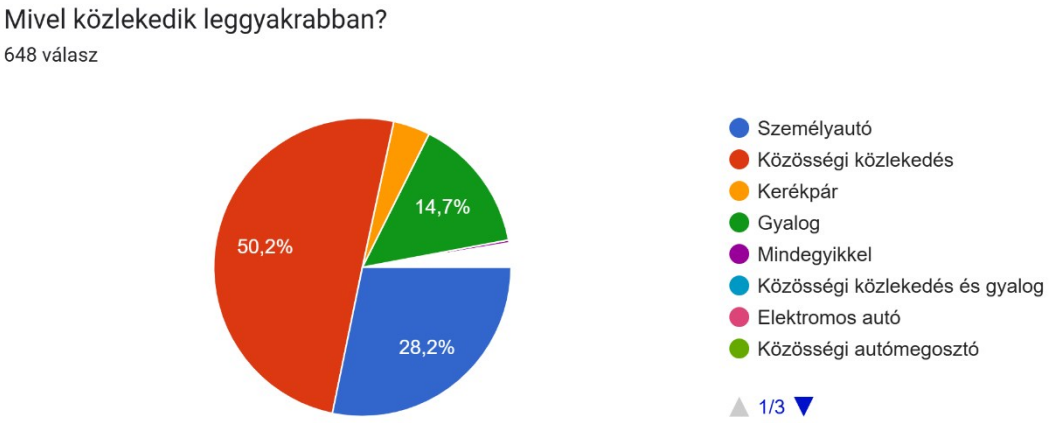
Jelentős arányban jelentek meg a lomtalanítással kapcsolatos problémák is (11,9%). Több válaszadó jelezte, hogy a lomtalanítás időszakában a közterületeken hosszabb ideig felhalmozódó hulladék esztétikai és köztisztasági problémát okoz, valamint gyakran megjelenik az illegális hulladék-elhelyezés is ezekhez kapcsolódóan.

A válaszadók 13,7%-a a kevés szelektív gyűjtőpontot tartja problémának, míg több észrevétel szólt a szelektív hulladékgyűjtés rendszerének fejlesztési igényéről, a gyűjtőszigetek állapotáról, valamint a hulladékgyűjtők telítettségéről. Többen hiányolták a könnyebben elérhető üveg-, textil- és egyéb speciális hulladékgyűjtési lehetőségeket.

A lakossági visszajelzések alapján problémát jelent továbbá a közterületeken eldobott hulladék, különösen a cigarettacsikkek és kisebb kommunális hulladékok jelenléte. Több válaszadó a közterületi hulladékgyűjtők számának növelését és gyakoribb ürítését tartaná szükségesnek.

A szöveges észrevételekben gyakran megjelent a zöldhulladék kezelésének kérdése, a komposztálási lehetőségek hiánya, valamint a veszélyes hulladékok – például elektronikai hulladékok vagy háztartási veszélyes anyagok – leadási lehetőségeinek korlátozott ismertsége vagy elérhetősége.

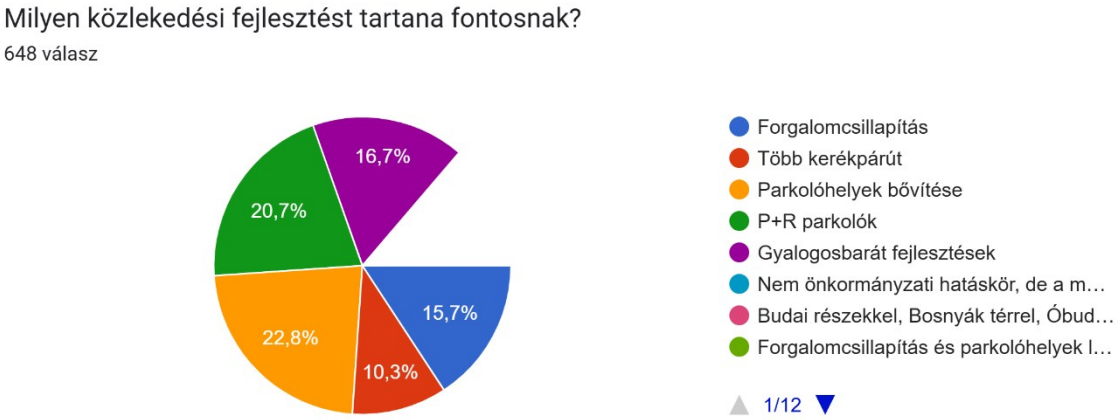
Összességében a válaszok alapján a lakosság részéről erős igény mutatkozik a hulladékgazdálkodási rendszer fejlesztésére, a közterületi tisztaság javítására, valamint a szelektív és speciális hulladékgyűjtési lehetőségek bővítésére.

A kérdőíves felmérés eredményei alapján a válaszadók többsége a mindennapi közlekedés során elsősorban közösségi közlekedést vesz igénybe. A válaszok 50,2%-a szerint a leggyakrabban használt közlekedési forma a közösségi közlekedés, amely meghatározó szerepet tölt be a kerület mobilitásában.

A válaszadók jelentős része személygépkocsival közlekedik leggyakrabban, amely a válaszok 28,2%-át tette ki. Emellett a gyalogos közlekedés aránya is számottevő (14,7%), ami arra utal, hogy a kerületen belüli rövidebb távolságok esetében sokan választják a gyalogos közlekedést.

A nyitott válaszok alapján megállapítható, hogy a lakosság közlekedési szokásai sok esetben kombináltak: többen használnak vegyesen személygépkocsit, közösségi közlekedést, gyalogos vagy kerékpáros közlekedést a napi célponttól és távolságtól függően.

A kérdőíves felmérés alapján a válaszadók többféle közlekedési fejlesztést tartanak fontosnak a kerület élhetőségének és közlekedési rendszerének javítása érdekében. A legnagyobb arányban a parkolóhelyek bővítésének igénye jelent meg, amely a válaszok 22,8%-át tette ki. A lakossági észrevételek alapján különösen a lakótelepi övezetekben, valamint a forgalmas közlekedési csomópontok környezetében jelent problémát a parkolóhelyek hiánya.

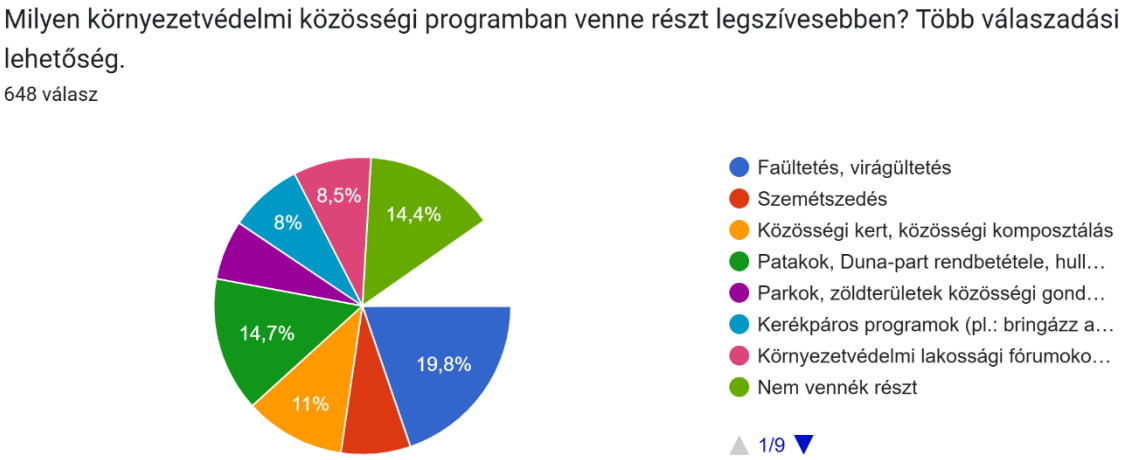
Szintén jelentős támogatottságot kapott a P+R parkolók fejlesztése (20,7%), amely arra utal, hogy a válaszadók fontosnak tartják az egyéni és közösségi közlekedési módok összehangolását, valamint a belső városrészek gépjárműterhelésének csökkentését.

A forgalomcsillapítás és a közlekedésbiztonság javítása szintén gyakran megjelent a válaszokban. Több lakos jelezte a gyorshajtás problémáját, különösen a lakóövezetekben és kisebb mellékutcákban, ahol sebességcsökkentő intézkedéseket, fokozott ellenőrzést vagy egyirányúsítási megoldásokat tartanának indokoltnak.

A kerékpáros közlekedés fejlesztésére is megjelent lakossági igény, elsősorban összefüggőbb és biztonságosabb kerékpárút-hálózat kialakítása formájában. Többen hangsúlyozták, hogy a jelenlegi infrastruktúra hiányosságai visszatartják a rendszeres kerékpárhasználatot.

A nyitott válaszokban gyakran felmerült továbbá a közösségi közlekedés fejlesztésének igénye, különösen a metró- és buszhálózat sűrűsége, megbízhatósága és kapcsolódása tekintetében.

A válaszok összességében arra utalnak, hogy a lakosság kiegyensúlyozottabb, biztonságosabb és fenntarthatóbb közlekedési rendszer kialakítását támogatja, amely egyszerre kezeli a parkolási problémákat, ösztönzi a közösségi és aktív közlekedési formák használatát, valamint javítja a közterületek élhetőségét.

A kérdőíves felmérés eredményei alapján a válaszadók nyitottak a különböző környezetvédelmi közösségi programokban való részvételre. A legnagyobb érdeklődés a faültetési és virágültetési programok iránt mutatkozott, amelyet a válaszadók 19,8%-a jelölt meg. A lakossági visszajelzések alapján az ilyen kezdeményezések nemcsak környezetvédelmi, hanem közösségépítő szempontból is fontosak lehetnek.

Szintén jelentős érdeklődés mutatkozott a közösségi kertek, közösségi komposztálási lehetőségek, valamint a kerékpáros programok iránt. Többen jelezték, hogy szívesen vennének részt olyan helyi kezdeményezésekben, amelyek a fenntartható életmódot, a közösségi együttműködést vagy az aktív közlekedési formákat támogatják.

A parkokkal, zöldterületekkel és természetvédelmi területekkel kapcsolatos programok – például szemétszedési akciók, közösségi gondozási programok vagy természetvédelmi önkéntes események – szintén gyakran megjelentek a válaszok között. Több válaszadó hangsúlyozta, hogy szívesen kapcsolódna olyan programokhoz, amelyek közvetlenül hozzájárulnak a kerület tisztaságához és zöldfelületeinek javításához.

A nyitott szöveges válaszokban több lakos kiemelte a környezeti szemléletformálás fontosságát, különösen a gyermekek és fiatalok bevonását, az oktatási programokat és a lakossági tájékoztatást.

Emellett többen jelezték, hogy a részvételi hajlandóságot növelné a programok jobb kommunikációja, rendszeressége és könnyebb elérhetősége.

A válaszok alapján összességében megállapítható, hogy a kerületben erős társadalmi igény mutatkozik a közösségi alapú környezetvédelmi programokra, különösen azokra a kezdeményezésekre, amelyek egyszerre támogatják a környezeti fenntarthatóságot, a helyi közösségek erősítését és a lakosság aktív bevonását.

A kérdőíves felmérés eredményei alapján a válaszadók döntő többsége a közösségi médiából tájékozódik az önkormányzati hírekről és helyi információkról. A válaszok 77,6%-a szerint a Facebook, TikTok és egyéb közösségi médiafelületek jelentik az elsődleges információforrást.

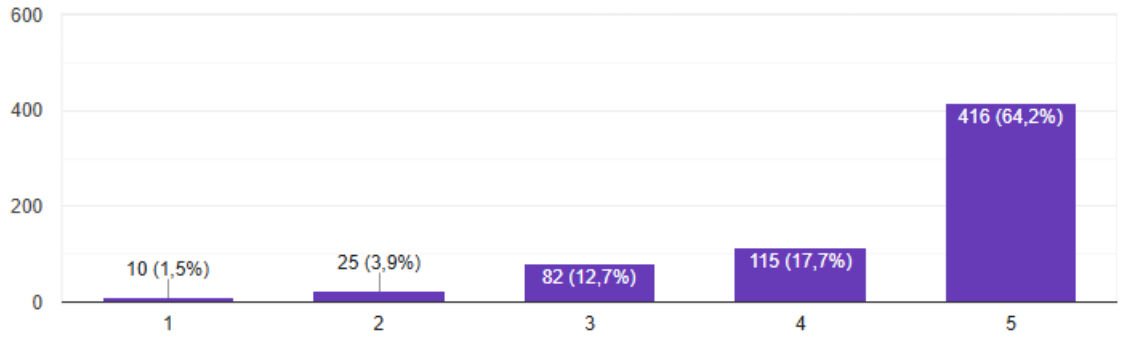
A hivatalos önkormányzati honlap szerepe jóval kisebb arányban jelenik meg, a válaszadók 9,7%-a jelölte meg elsődleges tájékozódási forrásként. Emellett kisebb arányban a helyi újságok, hírlevelek és egyéb online felületek is megjelentek a válaszok között.

A nyitott szöveges válaszok alapján több lakos kiemelte, hogy az információk gyors és könnyen elérhető megosztása kiemelten fontos számukra. Többen jelezték, hogy elsősorban olyan platformokat követnek, amelyek napi szinten, egyszerűen és közérthetően közvetítik a helyi eseményeket és fejlesztéseket.

A válaszok alapján megállapítható, hogy a digitális kommunikáció, különösen a közösségi média szerepe meghatározóvá vált a lakossági tájékoztatásban. Ez egyben azt is jelzi, hogy a környezetvédelmi szemléletformálási és lakossági bevonási programok kommunikációja során kiemelten fontos lehet a közösségi médiafelületek aktív és rendszeres használata.

Az Önkormányzat feladatának tekinti a környezettudatos szemlélet erősítését a kerületben. Ennek jegyében tervben van egy környezetvédelmi rovat elindítása a helyi újságban, illetve az online felületeken. Ön szerint szükség van-e a kerületben élők szemléletformálására ilyen eszközzel?

648 válasz

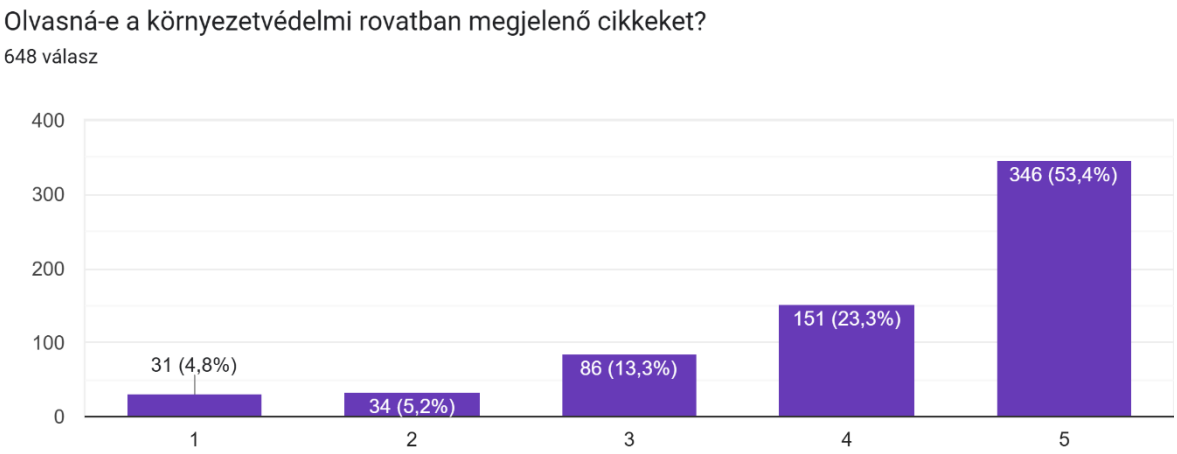

A kérdőíves felmérés eredményei alapján a válaszadók kiemelkedően fontosnak tartják a környezettudatos szemlélet erősítését célzó önkormányzati kommunikációs és tájékoztatási eszközök alkalmazását.

A válaszadók 64,2%-a a legmagasabb, 5-ös értékkel támogatta a helyi újságban és online felületeken megjelenő környezetvédelmi és szemléletformáló tartalmak szükségességét, míg további 17,7% 4-es értékelést adott. A közepes értékelések aránya 12,7% volt, az elutasító válaszok pedig csupán kis arányban jelentek meg.

Az eredmények alapján megállapítható, hogy a kerület lakossága nyitott és fogékony a környezetvédelmi témájú tájékoztatásra, valamint igényt mutat a rendszeres, közérthető és helyi problémákra fókuszáló kommunikációra. A szemléletformáló tartalmak hozzájárulhatnak a környezettudatosabb lakossági magatartás kialakulásához, a fenntartható megoldások elfogadásához, valamint a közösségi részvétel erősítéséhez.

A felmérés eredményei alapján a környezetvédelmi szemléletformálás és lakossági tájékoztatás a kerületi környezetvédelmi program fontos és támogatott elemeként jelenhet meg a jövőbeni intézkedések között.

A kérdőíves felmérés eredményei alapján a lakosság jelentős része érdeklődést mutat a helyi környezetvédelmi témájú tartalmak iránt.

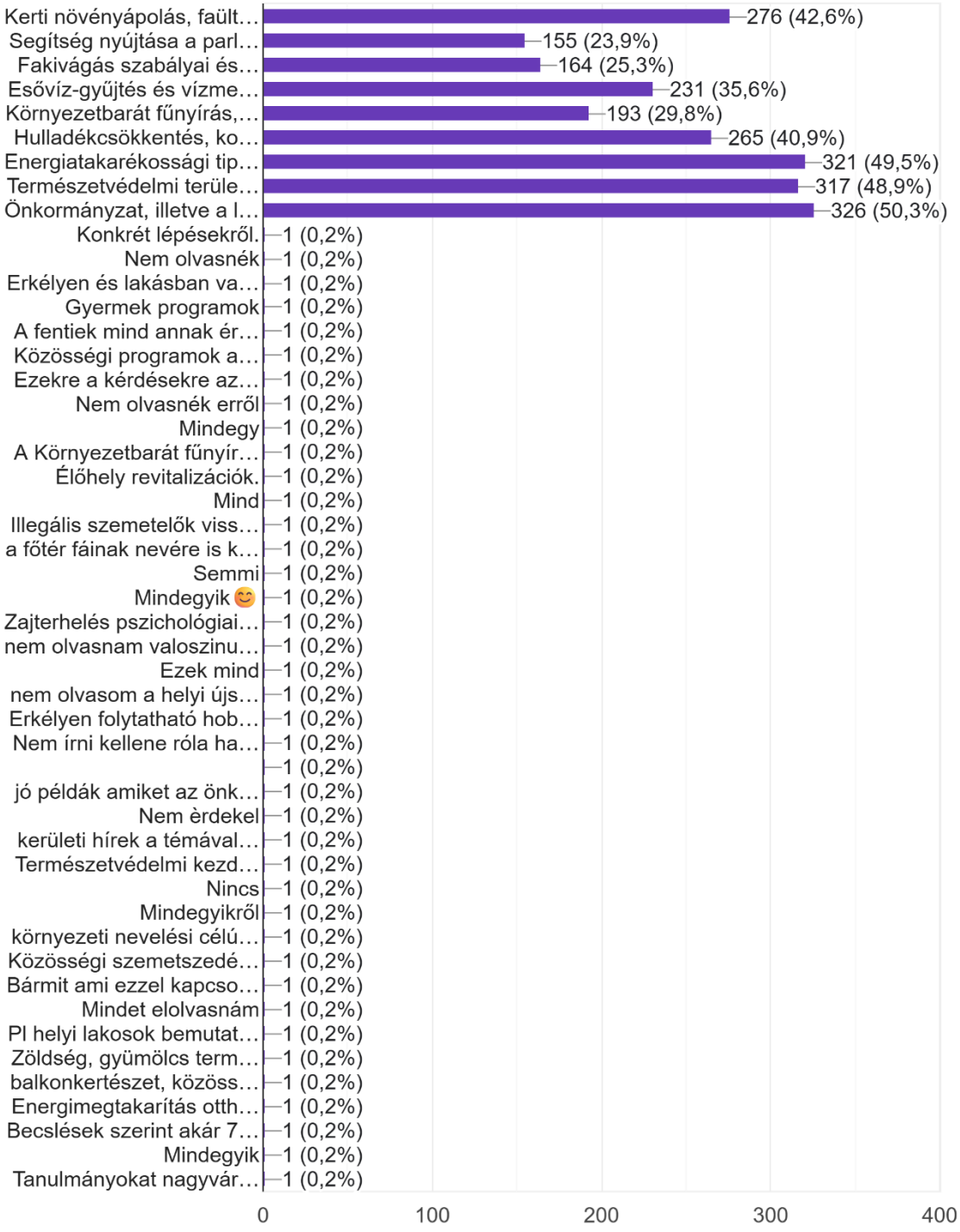
A válaszadók több mint fele (53,4%) a legmagasabb, 5-ös értékeléssel jelezte, hogy olvasná a környezetvédelmi témájú cikkeket, míg további 23,3% 4-es értéket adott. A közepes érdeklődést jelző válaszok aránya 13,3% volt, az alacsony érdeklődést mutató értékelések pedig összességében alacsony arányban jelentek meg.

Az eredmények alapján megállapítható, hogy a kerület lakosságának jelentős része nyitott a környezetvédelmi témájú tájékoztatásra, különösen akkor, ha az helyi problémákhoz, gyakorlati megoldásokhoz és mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódik.

A válaszok alátámasztják, hogy a helyi újságban, illetve online felületeken megjelenő környezetvédelmi tartalmak alkalmasak lehetnek a szemléletformálás támogatására, a lakossági tudatosság növelésére, valamint a közösségi részvétel ösztönzésére.

Milyen témákról olvasna szívesen a környezetvédelmi rovatban? (Több válasz is megjelölhető)

648 válasz

A kérdőíves felmérés alapján a válaszadók többféle környezetvédelmi témakör iránt mutattak jelentős érdeklődést, különösen a mindennapi élethez közvetlenül kapcsolódó, gyakorlati információkat tartalmazó tartalmak iránt.

A legnagyobb érdeklődés az önkormányzati és lakossági környezetvédelmi intézkedések, fejlesztések bemutatása iránt mutatkozott (50,3%). Szintén kiemelkedő arányban érdeklik a lakosságot az energiatakarékossági tippek (49,5%), valamint a természetvédelmi területekkel, helyi zöldfelületekkel kapcsolatos témák (48,9%).

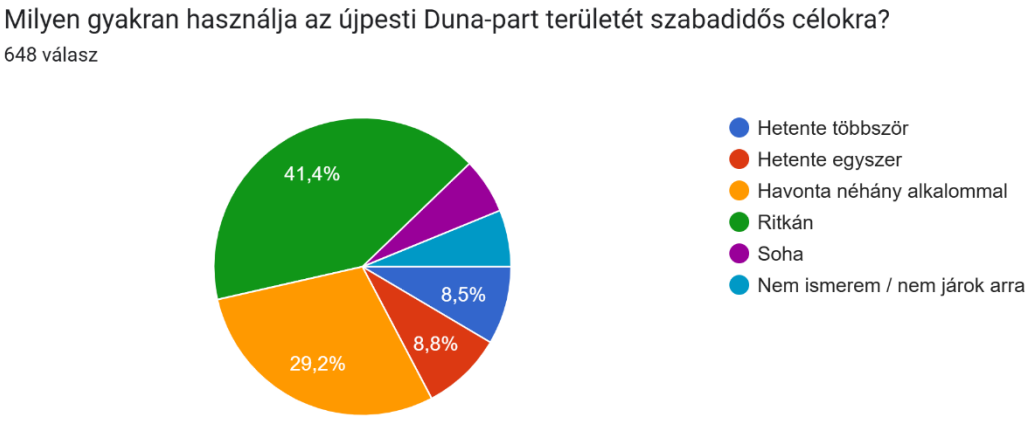
Magas érdeklődés mutatkozott továbbá:

- a kerti növényápolással és faültetéssel kapcsolatos tartalmak iránt (42,6%),
- a hulladékcsökkentési és komposztálási lehetőségek iránt (40,9%),
- az esővízgyűjtéssel és vízmegtartással kapcsolatos megoldások iránt (35,6%),
- valamint a környezetbarát fűnyírással, zöldfelület-kezeléssel kapcsolatos témák iránt (29,8%).

A válaszadók egy része érdeklődik a fakivágások szabályozásával, a fapótlásokkal és a parkolóhelyekkel kapcsolatos környezetvédelmi kérdések iránt is, ami jól mutatja, hogy a lakosság számára fontosak a helyi környezeti konfliktusokkal és városi zöldfelületekkel összefüggő témák.

Az egyedi szöveges válaszok alapján a lakosság nyitott lenne jó gyakorlatok, közösségi kezdeményezések, helyi példák, illetve gyakorlati tanácsok bemutatására is.

Az eredmények alapján megállapítható, hogy a környezetvédelmi kommunikáció akkor lehet a legeredményesebb, ha a helyi problémákhoz kapcsolódó, közérthető, gyakorlati és mindennapi életben is alkalmazható tartalmakra épül.

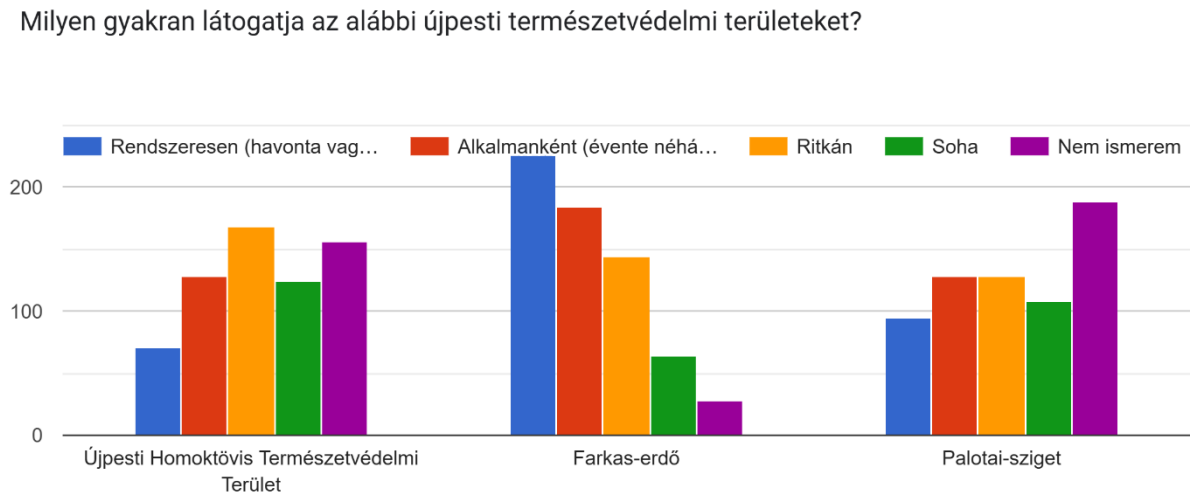

A kérdőíves felmérés eredményei alapján az újpesti Duna-part fontos, ugyanakkor eltérő intenzitással használt rekreációs terület a kerület lakossága számára.

A válaszadók legnagyobb része (41,4%) ritkán használja a Duna-partot szabadidős célokra, míg 29,2% havonta néhány alkalommal látogatja a területet. A rendszeres használat aránya ennél alacsonyabb: a válaszadók 8,8%-a hetente egyszer, 8,5%-a pedig hetente többször keresi fel a Duna-partot.

A felmérés alapján kisebb arányban vannak olyan lakosok is, akik egyáltalán nem használják a területet, illetve nem ismerik vagy nem járnak arra.

Az eredmények arra utalnak, hogy a Duna-part jelenleg elsősorban alkalmi rekreációs célpontként működik a lakosság számára.

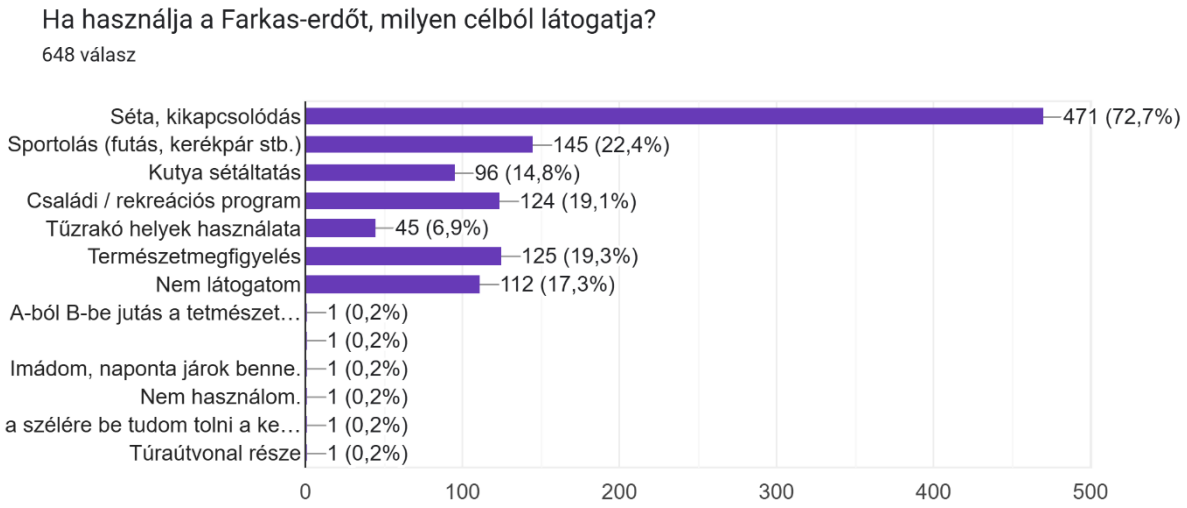
A kérdőíves felmérés eredményei alapján jelentős különbségek figyelhetők meg az egyes újpesti természetvédelmi területek ismertsége és látogatottsága között.

A leggyakrabban látogatott terület a Farkas-erdő, amelyet a válaszadók jelentős része rendszeresen vagy alkalmanként felkeres. A terület esetében alacsony azok aránya, akik egyáltalán nem ismerik azt, ami arra utal, hogy a Farkas-erdő fontos rekreációs és természetközeli zöldterületként van jelen a kerületi lakosság mindennapjaiban.

Az Újpesti Homoktövis Természetvédelmi Terület esetében a ritka látogatás és az alacsonyabb ismertség jellemzőbb. A válaszadók jelentős része ritkán keresi fel a területet, illetve többen jelezték, hogy nem ismerik azt. Ez arra utalhat, hogy a terület természetvédelmi értékei és rekreációs lehetőségei kevésbé ismertek a lakosság körében.

A Palotai-sziget esetében különösen magas azok aránya, akik nem ismerik a területet, illetve ritkán látogatják azt. A rendszeres használat itt alacsonyabb mértékben jelenik meg, ami a terület kevésbé ismert rekreációs szerepére utal.

Az eredmények alapján megállapítható, hogy a kerület természetvédelmi területei eltérő mértékben integrálódtak a lakosság mindennapi életébe. A kevésbé ismert területek esetében indokolt lehet a szemléletformálás, a tájékoztatás, valamint a természetközeli rekreációs lehetőségek kommunikációjának erősítése. Emellett fontos szerepe lehet a környezeti nevelésnek és a helyi közösségi programoknak a természetvédelmi területek ismertségének és társadalmi elfogadottságának növelésében.

A kérdőíves felmérés eredményei alapján a Farkas-erdő elsősorban rekreációs és kikapcsolódási célokat szolgáló zöldterületként jelenik meg a kerület lakossága számára.

A válaszadók döntő többsége (72,7%) séta és kikapcsolódás céljából látogatja a területet, ami egyértelműen jelzi a Farkas-erdő kiemelt szerepét a természetközeli pihenési lehetőségek biztosításában.

A területet emellett jelentős arányban használják:

- sportolási célokra, például futásra vagy kerékpározásra (22,4%),
- természetmegfigyelésre (19,3%),
- családi és rekreációs programokra (19,1%),
- valamint kutyasétáltatásra (14,8%).

A tűzrakó helyek használata kisebb arányban jelent meg (6,9%), ugyanakkor ez is mutatja, hogy a terület közösségi és szabadidős funkciókat is betölt.

A válaszok alapján a Farkas-erdő komplex rekreációs szerepet tölt be a kerület életében: egyszerre szolgál aktív kikapcsolódási, sportolási és természetközeli pihenési helyszínként. Az eredmények alátámasztják a terület természetvédelmi és közösségi jelentőségét, valamint indokolják a természetközeli állapot megőrzését, a fenntartható használat támogatását.

A nyitott kérdésre érkezett válaszok alapján a lakosság számos konkrét javaslatot fogalmazott meg a kerület környezeti állapotának javítására. A visszajelzésekben leggyakrabban a zöldfelületek megőrzése, bővítése és szakszerű fenntartása jelent meg. A válaszadók több faültetést, rendszeresebb öntözést, a meglévő fák fokozottabb gondozását, valamint a túlzott kaszálás és erőteljes visszavágások mérséklését javasolták.

Jelentős számú észrevétel kapcsolódott a közterületi tisztaság javításához is. A lakosok több hulladékgyűjtő, kutyaürülék-gyűjtő és fedeles kuka kihelyezését, gyakoribb ürítést, rendszeresebb közterületi takarítást, valamint az illegális hulladéklerakások szigorúbb ellenőrzését és szankcionálását tartanák szükségesnek.

Több válaszadó kiemelte a Duna-part, a Népsziget, a Farkas-erdő, a Szilas-patak és egyes elhanyagolt zöldterületek fejlesztésének, rendezésének és természetközeli megőrzésének fontosságát. A javaslatok között megjelentek sétautak, padok, ivókutak, köztéri illemhelyek, kerékpáros kapcsolatok, tanösvények, közösségi kertek és rekreációs funkciók kialakítására vonatkozó igények is.

A közlekedési és parkolási problémák kezelése szintén visszatérő téma volt. A válaszadók javasolták a P+R parkolók fejlesztését, a fizetős vagy lakossági parkolási rendszer bevezetését, a szabálytalan parkolás visszaszorítását, a forgalomcsillapítást, valamint a kerékpáros és gyalogos infrastruktúra fejlesztését.

A klímaalkalmazkodás kapcsán több lakos javasolta az esővíz helyben tartását, esőkertek, zöldtetők, zöldfalak, vízáteresztő burkolatok és árnyékolt közterületek kialakítását. A válaszokban megjelent a társasházak energetikai korszerűsítésének, panelprogramoknak, napelemes rendszereknek és zöld pályázatoknak állami támogatása is.

A lakossági javaslatok fontos eleme volt továbbá a szemléletformálás és közösségi bevonás erősítése. Többen szorgalmazták iskolai és lakossági edukációs programok, közösségi szemétszedések, fa- és virágültetések, utcai zöldítési akciók, komposztálási programok és környezetvédelmi tájékoztatók szervezését.

Összességében a válaszok azt mutatják, hogy a lakosság nemcsak problémákat azonosított, hanem számos gyakorlati, helyben megvalósítható fejlesztési irányt is megfogalmazott. A javaslatok alapján a kerület környezeti állapotának javításában kiemelt szerepe lehet a zöldinfrastruktúra fejlesztésének, a köztisztaság javításának, a fenntartható közlekedés és parkolási rendszer átgondolásának, valamint a lakosság aktív bevonásának.

7. Budapest Főváros IV. kerület, Újpest Környezetvédelmi Programjában a 2018-2023 közötti időszakra kitűzött célok megvalósulásának értékelése

A 2018-2023 közötti időszakra szóló Környezetvédelmi Programban kitűzött célok megvalósulásának vizsgálata az értékelés szerves részeként megalapozza a 2026 és 2031 közötti időszakra szóló program stratégiai beavatkozási területeit, valamint hozzájárul a település környezeti állapotát meghatározó főbb folyamatok és kritikus területek pontosabb azonosításához. Az egyes kitűzött célokat a környezeti állapotértékelés alapján határozták meg, azonban egy adott intézkedés több célkitűzéshez igazodik. A célok a következő csoportosítás mentén lettek kialakítva:

- Levegőtisztaság- és éghajlatvédelem.
- Felszíni és felszín alatti vizek védelme és fenntartható használata.
- Környezet-egészségügy.
- A környezetminőség.
- Biológiai sokféleség védelme és tájvédelem.
- Környezet veszélyeztetés elhárítása.
- Környezettudatos hulladékgazdálkodás.
- Közlekedés.
- Zaj.
- A környezettudatosság növelése, a környezeti nevelés és társadalmi részvétel.

Az alábbi táblázatokban bemutatjuk a 2018-2023 közötti időszakban meghatározott programpontok szerinti intézkedések összefoglalását, hogyan teljesültek az elérni kívánt és megvalósult intézkedések, valamint átfogó értékelést adunk azok végrehajtásáról.

7.1. Levegőtisztaság- és éghajlatvédelem

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
Közlekedési emisszió csökkentése	Kerékpárosbarát közlekedésszervezés, a kerékpár forgalom növelése a kerületben	folyamatos	igen	A kerékpárosbarát közlekedésszervezés területén az elmúlt években több fejlesztés is megvalósult Újpesten. A VEKOP-5.3.1-15 „Fenntartható közlekedésfejlesztés Budapesten" projekt keretében komplex kerékpáros infrastruktúra-fejlesztések történtek többek között a Berda József utca, a Szilágyi utca térsége, a Káposztásmegyeri út és az Óceánárok utca környezetében. A fejlesztések célja a biztonságosabb és összefüggőbb kerékpáros hálózat kialakítása, valamint a közintézmények és közösségi közlekedési csomópontok jobb kerékpáros elérhetőségének biztosítása volt. Az Önkormányzat emellett kerékpártárolók és bicikliszerelő állomások telepítésével is támogatta a kerékpáros közlekedés térnyerését. A fejlesztések hozzájárulnak a közlekedési eredetű légszennyezés és zajterhelés csökkentéséhez
Pollenszint csökkentés	Beépítetlen területek kezelése, hasznosítása	folyamatos	igen	A pollenszint csökkentése érdekében kiemelt jelentőségű a beépítetlen és átmenetileg hasznosítatlan területek rendezése és fenntartása. A kerületben az ilyen területek rendszeres kezelése, kaszálása és üzemeltetése folyamatos feladatként jelenik meg, amelyben az Újpesti Városgondnokság Kft. meghatározó szerepet lát el. A fenntartási munkák elsődleges célja a parlagfű és egyéb allergén gyomnövények visszaszorítása, valamint a

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
				területek rendezett állapotának biztosítása. Emellett több helyszínen megjelent a beépítetlen területek funkcionális hasznosítása és zöldfelületi fejlesztése is, amely hosszabb távon hozzájárulhat az elhanyagolt, gyomosodásra hajlamos területek számának csökkentéséhez.
Szálló por mennyiségének csökkentése	Közterületi zöldfelületek karbantartása	folyamatos	igen	A közterületi zöldfelületek karbantartása és fenntartása a kerületben folyamatos, napi szintű feladatként jelenik meg, amelyet elsősorban az Újpesti Városgondnokság Kft. lát el. A tevékenység kiterjed több mint 1 millió m² zöldfelület és közel 50 000 darabos faállomány kezelésére, valamint parkok, fasorok, közösségi kertek és lakótelepi zöldfelületek fenntartására. Az elmúlt időszakban rendszeres faültetések, évelőágyások kialakítása, növénytelepítések, parkfelújítások és ökológiai szemléletű zöldfelület-fejlesztések valósultak meg. A fenntartási munkák hozzájárulnak a porterhelés mérsékléséhez, a városi hősziget-hatás csökkentéséhez, valamint a kerület levegőminőségének és környezeti állapotának javításához.
	Építkezésekhez kapcsolódó porszennyezés csökkentés lehetőségének vizsgálata (közterület tisztán tartása)	folyamatos	igen	Az építkezésekhez kapcsolódó porszennyezés csökkentése érdekében a közterületek tisztántartása és folyamatos üzemeltetése kiemelt feladatként jelenik meg a kerületben. A közterületek tisztán tartásával kapcsolatos kötelezettségeket Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének *a főváros köztisztaságáról* szóló 48/1994. (VIII. 1.) önkormányzati rendelete határozza meg, amely

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
				előírja többek között az építési és bontási munkák során keletkező por- és szennyezőanyag-terhelés mérséklését, valamint a közterületre felhordott sár és egyéb szennyeződések eltávolítását. A közterületek tisztántartásában és a porterhelés mérséklésében az Újpesti Városgondnokság Kft. folyamatos szerepet vállal, különösen az utak, járdák és egyéb burkolt felületek takarítása, valamint az illegális hulladékok és szennyeződések eltávolítása révén. A rendszeres közterület-fenntartási tevékenység hozzájárul a lakókörnyezet porterhelésének és másodlagos légszennyezésének csökkentéséhez.
Levegő szennyezés csökkentése a védendő objektumoknál	Fűtéskorszerűsítési és épületszigetelési programok támogatása (távfűtés fenntartása és korszerűsítése), Környezetkímélő energiahordozók, alternatív hőtermelési rendszerek, megújuló energiaforrások támogatása	folyamatos	igen	A levegőszennyezés csökkentése érdekében a kerületben folyamatosan zajlanak energetikai korszerűsítések és intézményfejlesztések, különösen az önkormányzati fenntartású bölcsődék és óvodák esetében. A fejlesztések célja az épületek energiahatékonyságának javítása, a korszerűtlen energiafelhasználás csökkentése, valamint a környezetkímélőbb üzemeltetés elősegítése. A programok keretében több intézményben történtek épületenergetikai korszerűsítések, hőszigetelési beavatkozások, valamint a fenntarthatóbb és energiahatékonyabb működést támogató fejlesztések. A kerület továbbra is támogatja a távfűtés fenntartását és

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
				korszerűsítését, valamint a környezetkímélő energiahordozók és alternatív energiafelhasználási megoldások alkalmazását. Az intézkedések hozzájárulnak a fűtésből származó légszennyezőanyag-kibocsátás csökkentéséhez, a levegőminőség javításához, valamint a klímavédelmi célkitűzések megvalósításához.
	Együttműködés a Kormányhivatal IV. kerületi Hivatalával és Kormányhivatal Érdi Járási Hivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztályával, szükség szerinti egyeztetések	folyamatos	igen	A környezetvédelmi feladatok ellátása során az Önkormányzat szükség szerint együttműködik a Budapest Főváros Kormányhivatala IV. Kerületi Hivatalával, valamint a Pest Vármegyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztályával. Az egyeztetések elsősorban egyedi környezetvédelmi, levegőtisztaság-védelmi, hulladékgazdálkodási és természetvédelmi ügyekhez kapcsolódnak. Az együttműködés folyamatosan biztosított és hozzájárul a környezetvédelmi feladatok összehangolt kezeléséhez.
	E-töltő állomások kialakításának támogatása	folyamatos	igen	Az elektromobilitás támogatása érdekében az elmúlt években Újpesten több elektromosgépjármű-töltő infrastruktúra-fejlesztés is megvalósult, illetve előkészítés alatt állt. Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata és az MVM Mobiliti Kft. együttműködésében 2024–2025-ben összesen négy helyszínen indult e-töltő létesítési projekt, többek között a Megyeri úton, az Újpest Városkapu térségében és a Farkaserdő utcában. A

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
				beruházások keretében korszerű, 2×22 kW teljesítményű elektromosautó-töltők telepítése történt. A fejlesztések hozzájárulnak a környezetkímélő közlekedési módok elterjedéséhez, a közlekedési eredetű légszennyezés csökkentéséhez, valamint támogatják a fenntartható városi mobilitási célkitűzések megvalósítását. Az elektromos töltőhálózat bővítése hosszú távon elősegítheti az alternatív meghajtású járművek használatának növekedését a kerületben.

7.2. Felszíni és felszín alatti vizek védelme és fenntartható használata

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
Vízgazdálkodás javítása	Belterületi csapadékvíz helyben tartása lakossági csapadékvíz hasznosítás, visszatartás népszerűsítése	folyamatos	igen	Az Önkormányzat a csapadékvíz helyben tartását és hasznosítását kiemelt feladatként kezeli, amely több intézkedésben is megjelenik. Megkezdődött az indokolatlanul burkolt felületek felszámolása és új zöldfelületek kialakítása, továbbá 2022-ben elindult az Esővízgyűjtő- és Komposztáló Program. A program részeként az Önkormányzat ingatlanonként egy darab 300 literes esővízgyűjtő tartályt biztosít térítésmentesen a lakosság számára, szakmai tájékoztatással és használati útmutatással együtt. A program 2026-ban már ötödik alkalommal

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
				valósult meg, és a tapasztalatok szerint folyamatos lakossági érdeklődés mellett működik. A feladat teljesítését erősíti Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének *a lakossági esővíz-hasznosítás támogatásáról* szóló 11/2022. (IV. 28.) önkormányzati rendelete is, amely a csapadékvíz helyben történő tárolásának és hasznosításának támogatását rögzíti, valamint szabályozza az esővízgyűjtő edények biztosításának feltételeit. A megvalósított intézkedések összhangban állnak *a települési zöldinfrastruktúráról, a zöldfelületi tanúsítványról és a zöld védjegyről* szóló 282/2024. (IX. 30.) Korm. rendelet előírásaival, amely szerint a telekre hulló csapadékvíz szikkasztásához, tárolásához és hasznosításához szükséges infrastruktúra-elemeket lehetőség szerint telken belül kell kialakítani, továbbá a növényzet öntözését elsődlegesen összegyűjtött csapadékvízből szükséges biztosítani.
	A talajfelszín, illetve a felszíni vizek védelme és a felszín alatti vizek szennyeződésmentesen tartása érdekében a meglévő talajvíz kutak nyilvántartásba vétele	folyamatos	igen	A kerületben négy db, az Önkormányzat által fúratott kút található a Semsey Aladár Parknál, a Szilas Parkban, a Tulipánkertben, valamint az Ugró Gyula Parkban, amelyek mind öntözővíz ki-termelésre szolgálnak. A kutak vízjogi üzemeltetési engedéllyel rendelkeznek a

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
				Tulipánkerben lévő kút kivételével, amely esetében az engedélyezési eljárás folyamatban van a vízügyi hatóság-nál.

7.3. Környezet-egészségügy

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
Prevenció	A lakosság informálása/Közparkokban felnőttek testedzését szolgáló berendezések elhelyezése	folyamatos	igen	A lakosság egészségtudatos életmódjának és a prevenciós szemlélet erősítésének támogatása érdekében Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata az elmúlt években több közparkban és rekreációs területen fejlesztett szabadtéri sport- és fitnesz infrastruktúrát. A kerületben többek között a Béke téren, az Erdősor fitnesz parkban, a Homoktövis edzőparkban, a Nyár utcai fitnesz parkban, valamint a Szilas park területén valósultak meg vagy újultak meg kültéri testedzést szolgáló létesítmények és sporteszközök. A fejlesztések célja a szabadidős sportolási lehetőségek bővítése, a rendszeres testmozgás ösztönzése, valamint az aktív életmód támogatása minden korosztály számára. A Béke téren 2025-ben megvalósult kültéri edzőpark létesült, amely többféle fitnesz- és street workout eszközt tartalmazó rekreációs területként került kialakításra. A

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
				telepített eszközök között kardio- és koordinációfejlesztő berendezések is szerepelnek, például Air Walker, Twister és sítréner típusú kültéri fitneszeszközök. A Homoktövis parkban korszerű, megközelítőleg 160 m² alapterületű Street Workout park kialakításának tervezése történt meg, amelyet rekreációs célú zöldfelületi környezetbe illesztettek. A Szilas Multisport Bázis területén a meglévő pumpapálya rekonstrukciója és fejlesztése is megvalósult, amely a kerékpáros és szabadtéri sportolási lehetőségek bővítését szolgálja. A közterületi sportinfrastruktúra fejlesztése hozzájárul a lakosság fizikai aktivitásának növeléséhez, az egészségmegőrzéshez, a közösségi terek aktív használatához, valamint a mentális és fizikai jóllét javításához. A fejlesztések egyben támogatják az élhetőbb, egészségtudatos városi környezet kialakítását is.

7.4. A környezetminőség

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
Kulturált környezet kialakítása	A kerület központi területeinek esztétikai és funkcionális fejlesztése. A barnamezős területek hasznosításának elősegítése.	ütemezés szerint, folyamatosan	igen	Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata az elmúlt években kiemelt figyelmet fordított a közterületek megújítására, a városképi minőség javítására, valamint az élhető és funkcionálisan jól használható városi környezet kialakítására. A fejlesztések célja nem csupán az esztétikai megújulás, hanem a közösségi terek használhatóságának, rekreációs szerepének és környezeti értékének növelése is. A kerület központi területein és frekventált közparkjaiban folyamatosak a zöldfelület-fejlesztések, parkrekonstrukciók, növénytelepítések, valamint az utcabútorok és közterületi elemek korszerűsítése. Az Újpesti Városgondnokság Kft. 2024. évi beszámolója alapján jelentős hangsúlyt kapott a virágosítás, az évelőágyások fenntartása, a fasorok kezelése, valamint a közterületi zöldfelületek ökológiai szemléletű fejlesztése. A kerületben több helyszínen valósultak meg közterületi megújítások és rekreációs fejlesztések, köztük parkok, sétányok és közösségi terek rehabilitációja, amelyek hozzájárulnak a városi hőszigethatás csökkentéséhez, a lakossági komfortérzet javításához és a településkép kedvezőbb kialakításához.

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
				Kiemelendő a „Vadvirágos Újpest” program, amely 2020 óta támogatja a biodiverzitás növelését, a beporzóbarát növénytelepítéseket és a környezettudatos városi zöldfelület-gazdálkodást. A program országos és nemzetközi szinten is elismerést kapott, 2025-ben elnyerte az Európai Klímasztár díjat is. Újpest településszerkezetét jelentős mértékben meghatározza ipari múltja, ezért a kerületben több korábbi ipari, gazdasági vagy alulhasznosított terület található. A barnamezős területek rehabilitációja és új funkcióval történő hasznosítása fontos városfejlesztési cél, amely hozzájárulhat a területhasználat hatékonyságának javításához, a zöldmezős beruházások csökkentéséhez, valamint a leromlott városi területek környezeti és esztétikai megújításához. A kerület hosszú távú fejlesztési irányai között szerepel az ilyen területek fokozatos revitalizációja, új közösségi, gazdasági vagy rekreációs funkciók kialakításával.
Zöldfelület, közterületek fejlesztése	Öntözött területek növelése érdekében kutak létesítésének vizsgálata	folyamatos	igen	A közterületi zöldfelületek fenntartása és a klímaadaptációs célok támogatása érdekében a kerületben folyamatos az öntözési és vízvételi infrastruktúra fejlesztése és üzemeltetése. A rendelkezésre álló nyilvántartások alapján Újpesten több mint 100 közterületi ivókút, továbbá ebitatók és párakapuk működnek, amelyek hozzájárulnak a közterületek használhatóságának javításához, valamint a nyári hőhullámok hatásainak mérsékléséhez. Az

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
				Önkormányzat és az Újpesti Városgondnokság Kft. a jövőben is vizsgálja további vízvételi helyek és öntözési lehetőségek kialakítását.
	Közparki szolgáltatásokkal kapcsolatos igények felmérése, a fejlesztések ehhez való igazítása, meglévő zöldfelületek karbantartása és fejlesztése a modern városi élet igényeinek megfelelően.	folyamatos	igen	Az elmúlt években több közparkban és közösségi térben történtek funkcionális fejlesztések, eszközcserék és korszerűsítések. A kerületben jelenleg 97 db játszótér, 10 db közterületi fitneszpark és 21 db kutyafuttató üzemel, amelyek folyamatos karbantartása és fejlesztése biztosított. Emellett közösségi kertek, ökológiai szemléletű zöldfelület-fejlesztések és rekreációs célú közterületi beruházások is megvalósultak. A fejlesztések célja az élhetőbb, egészségtudatosabb és funkcionálisan sokszínűbb városi környezet kialakítása.
	Zöldfelületi kataszter fejlesztése, napra készen tartása	folyamatos	igen	A kerületben folyamatos a zöldfelületi nyilvántartások és fakataszteri adatok fejlesztése és aktualizálása. Az Önkormányzat rendelkezik a közterületi fák digitális nyilvántartásával, amely támogatja a zöldfelület-gazdálkodási, faápolási és fenntartási feladatok tervezését. A zöldfelületi kataszter naprakészen tartása kiemelt jelentőségű a klímaadaptációs és városüzemeltetési feladatok szempontjából is. A kerületben az Újpesti Városgondnokság Kft. közel 50 000 darabos faállomány kezelését végzi, emellett az elmúlt években több ezer új fa és növény telepítése

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
				történt a „Zöld Újpest” fejlesztési szemlélethez kapcsolódóan. A nyilvántartások és digitális adatbázisok fejlesztése hozzájárul a zöldfelületek hosszú távú, fenntartható kezeléséhez és a városi környezet minőségének javításához.
	Zöldfolyosó- és fasorfejlesztés	folyamatos	igen	A zöldfolyosó- és fasorfejlesztési célkitűzésekhez kapcsolódóan kiemelt szerepet kap a Szilas-patak menti zöldfolyosó fenntartása és ökológiai szemléletű kezelése. A területen az FCSM Zrt. ökológiai szempontokat figyelembe vevő üzemeltetési gyakorlatot alkalmaz, amely hozzájárul a természetközelibb élőhelyek fenntartásához és a biodiverzitás megőrzéséhez. A vízfolyásba kerülő hulladékok visszatartása érdekében szemétfogó háló is működik, amelynek rendszeres tisztítását és a környezet rendezését az Újpesti Városgondnokság Kft. végzi. A zöldfolyosó fenntartása és kezelése folyamatosan biztosított.
	Ingatlan előtti közterület szépítés támogatása	folyamatos	igen	Az ingatlanok előtti közterületek szépítésének és a lakossági zöldfelület-gondozás ösztönzésének támogatása érdekében az Önkormányzat több szemléletformáló és növénytelepítési programot is megvalósított. A kerületben biodiverz növényosztási programok megvalósultak, amelyek keretében a lakosság környezetbarát, őshonos vagy beporzóbarát növényeket vehetett át közterületi és lakókörnyezeti ültetés céljából. A programok

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
				hozzájárulnak a zöldfelületek minőségi javításához, a lakossági szemléletformáláshoz és az élhetőbb városi környezet kialakításához.
	Köztéri vízfelületek növelése (párakapuk, párásító szökőkutak építése)	folyamatos	igen	A városi hőszigethatás mérséklése és a közterületi komfortérzet javítása érdekében az elmúlt években több közterületi vízfelületi és párásító elem kialakítása történt a kerületben. A rendelkezésre álló nyilvántartások alapján Újpesten jelenleg 12 db párakapu üzemel, elsősorban nagyobb közparkokban, játszóterek és frekventált közterületek közelében. A közterületi vízfelületek és párásító rendszerek fejlesztése hozzájárul a nyári hőhullámok hatásainak mérsékléséhez, a közterületek használhatóságának javításához és a klímaadaptációs célkitűzések megvalósításához.

7.5. Biológiai sokféleség védelme és tájvédelem

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
Természeti értékek védelme	A helyi nem védett természeti értékek folyamatos feltérképezése, valamint javaslattétel a Fővárosi	folyamatos	részben	A nem védett természeti értékek azonosítása részben a zöldfelületi és fakataszteri nyilvántartásokon, valamint a kerületi fenntartási tapasztalatokon keresztül valósul meg. A potenciálisan egyedi védelem alá eső fák feltérképezése megtörtént, azonban védetté nyilvánítás nem

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
	Önkormányzat felé a kijelölésekre			valósult meg, ezért a célkitűzés részben teljesült, folyamatos feladatként fenntartandó.
	Az invazívan terjedő, tájidegen özönnövények felmérése, és alternatívák kidolgozása a visszaszorításuk érdekében	folyamatos	igen	Az invazívan terjedő, tájidegen növényfajok visszaszorítása a kerület természetvédelmi kezelésének egyik kiemelt feladata. A természetvédelmi területeken folyamatos az invazív fajok felmérése és kezelése, különösen az Újpesti Homoktövis Természetvédelmi Területen és a Farkas-erdőben. Az Újpesti Homoktövis Természetvédelmi Területen a korábbi katonai használat következtében kialakult invazív fásszárú állomány visszaszorítása több mint 13 hektárt érintően zajlik, hosszú évek óta folyamatos természetvédelmi kezelések keretében. A Farkas-erdőben szintén megvalósulnak őshonos fajokra alapozott erdőátalakítási munkák, amelyek célja a tájidegen állomány fokozatos lecserélése természetesebb, biodiverzebb élőhelyekre. A beavatkozások során önkéntesek bevonásával több mint 20 000 facsemete telepítése történt. A kezelések célja a természetes élőhelyek állapotának javítása, az őshonos növényállomány megerősítése, valamint a biodiverzitás hosszú távú megőrzése.
	A környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi	folyamatos	részben	A környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi tárgyú helyi szabályozások felülvizsgálata és aktualizálása az

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
Jogszabályi háttér fej-lesztése	témakörű önkormányzati rendeletek hatályos jogsza-bályoknak megfelelő kar-bantartása szükség szerint			elmúlt időszakban folyamatosan megtörtént a hatályos jogszabályi környezethez igazodva. A kerület több terü-leten – különösen a zöldfelület-védelemhez és a fás szárú növények védelméhez kapcsolódóan – módosí-totta és kiegészítette helyi rendeleteit. A tapasztalatok alapján ugyanakkor továbbra is szükség van a helyi szabályozások rendszeres felülvizsgálatára, pontosítására és – egyes területeken – kiterjesztésére an-nak érdekében, hogy azok hatékonyabban tudják támo-gatni a környezet- és természetvédelmi célkitűzések ér-vényesülését, valamint a városi zöldfelületek és termé-szeti értékek hosszú távú megőrzését.
	A táj- és természetvédelmet érintő jogszabály változá-sok alapján a helyi rendele-tek és a kerületi építési sza-bályzatok frissítése	folyamatos	igen	A szabályozási környezet frissítésének részeként módo-sításra került *a fás szárú növények védelméről* szóló 27/2021. (VII. 29.) önkormányzati rendelet, amely részletesen szabályozza a fakivágás, faápolás és pótlási kötelezettsé-gek rendjét. A rendelet a településképi, természetvé-delmi és klímaadaptációs szempontok erősebb érvénye-sítését szolgálja, valamint hozzájárul a kerület zöldfelü-leteinek hosszú távú megőrzéséhez.

7.6. Környezet veszélyeztetés elhárítása

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
Katasztrófa elleni védekezés	Tájékozódás a kármentesítési feladatok és monitorizálások végrehajtásáról	folyamatos	igen	A kerület területét érintő kármentesítési eljárásokkal és monitorozási feladatokkal kapcsolatos információk nyomon követése folyamatosan biztosított. Az Önkormányzat szükség szerint tájékozódik a folyamatban lévő kármentesítési és környezeti monitoring tevékenységekről, amelyekkel kapcsolatban a szakmai és hatósági információkat elsősorban a Pest Vármegyei Kormányhivatal bocsátja rendelkezésre. Az együttműködés hozzájárul a környezeti kockázatok nyomon követéséhez és a kerület környezeti állapotának értékeléséhez.

7.7. Környezettudatos hulladékgazdálkodás

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
Hulladékgazdálkodás javítása	A komposztálási program népszerűsítése, elterjedésének támogatása (pl. komposztáló edények, információs anyag osztása), a szerves hulladék eltérítése a lerakótól	folyamatos	igen	Az Önkormányzat a komposztálás elterjedésének támogatása érdekében 2022-ben elindította az Esővízgyűjtő- és Komposztáló Programot, amelynek keretében Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének *a lakossági komposztálás támogatásáról* szóló 10/2022. (IV. 28.) önkormányzati rendelete alapján a programra jelentkezők részére ingatlanonként egy darab 900 literes komposztáló edényt vagy

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
				balkonkomposztálót biztosít térítésmentesen. A program nemcsak az eszközök kiosztását foglalja magában, hanem szakmai oktatást és szemléletformálást is. A program 2026-ban már ötödik alkalommal valósult meg, folyamatos lakossági érdeklődés mellett. A feladat teljesítését támogatta továbbá az Újpesti Városgondnokság által évente megszervezett ingyenes zöldhulladékgyűjtő-zsák osztási akció, valamint 2022-ben Újpest első közösségi komposztálójának létrehozása a Tél utca 138. szám előtt. A közösségi komposztáló a háztartásokban keletkező növényi hulladék elkülönített gyűjtését és helyben történő hasznosítását segíti elő, csökkentve ezzel a kommunális hulladék mennyiségét. A kerületben működő közösségi tankertekben szintén lehetőség van komposztálásra. A programok és intézkedések összességében hozzájárultak a lakossági komposztálás népszerűsítéséhez és a szerves hulladék lerakótól történő eltérítéséhez.
Illegális hulladéklerakási helyek megszüntetése	A lakossági bejelentések kivizsgálása és kezelése. Illegális hulladéklerakási helyek felszámolása, eljárás kezdeményezése.	folyamatos	igen	Az Önkormányzat és az Újpesti Városgondnokság folyamatosan kezelte a lakossági bejelentéseket, valamint rendszeresen intézkedett az illegális hulladéklerakások felszámolása érdekében. Az Újpesti Városgondnokság 2023-ban 520 tonna, míg 2024-ben már 838 tonna közterületen illegálisan elhelyezett hulladékot számolt fel. A Városüzemeltetés és az Önkormányzati Rendészet

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
				közösen törekszik olyan hosszú távú megoldások kialakítására – például az illegális hulladéklerakással érintett gócpontok fokozott megfigyelésére –, amelyek hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a leginkább érintett közterületek tartósan tisztán tarthatók legyenek. Az illegális hulladéklerakások megelőzése és visszaszorítása érdekében több helyszínen történtek intézkedések, különösen térfigyelő kamerák állandó vagy ideiglenes telepítésével. Ezen felül a fővárosi fenntartású területeken illegálisan lerakott vegyes települési hulladék begyűjtését a BKM is folyamatosan végezte. Tettenérés esetében az Önkormányzat eljárást indít az illegális hulladékot elhelyező személyekkel, illetve szervezetekkel szemben.
Települési szilárd hulladék mennyiségének csökkentése	Hulladékcsökkentési lehetőségek bővítése (irodai papír szelektív gyűjtése) önkormányzati intézményekben	folyamatos	igen	Az Önkormányzat intézményeiben a hulladékcsökkentés érdekében több intézkedés is bevezetésre került az irodai papírfelhasználás mérséklése céljából. A működés során alapelvként érvényesül a felesleges nyomtatás elkerülése, a fekete-fehér nyomtatás előnyben részesítése a színes nyomtatással szemben, valamint a papír-alapú dokumentumkezelés helyett az elektronikus iktatási rendszer alkalmazása. Az irodai papírhulladék szelektív gyűjtése valamennyi önkormányzati intézményben biztosított. Ezek az intézkedések együttesen hozzájárulnak az irodai papírfelhasználás és ezáltal a keletkező

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
				hulladék mennyiségének csökkentéséhez az önkormányzati működésben.
	A háztartási hulladék részét képező papír-, fém-, műanyag- és üveghulladékok újrahasználatának és újrafeldolgozásának mértékének a képződött mennyiséghez viszonyított, országos szinten 50%-ra növelése, figyelembe véve a Ht. 92. § (1) bekezdését megnevezésű cél elérése érdekében az FKF Zrt. megfelelő tájékoztató anyagainak népszerűsítése, a tájékoztató kiadványok továbbítása a lakosság felé	folyamatos	igen	A IV. kerületben biztosított a szelektív hulladékgyűjtés infrastruktúrája, valamint folyamatosan törekednek a lakosság tájékoztatására és szemléletformálására. A házhoz menő szelektív hulladékgyűjtési rendszer a kerület egész területén kiépült, továbbá a lakosság számára két hulladékudvar is rendelkezésre áll az elkülönítetten gyűjtött hulladékok leadására. A kerületben működő gyűjtőpontok, a szelektív gyűjtéshez kapcsolódó tájékoztatási rendszerek, valamint az FKF/MOHU tájékoztató anyagainak és programjainak népszerűsítése hozzájárultak a lakossági elkülönített hulladékgyűjtés fenntartásához és fejlesztéséhez. Az elkülönített hulladékgyűjtési rendszer működtetése támogatta *a hulladékról* szóló 2012. évi CLXXXV. törvény 92. § (1) bekezdésében meghatározott országos célkitűzést, amely szerint a háztartási papír-, fém-, műanyag- és üveghulladék újrahasználatra előkészített és újrafeldolgozott arányát országos szinten legalább 50%-ra kellett növelni.
	A nem veszélyes építési-bontási hulladék (a föld és kő kivételével) újrahasználatának és egyéb, anyagában történő hasznosításának		részben	A feladat teljesüléséhez az Önkormányzat elsősorban közvetett módon tudott hozzájárulni, mivel a nem veszélyes építési-bontási hulladékok újrahasználatának és anyagában történő hasznosításának országos aránya alapvetően a hulladékgazdálkodási közszolgáltatók, a

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
	mértékének a képződött mennyiséghez viszonyítva országos szinten 70%-ra növelése, figyelembe véve a Ht. 92. § (3) bekezdését megnevezésű cél elérése érdekében az FKF Zrt. megfelelő tájékoztató anyagainak a továbbítása a lakosság felé			hulladékkezelő gazdálkodó szervezetek, valamint az építőipari szereplők tevékenységétől függ. Az Önkormányzat szerepe elsősorban a lakossági szemléletformálásban, a szabályos hulladékkezelési gyakorlatok ösztönzésében és a tájékoztatás elősegítésében jelent meg. A célkitűzés megvalósulását támogathatta az FKF/MOHU által készített tájékoztató anyagok lakosság felé történő közvetítése, valamint az illegális hulladéklerakás megelőzését, a szelektív hulladékgyűjtés népszerűsítését és a szabályos hulladékleadási lehetőségek ismertetését célzó önkormányzati kommunikáció. Ezek az intézkedések hozzájárulhattak ahhoz, hogy az építési-bontási hulladékok nagyobb arányban kerüljenek engedéllyel rendelkező kezelőkhöz, ahol biztosítható az anyagában történő hasznosítás vagy újrahasználat.
Hulladékszállítási közszolgáltatások javítása	A zöldhulladék gyűjtés szolgáltatási körzeteinek bővítése a kerületben	folyamatos	részben	A Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata 2018-2023. évre vonatkozó Környezetvédelmi Programjának előkészítésekor meglévő zöldhulladék-gyűjtési szolgáltatási körzet kiterjedése nem ismert előttünk. A jelenleg elérhető, a MOHU Budapest Zrt. honlapján közzétett adatok alapján megállapítható, hogy a kerti zöldhulladék gyűjtési körzetek nem fedik le a kerület teljes területét, ugyanakkor a kertes házas övezetek jelentős részét érintik.

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
				A 2023. július 1-jével indult új hulladékgazdálkodási koncessziós rendszer bevezetése óta a települési hulladék gyűjtését, szállítását, előkezelését és számlázását a MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. 100 %-os tulajdonában lévő MOHU MOL Hulladékgazdálkodási Zrt. látja el. A koncessziós rendszer bevezetésével az önkormányzati hulladékgazdálkodási közfeladat is jelentősen átalakult, megszűnt az önkormányzatok korábbi hulladékgazdálkodási feladatellátásra vonatkozó kötelezettségeinek jelentős része, így a szolgáltatás kiterjedésére és minőségére vonatkozóan az Önkormányzatnak korlátozott közvetlen ráhatása van.

7.8. Fenntartható energiagazdálkodás

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
Közintézmények, közterületek energiamérlegének javítása	Épületek és berendezések korszerűsítése (pl. LED világítás az irodákban)	folyamatos	igen	A közintézmények és közterületek energiahatékonyságának javítása érdekében az elmúlt években több energetikai korszerűsítés és világításfejlesztés valósult meg a kerületben. A fejlesztések érintették többek között az önkormányzati intézményeket, bölcsődéket és óvodákat is, ahol épületenergetikai korszerűsítések, homlokzatszigetelési munkák és energiahatékony üzemeltetési

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
				fejlesztések történtek. Kiemelhető például a Virág Óvoda homlokzatszigetelési beruházása, valamint az Újpesti Vagyonkezelő Zrt. energetikai fejlesztései. A közvilágítás korszerűsítése terén szintén jelentős előrelépés történt. A LED fényforrások száma 2022 és 2026 között 1144 darabról 3997 darabra nőtt, miközben a korszerűtlen nátriumlámpák száma 6194-ről 4166 darabra csökkent. Ugyanezen időszak alatt a közvilágítás teljes éves villamosenergia-fogyasztása 3884 MWh/évről 3261 MWh/évre mérséklődött. A fenntartható közterületi világítás fejlesztésének részeként a kerületben 2025-re már 279 darab napelemes közterületi világítótest működött, amelyek elsősorban parkokban, zöldfelületeken és kisebb közterületi kapcsolatok mentén kerültek telepítésre. Az önálló, hálózattól részben független működésű világítótestek hozzájárulnak az üzemeltetési költségek és az energiafelhasználás csökkentéséhez, valamint a klímaadaptív és fenntartható közterület-fejlesztési célok megvalósításához.
Energiahatékonyság javítása	Társadalom informáltságának javítása	folyamatos	igen	A lakosság energiatudatosságának és környezeti szemléletformálásának támogatása érdekében az Önkormányzat rendszeresen szervez energiatakarékossági programokat és tájékoztató kampányokat. Ennek részeként évente egy alkalommal LED izzóosztási program valósul meg a kerületben, amelynek célja az energiahatékony

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
				világítás elterjedésének ösztönzése és a háztartások energiafogyasztásának csökkentése. A program hozzájárul az energiatudatos szemlélet erősítéséhez, valamint a villamosenergia-felhasználás és az üvegházhatású gázkibocsátás mérsékléséhez. A kezdeményezés az elmúlt években folyamatosan megvalósult, jelentős lakossági érdeklődés mellett.
Alternatív energiaforrások felhasználásának elősegítése	Alternatív, megújuló energiaforrások preferálása	folyamatos	igen	Az alternatív és megújuló energiaforrások alkalmazásának támogatása érdekében az elmúlt években több önkormányzati intézmény energetikai korszerűsítése valósult meg a kerületben. A fejlesztések érintették többek között bölcsődék, óvodák és egyéb közintézmények épületenergetikai felújítását, amelyek során energiahatékonysági és fenntarthatósági szempontok is érvényesültek. A korszerűsítések részeként több helyszínen megújuló energiaforrásokat hasznosító rendszerek – elsősorban napelemes rendszerek – telepítése is megvalósult vagy előkészítés alatt állt. A beruházások célja az intézmények energiafelhasználásának és üzemeltetési költségeinek csökkentése, valamint a fenntartható energiagazdálkodási célkitűzések támogatása. A fenntartható közterületi világítás fejlesztésének részeként a kerületben 2025-re már 279 darab napelemes közterületi világítótest működött, amelyek elsősorban parkokban, zöldfelületeken és

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
				kisebb közterületi kapcsolatok mentén kerültek telepítésre.

7.9. Közlekedés

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvalósult-e?	Értékelés
Nem motorizált közlekedés fejlesztése	„Bringázz a munkába!" kampány támogatása, „bringás reggeli" szervezése	„Bringázz a munkába!" kampány ideje	igen	A „Bringázz a munkába!" kampány támogatásához az Önkormányzat kommunikációs és közösségszervező eszközökkel járult hozzá. A kampány helyi támogatása keretében az önkormányzat kommunikációs felületein népszerűsítette a kerékpáros közlekedést, valamint tájékoztatta a lakosságot a kampányhoz kapcsolódó eseményekről és részvételi lehetőségekről. Emellett az Önkormányzat az elmúlt években többször csatlakozott a „Bringás reggeli" akcióhoz, amelynek keretében a kerékpárral közlekedő lakosokat a főváros különböző pontjain - így a kerületben is - közösségi esemény és vendéglátás várta. Az események kommunikációja az önkormányzati médiafelületeken és közösségi oldalakon is megjelent, ezzel növelve a kampány láthatóságát és társadalmi elérését.
	Kerékpártárolók további kialakítása	folyamatos	igen	Az Önkormányzat az elmúlt években kiemelt figyelmet fordított a kerékpáros infrastruktúra fejlesztésére, ezen

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvalósult-e?	Értékelés
				belül a biztonságos kerékpártárolási lehetőségek bővítésére. Ennek részeként 2025-ben Újpest-városkapunál és az Ugró Gyula soron korszerű, zárt, fedett és vandálbiztos kerékpártárolók kerültek kialakításra. A tárolók kamerás megfigyeléssel, mozgásérzékelős világítással, valamint digitális hozzáférési rendszerrel ellátottak, ezzel támogatva a biztonságos és korszerű kerékpártárolást. A fejlesztések célja az volt, hogy a kerületben élők számára – különösen a társasházi környezetben lakók esetében – könnyebben elérhetővé váljon a kerékpárok biztonságos elhelyezése. A kerékpáros közlekedés támogatását szolgálta továbbá, hogy az Önkormányzat több közintézmény közelében is kerékpártárolókat helyezett el, valamint közterület-fejlesztései során figyelembe vette a kerékpárral közlekedők igényeit. Emellett több helyszínen bicikliszerelő állomások is létesültek, amelyek hozzájárultak a kerékpáros infrastruktúra fejlesztéséhez és a kerékpáros közlekedés népszerűsítéséhez.
	Az Európai Mobilitási Héthez csatlakozás, Autómentes Napra rendezvény megszervezése	Tárgyév május 31.	nem	Az Önkormányzat elsősorban kommunikációs felületein és közösségi oldalain népszerűsítette az Európai Mobilitási Hetet, valamint az ehhez kapcsolódó Autómentes Hétvége eseményt, és minden éveben tájékoztatta a lakosságot a kapcsolódó rendezvényekről, közlekedési programokról és szemléletformáló kezdeményezésekről.

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvalósult-e?	Értékelés
	A „Fenntartható közlekedés-fejlesztés Budapesten" projekt keretében (vekop-5.3.1-15-2016-00008 számú pályázat) „Kerékpárosbarát infrastrukturális fejlesztések Budapest IV. kerületében" tervezése során meghatározásra kerülő projektelemek megvalósítása.	folyamatos	igen	A „Fenntartható közlekedésfejlesztés Budapesten" projekt keretében megvalósult a „Kerékpárosbarát infrastrukturális fejlesztések Budapest IV. kerületében" elnevezésű fejlesztés, amelynek eredményeként több helyszínen komplex kerékpáros infrastruktúra-fejlesztés történt a kerületben. A beruházás érintette többek között a Berda József utcát, Belső Újpest egyes szakaszait, a Szilágyi utca környezetét, a Káposztásmegyeri utat és az Óceánárok utcát. A fejlesztéseknek köszönhetően biztonságosabbá és komfortosabbá vált a kerékpáros közlekedés, valamint egy összefüggőbb kerékpárhálózat jött létre, amely elősegíti a közintézmények, oktatási intézmények, üzletek és közösségi közlekedési csomópontok kerékpáros elérését. A projekt hozzájárult a fenntartható közlekedési módok arányának növeléséhez és a kerékpáros közlekedés helyi feltételeinek javításához.

7.10. Zaj

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvalósult-e?	Értékelés
Zaj és rezgés források ellenőrzése	Szórakozóhelyek, kereskedelmi egységek,	folyamatos	igen	Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének *a közösségi együttélés alapvető szabályairól, valamint ezek elmulasztásának jogkövetkezményeiről* szóló 17/2015 (V. 29.) önkormányzati rendelete időbeli

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
	vendéglátóhelyek, építmény - üzemeltetés felügyelete.			korlátozásokat tartalmaz a fokozott zajjal járó tevékenységekre – mint például közterületi rendezvényekre, a lakóövezetekben végzett kültéri építési munkákra, valamint a zöldfelületek építésével és fenntartásával kapcsolatos zajos tevékenységekre – vonatkozóan. A rendelet a zajvédelmi előírások megszegése esetére közigazgatási bírság kiszabását is lehetővé teszi, amely természetes személyek esetén kétszázezer forintig, jogi személyek és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek esetén kétmillió forintig terjedhet. A szabályozási és ellenőrzési eszközök alkalmazása támogatja a szórakozóhelyek, vendéglátó- és kereskedelmi egységek, valamint egyéb zajforrások működésének felügyeletét és a zajvédelmi előírások betartását.
	Önkormányzati tájékoztató mérések (saját műszer beszerzése) szükség szerint elemzés és értékelés a környezet állapotát illetően.	esetenként, folyamatos	részben	Saját zajmérő műszer beszerzésére nem került sor, az Önkormányzat azonban szükség esetén külső szakértő bevonásával végeztetett zajvizsgálatokat a lakosságot érintő jelentősebb zajterhelések feltárása és értékelése érdekében. Ennek egyik példája a 2025-ben elvégzett zajmérés, amely az Óbudai-szigeten megrendezett Sziget Fesztivál IV. kerületre gyakorolt zajhatásának vizsgálatára irányult. Az Önkormányzat az ALCEDO Környezetvédelem Kft.-t bízta meg annak megállapítására, hogy a fesztivál zajkibocsátása megfelel-e a hatályos zajterhelési

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
				előírásoknak az Ugró Gyula sori lakóépületek környezetében. A vizsgálatok megállapították, hogy a rendezvény zajterhelése meghaladta az alkalmi rendezvényekre vonatkozó határértékeket. A zajvizsgálatok eredményei hozzájárultak a környezeti állapot értékeléséhez, valamint alapot biztosítottak az Önkormányzat és a fesztiválszervezők közötti egyeztetésekhez és a meglévő megállapodások felülvizsgálatához.
Zajterhelés csökkentése	Az időszakosan jelentkező építési és szabadidős zajterhelés felügyelete.	folyamatos	igen	Az időszakosan jelentkező építési és szabadidős zajterhelések felügyelete érdekében egyrészt az Újpesti Önkormányzati Rendészet *a közösségi együttélés alapvető szabályairól* szóló 17/2015. (V. 29.) önkormányzati rendeletben meghatározott időbeli korlátozások betartását ellenőrzi, különös tekintettel a lakóövezetekben végzett zajos építési tevékenységekre, valamint az egyéb, fokozott zajjal járó tevékenységekre vonatkozóan. Az Önkormányzat Városüzemeltetési és Környezetvédelmi Osztálya emellett a zajterhelési határértékek túllépésével kapcsolatos ügyeket vizsgálja és kezeli. Az ellenőrzési és szabályozási tevékenységek hozzájárulnak a zajterheléssel összefüggő lakossági panaszok kezeléséhez. A szilveszteri tűzijátékokkal kapcsolatos szabályozást fővárosi szintű rendeletek határozzák meg.
	A sűrűbben lakott területeken a Fővárossal	folyamatos	igen	A sűrűbben lakott területeken a sebességkorlátozott, Tempo 30-as övezetek kialakítása az elmúlt években

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
	együttműködve sebességkorlátozott (Tempo 30-as) területek létrehozása.			folyamatosan zajlott a kerületben. A fejlesztések az Önkormányzat és a Budapest Közút Zrt. együttműködésében valósultak meg, elsősorban a lakóterületek közlekedésbiztonságának javítása, a gépjárműforgalomból eredő zaj- és légszennyezés csökkentése, valamint az élhetőbb városi környezet kialakítása érdekében.

7.11. A környezettudatosság növelése, a környezeti nevelés és társadalmi részvétel

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
Kulturális értékek és hagyományok továbbítása	Programok, rendezvények szervezése, oktatás	folyamatos	igen	Az Önkormányzat megalapította az Újpesti Kulturális Központ Nonprofit Kft.-t, amelynek célja lakosság kulturális, művészeti, szabadidős és közösségi igényeinek kiszolgálása, a helyiek közművelődési igényeire, kulturális fogyasztási szokásaira és a hagyományok ápolására építve. A Kft. több szolgáltató központot is működtet, mint például a Homoktövis Környezetvédelmi Oktatóközpontot, valamint a Neogrády László Helytörténeti Gyűjteményt is, amelyek változatos programokkal és közösségépítő kezdeményezésekkel (pl. Újpestet bemutató kiállítások, szervezett idegenvezetések az újpesti városházában, Kulturális Örökség Napi rendezvények

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
				szervezése, helytörténeti tárgyú kiadványok terjesztése, stb.) járulnak hozzá a helyi kulturális élet gazdagításához.
Helyi problémák megismertetése a lakossággal	Helyi sajtó üzemeltetése	folyamatos	igen	Az Önkormányzat üzemelteti az Újpest Média online hírportált, valamint a havonta nyomtatott kiadásban és online is megjelenő Újpesti Naplót. Az Önkormányzat hírportálján, közösségi média felületein, valamint az Újpesti Naplóban is rendszeresek a környezet- és természetvédelemmel kapcsolatos bejegyzések és cikkek, amelyek a lakosság ez irányú tájékoztatását és egyben szemléletformálását szolgálják.
	Óvodai környezetvédelmi oktatás támogatása	folyamatos	igen	A kerületben négy óvoda működik, amelyek a Zöld Óvoda Program keretében már elnyerték – akár több alkalommal is – a "Zöld Óvoda" és az „Örökös Zöld Óvoda" címet. A Zöld Óvodákban központi szerepet kap a sajátos, korcsoportnak megfelelő élményekre és tapasztalatra építő, tevékenységorientált környezeti nevelés, amely során környezettudatos magatartásminták, értékek és életviteli szokások kerülnek átadásra és átvételre a gyermekek részére.
	Környezetvédelmi programok szervezése a lakosság számára / kutyapiszok gyűjtési rendszer erősítése	folyamatos	igen	Az Önkormányzat az elmúlt években több környezetvédelmi és szemléletformáló programot szervezett a lakosság számára. Ennek keretében 2022-ben elindította az Esővízgyűjtő- és Komposztáló Programot, amely során térítésmentesen biztosít esővízgyűjtő tartályokat, komposztáló edényeket és balkonkomposztálókat a

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
				kerületi lakosok részére, szakmai oktatással és szemléletformáló programokkal kiegészítve. A kezdeményezések célja a csapadékvíz helyben tartásának támogatása, a zöldhulladék elkülönített gyűjtésének elősegítése, valamint a szerves hulladék lerakótól történő eltérítése volt. A lakossági szemléletformálást segíti továbbá az ingyenes zöldhulladékgyűjtő-zsák osztás, a közösségi komposztáló létrehozása, valamint a közösségi tankertek működése is. A környezettudatos szemlélet erősítését szolgálják továbbá a biodiverzitást támogató programok, a „Vadvirágos Újpest" kezdeményezéshez kapcsolódó program, valamint a muskátli- és egyéb növényosztási akciók. Az Önkormányzat emellett folyamatosan gondoskodik a közterületi hulladék- és kutyaürülék-gyűjtő rendszer üzemeltetéséről és fenntartásáról, amelyet az Újpesti Városgondnokság rendszeres ürítési és fenntartási tevékenysége támogat.
A környezetvédelem integrálása a döntéshozásba, végrehajtásba	Az országos és az önkormányzati helyi környezetvédelmi rendeletek végrehajtása, a hatályos jogszabályokhoz való igazítása, módosítása	folyamatos	igen	Az országos és helyi környezetvédelmi jogszabályok végrehajtása érdekében az Önkormányzat folyamatosan biztosítja a hatályos előírások érvényesítését és alkalmazását. Ennek keretében többek között alkalmazta *a közösségi együttélés alapvető szabályairól, valamint ezek elmulasztásának jogkövetkezményeiről* szóló 17/2015. (V. 29.) önkormányzati rendeletet, továbbá a fás szárú növények

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
				védelméről szóló 27/2021. (VII. 29.) önkormányzati rendelet előírásait. Az Önkormányzat a kapcsolódó hatósági, ellenőrzési és ügyintézési tevékenységeken keresztül folyamatosan gondoskodott a környezetvédelmet érintő jogszabályok betartatásáról, valamint a helyi szabályozások gyakorlati végrehajtásáról.
Környezetvédelmi feladatok finanszírozása	Környezetvédelmi Alap lehetőség szerinti feltöltése	költségvetés elfogadáskor	részben	A Környezetvédelmi Alapot az Önkormányzat – a Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzat Képviselő-testületének *a Környezetvédelmi Alap létrehozásáról* szóló 18/1996. (V. 6.) számú rendelete alapján – a környezetvédelemmel összefüggő területek, tevékenységek finanszírozására, támogatására hozta létre. A Környezetvédelmi Alap használatát *a fás szárú növények védelméről* szóló 27/2021. (VII. 29.) önkormányzati rendelet is előírja, amely alapján az engedély nélküli fakivágások után fizetendő közigazgatási bírság a kerületi Környezetvédelmi Alap bevételének számít.
Környezeti állapot javítása	Szövetségek kezdeményezése önkormányzatokkal	folyamatos	igen	2025-ben Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata csatlakozott az Élhető Települések Országos Szövetségéhez. A programnak köszönhetően a különböző települések önkormányzatai egymással együttműködve dolgozhatnak az élhetőbb, igazságosabb és hosszú távon is működő városi környezet megteremtésén. A közös – különösen a kerületek közötti –

Megvalósítandó programpont célja	Leírás	A megvalósítás várható határideje	Megvaló-sult-e?	Értékelés
				együttműködés segíthet a közlekedési rendszer, a hulladékgazdálkodás optimalizálásában, valamint a zöldterületek fejlesztésében.
	A városi környezet állapotának monitorozása, az információk közzététele	folyamatos	részben	Az Önkormányzat és az Újpesti Városgondnokság folyamatosan monitorozza a kerület zöldfelületeit, a közterületi fák állapotát és aktualizálják a fakatasztert, továbbá figyelemmel kísérik az illegális hulladéklerakások megjelenését és intézkednek azok felszámolásáról. A folyamatos ellenőrzési tevékenységek kiterjednek a játszótéri elemek, kültéri fitneszeszközök, kutyafuttatók, ivókutak és közterületi hulladékgyűjtő edényzetek állapotának vizsgálatára és fenntartására is.

7.12. Összegzés: Budapest Főváros IV. kerület, Újpest Környezetvédelmi Program 2018-2023 teljesülése

Az előző táblázatokban a 2018 és 2023 közötti programpontok teljesülését mutattuk be, melyet az alábbi grafikonon szemléltetünk összesítve.

84. ábra: A 2018 és 2023 közötti programpontok teljesülése

A táblázatból kiolvasható, hogy az előző Települési Környezetvédelmi Program 48 db programpontja közül mindössze 1 db nem teljesült, 7 db részben teljesült, 40 db cél pedig maradéktalanul teljesült. A teljesülési arány alapján megállapítható, hogy az Önkormányzat az elmúlt programidőszak során kiemelt figyelmet fordított a környezetvédelmi célkitűzések megvalósítására. A kitűzött intézkedések döntő többségének teljesítése azt mutatja, hogy a környezet- és természetvédelmi szempontok a kerület fejlesztési és üzemeltetési tevékenységeiben egyaránt hangsúlyosan érvényesültek, valamint az Önkormányzat hosszú távon is elkötelezett a települési környezet állapotának megőrzése és javítása mellett.

A 2026-2031 közötti Települési Környezetvédelmi Program programpontjainál az a célunk, hogy csak olyan feladatok kerüljenek bele, amelyekre vonatkozóan az Önkormányzatnak konkrét felelőssége és hatásköre van, illetve vezetői döntés alapján önként vállalja azokat.

8. A Környezetvédelmi Program stratégiai céljai, beavatkozás területei a 2026 – 2031 közötti időszakra

Budapest Főváros IV. Kerület Újpest környezeti állapotértékelése, a lakossági kérdőíves felmérés eredményei, valamint a SWOT elemzés alapján meghatározhatók azok a stratégiai célok és beavatkozási területek, amelyek a 2026–2031 közötti időszak környezetvédelmi feladatainak alapját képezik.

A stratégiai célok kialakítása során kiemelt szempont volt a kerület természeti értékeinek megőrzése, a lakosság által jelzett környezeti problémák kezelése, a klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás elősegítése, valamint az élhető és fenntartható városi környezet fejlesztése.

A program célja, hogy a meglévő környezeti értékek megőrzése mellett támogassa a zöldinfrastruktúra fejlesztését, a környezeti terhelések csökkentését, a fenntartható közlekedési és erőforrás-gazdálkodási megoldások elterjedését, valamint a lakosság és a helyi közösségek aktív részvételét a környezet védelmében.

A stratégiai célok és beavatkozási területek meghatározásakor figyelembevételre kerültek az országos és fővárosi környezetvédelmi célkitűzések, a kerület klímavédelmi és településfejlesztési dokumentumai, valamint a lakossági igények és javaslatok is.

A 2026–2031 közötti időszakra vonatkozó környezetvédelmi program az alábbi stratégiai célok köré épül:

- Levegőtisztaság-védelem
- Zaj- és rezgésvédelem
- Vízvédelem
- Természet- és tájvédelem, talajvédelem
- Épített környezet védelme
- Zöldfelület-gazdálkodás
- Hulladékgazdálkodás
- Energiagazdálkodás
- Közlekedés

- Környezetbiztonság
- Környezeti nevelés, szemléletformálás

A programpontok az elérendő célokat, az ehhez kapcsolódó feladatok leírását, valamint ütemezésüket tartalmazza, melyek az alábbiakban kerülnek bemutatásra.

8.1. Levegőtisztaság-védelem

Cél:
LEV-1: A települési levegőminőség javítása zöldinfrastruktúra-fejlesztéssel
Feladat:
A közintézményekben megvalósuló zöldfal program folytatása, valamint a növényzettel borított felületek növelése a levegőminőség javítása és a városi mikroklíma kedvezőbbé tétele érdekében.
Ütemezés:
Távlati cél

Cél:
LEV-2: Az allergén növények okozta lakossági terhelés csökkentése
Feladat:
A parlagfű jelenlétének folyamatos monitorozása, a lakossági bejelentések kezelése, valamint a szükséges kaszálási intézkedések elrendelése a belterületi allergén pollenterhelés mérséklése érdekében.
Ütemezés:
Folyamatos

Cél:
LEV-3: A lakosságot érintő bűzhatások feltárása és nyomon követése
Feladat:
Újpesti bűztérkép kialakítása a lakossági bejelentések alapján, a visszatérő bűzhatással érintett területek és lehetséges kibocsátó források azonosítása érdekében.
Ütemezés:
Folyamatos

Cél:
LEV-4: A közlekedési eredetű légszennyezés csökkentése
Feladat:
A parkolási koncepció továbbfejlesztése, valamint a kerékpáros közlekedési infrastruktúra (kerékpárutak, kerékpártárolók) bővítése a fenntartható közlekedési módok elősegítése és a légszennyezőanyag-kibocsátások csökkentése érdekében.
Ütemezés:
Távlati cél

8.2. Zaj-és rezgésvédelem

Cél:
ZAJ-1: A közlekedési eredetű zajterhelés csökkentésének elősegítése
Feladat:
Az M0-ás autóút zajterhelésével kapcsolatosan a Magyar Közút Nonprofit Zrt. által kiadott korábbi állásfoglalás felülvizsgálata, valamint a rendelkezésre álló zajvédelmi lehetőségek és intézkedések folyamatos nyomon követése.
Ütemezés:
Távlati cél

Cél:
ZAJ-2: A lakosság zajvédelmi tájékozottságának növelése
Feladat:
A helyi zajvédelmi szabályozás közérthető kommunikációja, a zajrendeletben foglalt előírások és kötelezettségek lakosság számára történő bemutatása.
Ütemezés:
Folyamatos

Cél:
ZAJ-3: Az önkormányzati fenntartású utak közlekedési zajterhelésének mérséklése
Feladat:

A TEMPO 30 övezetek kialakításának folytatása, valamint a forgalomcsillapítási intézkedések alkalmazása a lakóterületek zajterhelésének csökkentése érdekében.
Ütemezés:
Távlati cél

Cél:
ZAJ-4: A kerületi zajterhelés feltérképezése és a beavatkozási területek azonosítása
Feladat:
Közreműködés a kerületi zajtérkép elkészítésében, a jelentős zajforrások, telephelyek és koncentrált zajterheléssel érintett területek azonosítása a későbbi intézkedési tervek megalapozása érdekében.
Ütemezés:
Távlati cél

8.3. Vízvédelem

Cél:
VÍZ-1: A lehulló csapadék helyben tartásának elősegítése és a vízmegtartó képesség növelése
Feladat:
Esőmegtartó helyek kialakítása, valamint a csapadékvíz helyben tartását elősegítő természetalapú megoldások alkalmazásának ösztönzése.

Ütemezés:
Távlati cél

Cél:
VÍZ-2: A lakossági csapadékvíz-hasznosítás elősegítése
Feladat:
Az esővízgyűjtő program folytatása, a kapcsolódó lakossági tájékoztatás és szemléletformálás erősítése, valamint a csapadékvíz-hasznosítás jó gyakorlatainak népszerűsítése.
Ütemezés:
Folyamatos

Cél:
VÍZ-3: A fenntartható városi csapadékvíz-gazdálkodási megoldások alkalmazásának elősegítése
Feladat:
A korszerű csapadékvíz-gazdálkodási jó gyakorlatok megismerése, szakmai tapasztalatcsere támogatása, valamint új beruházások esetén a vízáteresztő burkolatok alkalmazásának ösztönzése.
Ütemezés:
Folyamatos

Cél:
VÍZ-4: A kerületi kisvízfolyások és vízi élőhelyek ökológiai állapotának javítása
Feladat:
A felszíni kisvízfolyások revitalizációs lehetőségeinek vizsgálatában, valamint a Szilas-patak és a Mogyoródi-patak ökológiai rehabilitációját célzó programok előkészítésében való részvétel.
Ütemezés:
Távlati cél

Cél:
VÍZ-5: A zöldfelületek vízigényének fenntartható biztosítása
Feladat:
Talajkutas öntözőrendszerek fejlesztése, új kutak létesítésének vizsgálata, valamint a víztakarékos öntözési megoldások alkalmazásának elősegítése.
Ütemezés:
Távlati cél

Cél:
VÍZ-6: A lakossági vízhasználat és vízvételi lehetőségek fejlesztése
Feladat:

A kútfúrással kapcsolatos tájékoztatás biztosítása, a közterületi vízvételi pontok felmérése, valamint a meglévő kerti csapok felújítása, korszerűsítése és üzemeltetésük fejlesztése.
Ütemezés:
Folyamatos

8.4. Természet- és tájvédelem, talajvédelem

Cél:
TAL-1: A szervesanyag-visszapótlás és a helyi komposztálás elősegítése
Feladat:
Közösségi komposztálási lehetőségek kialakításának vizsgálata, valamint a közösségi kertekhez kapcsolódó komposztálási rendszerek fejlesztése a zöld-hulladék helyben történő hasznosítása érdekében.
Ütemezés:
Távlati cél

Cél:
TAL-2: A közösségi kertészet és a fenntartható városi kertművelés támogatása
Feladat:
A Homoktövis parkban közösségi kert kialakításának előkészítése és támogatása, valamint a városi kertészeti programok népszerűsítése.

Ütemezés:
Távlati cél

Cél:
TT-1: A városi biodiverzitás növelése és az állatbarát közparkok fejlesztése
Feladat:
Állatbarát közparkok további fejlesztése, különös tekintettel madáritatók, madáretetők, rovarhotelek, gyíkvárak, sziklakertek és denevérodúk telepítésére, valamint a természetközeli élőhelyek bővítésére.
Ütemezés:
Távlati cél

Cél:
TT-2: A Duna-part természetközeli állapotának és vízi élőhelyeinek megőrzése
Feladat:
A Duna-part természetes élőhelyeinek, vízi ökoszisztémáinak és ökológiai értékeinek megőrzése, valamint a természetközeli állapot fenntartását szolgáló lehetőségek folyamatos vizsgálata és alkalmazása.
Ütemezés:
Folyamatos

8.5. Épített környezet védelme

Cél:
ÉK-1: A fenntartható és klímaalkalmazkodó városfejlesztési szemlélet erősítése
Feladat:
Beruházási jógyakorlatok alkalmazása, amelyek elősegítik a meglévő épületállomány megőrzését, felújítását és új funkcióval történő hasznosítását, valamint támogatják a klímaváltozáshoz alkalmazkodó, környezeti szempontokat figyelembe vevő beruházások megvalósítását.
Ütemezés:
Távlati cél

Cél:
ÉK-2: Az épített örökség és a településképi értékek megőrzése
Feladat:
Az építési szabályzat és a műemléki vagy helyi védelem alatt álló épületek nyilvántartásának felülvizsgálata, a településképi értékek hosszú távú megőrzésének támogatása érdekében.
Ütemezés:
Távlati cél

Cél:
ÉK-3: A közösségi használatú létesítmények és közterületi infrastruktúra minőségének fejlesztése
Feladat:
A játszóterek, sport- és labdapályák rendszeres monitorozása és karbantartása, valamint a használati komfortot javító fejlesztések – például ivókutak telepítése és korszerű közterületi elemek kialakítása – lehetőségeinek vizsgálata.
Ütemezés:
Folyamatos

8.6. Zöldfelület-gazdálkodás

Cél:
ZG-1: A biológiailag aktív zöldfelületek arányának növelése és a városi zöldinfrastruktúra fejlesztése
Feladat:
A kerület közterületein a biológiailag aktív zöldfelületek arányának növelése, valamint új zöldfelületi elemek kialakítása a klímaváltozás hatásainak mérséklése és az élhetőbb városi környezet megteremtése érdekében.
Ütemezés:
Távlati cél

Cél:
ZG-2: A közösségi és tematikus zöldterületek fejlesztése
Feladat:
A Rózsa utcai mediterrán kert kialakítása, a Munkásotthon utcai közösségi park fejlesztése, valamint a lakossági rekreációt és közösségi részvételt támogató zöldterületi fejlesztések megvalósítása.
Ütemezés:
2027–2028

Cél:
ZG-3: A kerületi faállomány hosszú távú fenntartható kezelése
Feladat:
A digitális fakataszter naprakész fenntartása, valamint a faültetések során a várostűrő és szárazságtűrő fafajok alkalmazásának előnyben részesítése.
Ütemezés:
Folyamatos

Cél:
ZG-4: A természetközeli zöldfelület-kezelés társadalmi elfogadottságának növelése
Feladat:

A természetközeli zöldfelület-fenntartási módszerekhez kapcsolódó szemléletformálás és kommunikáció erősítése, különös tekintettel a „Vágatlan május”, a beporzóbarát területek és a természetközeli állapotban fenntartott zöldsávok bemutatására.
Ütemezés:
Folyamatos

8.7. Hulladékgazdálkodás

Cél:
HULL-1: A lakossági veszélyes hulladékok szabályos gyűjtésének és kezelésének elősegítése
Feladat:
A lakossági veszélyes hulladékok elkülönített gyűjtésének támogatása érdekében az évenkénti veszélyeshulladék-gyűjtési rendszer visszaállításának vagy továbbfejlesztésének vizsgálata, valamint a lakosság tájékoztatásának erősítése.
Ütemezés:
Távlati cél

Cél:
HULL-2: Az illegális hulladéklerakások megelőzése és visszaszorítása
Feladat:
Az illegális hulladéklerakással érintett területek és gócpontok nyilvántartásba vétele, a problémás helyszínek rendszeres felülvizsgálata, valamint egy későbbi intézkedési terv megalapozásához szükséges adatbázis kialakítása. Szükség esetén kamerás megfigyelési, lakossági bejelentési és szemléletformáló intézkedések előkészítésével.

Ütemezés:
Folyamatos

8.8. Energiagazdálkodás

Cél:
EG-1: Az önkormányzati épületállomány energiahatékonyságának javítása
Feladat:
Az önkormányzati tulajdonú épületek energetikai korszerűsítésének folytatása, különös tekintettel az energiafelhasználás csökkentésére, az üzemeltetési költségek mérséklésére és az üvegházhatású gázkibocsátás csökkentésére.
Ütemezés:
Távlati cél

Cél:
EG-2: A megújuló energiaforrások alkalmazásának ösztönzése
Feladat:
A napelemes rendszerek alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata önkormányzati intézményekben és egyéb önkormányzati tulajdonú létesítményekben, valamint a megújuló energiaforrások használatának támogatása.
Ütemezés:
Távlati cél

Cél:
EG-3: Az intézményi klímaadaptáció és zöldfelület-fejlesztés támogatása
Feladat:
Az óvodákban és egyéb közintézményekben a zöldfal program folytatása, a beltéri és kültéri növényzet növelése, valamint a mikroklíma javítását szolgáló természetalapú megoldások alkalmazása.
Ütemezés:
Folyamatos

8.9. Közlekedés

Cél:
KÖZ-1: A kerékpáros közlekedés feltételeinek fejlesztése
Feladat:
A kerékpártárolók számának további növelése, valamint a kerékpáros közlekedés biztonságos és kényelmes használatát támogató infrastruktúra fejlesztése.
Ütemezés:
Folyamatos

Cél:
KÖZ-2: A fenntartható közlekedési módok népszerűsítése és a környezettudatos közlekedési szemlélet erősítése
Feladat:
Az Európai Mobilitási Héthez történő csatlakozás, valamint az ehhez kapcsolódó Autómentes Nap és/vagy Autómentes Hétvége programok szervezésében és lebonyolításában való részvétel.
Ütemezés:
Távlati cél

8.10. Környezetbiztonság

Cél:
KB-1: A csapadékvíz-elöntésekből származó környezeti és vagyoni károk csökkentése
Feladat:
A csapadékvíz-elvezető rendszer működésének javítása érdekében a víznyelők rendszeres karbantartásának biztosítása, az elöntésveszélyes területek felmérése, valamint a lakosság csapadékvíz-gazdálkodással kapcsolatos kötelezettségeinek és lehetőségeinek ismertetése.
Ütemezés:
Folyamatos

Cél:
KB-2: A környezeti haváriahelyzetekkel szembeni felkészültség támogatása
Feladat:
A MoLaRi rendszer működtetésének, karbantartásának és szükség szerinti aktualizálásának biztosítása érdekében folyamatos közreműködés és kapcsolattartás a katasztrófavédelemmel.
Ütemezés:
Folyamatos

8.11. Környezeti nevelés, szemléletformálás

Cél:
KN-1: A lakosság környezettudatosságának erősítése és a környezeti szemléletformálás támogatása
Feladat:
Környezetvédelmi rendezvények, kampányok és közösségi programok szervezése, valamint a környezettudatos életmódot és a fenntarthatósági célokat népszerűsítő kezdeményezések, civil szervezetek támogatása.
Ütemezés:
Folyamatos

Cél:
KN-2: A felelős állattartással kapcsolatos szemléletformálás elősegítése
Feladat:
Az ebtartók számára szervezett tájékoztató és szemléletformáló programok folytatása, a felelős állattartás és a közterületek tisztaságának elősegítése érdekében.
Ütemezés:
Folyamatos

A szakterületi programpontok megfelelnek átfogó, környezetpolitikai célkitűzéseknek, melyek rendszerét az alábbi táblázatban szemléltetjük:

A Környezetvédelmi Program Célrendszere		
Az emberi egészség védelme, az életminőség környezeti feltételeinek javítása	**Környezeti elemek, természet- és tájvédelmi értékek, ökológiai szolgáltatások megőrzése**	**Körforgásos gazdaság elősegítése, erőforrások ésszerű és takarékos használata**
LEV-1: A települési levegőminőség javítása zöldinfrastruktúra-fejlesztéssel	VÍZ-1: A lehulló csapadék helyben tartásának elősegítése és a vízmegtartó képesség növelése	VÍZ-2: A lakossági csapadékvíz-hasznosítás elősegítése
LEV-2: Az allergén növények okozta lakossági terhelés csökkentése	VÍZ-3: A fenntartható városi csapadékvíz-gazdálkodási megoldások alkalmazásának elősegítése	TAL-1: A szervesanyag-visszapótlás és a helyi komposztálás elősegítése
LEV-3: A lakosságot érintő bűzhatások feltárása és nyomon követése	VÍZ-4: A kerületi kisvízfolyások és vízi élőhelyek ökológiai állapotának javítása	ÉK-1: A fenntartható és klímaalkalmazkodó városfejlesztési szemlélet erősítése
LEV-4: A közlekedési eredetű légszennyezés csökkentése	VÍZ-5: A zöldfelületek vízigényének fenntartható biztosítása	HULL-1 A lakossági veszélyes hulladékok szabályos gyűjtésének és kezelésének elősegítése
ZAJ-1: A közlekedési eredetű zajterhelés csökkentésének elősegítése	TAL-2: A közösségi kertészet és a fenntartható városi kertművelés támogatása	EG-1: Az önkormányzati épületállomány energiahatékonyságának javítása
ZAJ-2: A lakosság zajvédelmi tájékozottságának növelése	TT-1: A városi biodiverzitás növelése és az állatbarát közparkok fejlesztése	EG-2: A megújuló energiaforrások alkalmazásának ösztönzése
ZAJ-3: Az önkormányzati fenntartású utak közlekedési zajterhelésének mérséklése	TT-2: A Duna-part természetközeli állapotának és vízi élőhelyeinek megőrzése	KÖZ-2: A fenntartható közlekedési módok népszerűsítése és a környezettudatos közlekedési szemlélet erősítése
ZAJ-4: A kerületi zajterhelés feltérképezése és a beavatkozási területek azonosítása	ÉK-2: Az épített örökség és a településképi értékek megőrzése	KN-1: A lakosság környezettudatosságának erősítése és a környezeti szemléletformálás támogatása
VÍZ-6: A lakossági vízhasználat és vízvételi lehetőségek fejlesztése	ZG-1: A biológiailag aktív zöldfelületek arányának növelése és a városi zöldinfrastruktúra fejlesztése	

A Környezetvédelmi Program Célrendszere		
Az emberi egészség védelme, az életminőség környezeti feltételeinek javítása	**Környezeti elemek, természet- és tájvédelmi értékek, ökológiai szolgáltatások megőrzése**	**Körforgásos gazdaság elősegítése, erőforrások ésszerű és takarékos használata**
ÉK-3: A közösségi használatú létesítmények és közterületi infrastruktúra minőségének fejlesztése	ZG-3: A kerületi faállomány hosszú távú fenntartható kezelése	
ZG-2: A közösségi és tematikus zöldterületek fejlesztése	ZG-4: A természetközeli zöldfelület-kezelés társadalmi elfogadottságának növelése	
EG-3: Az intézményi klímaadaptáció és zöldfelület-fejlesztés támogatása	HULL-2 Az illegális hulladéklerakások megelőzése és visszaszorítása	
KÖZ-1: A kerékpáros közlekedés feltételeinek fejlesztése	KN-2: A felelős állattartással kapcsolatos szemléletformálás elősegítése	
KB-1: A csapadékvíz-elöntésekből származó környezeti és vagyoni károk csökkentése		
KB-2: A környezeti haváriahelyzetekkel szembeni felkészültség támogatása		

14. táblázat: Környezetpolitikai célrendszer

9. A Budapest Főváros IV. kerület, Újpest Környezetvédelmi Program 2026-2031 végrehajtásának eszközei

A Környezetvédelmi Programban meghatározott célkitűzések és intézkedések megvalósítása hosszú távú, folyamatos feladat, amely megfelelő intézményi, szervezeti és pénzügyi háttér biztosítását igényli. A program sikeres végrehajtásának alapfeltétele, hogy a környezetvédelmi szempontok a településfejlesztési, városüzemeltetési és beruházási döntések során egyaránt érvényesüljenek, összhangban a fenntartható fejlődés elveivel.

A program végrehajtása nem kizárólag az önkormányzat feladata, hanem olyan összetett együttműködési folyamat, amelyben az önkormányzati intézmények és gazdasági társaságok mellett a közszolgáltatók, az állami szervek, a civil szervezetek, a gazdasági szereplők, valamint a lakosság is fontos szerepet töltenek be. A programban meghatározott intézkedések egy része a mindennapi üzemeltetési és fenntartási feladatok keretében valósul meg, míg más elemek fejlesztési programok, beruházások vagy pályázati projektek formájában valósíthatók meg.

A környezetvédelmi program végrehajtásának kereteit alapvetően a Kvt. határozza meg, amely a települési önkormányzatok számára előírja a környezetvédelmi program elkészítését, végrehajtását és rendszeres felülvizsgálatát. A programban foglalt célok megvalósítása érdekében szükséges a rendelkezésre álló önkormányzati források hatékony felhasználása, valamint a hazai és európai uniós támogatási lehetőségek minél szélesebb körű bevonása.

9.1. A program megvalósításának pénzügyi eszközei és finanszírozási forrásai

A Környezetvédelmi Programban meghatározott célok és intézkedések megvalósítása több forrás együttes bevonásával biztosítható. A program végrehajtásának elsődleges pénzügyi hátterét Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzatának mindenkori éves költségvetése biztosítja. A környezetvédelmi, természetvédelmi, zöldfelület-gazdálkodási, vízgazdálkodási és szemléletformálási feladatok finanszírozása a hatályos költségvetési rendeletben meghatározott előirányzatok terhére történik.

A környezetvédelmi célok megvalósításának fontos pénzügyi eszköze az Önkormányzat Környezetvédelmi Alapja. Az alap bevételei többek között a környezetvédelmi célú befizetésekből, kompenzációs díjakból, valamint egyéb, jogszabályban meghatározott forrásokból származhatnak. Az alap forrásai elsősorban zöldfelület-fejlesztési, faültetési, természetvédelmi, környezeti szemléletformálási és egyéb környezetvédelmi célok megvalósítását szolgálják.

A programban szereplő intézkedések jelentős részének megvalósításához hazai és európai uniós pályázati források bevonása is szükséges. Ennek érdekében az Önkormányzat folyamatosan figyelemmel kíséri a környezetvédelemmel, klímavédelemmel, energiahatékonysággal, fenntartható városfejlesztéssel, vízgazdálkodással, természetvédelemmel és környezeti neveléssel kapcsolatos támogatási lehetőségeket.

A program végrehajtásába bevonható támogatási források különösen:

- európai uniós társfinanszírozású operatív programok,
- közvetlen európai uniós pályázatok,

- hazai környezetvédelmi, klímavédelmi és energiahatékonysági pályázatok,
- fővárosi és állami fejlesztési források,
- kutatás-fejlesztési és innovációs programok,
- egyéb hazai és nemzetközi támogatási konstrukciók.

A program megvalósításában fontos szerepet tölthetnek be az önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok, az intézmények, a civil szervezetek, az oktatási intézmények, valamint a gazdasági szereplők. Egyes fejlesztések és akciók partnerségi együttműködések keretében, közös finanszírozással vagy támogatási konstrukciók igénybevételével is megvalósíthatók.

A környezetvédelmi célok elérését segíthetik továbbá a lakossági részvételre épülő programok, a vállalati társadalmi felelősségvállalás keretében nyújtott támogatások, valamint az önkéntes hozzájárulások és adományok is.

A Környezetvédelmi Program végrehajtásának pénzügyi háttere így több lábon álló finanszírozási rendszerre épül, amely az önkormányzati források mellett a pályázati lehetőségek, az együttműködések és a külső támogatások minél szélesebb körű bevonására törekszik.

9.2. Intézményi együttműködések

A Környezetvédelmi Programban meghatározott célok és intézkedések megvalósítása széles körű intézményi együttműködést igényel. A környezetvédelmi feladatok jellemzően több szakterületet érintenek, ezért azok eredményes végrehajtása csak az önkormányzati szervezeti egységek, az önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok, a közszolgáltatók, az állami szervek, valamint a társadalmi és gazdasági szereplők összehangolt együttműködésével biztosítható.

A program koordinációjában kiemelt szerepet töltenek be az önkormányzat érintett szervezeti egységei, különösen a városfejlesztési, városüzemeltetési, környezetvédelmi és főépítészi feladatokat ellátó területek. A közterületek, zöldfelületek és egyes környezeti infrastruktúrák fenntartásában és fejlesztésében meghatározó szerepet lát el az Újpesti Városgondnokság Kft., amely számos, a program céljaihoz kapcsolódó feladat végrehajtásában közreműködik.

A program végrehajtása során kiemelten fontos az együttműködés a közszolgáltató szervezetekkel, különösen:

- a Budapesti Közművek Nonprofit Zrt.-vel,
- a Fővárosi Csatornázási Művek Zrt.-vel,
- a Fővárosi Vízművek Zrt.-vel,
- a MOHU MOL Hulladékgazdálkodási Zrt.-vel,
- a közlekedési és energetikai szolgáltatókkal.

9.3. Monitoring és felülvizsgálat

A Környezetvédelmi Program végrehajtásának nyomon követése folyamatos adatgyűjtésen, értékelésen és visszacsatoláson alapul. A monitoring célja annak vizsgálata, hogy a programban meghatározott intézkedések milyen mértékben járulnak hozzá a környezeti állapot javításához, valamint a kitűzött stratégiai célok teljesüléséhez.

A programban meghatározott intézkedések végrehajtásának nyomon követése az önkormányzat illetékes szervezeti egységeinek közreműködésével történik, az egyes célterületekhez rendelt intézkedések és teljesítménymutatók alapján. A monitoring rendszer feladata, hogy időben jelezze az esetleges elmaradásokat, valamint támogassa a szükséges korrekciós intézkedések meghozatalát.

A nyomon követés során felhasználhatók különösen:

- az önkormányzati adatszolgáltatások,
- a közszolgáltatói nyilvántartások,
- a hatósági adatok,
- valamint az egyes intézkedésekhez kapcsolódó teljesítménymutatók.

A program végrehajtásának értékelése során kiemelt figyelmet szükséges fordítani többek között:

- a zöldfelületi fejlesztések eredményeire,
- a faültetések és fapótlások alakulására,
- az energetikai korszerűsítések megvalósulására,
- a közlekedési és klímaadaptációs fejlesztésekre,
- a csapadékvíz-gazdálkodási intézkedésekre,
- valamint a környezetterhelés csökkentését célzó intézkedések eredményeire.

A környezetvédelmi program felülvizsgálata a jogszabályi előírásoknak megfelelően időszakosan történik, figyelembe véve a környezeti állapot változásait, a jogszabályi környezet módosulását, valamint az új fejlesztési, fenntarthatósági és klímaadaptációs kihívásokat.

A monitoring eredményei alapot biztosítanak a következő tervezési időszak környezetvédelmi céljainak meghatározásához, valamint a szükséges korrekciós intézkedések kidolgozásához, elősegítve a program céljainak hosszú távú és hatékony megvalósítását.

10. Összefoglalás

Budapest Főváros IV. kerülete, Újpest sajátos helyzetű városi környezet, ahol a sűrűn beépített lakóterületek, a jelentős közlekedési és gazdasági infrastruktúra, valamint a kiemelkedő természeti és zöldfelületi értékek egyaránt meghatározó szerepet töltenek be. A kerület környezeti állapotát alapvetően formálja a történeti ipari fejlődés, a Duna közelsége, a kiterjedt lakótelepi területek jelenléte, valamint a természetközeli élőhelyek és zöldfolyosók fennmaradása.

A környezeti állapotértékelés részletesen bemutatta a kerület természeti adottságait, a környezeti elemek állapotát, továbbá azokat a környezeti kihívásokat és folyamatokat, amelyek a következő időszakban meghatározó jelentőséggel bírnak Újpest fejlődése szempontjából. A dokumentáció kitért többek között:

- az épített környezet állapotára,
- a zöldinfrastruktúrára,
- a természetvédelmi területekre,
- a hulladékgazdálkodásra,
- az energiagazdálkodásra,
- a közlekedésre,
- a levegőminőségre,
- a vízgazdálkodásra,
- valamint a klímavédelmi és szemléletformálási kérdésekre is.

A kerület egyik legfontosabb környezeti értékét a Duna menti területek, a Szilas-patakhoz kapcsolódó zöldfolyosók, a Farkas-erdő, a Palotai-sziget, valamint az Újpesti Homoktövis Természetvédelmi Terület jelentik. Ezek az élőhelyek nemcsak természetvédelmi szempontból képviselnek

kiemelkedő értéket, hanem meghatározó szerepet töltenek be a városi ökológiai hálózat működésében, a biodiverzitás megőrzésében, valamint a klímaváltozás hatásainak mérséklésében is.

Az elmúlt években a kerületben számos környezetvédelmi és városüzemeltetési fejlesztés valósult meg. A zöldfelületek fejlesztése, a közparkok megújítása, a faültetések, a biodiverz növénytelepítések, a közvilágítás korszerűsítése, az energetikai fejlesztések, valamint a fenntartható közlekedési és szemléletformáló intézkedések egyaránt hozzájárultak a kerület környezeti állapotának javításához.

A dokumentáció alapján megállapítható, hogy Újpest jelentős hangsúlyt fektet a környezeti szempontok érvényesítésére a városüzemeltetési, fejlesztési és szabályozási feladatok során. Ugyanakkor a kerületet érintő környezeti kihívások – különösen a klímaváltozás, a hősziget-hatás, a zöldfelületek terhelése, a közlekedési eredetű környezeti hatások és az intenzív városi használat – a jövőben is folyamatos és tudatos beavatkozást igényelnek.

A következő időszak egyik legfontosabb feladata a zöldfelületi rendszer hálózatos működésének erősítése, a klímaadaptív szemlélet további érvényesítése, a természetközeli megoldások alkalmazása, valamint a környezeti szemléletformálás és a lakossági együttműködés erősítése lehet.

Összességében megállapítható, hogy Budapest Főváros IV. kerülete jelentős környezeti értékekkel rendelkező, folyamatosan fejlődő városi térség, ahol a környezetvédelmi szempontok egyre hangsúlyosabban jelennek meg a fejlesztési és üzemeltetési folyamatokban. A környezeti állapot hosszú távú megőrzése és javítása ugyanakkor továbbra is összetett, folyamatos együttműködést igénylő feladat marad az önkormányzat, a szakmai szervezetek, az üzemeltetők és a lakosság részéről egyaránt.